A SHORT Introduction OF GRAMMAR, GENERALLY TO BE USED:

Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attaine to the knowledge of the Latine Tongue.

To which is now added Synopsis Prosodiæ Smetianæ.

OXFORD,
Printed by L. L. and H. H. Printers to the UNIVERSITIE. 1651.

X475
L62D
1651

To the READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attaine to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdõe & knowledge) it would seem much vain, & little needfull, forsomuch as it is to be known, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty, and no building be perfect, when as the foundation and ground-worke is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it selfe, and more profitable for the learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have, and to learn the gainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, than to fall in doubt of the goodnesse and necessity thereof: Which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteeme that he hath it: and whether he shall oftner stumble at trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truely & faithfully of divers weighty things, when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compasse afore-time, because that they who professed this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chaunce they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not doe it all best; because there is but one bestnesse, not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesties wisedome, who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedie, caused one kinde of Grammar by sundry learned men to be diligently drawne, and so to be set out only; every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is divers yet, and always will be, for that every Schoolmaster liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not; and therefore judgeth that the most sufficient way, which hee seeth to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amisse, if one seeing by triall an easier and readier way then the common sort of teachers doe, would

4 Jan 49 Blackwell

UMI

say what he hath proved, and for the commodity allowed; that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by proofe reasonable judge the like: not hereby excluding the better way when it is found: but in the meane season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar hast too much; but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that which is behind, hee suffer him not to goe forward: for this posting hast overthroweth and hurteth a great sort of wits and casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either goe forward or backward; but stick fast as one plunged, that cannot tell what to do, or which way to turne him: and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be unease, and too hard for his wit: and the one hath an evill opinion of the other, when oftentimes it is in neither, but in the kinde of teaching. Wherefore, the best and chiefest point throughly to be kept is, that the Scholar have in mind perfectly that which he hath learned, & understand it so, that not only it be not a stop for him; but also a light & help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the childes encouraging, when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be lesse tormented: and the other shall thinke the thing the easier, and so with more gladnesse be ready to goe about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nounes & conjugation of Verbs, so many severall examples, as they passe them; that it may seeme to the Schoole-master, no word in the Latine tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able praiseably, to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, & so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withall, that the Scholar shall best understand, & soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noune and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons: that neither case of Noune, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly doe, and hath learned every part, not by rote, but by reason, & is more cunning in the under

ſtanding of the thing, then in rehearſing of the wordes, (which is not paſt a quarter of a yeares diligence, or very little more, to a painfull and diligent man, if the Scholar have a meane wit) then let him paſſe to the Concordes, to know the agreement of parts among themſelves, with like way and diligence as is afore deſcribed.

Wherein plain and ſundry examples, and continuall rehearſall of things learned, and ſpecially the daily declining of a Verb, and turning him into all faſhions, ſhall make the great and heavie labour ſo eaſie and ſo pleaſant for the framing of ſentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, then paine in ſearching of an unuſed and unacquainted thing.

When theſe Concordes be well known unto them, (an eaſie and pleaſant pain, if the fore grounds be well and throughly beaten in) let them not continue in learing of their rules orderly, as they lie in their Syntax, but rather learne ſome pretty book, wherein is contained not only the eloquence of the tongue, but alſo a good plaine leſſon of honeſty and godlines; and thereof take ſome little ſentence as it lieth, and learne to make the ſame firſt out of Engliſh into Latine, not ſeeing the book or conſtruing it thereupon. And if there fall any neceſſary rule of the Syntax to be knowne, then to learn it, as the occaſion of the ſentence giveth cauſe that day: which ſentence once made well, and as nigh as may be with the wordes of the booke, then to take the booke and conſtrue it; and ſo ſhall he be leſſe troubled with the parſing of it, & eaſilieſt carrie his leſſon in minde.

And although it was ſaid before, that the Scholars ſhould learn but a little at once; it is not meant that when the maſter hath heard them a while, he ſhould let the alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at ſchoole, they ſhould never be idle, but alwaies occupied in a continuall rehearſing & looking back again to theſe things they have learned, & be more bound to keep well their old, then to take forth any new.

Thus if the Maſter occupie them, he ſhall ſee a little leſſon take a great deale of time; and diligently inquiring and examining of the parts and the rules, not to be done ſo quickly and ſpeedily as it might be thought to be: within a while, by this uſe, the ſcholar ſhall be brought to a good kind of readineſſe of making, to the which if there be adioyned ſome uſe of ſpeaking (which muſt neceſſarily be had) he ſhall be brought paſt the wearieſome bitterneſſe of his learning.

A great help to further this readines of making and speaking, shall be, if the Master give him an English booke, and cause him ordinarily to turn every day some part into Latine. This exercise cannot be done without his rules & therefore doth establish them, and ground them surely in his minde for readinesse, and maketh him more able to speake suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deale, to turne out of English into Latine, then on the contrary.

Furthermore, wee see many can understand Latine, that cannot speak it; and when they reade the Latine word in the booke, can tell you the English thereof at any time: but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English, the Latine again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this fore well, & maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomly.

These precepts well kept, will bring a man clean past the use of this Grammar-booke, & make him as ready as his book, and so meet to further things: whereof it were out of season to give precepts here. And therefore this may be for this purpose enough, which to good School-masters and skilfull is not so needfull: to other meaner and lesse practised it may be, not only worth the labour of reading, but also of the using.

An advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English Rules and in the Latine Syntax, those words, wherein the force of each example lyeth, are noted with letters and figures, where need is: the governour, director, or guider, or that which is in place of it, with an [a]; the governed or that which is guided by it, with [b]: or if there be more governours, the first with [a], the second with [aa]: and so if more governed's, the first with [b] the second with [bb]: and sometimes the order is directed by [a],[b],[c]: or by figures, and words of the same or such like nature, coupled together with little strokes betweene, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render againe, only those words which are the ensample: as saying *Quis nisi* [b]*mentis* [a]*inops oblatum respuat aurum?* may repeate again, [a]*inops* [b]*mentis*. So throughout all the Latin Rules, for better understanding thereof, & for a short repetition, when the Master pleaseth, the summes of all the rules are set downe, either in the words before the rule, or in the margent, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

The

The Latine letters are thus written.

The Capitall letters,

A B C D E F G H I K L M N O P Q
R S T V U X Y Z.
A B C D E F G H I K L M N O
P Q R S T V U X Y Z.

The ſmall letters,

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t v u
x y z.
a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t u v
x y z.

Letters are divided into Vowels and Conſonants.

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelfe; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greeke Vowel *y*.

A Conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a Vowell; as *b* with *e*. And all the letters, except the Vowels, are conſonants.

A ſyllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as, *A-ve*.

A diphthong is the ſound of two vowels in one ſyllable, and of them there be foure in number; namely *æ, œ, au, eu*, whereunto is added *ei*: as, *Æneas, cœna, audio, enge, hei*.

Inſtead of *æ* and *œ*, we commonly do pronounce *e*.

The Greek Letters are thus written.

The capitall letters,

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ
Υ Φ Χ Ψ Ω.

The ſmall letters,

α β γ δ ε ζ η ϑ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ
χ ψ ω.

PRECATIO.

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cũ fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cũ cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoscendũ te, & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeãt, intelligam, sed etiam ità mente & voluntate persequar, & indies benignitate tuâ, tum doctrinâ tum pietate proficiam: ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

OAlmighty Lord and mercifull Father, Maker of heaven and earth, which of thy free liberality giveſt wiſdome abundantly to all that with faith & full aſſurance aske it of thee, beautifie by the light of thy heavenly grace the towardneſſe of my wit, the which with all powers of nature thou haſt powred into me; that I may not only underſtand thoſe things which may effectually bring me to the knowledge of thee & the Lord Jeſus our Saviour; but alſo with my whole heart and will, conſtantly follow the ſame, and receive daily increaſe through thy bountifull goodneſſe towards me, as wel in good life as doctrine: ſo that thou which worketh all things in all creatures, mayeſt make thy gracious benefits ſhine in me, to the endleſſe glory & honour of thine immortall Majeſtie. So be it.

¶ AN INTRODUCTION OF the eight parts of LATINE ſpeech.

IN Speech be theſe eight parts following:

Noune, Pronoune, Verbe, Participle,	declined.	Adverb, Conjunction, Preposition, Interjection,	undeclined.

Of a NOUNE.

A Noune is the name of a thing that may be ſeen, felt, heard, or underſtood: as the name of my hand in Latine, is manus; the name of an houſe, is domus; the name of goodneſſe, is bonitas. A Noune.

Of Nounes, ſome be Subſtantives, and ſome be Adjectives. Nouns of two ſorts.

A noune ſubſtantive is that ſtandeth by himſelfe, and requireth not another word to be joyned with him to ſhew his ſignification: as, Homo, *a man*. And it is declined with one article; as, Hic Magiſter, *a maſter*: or elſe with two at the moſt; as, Hic & hæc Parens, *a father or mother*. A Noune Subſtantive.

A Noune Adjective is that cannot ſtand by it ſelfe in reaſon or ſignification, but requireth to be joyned with another word: as, Bonus, *good*; Pulcher, *Fair*. And it is declined either with three terminations; as, Bonus, bona, bonum: or elſe with three articles; as, Hic hæc & hoc Felix, *Happy*: Hic & hæc Levis, & hoc Leve, *Light*. A Nonne Adjective.

A Noune Subſtantive either is proper to the thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper name: or elſe is common to more: as Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns ſubſtantives.

Numbers

Numbers of Nounes.

IN Nounes be two Numbers, the Singular and the Plurall. The Singular number speaketh but of one: as Lapis, *a stone*. The Plurall number speaketh of more then one: as Lapides, *stones*.

Cases of Nounes.

NOunes be declined with six Cases, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative and the Ablative.

Nominative case. The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, Who or What? as, Magister docet, *The master teacheth.*

Genitive. The Genitive Case is known by this token *Of* & answereth to this question, Whose or Whereof? as, Doctrina Magistri, *The learning of the master.*

Dative. The Dative case is known by this token *To:* and answereth to this question, To Whom? or To What? as, Do librum magistro, *I give a booke to the master.*

Accusative. The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, Whom or What? as, Amo magistrum, *I love the master.*

Vocative. The Vocative case is known by calling or speaking to: as, O magister, *O master.*

Ablative. The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, De magistro, *Of the master.* Coram magistro, *Before the master.*

Also In, With, Through, For, From, By, and Then, after the Comparative degree, be signes of the Ablative case.

Articles.

Articles.

ARticles are borrowed of the Pronoune, and be thus declined:

Singulariter,	*Nomin. hic hæc, hoc.*	Pluraliter,	*Nomin. hi, hæ, hæc.*
	Genitivo hujus.		*Gen. horum, harum,*
	Dativo huic.		*Dativo his. (horum.*
	Acc. hunc, hanc, hoc.		*Accuſ. hos, has, hæc.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo hoc, hac, hoc.		*Ablativo his.*

Genders of Nounes.

GEnders of Nounes be ſeven: the Maſculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtfull, and the Epicene.

The Maſculine Gender is declined with this article Hic: as Hic vir, *a man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as Hæc mulier, *a woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as Hoc ſaxum, *a ſtone.*

The Commune of two is declined with Hic and hæc: as Hic & hæc parens, *a father, or mother.*

The Commune of three is declined with Hic, hæc and hoc: as Hic, hæc & hoc felix, *happy.*

The Doubtfull Gender is declined with Hic or hæc: as Hic vel hæc dies, *a day.*

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kindes are ſignified; as, Hic paſſer *a ſparrow*: Hæc aquila, *an eagle*, both he and ſhe.

The

The Declensions of Nouns.

There be five Declensions of Nouns.

I. THe first is, when the Genitive & Dative case singular end in æ: The Accusative in am: The Vocative like the Nominative: The Ablative in â: The Nominative plurall in æ: The Genitive in arum: The Dative in is: The Accusative in as: The Vocative like the Nominative: The Ablative in is:

As in example:

Hæc mensa. Hic Poëta. Hic & hæc verna.

Singulariter,	*Nominat. hæc musa.*	Pluraliter,	*Nominat hæ musæ.*
	Genit. hujus musæ.		*Gen. harum musarum.*
	Dativo huic musæ.		*Dativo his musis.*
	Accus. hanc musam.		*Accusat. has musas.*
	Vocativo ô musa.		*Vocat. ô musæ.*
	Ablat. ab hac musa.		*Ablat. ab his musis.*

Note. Note that filia and nata, do make the Dative and the Ablative plurall in is, or in abus. Also dea, mula, equa, liberta, make the Dative and the Ablative case plurall in abus onely.

II. THe second is, when the Genitive singular ends in i: The Dative in o: The Accusative in um: The Vocative for the most part like the Nominative: The Ablative in o: The Nominative plurall in i: The Genitive in orum: The Dative in is: The Accusative in os: The Vocative like the Nominative: The Ablative in is:

As in example:

Hic vir. Hic liber. Hæc colus. Hic logos.

Singulariter,	*Nomin. hic magister.*	Pluraliter,	*Nomin. hi magistri.*
	Gen. hujus magistri.		*Gen. horũ magistrorũ.*
	Dat. huic magistro.		*Dativo his magistris.*
	Ac. hunc magistrum.		*Acc. hos magistros.*
	Vocativo ô magister.		*Vocativo ô magistri.*
	Abl. ab hoc magistro.		*Abl. ab his magistris.*

Note. Here is to be noted, that when the Nominative endeth in us, the Vocative shall end in e, as Nominativo

tivo hic Dominus, Vocat. ô Domine. Except Deus, that maketh ô Deus: & Filius, that maketh ô Fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the vocative shall end in i: as, Nominativo hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nounes following, make their Vocative in e, or in us: as, Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also, that all Nounes of the Neuter gender, of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plurall number they end all in a: as in example: *Note.*

Singulariter,	*Nomin. hoc regnum.*	Pluraliter,	*Nominat. hæc regna.*	Hoc damnum.
	Genit. hujus regni.		*Gen. horum regnorũ.*	Hoc malum.
	Dativo huic regno.		*Dativo his regnis.*	Hoc verbum.
	Accusat. hoc regnum.		*Accusat. hæc regna.*	
	Vocativo ô regnum.		*Vocativo ô regna.*	
	Ablat. ab hoc regno		*Ablat. ab his regnis.*	

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in o, and be thus declined:

Pluraliter,
Nominativo Ambo, ambæ, ambo.
Genitivo Amborum, ambarum, amborum.
Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.
Accusativo Ambos, ambas, ambo.
Vocativo Ambo, ambæ, ambo.
Ab. ambobus, ambabus, ambobus. Likewise *Duo.*

III. The third is, when the Genitive singular endeth in is: the dative in i: The accusative in em, & sometime in im, and sometime in both: The Vocative like the nominative: The Ablative in e, or i, and sometime in both: the nominative plural in es; The Genitive in um, and sometime in ium: The Dative in bus: The Accusative in es: The Vocative like the Nominative: The Ablative in bus.

As

As in example:

Hic pater.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.

Singulariter,
Nominat. hic lapis.
Gen. hujus lapidis.
Dativo huic lapidi.
Accuſ. hunc lapidem.
Vocativo ô lapis.
Ablat. ab hoc lapide.

Pluraliter,
Nominat. hi lapides.
Gen. horum lapidum.
Dativo his lapidibus.
Accuſat. hos lapides.
Vocativo ô lapides.
Ab. ab his lapidibus.

Hic vel hæc bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter,
No. hic & hæc parẽs.
Genit. hujus parentis.
Dativo huic parenti.
A. hũc & hãc parẽtẽ.
Voc. ô parens.
Abl. ab hoc & hac parente.

Pluraliter,
No. hi & hæ parentes.
G. horũ & harũ parẽtum.
D. his parẽtibus.
A. hos & has parẽtes.
Vocativo ô parentes.
Ab. ab his parentibus.

IV. The fourth is, when the Genitive caſe ſingular endeth in us: The Dative in üi: The Accuſative in um: The Vocative like the Nominative: The Ablative in u. The Nominative plurall in us: The Genitive in uüm: The Dative in ibus: The Accuſative in us: The Vocative like the Nominative: The Ablative in ibus.

As in example:

Hic gradus.
Hæc porticus.
Hoc cornu.

Singulariter,
Nominat. hæc manus.
Genit. hujus manus.
Dativo huic manui.
Accuſ. hanc manum.
Vocativo ô manus.
Ablat. ab hac manu.

Pluraliter,
Nominat. hæ manus.
Gen. harum manuum.
Dativo his manibus.
Accuſat. has manus.
Vocativo ô manus.
Abl. ab his manibus.

V. The fifth is, when the Genitive and dative caſe ſingular do end in ei: The Accuſative in em: The Vocative like the Nominative: The Ablative in ê: The Nominative plurall in es: The Genitive in erum: The Dative in êbus: The Accuſative in es: The Vocative like the Nominative: The Ablative in êbus.

As

As in example:

Singulariter,	*Nom. hic meridies.*	Pluraliter,	*Nominat. hi meridies.*
	Gen. hujus meridiei.		*Ge. horum meridierũ.*
	Dat. huic meridiei.		*Dati. his meridiebus.*
	Acc. hunc meridiem.		*Accuſ. hos meridies.*
	Vocat. ô meridies.		*Vocativo ô meridies.*
	Abl. ab hoc meridie.		*Ab. ab his meridiebus.*

Hæc res. Hæc facies. Hæc acies.

Note that all nounes of the fifth declenſion be of the feminine gender, except meridies and dies. *Note.*

The Declining of Adjectives.

A Noune Adjective of three terminations is thus declined, after the firſt and ſecond declenſion;

Singulariter,	*No. bonus, bona, bonũ.*	Pluraliter,	*Nom. boni, bonæ bona.*
	Gen. boni, bonæ, boni.		*Gen. bonorum, bonarũ,*
	Dat. bono, bonæ, bono.		*Dat. bonis. (bonorũ.*
	Acc. bonũ, bonã, bonũ.		*Ac. bonos, bonas, bona.*
	Voc. bone, bona, bonũ.		*Voc. boni, bonæ, bona.*
	Abl. bono, bonâ, bono.		*Ablat. bonis.*

Niger, ra, rum. Tardus, a, um. Satur, a, um.

There are beſides theſe, certain nouns adjectives of another manner of declining, which make the genitive caſe ſingular in ius, and the dative in i: which be theſe that follow, with their compounds; *An except.*

Singulariter,	*No. unus, una, unum.*	Pluraliter,	*Nom. uni, unæ, una.*
	Gen. unius.		*Gen. unorum, unarum,*
	Dat. uni. (num.		*Dat. unis. (unorum.*
	Acc. unum, unam, u-		*Acc. unos, unas, una.*
	Voc. une, una, unum.		*Voc. uni, unæ, una.*
	Abl. uno, una, uno.		*Ablat. unis.*

Note that unus, una, unum, hath not the plurall number, but when it is joyned with a word that lacketh the ſingular number: as, Unæ literæ, Una mœnia. *Note.*

In like manner be declined totus, ſolus, and alſo ullus, alius, alter, uter and neuter: ſaving that theſe five laſt rehearſed lack the vocative caſe. Alius *hath* Aliud *neut.*

A noune adjective of three articles is thus declined after the third declension:

Ingens. Solers. Capax. Vetus.

Singulariter,	*Nominat. hic, hæc & hoc felix.*	Pluraliter,	*Nom. hi & hæ felices, & hæc felicia.*
	Genit. hujus felicis.		*Gen. horum, harũ & horum felicium.*
	Dativo. huic felici.		*Dat. his felicibus.*
	Ac. hunc & hanc felicem, & hoc felix.		*Ac. hos & has felices, & hæc felicia.*
	Vocativo ô felix.		*V. ô felices, et ô felicia.*
	Ab. ab hoc, hac & hoc felice, vel *felici.*		*Ab. ab his felicibus.*

Levis & leve Celer, celeris, & celere. Melior & melius.

Singulariter,	*No. hic & hæc tristis, & hoc triste.*	Pluraliter,	*Nom. hi & hæ tristes, & hæc tristia.*
	Genit. hujus tristis.		*Ge. horum, harum & horum tristium.*
	Dativo huic tristi.		*Dativo his tristibus.*
	Accus. hunc & hanc tristem, & hoc triste.		*Acc. hos & has tristes, & hæc tristia.*
	V. ô tristis, & ô triste.		*V. ô tristes, et ô tristia.*
	Ablat. ab hoc, hac & hoc tristi.		*Ab. ab his tristibus.*

Comparisons of nounes.

ADjectives whose signification may increase or be diminished, may forme comparison.

There be three degrees of comparison: The positive, the comparative, and the superlative.

Three degrees of comparison.

The positive betokeneth the thing absolutely without excesse: as, Durus, *Hard.*

The positive.

The comparative somewhat exceedeth his positive in signification: as, Durior, *harder.* And it is formed of the first case of his positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as, of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The comparative.

The superlative exceedeth his positive in the highest

The superlative.

highest degree: as, Durissimus, *Hardest*. And it is formed of the first case of his positive that endeth in i, by putting thereto ſ and simus: as, of Duri, durissimus; of Tristi, tristissimus; of Dulci, dulcissimus.

From these generall rules are excepted these that follow; Bonus, melior, optimus: Malus, pejor, pessimus: Magnus, major, maximus: Parvus, minor, minimus: Multus, plurimus; multa, plurima; multum, plus, plurimum. Exception.

And if the positive end in er, the superlative is formed of the nominative case, by putting to rimus; as, Pulcher, pulcherrimus. Ater. Teter. Acer.

Also these nounes ending in lis, make the superlative by changing is into limus: as, Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other nounes ending in lis, do follow the generall rule aforegoing: as, Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maximè: as, Pius, magis pius, maximè pius: Assiduus, magis assiduus, maximè assiduus. Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.

OF THE PRONOUNE.

A Pronoune is a part of speech much like to a noune, which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronounes, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras; whereof foure have the vocative case; as, Tu, meus, noſter, and noſtras: and all others lack the vocative case. There be fifteene pronounes.

To these may be added their compounds, Egomet, tute, idem; and also, Qui, quæ, quod.

These eight Pronounes, Ego, tu, ſui, ille, ipſe,

Primitives. iſte, hic, and is, be Primitives; ſo called, for becauſe they be not derived of others. And they be alſo called Demonſtratives; becauſe they ſhew a thing not ſpoken of before.

Demonſtratives.

Relatives. And theſe ſix, Hic, ille, iſte, is, idem, and qui, be Relatives; becauſe they rehearſe a thing that was ſpoken of before.

Derivatives. Theſe ſeven, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, be Derivatives; for they be derived of their Primitives, Mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri.

Five things belonging to a Pronoune. There belong to a Pronoune theſe five things; Number, Caſe, and Gender, as are in a Noune: Declenſion, and Perſon, as here followeth.

The Declenſions of Pronounes.

There be foure Declenſions of Pronounes.

The firſt declenſion. Theſe three, Ego, tu, ſui, be of the firſt declenſion, and be thus declined.

Singulariter,	*Nominat. Ego.*	Pluraliter,	*Nominat. nos.*
	Genit. mei.		*Gen. noſtrũ* vel *noſtrî.*
	Dativo mihi.		*Dativo nobis.*
	Accuſat. me.		*Accuſat. nos.*
	Vocativo caret.		*Vocativo* caret.
	Ablativo à me.		*Ablativo à nobis.*

Singulariter,	*Nominat. Tu.*	Pluraliter,	*Nominat. vos.*
	Genitivo tui.		*G. veſtrûm* vel *veſtrî*
	Dativo tibi.		*Dativo vobis.*
	Accuſat. te.		*Accuſat. vos.*
	Vocativo ô tu.		*Vocativo ô vos.*
	Ablat. à te.		*Ablat. à vobis.*

Singulariter, and Pluraliter,	*Nominativo* caret.	*Genitivo ſui.*	*Dativo ſibi.*
	Accuſativo ſe.	*Vocat.* caret.	*Ablativo à ſe.*

The ſecond declenſion. Theſe ſix, Ille, ipſe, iſte, hic, is, and qui, be of the ſecond declenſion, and be thus declined:

Sing.

Singulariter,	Nom. iste, ista, istud.	Pluraliter,	Nom. isti, istæ, ista.
	Genitivo istius.		G. istorũ, istarũ, istorũ.
	Dativo isti.		Dativo istis.
	Ac. istũ, istam, istud.		Accuſ. istos, istas, ista.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Abl. isto, istâ, isto.		Ablativo istis.

Ille is declined like Iſte; & alſo Ipſe, ſaving that the neuter gender in the nominative caſe, and in the accuſative caſe ſingular maketh Ipſum.

Nominativo Hic, hæc, hoc: Genitivo hujus: Dativo huic: as afore in the Noune.

Singulariter,	Nom. is, ea, id.	Pluraliter,	Nom. ii, eæ, ea.
	Genitivo ejus.		Ge. eorum, earũ, eorũ.
	Dativo ei.		Dativo iis vel eis.
	Accuſ. eum, eam, id.		Accuſat. eos, eas, ea.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Ablativo eo, eâ, eo.		Ablativo iis vel eis.

Singulariter,	Nom. qui, quæ, quod.	Pluraliter,	Nom. qui, quæ, quæ.
	Genitivo cujus.		G. quorũ, quarũ, quorũ
	Dativo cui.		Dat. quibus vel queis.
	Ac. quem, quã, quod.		Acc. quos, quas, quæ.
	Voc. caret. (quî.		Vocativo caret.
	Abl. quo, quâ, quo, vel		Abl. quibus vel queis.

Likewiſe Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Alſo Quiſquis is thus declined:

No. { Quiſquis / Quicquid } Ac. { Quicquid } Abl. { Quoquo. / Quaquâ. / Quoquo. }

The compound of Quis.

Where note, that Quid is alwayes a ſubſtantive of the Neuter gender. *Note.*

These five, Meus, tuus, ſuus, noſter, and veſter are of the third declenſion, and be declined like nounes adjectives of three terminations, in this wiſe: The third declenſion.

Singulariter,	*Nom. meus, mea, meũ.*	Pluraliter,	*Nom. mei, meæ, mea.*
	Genit. mei, meæ, mei.		*Gen. meorum, mearũ, meorum.*
	Dat. meo, meæ, meo.		*Dat. meis.*
	Ac. meũ, meam, meũ.		*Ac. meos, meas, mea.*
	Vocat. mi, mea, meum.		*Vocat. mei, meæ, mea.*
	Ablat. meo, meâ, meo.		*Ablativo meis.*

So is Noſter declined, & tuus, ſuus, veſter; ſaving that theſe three laſt do lack the vocative caſe.

The fourth declenſion.

Noſtras, Veſtras, and this noune Cujas, be of the fourth declenſion, and be thus declined:

Singulariter,	*No. hic & hæc noſtras, & hoc noſtrate.*	Pluraliter,	*No. hi & hæ noſtrates & hæc noſtratia.*
	Gen. hujus noſtratis.		*Gen. horum, harũ, & horum noſtratium.*
	Da. huic noſtrati.		*Dat. his noſtratibus.*
	Ac. hunc & hanc noſtratẽ, & hoc noſtrate.		*Ac. hos & has noſtrates, & hæc noſtratia.*
	Vocat. ô noſtras, & ô noſtrate.		*Vocat. ô noſtrates, & ô noſtratia.*
	Ab. ab hoc, hac & hoc noſtrate vel *noſtrati.*		*Ab. ab his noſtratibus*

Note. Here is to be noted, that Noſtras, Veſtras, and this Noune Cujas, be called Gentiles, becauſe they properly betoken pertaining to countreys or nations, to ſects or factions.

A Pronoune hath three Perſons.

Perſons three.

The firſt perſon ſpeaketh of himſelfe: as, Ego, *I*; Nós, *Wee*.

The ſecond perſon is ſpoken to: as, Tu, *Thou*; Vos, *Ye*. And of this perſon is alſo every Vocative caſe.

The third perſon is ſpoken of: as, Ille, *He*; Illi, *They*: and therefore all Nounes, Pronounes, and Participles be of the third perſon.

OF

OF A VERBE.

A Verbe is a part of ſpæch declined with mood and tenſe, and betokeneth doing; as, Amo, *I love*: or ſuffering; as, Amor, *I am loved*; or being, as, Sum, *I am*. A Verbe.

Of verbs, ſuch as have perſons be called perſonals: as, Ego amo, Tu amas. And ſuch as have no perſons, be called imperſonals: as Tædet, *It irketh*; Oportet, *It behooveth*. Verbs Perſonals.

Of verbs perſonals there be five kinds, Active, paſſive, neuter, deponent, and commune.

A Verbe active endeth in o, & betokeneth to do; as, Amo, *I love:* and by putting to r, it may be a paſſive, as, Amor. Active.

A verb paſſive endeth in or, and betokeneth to ſuffer; as Amor, *I am loved:* and by putting away r, it may be an active, as, Amo. Paſſive.

A verbe neuter endeth in o, or m, and cannot take r, to make him a paſſive: as, Curro, *I run*; Sum, *I am*. And it is Engliſhed ſometime actively; as, Curro, *I runne*: And ſomtime paſſively; as, Ægroto, *I am ſick*. Neuter.

A verbe deponent endeth in r, like a paſſive, and yet in ſignification is but either active; as, Loquor verbum, *I ſpeak a word*: or neuter; as, Glorior, *I boaſt*. Deponent.

A verbe commune endeth in r, and yet in ſignification is both active and paſſive: as, Oſculor te, *I kiſſe thee*; Oſculor à te, *I am kiſſed of thee*. Commune.

MOODS.

Moods six. THere be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potentiall, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative. The Indicative mood sheweth a reason true or false; as Ego amo, *I love*: Or else asketh a question; as, Amas tu? *Doest thou love?*

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth: as, Ama, *love thou.*

Optative. The Optative wisheth or desireth with these signes, *Would God, I pray God,* or *God grant*, as, Utinam amem, *I pray God I loue:* and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.

Potentiall. The Potentiall mood is known by these signes *May, can, might, would, should, could,* or *ought:* as Amem *I may,* or *can love:* without an adverb joyned with him.

Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some conjunction joyned with him: as Cùm amarem, *When I loved.* And it is called the subjunctive mood, because it dependeth upon another verb in the same sentence, either going before, or coming after: as, Cùm amarem, eram miser: *When I loved, I was a wretch.*

Infinitive. The Infinitive signifieth to do, to suffer, or to be, and hath neither number, nor person, nor nominative case before him; and is knowne commonly by this signe, *To:* as Amare, *To love.* Also when two verbs come together without any nominative case between them, then the latter shall be the infinitive mood: as, Cupio discere. *I desire to learn.*

GERUNDS.

Gerunds three *Di, do, dum.* THere be moreover belonging to the infinitive mood of verbs, certaine voices called Gerunds,

runds, ending in Di, do, and dum: which have both the active and passive signification: as, Amandi, *Of loving*, or *of being loved:* Amando, *In loving*, or *in being loved:* Amandum, *To love*, or *to be loved.*

SUPINES.

There be also pertaining unto verbs two supines: the one ending in um, which is called the first supine, because it hath the signification of the verb active; as, Eo amatum, *I goe to love*: And the other in u, which is called the latter supine, because it hath for the most part the signification passive: as, Difficilis amatu, *Hard to be loved.* Supines two. in um and u.

TENSES.

There be five tenses or times: the present tense, the preterimperfect, the preterperfect, the preterpluperfect, and the future tense. Tenses five.

The present tense speaketh of the time that now is: as, Amo, *I love.* Present tense.

The preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, Amabam, *I loved*, or *did love.* Preterimperfect.

The preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this signe *Have*: as, Amavi *I have loved.* Preterperfect.

The preterpluperfect tense speaketh of the time more then perfectly past, with this signe *Had:* as, Amaveram, *I had loved.* Preterpluperfect.

The future tense speaketh of the time to come, with this signe *Shall*, or *will:* as, Amabo, *I shall*, or *will love.* Future.

PERSONS.

Persons three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I love*; Tu amas, *Thou loveſt*; Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*; Vos amatis, *Ye love*; Illi amant, *They love*.

CONJUGATIONS.

Conjugations foure.

VErbs have foure conjugations, which be knowne after this manner.

1 The first conjugation hath a long before re and ris: as, Amâre, amâris.

2 The second conjugation hath e long before re and ris: as, Docêre, docêris.

3 The third conjugation hath e short before re and ris: as, Légere, légeris.

4 The fourth conjugation hath i long before re and ris: as, Audîre, audîris.

Verbs in *O*, of the foure Conjugations, *be declined after theſe examples.*

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } To read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. } To heare.

Indicative

Indicative Mood Preſent tenſe

Singular,			*Plurall,*		
I love, or *do love:*	*Thou loveſt,* or *doſt love:*	*He loveth,* or *doth love:*	*We love,* or *do love:*	*Ye love,* or *do love:*	*They love,* or *do love.*

A Mo, amas, amat. Amamus, amatis, amant.
Doceo, doces, docet. Docemus, docetis, docent.
Lego, legis, legit. Legimus, Legitis, legunt.
Audio, audis, audit. Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tenſe ſingular, Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam, — *I loved* or *did love.* bas, bat. *Plur.* bamus, batis, bant.

Preterperfect tenſe ſingular, Amavi, Docui, Legi, Audivi, — *I have loved.* iſti, it. *Plur.* imus, iſtis, érunt *vel* êre.

Preterpluperf. tenſe ſingular, Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram, — *I had loved.* ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant.

Future tenſe ſing. Amabo, Docebo, Legam, Audiam, — *I ſhall* or *will love.* bis, bit. *Plur.* bimus, bitis, bunt. es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Impeſative

Imperative Mood

	Love thou:	*Love he, let him love.*	*Love we, let us love.*	*Love ye:*	*Love they, let them love.*
Preſent tenſe ſingular,	Ama, amet, amato:	amato.	*Plur.* amemus,	amate, amatote:	ament, amanto.
	Doce, doceat, doceto:	doceto.	*Pl.* doceamus,	docete, docetote:	doceant, docēto.
	Lege, legat, legito:	legito.	*Pl.* legamus,	legite, legitote:	legant, legunto.
	Audi, audiat, audito:	audito.	*P.* audiamus	audite, auditote:	audiant, audiunto.

Optative Mood

God grant I love.

Preſent tenſe ſingular, utinam Amem, ames, amet. Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Plur. utinam* amus, atis, ant. *Pl. utin.* amemus, ametis, ament.

Preterimperfect tenſe ſing. utinam Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, *Would God I loved, or did love.* res, ret. *Plur. utinam* remus, retis, rent.

Preterperfect tenſe ſingular, utinam Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, *I pray God I have loved.* ris, rit. *Plur. utinam* rimus, ritis, rint.

Preterpluperf. tenſe ſingular, utinam Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem, *Would God I had loved.* ſes, ſet. *Pl. utinam* ſemus, ſetis, ſent.

Future tenſe ſingular, utinam Amavero, Docuero, Legero, Audivero, *God grant I ſhall or will love hereafter.* ris, rit. *Plur. utinam* rimus, ritis, rint.

Potentiall

Potentiall Mood

I may or *can love.*

Preſent tenſe ſin. Amem, ames, amet. *Plur.* amemus, ametis, ament. / Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Plural.* amus, atis, ant.

Preter-imperfect tenſe ſingular, Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, *I might, would, ſhold, ought,* or *could love.* res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.

Preter-perfect tenſe ſingular, Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, *I might, would, ſhould,* or *ought to (have loved.* ris, rit. *Plural.* rimus, ritis, rint.

Preter-pluperf. tenſe ſingular, Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem, *I might, would, ſhould,* or *ought to had (loved.* ſes, ſet. *Plural.* ſemus, ſetis, ſent.

Future tenſe ſin. Amavero, Docuero, Legero, Audivero, *I may* or *can love hereafter.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Subjunctive Mood

When I love.

Preſent tenſe ſingular, cùm Amem, ames, amet. *P. cùm* amemus, ametis, ament. / Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Plural. cùm* amus, atis, ant.

Preterim-

Preterim-perf. tenſe ſing. cùm { Amarem, Docerem, Legerem, Audirem } { *When I loved* or *did love.* res, ret. *Plural. cùm* remus, retis, rent.

Preterperf. tenſe ſingular, cùm { Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim } { *When I have loved.* ris, rit. *Plural. cùm* rimus, ritis, rint.

Preterpluperf. tenſe ſingul. cùm { Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem } { *When I had loved.* ſes, ſet. *Plur. cùm* ſemus, ſetis, ſent.

Future tenſe ſingular, cùm { Amavero, Docuero, Legero, Audivero } { *When I ſhall* or *will love.* ris, rit. *Plural. cùm* rimus, ritis, rint.

Infinitive Mood

Preſent and *preterimperfect tenſe,* { Amare, Docere, Legere, Audire } To { Love. Teach. Read. Heare.

Preterperfect tenſe & *preterpluperfect tenſe,* { Amaviſſe, Docuiſſe, Legiſſe, Audiviſſe, } To have or had { Loved. Taught. Read. Heard.

Future tenſe, { Amaturum, Docturum, Lecturum, Auditurum } eſſe, To { love, teach, reade, heare } { here after.

Gerunds, { Amandi, of loving: do, in loving: dum, to love. Docendi, of teaching: do, in teaching: dum, to teach. Legendi, of reading: do, in reading: dum, to read. Audiendi, of hearing: do, in hearing: dum, to heare.

Supines,

Supines, Amatum, Doctum, Lectum, Auditum, To love. teach. reade. heare. Amatu, Doctu, Lectu, Auditu, To be loved. taught. read. heard.

A participle of the present tense, Amans, loving. Docens, teaching. Legens, reading. Audiens, hearing.

The participle of the first future tense, Amaturus, to love, *or* about to love. Docturus, to teach, *or* about to teach. Lecturus, to reade, *or* about to reade. Auditurus, to heare, *or* about to heare.

Before we decline any verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such verbs, we must learne to decline this verb Sum, in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus: To be.

Indicative Mood

Present tense sing. Sum, I am: es, est. *Pluraliter,* Sumus, estis, sunt.

Preterim-perf. tense singular, Eram, I was: eras, erat. *Pluraliter,* eramus, eratis, erant.

Preterperfect tense singular, Fui, I have been: fuisti, fuit. *Pluraliter,* fuimus, fuistis, fuêrunt *vel* fuêre.

Preterpluperf. tense singular, Fueram, I had been: fueras, fuerat. *Plural.* fueramus, fueratis, fuerant.

Future tense sing. Ero, I shall *or* will be: eris, erit. *Pluraliter,* erimus, eritis, erunt.

Imperative

Imperative Mood

Preſent ten. ſing. Sis, Es, Eſto: be thou. Sit, Eſto: *Pl.* Simus. Sitis, Eſte, Eſtote: Sint, Sunto.

Optative Mood

Preſent tenſe ſingular, utinam — Sim, I pray God I be: ſis, ſit. *Plur. utinam* ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperf. tenſe ſing. utin. — Eſſem, Would God I were: eſſes, eſſet. *Plur. utinam* eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect tenſe ſing. utin. — Fuerim, Would God I had been: fueris fuerit. *Plural. utinam* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect ten. ſing. utin. — Fuiſſem, Would God I had been: fuiſſes, fuiſſet. *Plural. utinam* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Futur. ten. ſing. utin. — Fuero, God grant I be hereafter: fueris, fuerit. *Plural. utinam* fuerimus, fueritis, fuerint.

Potentiall Mood

Preſent tenſe ſing. — Sim, I may *or* can be: ſis, ſit. *Plural.* ſimus, ſitis, ſint.

Preterimp. tenſe ſing. — Eſſem, I might *or* could be: eſſes, eſſet. *Plural.* eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperf. tenſe ſing. — Fuerim, I might, could, ſhould, *or* ought to have been: fueris, fuerit, *Pl.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterplup. tenſe ſing. — Fuiſſem, I might, could, ſhould, *or* ought to had been: fuiſſes, fuiſſet. *Pl.* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſing. — Fuero, I may *or* can be hereafter: fueris, fuerit. *Plur.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctive

Subjunctive Mood

Preſent ten. ſing. cùm { Sim, when I am: ſis, ſit. *Plural. cùm* ſimus, ſitis, ſint.

Preterimp. tenſe ſing. cùm { Eſſem, when I was: eſſes, eſſet. *Plur. cùm* eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperf. tenſe ſing. cùm { Fuerim, when I have beene: fueris, fuerit. *Plu. cùm* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect ten. ſing. cùm { Fuiſſem, when I had beene: fuiſſes, fuiſſet, *Plur. cùm* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future ten. ſing. cùm { Fuero, when I ſhall *or* will be: fueris, fuerit. *Plural. cùm* fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood

Preſent & preterimperf. tenſe { Eſſe, to be. *Preterperfect. & preterpluperfect tenſe,* { Fuiſſe, { to have or had beene.

Future tenſe, { Fore *vel* futurum eſſe, To be hereafter.

Verbs in *Or* of the foure Conjugations, be *declined after theſe examples.*

AMor, amâris *vel* amâre: amatus ſum *vel* fui, amâri: amatus, amandus. To be loved.

Doceor, docêris *vel* docêre: doctus ſum *vel* fui, docêri: doctus, docendus. To be taught.

Legor, legeris *vel* legere: lectus ſum *vel* fui, legi: lectus, legendus. To be read.

Audior, audîris *vel* audîre: auditus ſum *vel* fui, audîri: auditus, audiendus. To be heard.

INDICATIVE

Indicative Mood

I am loved.

Preſent tenſe ſin.
Amor, amâris *vel* amâre, amatur.
Doceor, docêris *vel* docêre, docetur.
Legor, legeris *vel* legere, legitur.
Audior, audîris *vel* audîre, audîtur.
Plur. mur, mini, ntur.

Preter-imperfect tenſe ſingular,
Amabar,
Docebar,
Legebar,
Audiebar,
I was loved.
baris *vel* bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, bantur.

Preter-perfect tenſe ſingular,
Amatus
Doctus
Lectus
Auditus
I have been loved. ſum *vel* fui,
tus es *vel* fuiſti, tus eſt *vel* fuit. *Pl.* ti ſumus *vel* fuimus, ti eſtis *vel* fuiſtis, ti ſunt, fuêrunt *vel* fuêre.

Preter-pluperf. tenſe ſingular,
Amatus
Doctus
Lectus
Auditus
I had been loved. eram *vel* fueram,
tus eras *vel* fueras, tus erat *vel* fuerat. *Pl.* ti eramus *vel* fueramus, ti eratis *vel* fueratis, ti erant *vel* fuerant.

Future tenſe ſin.
Amabor,
Docebor,
Legar,
Audiar,
I ſhall or *will be loved.*
beris *vel* ere, itur. *P.* bimur, imini, buntur.
êris *vel* êre, etur. *Pl.* emur, emini, entur.

Imperative Mood

	Be thou loved.	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved.*	*Let them be loved.*
Preſent tenſe ſingular,	Amare, amator:	ametur, amator.	*Pl.* amemur.	Amamini, amaminor:	amentur, amantor.
	Docere, docetor:	doceatur, docetor.	*Pl.* doceamur.	Docemini, doceminor:	doceantur, docentor.
	Legere, legitor:	legatur, legitor.	*Pl.* legamur.	Legimini, legiminor:	legantur, leguntor.
	Audire, auditor:	audiatur, auditor.	*Pl.* audiamur.	Audimini, audiminor:	audiantur, audiuntor.

Optative

Optative Mood

God grant I be loved.

Prefent tenſe ſingular, utinam { Amer, Docear, Legar, Audiar, } aris *vel* are, atur. *Pl. utin.* amur, amini, antur.

Would God I were loved.

Preter-imperfect tenſe ſing. utinam { Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, } reris *vel* rere, retur. *Pl. utin.* remur, remini, rentur.

I pray God I have been loved.

Preterperfect tenſe ſingular, utinam { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } ſim *vel* fuerim, tus ſis *vel* fueris, tus ſit *vel* fuerit. *Pl. utinam* ti ſimus *vel* fuerimus, ti ſitis *vel* fueritis, ti ſint *vel* fuerint.

Would God I had been loved.

Preterplu-perf. tenſe ſingular, utinam { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } eſſem *vel* fuiſſem, tus eſſes *vel* fuiſſes, tus eſſet *vel* fuiſſet. *Plur. utinam* ti eſſemus *vel* fuiſſemus, ti eſſetis *vel* fuiſſetis, ti eſſent *vel* fuiſſent.

God grant I be loved hereafter.

Future tenſe ſingular, utinam { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } ero *vel* fuero, tus eris *vel* fueris, tus erit *vel* fuerit. *Plural. utinam* ti erimus *vel* fuerimus, ti eritis *vel* fueritis, ti erunt *vel* fuerint.

Potentiall Mood

I may or *can be loved.*

Preſent tenſe ſing. { Amer, Docear, Legar, Audiar, } aris *vel* are, atur. *Plural.* êmur, émini, entur. / aris *vel* are, atur. *Pl.* amur, amini, antur.

Preterim-perf. tenſe ſingular, Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, } *I would, ſhould,* or *ought to be loved.* reris *vel* rere, retur. *Plur.* remur, remini, rentur.

Preter-perfect tenſe ſingul. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } *I would, ſhould,* or *ought to have been loved.* ſim *vel* fuerim, tus ſis *vel* fueris, tus ſit *vel* fuerit. *Plur.* ti ſimus *vel* fuerimus, ti ſitis *vel* fueritis, ti ſint *vel* fuerint.

I would, ſhould, or *ought to had been loved.*

Preter-pluperf. tenſe ſingul. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } eſſem *vel* fuiſſem, tus eſſes *vel* fuiſſes, tus eſſet *vel* fuiſſet. *Plur.* ti eſſemus, *vel* fuiſſemus, ti eſſetis *vel* fuiſſetis, ti eſſent *vel* fuiſſent.

Future tenſe ſingul. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } *I may* or *can be loved hereafter.* ero *vel* fuero, tus eris *vel* fueris, tus erit *vel* fuerit. *Pl.* ti erimus *vel* fuerimus, ti eritis *vel* fueritis, ti erunt *vel* fuerint.

Subjunctive Mood

When I am loved.

Preſent tenſe ſing. cùm Amer, êris *vel* êre, êtur. *Pl. cùm* êmur, émini, entur Docear, Legar, Audiar, } aris *vel* are, atur. *Pl. cùm* amur, amini, antur.

Preter-imperf. ten. ſing. cùm Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, } *When I was loved.* reris *vel* rere, retur. *Pl. cùm* remur, remini, rentur.

Preter-perfect ten. ſing. cùm Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } *When I have been loved.* ſim *vel* fuerim, tus ſis *vel* fueris, tus ſit *vel* fuerit. *Pl. cùm* ti ſimus *vel* fuerimus, ti ſitis *vel* fueritis, ti ſint *vel* fuerint.

Preter-

When I had been loved.

Preter-pluperf. ten. ſing. cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } eſſem *vel* fuiſſem, tus eſſes *vel* fuiſſes, tus eſſet *vel* fuiſſet. *Plur. cùm* ti eſſemus *vel* fuiſſemus, ti eſſetis *vel* fuiſſetis, ti eſſent *vel* fuiſſent.

When I ſhall or *will be loved.*

Future tenſe ſingular, cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } ero *vel* fuero, tus eris *vel* fueris, tus erit *vel* fuerit. *Plural. cùm* ti erimus *vel* fuerimus, ti eritis, *vel* fueritis, ti erunt *vel* fuerint.

Infinitive Mood

Preſent and preter-imperfect tenſe, { Amari, Doceri, Legi, Audiri, } To be { Loved. Taught. Read. Heard.

Preterperf. tenſe and preterplu-perf. tenſe, { Amatum, Doctum, Lectum, Auditum } To have or had been loved, eſſe *vel* fuiſſe.

Fut. tenſe { Amatum iri, *vel* amandum eſſe, Doctum iri, *vel* docendum eſſe, Lectum iri, *vel* legendum eſſe, Auditum iri, *vel* audiendum eſſe, } to be { loved taught read heard } hereafter

A participle of the Preterperfect tenſe, { Amatus, Loved. Doctus, Taught. Lectus, Read. Auditus, Heard.

A participle of the Future tenſe in Dus. { Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus, } To be { Loved. Taught. Read. Heard.

Of certaine Verbs going out of Rule, which are *declined and formed in manner following.*

POſſum, potes, potui, poſſe, potens: *To may* or *can.*
Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum: *Supinis caret,* volens: *To will,* or *to be willing.*
Nolo, non vis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, nolendum: *Supinis caret,* nolens: *To nill,* or *to be unwilling.*
Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: *Supinis caret,* malens: *To have rather,* or *to be more willing.*
Edo, edis *vel* es, edi, edere *vel* eſſe: edendi, edendo, edendum: eſum, eſu; *vel* eſtum, eſtu: edens, eſurus *vel* eſturus: *To eat.*
Fio, fis, factus ſum *vel* fui, fieri: factus, faciendus: *To be made,* or *to be done.*
Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu: ferens, laturus: *To bear,* or *ſuffer.*
Feror, ferris *vel* ferre, latus ſum *vel* fui, ferri: latus, ferendus: *To be born,* or *ſuffered.*

Indicative Mood

Preſent tenſe ſingular,

POſſum, potes, poteſt.
Volo, vis, vult.
Nolo, non vis, non vult.
Malo, mavis, mavult.
Edo, edis *vel* es, edit *vel* eſt.
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris *vel* ferre, fertur.

Plurali ter,

Poſſumus, poteſtis, poſſunt.
Volumus, vultis, volunt.
Nolumus, non vultis, nolũt.
Malumus, mavultis, malunt.
Edimus, editis *vel* eſtis, edunt.
Fimus, fitis, fiunt.
Ferimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, feruntur.

Preter-

Preterim-perf. tenſe ſingular, Poteram, Volebam, Nolebam, Malebam, Edebam, Fiebam, Ferebam, Ferebar, baris *vel* bare, batur. *Plur.* bamur, bammi, as, at. *Pluraliter*, amus, atis, ant. (bantur.

Preterperf. tenſe ſing. Potui, Volui, Nolui, Malui, Edi, Tuli, iſti, it. *Plur.* imus, iſtis, érunt *vel* êre. Factus, Latus ſum *vel* fui, tus es *vel* fuiſti, tus eſt *vel* fuit. *Plur.* ti ſumus *vel* fuimus, ti eſtis *vel* fuiſtis, ti ſunt, fuérunt *vel* fuêre.

Preterpluperf. tenſe ſingular, Potueram, Volueram, Nolueram, Malueram, Ederam, Tuleram, ras, rat. *Plural.* ramus, ratis, rant. Factus, Latus eram *vel* fueram, tus eras *vel* fueras, tus erat *vel* fuerat. *Plur.* ti eramus *vel* fueramus, ti eratis *vel* fueratis, ti erant *vel* fuerant.

Future tenſe ſing. Potero, eris, erit. *Pluraliter*, Poterimus, eritis, erunt. Volam, Nolam, Malam, Edam, Fiam, Feram, es, et. *Plural.* emus, etis, ent. Ferar, ferêris *vel* ferêre, feretur. *Plur.* feremur, feremini, ferentur.

Poſſum, Volo, Malo, have no Imperative mood.

Imperative Mood

Preſent tenſe ſing.

Noli, nolito. *Plural.* Nolite, nolitote.

Es, eſto, ede, edito: Edat, eſto, edito. *P.* Edamus, edite, eſte, eſtote, editote: Edant, edunto.

Fito tu: Fiat, fito. *Pl.* Fiamus, Fite, fitote: Fiant, Fiunto.

Fer, ferto: Ferat, ferto. *Plu.* Feramus, Ferte, fertote: Ferant, Ferunto.

Ferre, fertor: Feratur, fertor. *Pl.* Feramur, Ferimini, feriminor: Ferantur, feruntor.

Optative Mood

Preſent tenſe ſing. utinam

Poſſim, Velim, Edam, Fiam, Feram, Nolim, Malim, is, it. *Pluralit. utinam* imus, itis, int.

Ferar, aris *vel* are, atur. *Plur. utin.* amur, amini, antur.

Preterim-perf. tenſe ſing. utin.

Poſſem, Vellem, Nollem, Mallem, Ederem *vel* eſſem, Fierem, Ferrem, es, et. *Pural. utin.* emus, etis, ent.

Ferrer, rêris *vel* rêre, rêtur. *Pl. utin.* rêmur, rémini, rentur.

Preter-perf. tenſe ſingular, utinam

Potuerim, Voluerim, Noluerim, Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit. *Plural. utinam* rimus, ritis, rint.

Factus ſim *vel* fuerim, tus ſis *vel* fueris, tus ſit *vel* fuerit. *Pl. utinam* ti ſimus *vel* fuerimus, ti ſitis *vel* fueritis, ti ſint vel fuerint.

Preter-pluperf. tenſe ſingul. utinam

Potuiſſem, Voluiſſem, Noluiſſem, Maluiſſem, Ediſſem, Tuliſſem, ſes, ſet. *Plur. utin.* ſemus, ſetis, ſent.

Factus eſſem *vel* fuiſſem, tus eſſes *vel* fuiſſes, tus eſſet *vel* fuiſſet. *Plur. utin.* ti eſſemus *vel* fuiſſemus, ti eſſetis *vel* fuiſſetis, ti eſſent *vel*

Future

Future tense singular, utinam { Potuero, Voluero, Noluero, } { Maluero, Edero, Tulero, } { ris, rit. *Plur. utinam* rimus, ritis, rint.

Factus / Latus { ero *vel* fuero, tus eris *vel* fueris, tus erit *vel* fuerit. *Plur. utin.* ti erimus *vel* fuerimus, ti eritis *vel* fueritis, ti erunt *vel* fuerint.

The Potentiall and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do differ onely in signification and signe of the Mood.

Infinitive Mood

Present tense and *Preterimperfect tense*, { Posse, Velle, Nolle, Malle, Edere *vel* esse, Ferre, Fieri, Ferri, } *Preterperfect & Preterpluperfect tense*, { Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse. Edisse. Tulisse. Factum esse *vel* fuisse. Latum esse *vel* fuisse.

Future tense, { Esurum esse. Laturum esse. } { Factum iri, *vel* faciendum esse. Latum iri, *vel* ferendum esse.

Eo and Queo make Ibam and Quibam in the Preterimperfect tense of the Indicative mood, and Ibo & Quibo in the Future tense: and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth Conjugation; saving that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tense of the Indicative mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same mood; the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the Future tense, of the Optative mood, the Potentiall mood, and the Subjunctive mood; the Preterperfect tense, and the Preterpluperfect tense of the Infinitive mood: as of

Tenses formed of the preterperf. tense.

Amavi, are formed Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: and, Amavissem, amavisse, keeping i still.

Impersonals

IMpersonals be declined throughout all moods and Tenses in the voice of the third person singular onely: as, Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est *vel* fuit, studitum erat *vel* fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English, this signe It: as, *It delighteth*, Delectat. *It becometh not*, Non decet.

OF A PARTICIPLE.

A Participle is a part of speech derived of a Verb: and taketh part of a Noune, as, Gender, case, and declension: and part of a Verb, as, Tense and signification: and part of both, as, Number and figure.

Foure kinds of participles.

There be foure kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense; one of the Future in rus, & another of the Future in dus.

Present tense.

A Participle of the Present tense hath his English ending in *ing*; as, *Loving:* and his Latine in ans, or ens; as Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicatiue mood by changing the last syllable into ns: as, Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The first Future tense in *rus*.

A Participle of the Future in rus betokeneth to do, like the Infinitue mood of the Active voice: as, Amaturus, *To love* or *about to love*. And it is formed of the latter Supine, by putting to rus, as, Doctu, docturus.

Preter tense.

A Participle of the preter tense hath his English ending

ending in *d,t,* or *n*; as, *Loved, taught, slain:* & his Latine in tus, sus, xus; as, Amatus, visus, nexus; & one in ius, as, Mortuus: & it is formed of the latter supine, by putting to s: as Lectu, lectus; except Mortuus.

A Participle of the Future in dus betokeneth to suffer, like the Infinitive mood of the Passive voice: as, Amandus, *To be loved.* And it is formed of the Genitive case of the Participle of the present tense, by changing tis into dus: as, Amantis, amandus. Legentis legendus. And it is also found to have the signification of the Participle of the present tense: as, Legendis veteribus proficis, *In reading old authors thou dost profit.* The second Future tense in *dus.*

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the Supines, come two Participles: one of the Present tense, and another of the Future in rus: as of Amo, cometh Amans, amaturus: of Curro, currens, cursurus. Of an active come two participles.

Of a verb Passive, whose Active hath the Supines, come two participles: one of the Preter tense, and another of the Future tense in dus: as of Amor cometh Amatus, amandus. Of a passive come two.

Of a verb Deponent come three participles: one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the Future in rus: as of Auxilior, cometh auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a deponent three.

And if the verb Deponent do govern an Accusative case after him, it may form also a participle in dus: as of Loquor, loquendus.

Of a verb Commune come foure participles: as of Largior, cometh largiens, largiturus, largitus, largiendus. Of a commune foure.

Participles of the present tense be declined like Noumes adjectives of three articles: as, Nominativo hic hæc & hoc amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c. Participles declined like Adjectives.

Participles of other tenſes be declined like Nounes adjectives of three divers endings: as, Amaturus, amatura, amaturum: Amatus, amata, amatum: Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERBE.

AN Adverb is a part of ſpæch joyned to the Verbs to declare their ſignification.

Adverbs, ſome be of Time: as, Hodie, cras, herì, perendie, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of
- Place: as, Ubi, ibi, hîc, iſtîc, illîc, intus, foris.
- Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum.
- Order: as, Indè, deinde, deniqùe, poſtremò.

Some be of
- Asking or doubting: as, Cur, quare, unde, quorſum, num, nunquid.
- Calling: as, Heus, ô, ehodum.

Some be of
- Affirming: as, Certè, næ, profectò, ſanè, ſcilicet, licèt, eſtò.
- Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.
- Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, mediusfidiùs.
- Exhorting: as, Eja, agè, agitè, agedum.

Some be of
- Flattering: as, Sodes, amabò.
- Forbidding: as, Nè.
- Wiſhing: as, Utinam, ſi, ô ſi, ô.

Some be of
- Gathering together: as, Simul, unà, pariter, non modò, non ſolùm.
- Parting: as, Seorſim, ſigillatim, vicatim.

Some be of
- Chooſing: as, Potiùs, imò.
- A thing not finiſhed: as, Penè, ferè, propè, vix, modò, non.

Some be of
- Shewing: as, En, ecce.
- Doubting: as, Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe.
- Chance: as, Fortè, fortuitò.

Some

Some be of
- Likeneſſe: as, Sic, ſicut, quaſi, ceu, tanquam, velut.
- Qualitie: as, Bene, malè, doctè, fortiter.
- Quantitie: as, Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
- Compariſon: as, Tam, quàm, magis, minùs, maximè.

Certain adverbs be compared: as, Doctè, doctiùs, doctiſſimè. Fortiter, fortiùs, fortiſſimè. Propè, propiùs, proximè.

Alſo the voices of Prepoſitions, if they be ſet alone, not having any caſuall word to ſerve unto, joyned with them, be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non cavet, poſt dolebit, *He that beware̅th not afore, ſhall be ſorry afterward.* Coràm laudare, & clàm vituperare, inhoneſtum eſt, *In preſence to commend one, and behind the back to diſpraiſe, is an unhoneſt point.*

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of ſpæch, that joyneth words and ſentences together.

Of Conjunctions ſome be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- Disjunctives: as, Aut, ve, vel, ſeu, ſive.
- Diſcretives: as, Sed, quidem, autem, verò, at, aſt.
- Cauſals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando ſet for quoniam.

Some

Some be { Conditionals: as, Si, sin, modò, dum, dummodo. / Exceptives: as, Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.

Some be { Interrogatives: as, Nè, an, utrùm, necne, anne, nonne. / Illatives: as, Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.

Some be { Adversatives: as, Etsi, quanquam, quamvis, licèt, estò. / Redditives to the same: as, Tamen, attamen. / Electives: as, Quàm, ac, atque. / Diminutives: as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of speech most commonly set before other parts, either in Apposition, as Ad patrem; or else in Composition, as Indoctus.

These Prepositions following serve *to the Accusative case.*

Ad, To.
Apud, At.
Ante, Before.
Adversus, } Against.
Adversum, }

Cis, } On this side.
Citra, }
Circum, } About.
Circa, }
Contra, Against.
Erga, Towards.

Extra, Without.
Intra, Within.
Inter, Between.
Infra, Beneath.
Juxta, Beside, *or* nigh
Ob, For. (to

Pone,

Pone, Behinde.
Per, By, *or* through.
Prope, Nigh.
Propter, For.
Secundum, } After.
Poſt, }
Trans, On the further ſide.
Ultra, Beyond.
Præter, Beſide.
Supra, Above.
Circiter, About.
Uſque, Untill.
Secus, By.
Verſus, Towards.
Penes, In the power.

Where note, that Verſus is ſet after his caſuall word: as, Londinum verſus, *Towards London.* And likewiſe may Penes be ſet alſo.

Theſe Prepoſitions following ſerve *to the Ablative caſe.*

A, ab, abs, From *or* fro.
Cum, With.
Coram, Before *or* in preſence.
Clam, Privily.
De, } Of or fro.
E, }
Ex, }
Pro, For.
Præ, Before *or* in compariſon.
Palam, Openly.
Sine, } Without.
Abſque, }
Tenus, untill, *or* up to.

Where note, that if the caſuall word joyned with Tenus be the plurall number, it ſhall be put in the Genitive caſe, and be ſet before Tenus: as, Aurium tenus, *Up to the eares.* Genuum tenus, *Up to the knees.*

Note alſo, that the voices of Prepoſitions being ſet alone without their caſuall words, be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs: as is aforeſaid in the Adverb.

Theſe

These Prepositions following serve to both cases.

In with this signe *To*, to the Accusative case: as, In urbem, *Into the city*. In without this signe *To*, to the Ablative case: as, In te spes mea est, *My hope is in thee*. Sub noctem, *A little before night*.
Sub Judice lis est, *The matter is before the Judge*.
Super lapidem, *Upon a stone*.
Super viridi fronde, *Upon a green leafe*.
Subter terram, *Under the earth*.
Subter aquis, *Under the water*.

OF AN INTERJECTION.

AN Interjection is a part of speech which betokeneth a sudden passion of the mind, under an imperfect voice.

Some are of Mirth: as, Evax, vah.

Some are of Sorrow: as, Heu, hei.

Some are of
- Dread: as, Atat.
- Marvelling: as, Papæ.
- Disdaining: as, Hem, vah.
- Shunning: as, Apage.
- Praising: as, Euge.
- Scorning: as, Hui.
- Exclamation: as, Proh Deûm, atque hominum fidem.
- Cursing: as, Væ, malum.
- Laughing: as, Ha, ha, he.
- Calling: as, Eho, oh, io,
- Silence: as, Au. And such others.

THE

¶ THE CONCORDS of LATINE Speech.

FOr the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latine speech there be three Concords: The first, betweene the nominative case and the verb; The second, betweene the substantive and the adjective; The third, betweene the antecedent and the relative.

The first Concord.

WHen an English is given to be made in Latine, looke out the principall verb. If there be more verbs then one in a sentence, the first is the principall verb, except it be the infinitive mood, or have before it a relative; as, that, whom, which: or a conjunction; as, Ut, *that*; Cùm, *when*; Si, *if*; and such others.

When ye have found the verb, ask this question who? or what? and the word that answereth to the question shall be the nominative case to the verb; except it be a verb impersonall, which will have no nominative case. And the nominative shall in making and construing Latine be set before the verb; except a question be asked, and then the nominative is set after the verb, or after the signe of the verb: as, [b] Amas [a] tu? *Lovest thou?* [b] Venítne [a] Rex? *Doth the King come?*

Likewise if the verb be of the imperative mood: as, [b] Ama [a] tu, *Love thou:* [b] Amato [a] ille, *Let him love.*

And sometime when this signe it, or there, cometh before the English of the verb: as, [b] Est [a] liber meus,

meus, *It is my book.* [b] Venit ad me [a] quidam, *There came one to me.* And that casuall word which cometh next after the verb, and answereth to this question whom? or what? made by the verb, shall commonly be the accusative case; except the verb do properly govern another case after him to be construed withall: as, Si cupis [a] placere [b] magistro, [a] utere [b] diligentiâ; nec [a] sis tantus [b] cessator, ut [b] calcaribus [a] indigeas. *If thou covet to please thy master, use diligence; and be not so slack, that thou shalt need spurs.*

A verb personall agreeth with his nominative case in number and person: as, [a] Præceptor [b] legit, [a] vos verò [b] negligitis, *The master readeth, and ye regard not.* Where note, that the first person is more worthy then the second, and the second more worthy then the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plurall; which verb plurall shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, [a] Ego & [a] tu [b] sumus in tuto, *I and thou be in safeguard,* [a] Tu & [a] pater [b] periclitamini, *Thou & thy father are in jeopardy.* [a] Pater & [a] præceptor [b] accersunt te, *Thy father and thy master have sent for thee.*

When a verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as Amantium [a] iræ, amoris [a] redintegratio [b] est, *The falling out of lovers is the renewing of love.* [a] Quid enim nisi [a] vota [b] supersunt? *For what remaineth saving onely prayers?* Pectora percussit, [a] pectus quoq; [a] robora [b] fiunt, *She stroke her breast, and her breast turned into oake also.*

Here note also, that sometime the infinitive mood of a verb, or else a whole clause afore-going, or

else

elſe ſome member of a ſentence may be the nominative caſe to the verb: as [a] Diluculò ſurgere, ſaluberrimum [b] eſt, *To ariſe betime in the morning is the moſt wholſome thing in the world.* [a] Multum ſcire, vita [b] eſt jucundiſſima, *To know much, is the moſt pleaſant (or ſweeteſt) life of all.*

The ſecond Concord.

WHen ye have an adjective, aſk this queſtion, who? or what? and the word that anſwereth to the queſtion, ſhall be the ſubſtantive to it.

The adjective, whether it be a noune, pronoune, or participle, agreeth with his ſubſtantive in caſe, gender & number: as, [a] Amicus [b] certus in [a] re [b] incerta cernitur, *A ſure friend is tried in a doubtfull matter.* [a] Homo [b] armatus, *A man armed.* [a] Ager [b] colendus, *A field to be tilled.* [b] Hic [a] vir, *This man.* [b] Meus [a] herus eſt, *It is my maſter.*

Where note, that the maſculine gender is more worthy then the Feminine, & the Feminine more worthy then the Neuter.

Many ſubſtantives ſingular, having a conjunction copulative coming betweene them, will have an adjective plurall; which adjective ſhall agree with the ſubſtantive of the moſt worthy gender: as, [a] Rex & regina [b] beati, *The King and Queen are bleſſed.*

The third Concord.

WHen ye have a relative, aske this queſtion who? or what? and the word that anſwereth to the queſtion, ſhall be the antecedent to it.

The antecedent moſt commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearſed again of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender, number, and perſon: as, [a] Vir ſapit, [b] qui pauca loquitur, *That man is wiſe that ſpeaketh few things, or words.*

Sometime the relative hath for his antecedent the whole reaſon that goeth before him, and then he ſhall be put in the neuter gender and ſingular number: as, [a] In tempore veni, [b] quod omnium rerum eſt primum, *I came in ſeaſon, which is the cheifeſt thing of all.* But if the relative be referred to two clauſes or more, then the relative ſhall be put in the plurall number: as, [a] Tu multum dormis, & [aa] ſæpe potas, [b] quæ ambo ſunt corpori inimica, *Thou ſleepeſt much, and drinkeſt often, both which things are naught for the body.*

When this Engliſh that, may be turned into this Engliſh which, it is a relative; otherwiſe it is a conjunction, which in Latin is called quòd, or ut: and in making Latine, it may elegantly be put away by turning the nominative caſe into the accuſative, and the verb into the infinitive mood: as, Gaudeo [a] quòd tu bene [b] vales: Gaudeo [a] te bene [b] valere, *I am glad that thou art in good health.* Jubeo [a] ut tu [b] abeas: Jubeo [a] te [b] abire, *I bid that thou go hence.*

Many antecedents ſingular, having a conjunction copulative between them, will have a relative plurall; which relative ſhall agree with the antecedent of the moſt worthy gender: as, [a] Imperium & [aa] dignitas [b] quæ petiiſti, *The rule and dignity which thou haſt required.*

But in things not apt to have life, the neuter gender is moſt worthy: yea, and in ſuch caſe, though the ſubſtantives or antecedents be of the maſculine or of the feminine gender, and none of them of the neuter; yet may the adjective or relative be put in the neuter gender: as, [a] Arcus & [aa] calami ſunt [b] bona, *The bow and arrowes be good.* [a] Arcus & [aa] calami [b] quæ fregiſti, *The bow and arrows which thou haſt broken.*

The

The case of the Relative.

WHen there cometh no nominative case betweene the relative and the verb, the relative shall be the nominative case to the verb: as, Miser est [a] qui nummos [b] admiratur, *Wretched is that person which is in love with money.*

But when there cometh a nominative case betweene the relative and the verb, the relative shall be such case as the verb will have after him: as, Felix, [b] quem [aa] faciunt aliena [a] pericula cautum, *Happy is he, whom other mens harms do make to beware.*

As the relative may be the nominative case to the verb, so it may be the substantive to the adjective that is joyned with him, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, [a] quod omnium est [b] sordidissimum, *Love not thou riches, which to doe is the most beggerly thing in the world.*

Nounes interrogatives and indefinites follow the rule of the relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the verb, like as the relative doth: as, Hei mihi qualis erat? Talis erat, [b] qualem nunquam [a] vidi.

Yet here is to be understood and noted, that the relative is not alwaies governed of the verb that he cometh before, but sometime of the infinitive mood that cometh after the verb: as, [b] Quibus voluisti me gratias [a] agere, egi. *What persons thou willedst me to thank, I have thanked.*

Sometime of a participle: as, [b] Quibus rebus [a] adductus feceris? *With what things moved didst thou it?*

Sometime of the gerund: as, [b] Quæ nunc non est [a] narrandi locus, *Which things at this present is no time to tell.*

Sometime of the prepositon set before him: as, [b] Quem [a] in locum deducta res sit, vides, *Unto what*

ſtate the matter is now brought, thou ſeeſt.

Sometime of the ſubſtantive that it doth accord with: as, Senties [b]qui [a] vir ſim, *Thou ſhalt perceive what a fellow I am.* Albeit in this manner of ſpeaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a noune partitive or diſtributive: as, [b] Quarum rerum [a]utram minùs velim, non facilè poſſum exiſtimare, *Of the which two things whether I would leſſe will have, I cannot eaſily eſteem.*

Sometime it is put in the genitive caſe, by reaſon of a ſubſtantive coming nert after him: as, Ego illum non novi, [b]cujus [a]causâ hoc incipis, *I know him not, for whoſe cauſe thou beginneſt this matter.*

Sometime it is otherwiſe governed of a noune ſubſtantive: as, Omnia tibi dabuntur, [b]quibus [a] opus habes, *All things ſhall be given thee, which thou haſt need of.*

Sometime of an adverb: as, [b]Cui utrùm [a]obviàm procedam, nondum ſtatui, *Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.*

Sometime it is put in the ablative caſe with this ſigne then, & is governed of the comparative degree coming after him: as, Utere virtute, [b]quâ nihil eſt [a] melius, *Uſe vertue, then the which nothing is better.*

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative caſe abſolute: as, Quantus erat Julius Cæſar, [a b]quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingreſſi ſunt! *How worthy a man was Julius Cæſar, under whoſe conduct the Romans firſt entred into Britain!*

Alſo when it ſignifieth an inſtrument wherewith a thing is to be done, it is put in the ablative caſe: as, Ferrum habuit, [b]quo ſe [a] occideret, *He had a knife wherewith he would have ſlain himſelfe.*

When a relative cometh betweene two ſubſtantives

tives of divers genders, it may indifferently accord with either of them: as, [a] Avis [b] quæ passer appellatur; or, Avis [b] qui [a] passer appellatur, *The bird which is called a sparrow.* Yea, though the substantives be of divers numbers also: as, Estne ea [a] Lutetia, [b] quam nos Parisios dicimus? *Is not that called Lutetia, that we do call Paris?* Or else, Estne ea Lutetia, [b] quos nos [a] Parisios dicimus?

Constructions of nounes substantives.

When two substantives come together betokening divers things, the latter shall be the genitive case: as, [a] Facundia [b] Ciceronis, *The eloquence of Cicero.* [a] Opus [b] Virgilii, *The work of Virgil.* [a] Amator [b] studiorum, *A lover of studies.* [a] Dogma [b] Platonis, *The opinion of Plato.* But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as. [a] Pater meus [b] vir, amat [a] me [b] puerum, *My Father being a man, loveth me a child.*

When the English of this word res, is put with an adjective, ye may put away res, & put the adjective in the neuter gender, like a substantive: as, [ab] Multa me impedierunt, *Many things have letted me.* And being so put, it may be the substantive to an adjective: as, [a] Pauca his [b] similia, *A few things like unto these.* [a] Nonnulla [b] hujusmodi, *many things of like sort.*

An adjective in the neuter gender, put alone without a substantive, standeth for a substantive, and may have a genitive case after him, as if it were a substantive: as, [a] Multum [b] lucri, *Much gain.* [a] Quantum [b] negotii? *How much businesse?* [a] Id [b] operis, *That work.*

Words importing iniument of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a noune substantive, or a verb substantive, may be put in the ablative case,

or in the genitive: as, [a] Puer [b] bonâ indole; or [a] Puer [b] bonæ indolis, *a child of a good towardnes:* [a] Puer [b] boni ingenii; or [a] Puer [b] bono ingenio, *a child of a good wit.*

Opus and Uſus, when they be Latine for *need*, require an ablative caſe: as, [a] Opus eſt mihi tuo [b] judicio, *I have need of thy judgment*, Viginti [b] minis [a] uſus eſt filio, *My ſonne hath need of twenty pounds.*

Conſtructions of Adjectives.

The Genitive caſe.

Adjectives that ſignifie deſire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, & ſuch other like, require a genitive caſe: as, [a] Cupidus [b] auri, *Covetous of money.* [a] Peritus [b] belli, *Expert of warfare.* [a] Ignarus [b] omnium, *Ignorant of all things.* [a] Fidens [b] animi, *Bold of heart.* [a] Dubius [b] mentis, *Doubtfull of mind.* [a] Memor [b] præteriti, *Mindfull of that is paſt.* [a] Reus [b] furti, *accuſed of theft.*

Nounes partitives, and certain interrogatives, with certain nounes of number, require a genitive caſe: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, ſolus, unus, medius, quiſque, quiſquis, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an interrogative: Unus, duo, tres: Primus, ſecundus, tertius, &c. as, [a] Aliquis [b] noſtrûm. [a] Primus [b] omnium.

When a queſtion is asked, the anſwer in Latine muſt be made by the ſame caſe of a nounе, pronoune, or participle, and by the ſame tenſe of a verb that the queſtion is asked by: as, [a] Cujus eſt fundus? [b] Vicini. Quid [a] agitur in ludo literario? [b] Studetur. Except a queſtion be asked by Cujus, ja, jum: as, [a] Cuja eſt ſententia? [b] Ciceronis. Or by a word that may govern divers caſes: as, [b] Quanti [a] emiſti librum? [bb] Parvo. Or except I muſt anſwer by one of theſe poſſeſſives, Meus tuus, ſuus noſter, veſter: as, [a] Cujus eſt domus? non [b] veſtra, ſed [bb] noſtra.

Nounes

Nounes of the comparative and the superlative degree, being put partitively, that is to say, having after them this English of, or among, require a genitive case: as, [b] Aurium [a] mollior est sinistra, *Of the eares, the left is the softer.* Cicero [b] Oratorum [a] eloquentissimus, *Cicero the most eloquent of Orators.*

Nounes of the comparative degree, having then or by after them, doe cause the word following to be the ablative case: as, [a] Frigidior [b] glacie, *More cold then ice.* [a] Doctior [b] multo, *Better learned by a great deale.* Uno [b] pede [a] *altior, Higher by a foot.*

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likenesse or unlikenesse, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a dative case: as, Labor est [a] utilis [b] corpori, *Labour is profitable to the body.* [a] Æqualis [b] Hectori, *Equall to Hector.* [a] Idoneus [b] bello, *Fit for war.* [a] Jucundus [b] omnibus, *Pleasant to all persons.* [b] Parenti [a] supplex, *Suppliant to his father.* [b] Mihi [a] proprium, *Proper to me.*

Likewise nounes adjectives of the passive signification in bilis, and participles in dus: as, [a] Flebilis, [aa] flendus [b] omnibus, *To be lamented of all men.* [a] Formidabilis, [aa] formidandus [b] hosti, *To be feared of his enemie.*

The Accusative case.

The measure of length, breadth, or thicknesse of any thing, is put after adjectives in the accusative case, and sometime in the ablative case: as, Turris [a] alta [b] centum pedes, *A tower an hundred foot high.* Arbor [a] lata [b] tres digitos, *A tree three fingers broad.* Liber [a] crassus [b] tres pollices, *vel* [bb] tribus pollicibus, *A book three inches thick.*

The Ablative case.

Adjectives signifying fulnesse, emptinesse, plenty, or wanting, require an ablative case, & sometime a genitive: as, [b] Copiis [a] abundans. Crura [b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [bb] iræ, ab ira. Nulla epistola [a] inanis [b] re aliquâ. [a] Ditissimus [b] agri. [b] Stultorum [a] plena sunt omnia. Quis, nisi [b] mentis [a] inops, oblatum respuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] scelerisq; [a] purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. [a] Expers [b] omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

These adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ablative case: as, [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculis. [b] Virtute [a] præditus. [b] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus, may in stead of the ablative case have an infinitive mood of a verb: as, [a] Dignus [b] laudari, *Worthy to be praised.* [a] Contentus in pace [b] vivere, *Content to live in peace.*

Construction of the Pronoune.

These genitive cases of the primitives, Mei, tui, sui, nostrî, and vestrî, be used when suffering or passion is signified: as, [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster, and vester be used: as, [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tua.

These genitive cases, Nostrûm, vestrûm, be used after distributives, partitives, comparatives & superlatives: as, [a] Nemo [b] vestrûm. [a] Aliquis [b] nostrûm. [a] Major [b] vestrûm. [a] Maximus natu [b] nostrûm.

Construction of the Verb: and first with *The Nominative case.*

Sum, forem, fio, existo, and certaine verbs passives; as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such case after

after them, as they have before them: as, [a]Fama [aa]est [b]malum, *Fame is an evill thing.* [a]Malus culturâ [aa]fit [b]bonus. *An evil person by due ordering or governance is made good.* [a]Crœsus [aa]vocatur [b]dives, *Crœsus is called rich.* [a]Horatius [aa]salutatur [b]Poëta, *Horace is saluted by the name of Poet.* Malo [a]te [b]divitem [aa]esse, quàm haberi. *I had rather thou wert rich indeed, then so accounted.*

Also verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a nominative case of the doer or sufferer, so may they have after them a nominative case of a noune or participle, declaring the manner or circumstance of the doing or suffering: as, [a]Incedo [b]claudus, *I goe lame,* [a]Petrus [aa]dormit [b]securus, *Peter sleepeth void of care.* [a]Tu [aa]cubas [b]supinus, *Thou liest in bed with thy face upward,* [a]Somnias [b]vigilans, *Thou dreamest waking,* [a]Studeto [b]stans, *Study thou standing.* And likewise in the accusative case: as, Non decet [a]quenquam [aa]meiere [b]currentem, aut mandentem, *It doth not become any man to pisse running, or eating.*

And generally, when the word that goeth before the verb, and the word that cometh after the verb belong both to one thing, *that is to say,* have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the verb be transitive or intransitive, of what kind soever the verb be: as, [a]Loquor [b]frequens, *I speak often.* [a]Taceo [b]multus, *I hold my peace much.* [a]Scribo epistolas [b]rarissimus, *I write letters very seldome.* Ne [a]assuescas [aa]bibere vinum [b]jejunus, *Accustome not thy selfe to drink wine next thy heart, or not having eaten somewhat before.*

The

The Genitive caſe.

THis Verb Sum, when it betokeneth or importeth poſſeſsion, owing, or otherwiſe pertaining to a thing, as a token, property, duty, or guiſe, it cauſeth the noune, pronoune, or participle following to be put in the genitive caſe: as, Hæc veſtis [a] eſt [b] patris, *This garment is my fathers.* [b] Inſipientis [a] eſt dicere, non putâram, *It is the property of a foole to ſay, I had not thought.* Extremæ [a] eſt [b] dementiæ diſcere dediſcenda, *It is a point of the greateſt folly in the world, to learne things that muſt afterward be learned otherwiſe.* [b] Orantis [a] eſt nihil niſi cœleſtia cogitare, *It is the duty of a man that is ſaying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things.* Except that theſe pronounes, Meus, tuus, ſuus, noſter, and veſter, ſhall in ſuch manner of ſpeaking be uſed in the nominative caſe: as, Hic codex [a] eſt [b] meus, *This book is mine.* Hæc domus [a] eſt [b] veſtra, *This houſe is yours.* Non [a] eſt mentiri [b] meum, *It is not my guiſe* (or *property*) *to lie.* [b] Noſtrum [a] eſt injuriam non inferre, *It is our parts not to do wrong.* [b] Tuum [a] eſt omnia juxtà pati, *It is thy part* (or *dutie*) *to ſuffer all things alike.*

Verbs that betoken to eſteeme or regard, require a genitive caſe betokening the value: as, [b] Parvi [a] ducitur probitas, *Honeſty is reckoned little worth.* [b] Maximi [a] penditur nobilitas, *Noblene ſſe of birth is very much regarded.*

Verbs of accuſing, condemning, warning, purging, quitting, or abſoyling, will have a genitive caſe of the crime, or of the cauſe, or of the thing that one is accuſed, condemned, or warned of: or elſe an ablative caſe, moſt commonly without a prepoſition: as, Hic [b] furti ſe [a] alligat, *vel* [bb] furto. [a] Admonuit me [b] errati, *vel* [bb] errato. [b] De pecuniis repetundis [a] damnatus eſt.

Satago.

Satago, misereor, misereſco, require a genitive caſe: as, [b] Rerum ſuarum [a] ſatagit. [a] Miſerere [b] mei Deus.

Reminiſcor, obliviſcor, recordor, & Memini, will have a genitive, or an accuſative caſe: as, [a] Reminiſcor [b] hiſtoriæ. [a] Obliviſcor [b] carminis. [a] Recordor [b] pueritiam. [a] Obliviſcor [b] lectionem. [a] Memini [b] tui, *vel* [bb] te, *I remember thee.* Alſo Memini hath an Ablative caſe with a Preposition: as, [a] Memini [b] de te, *I ſpake of thee.* Egeo, Indigeo, Potior, have a Genitive or an Ablative caſe: as, [a] Egeo, or [a] indigeo [b] tui *vel* [bb] te, *I have need of thee.* [a] Potior [b] urbis, *I conquer the citie.* [a] Potior [b] voto, *I obtain my deſire.*

The Dative caſe.

ALL manner of verbs put acquiſitively, that is to ſay, with theſe tokens to or for after them, will have a dative caſe: as, Non [b] omnibus [a] dormio, *I ſleep not to all men.* [b] Huic [a] habeo, non [b] tibi, *I have it for this man, and not for thee.*

To this rule do alſo belong verbs betokening

To
- Profit or diſprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.
- Compare: as, Comparo, compono, confero.
- Give or reſtore: as, Dono, reddo, refero.
- Promiſe or to pay: Promitto, polliceor, ſolvo.
- Cõmand or ſhew: as, Impero, indico, monſtro.
- Truſt: as, Fido, confido, fidem habeo.
- Obey or to be againſt: as, Obedio, adulor, repugno.
- Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, iraſcor.

Alſo Sum, with his compounds, except Poſſum. Alſo verbs compound with ſatis, bene, and malè: as Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally, certain verbs compound with theſe prepoſitions, Præ, ad, con, ſub, ante, poſt, ob, in, and inter, will have a dative caſe: as, Præluceo, adjaceo; condono, ſuboleo,

oleo, anteſto, poſthabeo, objicio, inſulto, interſero.

This verb Sum, es, fui, may oftentimes be ſet for habeo; and then the word that ſeemeth in the Engliſh to be the nominative caſe, ſhall be put in the dative, and the word that ſeemeth to be the accuſative caſe, ſhall be the nominative: as, [a]Eſt [b]mihi [a]mater, *I have a mother.* Non [a]eſt [b]mihi [a]argentum, *I have no money.* But if Sum be the infinitive mood, this nominative ſhall be turned into the accuſative: as, Scio [b]tibi non [a]eſſe [a]argentum, *I know thou haſt no money.*

Alſo when Sum hath after him a nominative caſe and a dative, the word that is the nominative caſe, may be alſo the dative: ſo that Sum may in ſuch manner of ſpeaking be conſtrued with a double dative caſe: as, [a]Sum [b]tibi [bb]præſidio, *I am to thee a ſafegard.* Hæc res [a]eſt [b]mihi [bb] voluptati, *This thing is to me a pleaſure.*

And not onely Sum, but alſo many other verbs may in ſuch manner of ſpeaking have a double dative caſe; one of the perſon, and another of the thing: as, [a]Do [b]tibi veſtem [bb]pignori. [a]Verto hoc [b]tibi [bb]vitio. Hoc tu [b]tibi [bb]laudi [a]ducis.

The Accuſative caſe.

VErbs tranſitives are all ſuch as have after them an accuſative caſe of the doer or ſufferer whether they be active, commune, or deponent: as, Uſus [b]promptos [a]facit. Fœminæ [a] ludificantur [b]viros. [a]Largitur [b]pecuniam.

Alſo verbs neuters may have an accuſative caſe of their own ſignification: as, Endymionis [b]ſomnum [a]dormis. [a]Gaudeo [b]gaudium. [a]Vivo [b]vitam.

Verbs of asking, teaching, & praying, will have two accuſative caſes; one of the ſufferer, and another of the thing: as, [a]Rogo [b]te [bb]pecuniam. [a]Docebo [b]te [bb]literas. [b]Quod [bb] te jamdudum [a]hortor. [a]Exuo [b]me [bb] gladium.

The

The Ablative case.

All verbs require an ablative case of the instrument, put with this signe with before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, [a]Ferit eum [b]gladio. [a]Taceo [b]metu. Summâ [b]eloquentiâ causam [a]egit.

The word of price is put after verbs in the ablative case: as, [a]Vendidi [b]auro. [a]Emptus sum [b]argento. Except these genitives, when they be put alone without substantives, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidē, quantivis, quantilibet, quanticunq; : as, [b]Quanti [a]mercatus es hunc equum? Certè [b]pluris quàm [a]vellem. Saving that after verbs of price we shall alwaies use these adverbs, Cariùs, viliùs, meliùs, and pejùs, in stead of their casuals.

Verbs of plentie or scarcenesse, filling, emptying, loading, or unloading, will have an ablative case: as, [a]Affluis [b]opibus. [a]Cares [b]virtute. [a]Expleo te [b]fabulis. [a]Spoliavit me [b]bonis omnibus. [a]Oneras stomachum [b]cibo. [a]Levabo te hoc [b]onere. Likewise, Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an ablative case, with à, ab, è, ex, or de: as, [a]Accepit literas [b]à Petro. [a]Audivi [b]ex nuncio. Longè [a]distat [b]à nobis. [a]Eripui te [b]è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into the dative: as, [a]Substraxit [b]mihi cingulum. [a]Eripuit [b]illi vitam.

Verbs of comparing or excæding, may have an ablative case of the word that signifieth the measure of excæding: as, [a]Præfero hunc multis [b]gradibus, *I preferre this man by many degrees.* [b]Paulo intervallo illum [a]superat, *He is beyond the other but a little space.*

A noune, or a pronoune substantive, joyned with a participle expressed or understood, and having none other word whereof it may be governd, it shall be put in the ablative case absolute: as, [a] Rege [b] veniente, hostes fugerunt, *The king coming, the enemies fled.* [a] Me [b] duce, vinces, *I being captaine, thou shalt overcome.*

And it may be resolved by any of these words, Dum, cùm, quando, si, quanquam, postquàm: as, [a] Rege [b] veniente; *id est*, Dum veniret Rex. [a] Me [b] duce; *id est*, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb passive will have after him an ablative case with a preposition, or sometime a dative of the doer: as, Virgilius [a] legitur [b] à me. [b] Tibi fama [a] petatur. And the same ablative or dative shall be the nominative case to the verb, if it be made by the active: as, [a] Ego [b] lego Virgilium. [b] Petas [a] tu famam.

Gerunds.

Gerunds and supines will have such cases as the verbs that they come of: as, Otium [a] scribendi [b] literas. Ad [a] consulendum [b] tibi. [a] Auditum [b] Poetas.

When the English of the infinitive mood cometh after any of these nouns substantives, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the verb should be of the active voice, it shall be made by the Gerund in di: And the same gerund in di is used also after certain adjectives; as, [a] Cupidus [b] visendi. [a] Certus [b] eundi. [a] Peritus [b] jaculandi. [a] Gnarus [b] bellandi.

When

WHen ye have an English of the participle of the preſent tenſe, with this ſign of or with, coming after a noune adjective, it ſhall in Latine making be put in the gerund in do: as, [a] Defeſſus ſum [b] ambulando, *I am wearie of walking.*

Alſo the English of the participle of the preſent tenſe coming without a ſubſtantive, with this ſign in or by before him, ſhall in Latine making be put in the gerund in do: as, Cæſar [b] dando, [b] ſublevando, [b] ignoſcendo, gloriam [a] adeptus eſt. [b] In apparando totum hunc [a] conſumunt diem. And the ſame gerund in do is uſed either without a prepoſition, or with one of theſe prepoſitions, A, ab, de, è, ex, cum, in, pro: as, Deterrent [a] à [b] bibendo. [a] Ab amando. Cogitat [a] de [b] edendo. Ratio bene ſcribendi [a] cum [b] loquendo conjuncta eſt.

THe engliſh of the infinitive mood, coming after a reaſon, and ſhewing the cauſe of a reaſon, may be put in the gerund in dum: as, Dies mihi ut ſatis ſit [a] ad [b] agendum, vereor, *I feare that a whole day will not be enough for me to do my buſineſſe.*

The gerund in dum is uſed after one of theſe prepoſitions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, [a] Ad [b] capiendum hoſtes. [a] Ob (*vel* [a] propter) [b] redimendum captivos. [a] Inter [b] cœnandum. [a] Ante [b] damnandum.

And when ye have this Engliſh muſt or ought in a reaſon, where it ſeemeth to be made by this verb oportet, it may be put in the gerund in dum, with this verb eſt ſet impersonally; and then the word that ſeemeth in the Engliſh to be the nominative caſe, ſhall be put in the dative: as, [a] Abeundum eſt [b] mihi, *I muſt go hence.*

Supines.

Supines.

The first Supine hath his Active signification, and is put after Verbs and Participles, that betoken moving to a place: as, [a]Eo [b]Cubitum. [b]Spectatum [a]admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his passive signification, and is put after Nounes Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood passive: as it may be indifferently said in Latine, [a]Facile [b]factu, *or* [a]Facile [b]fieri, *Easie to be done.* [a]Turpe [b]dictu, *or* [a]Turpe [b]dici, *Unhoneſt to be ſpoken.*

The Time.

Nounes that betoken part of time, be commonly put in the abiative case: as, [b]Nocte [a]vigilas. [b]Luce [a]dormis. But nounes that betoken continuall term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the accusative case: as, Sexaginta [b]annos [a]natus. [b]Hyemem totam [a]stertis.

Space of place.

Nounes that betoken space betwæn place and place, be commonly put in the accusative case: as, [b]Pedem hinc nè [a]discesseris, *Goe not thou a foot from this place.*

A Place.

Nounes Appellatives, or names of great places, be put with a preposition, if they follow a verb that signifieth, *In a place, To a place, From a place,* or *By a place:* as, [a]Vivo [b]in Anglia. [a]Veni [b]per Galliam [bb]in Italiam. [a]Proficiscor [b]ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper name

name of the firſt or ſecond declenſion, and the ſingular number, it ſhall be put in the genitive caſe: as, [a]Vixit [b]Londini. [a]Studuit [b]Oxoniæ.

And theſe nounes, Humi, domi, militiæ, belli, be likewiſe uſed: as, [a]Procumbit [b]humi bos. [b]Militiæ [a]enutritus eſt. [b]Domi [bb] bellíque otioſi [a]vivitis.

But if the place be of the third declenſion, or the plurall number, it ſhall be put in the dative, or in the ablative caſe: as, [a]Militavit [b]Carthagini, or [bb] Carthagine. [b]Athenis [a]natus eſt. Likewiſe we ſay, [b]Ruri, or [bb]Rure [a]educatus eſt.

To a place, if the place be a proper name, it ſhall be put in the accuſative caſe without a preposition: as, [a]Eo [b]Romam. Likewiſe, [a]Confero me [b]domum. [a]Recipio me [b]rus.

From a place, or By a place; if the place be a proper name, it ſhall be put in the ablative caſe without a preposition: as, [a]Diſceſſit [b]Londino. [a]Profectus eſt [b]Londino (*vel* per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewiſe uſed: as, [a]Abiit [b]domo. [b]Rure [a]reverſus eſt.

Impersonals.

A Verbe impersonall hath no nominative caſe before him; and this word it or there is commonly his ſigne: as, Decet *it becometh.* [a]Oportet [b]aliquem eſſe, *There muſt be ſome body.* But if he hath neither of theſe words before him, then the word that ſeemeth to be the nominative caſe, ſhall be ſuch caſe as the verb impersonall will have after him: as, [b]Me [a]oportet *I muſt.* [b]Tibi [a]licet, *Thou mayeſt.*

Intereſt, refert, and eſt for intereſt, require a genitive caſe of all caſuall words, except Meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ, and cujâ, the ablative caſes of the

pronounes possessives: as, [a] Interest [b] omnium rectè agere. [b]Tuâ [a]refert teipsum nôsse.

Certaine impersonals require a dative case: as, Libet licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accusative case only: as, Delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the accusative case will have also a genitive: as, [bb]Nostri [b]nosmet [a]pœnitet. [b]Me [bb]civitatis [a]tædet. [a]Pudet [b]me [bb]negligentiæ. [a]Miseret [b]me [bb]tui. [b]Me [bb]illorum [a]misereſcit.

Verbs impersonals of the passive voice, being formed of neuters, do governe such cases as the verbs neuters which they come of: as, [a] Parcatur [b] sumptui, *Let cost be spared.* Because we say, [a]Parcamus [b]pecuniæ, *Let us spare cost.*

A verb impersonall of the passive voice, hath like case as other verbs passives have: as, [a]Benefit multis [b] à principe. Yet many times the case is not expressed, but understood: as, Maximâ vi [a] certatur; *subaudi* [b] ab illis.

When a dæd is signified to be done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the impersonall in tur: as, [b]In ignem posita est, [a]fletur.

A Participle.

PArticiples governe such cases as the verbs that they come of: as, [a]Fruiturus [b]amicis. [a] Consulens [b]tibi. [a] Diligendus [b]ab omnibus.

Here note, that participles may foure manner of wayes be changed into nounes, the first is, when the voice of a participle is construed with another case then the verb that it cometh of: as, [a] Appetens [b]vini, *Greedy of wine.*

The

The second, when it is compounded with a preposition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withall: as Indoctus, innocens.

The third, when it formeth all the degrees of comparison: as, Amans, amantior, amantissimus: Doctus, doctior, doctissimus.

The fourth, when it hath no respect, nor expresse difference of time: as, Homo laudatus, *A man laudable.* Puer amandus, *id est*, amari dignus, *A child worthy to be loved.* And all these are properly called nounes participles.

Participles when they be changed into nounes require a genitive case: as, [a]Fugitans [b]litium. [a]Indoctus [b]pilæ. [a]Cupientissimus [b]tui. [b]Lactis [a]abundans.

These participiall voices, Perosus, exosus, pertæsus, have alwayes the active signification, when they govern an accusative case: as, [a]Exosus [b]sævitiam *Hating cruelty.* [b]Vitam [a]pertæsus, *Weary of life.*

The Adverb.

ADverbs of quantitie, time and place, do require a genitive case: as, [a]Multùm [b]lucri. [a]Tunc [b]temporis. [b]Ubique [b]gentium.

Certain adverbs will have a dative case, like as the nounes that they come of: as, Venit [a]obviàm [b]illi. Canit [a]similiter [b]huic.

These datives be used adverbially, Tempori luci, vesperi: as, Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certain adverbs will have an accusative case of the preposition that they come of: as, [a]Propiùs [b]urbem. [a]Proximè [b]castra.

Where note that prepositions, when they be set without a case, or els do form the degrees of comparison, be changed into adverbs.

The Conjunction.

CDnjunctions Copulatives and Diſjunctives, and theſe foure, Quàm, niſi, præterquam, an, couple like caſes: as, [a]Xenophon & [b]Plato fuêre æquales. And ſometime they be put between divers caſes: as, [a]Studui [b]Romæ & [bb]Athenis. Eſt [a]liber [b]meus & [bb]fratris. [a]Emi fundum centum [b]nummis & [bb]pluris.

Conjunctions Copulatives and Diſjunctives, moſt commonly joyn like moods and tenſes together: as, [a]Petrus & Joannes [b]precaban ur & [bb]docebant. And ſometime divers tenſes: as, Et [b]habetur & [b]referetur tibi à me [a]gratia.

The Preposition.

SDmetime this prepoſition In is not expreſſed but underſtood, and the caſuall word nevertheleſſe put in the ablative caſe: as, Habeo te [b]loco parentis; *id eſt*, [a]in [b]loco

A verb compound ſometime requireth the caſe of the prepoſition that he is compounded withall: as, [a]Exeo [b]domo. [a]Prætereo [b]te inſalutatum. [a]Adeo [b]templum.

The Interjection.

CErtaine interjections require a nominative caſe: as, [a]O feſtus [b]dies hominis. Certain a dative: as, [b]Hei [b]mihi. Certain an accuſative: as, [a]Heu [b]ſtirpem inviſam. Certain a vocative: as, [a]Proh ſancte [b]Jupiter. And the ſame Proh will have an accuſative caſe: as, [a]Proh Deûm atque hominum [b]fidem.

FINIS.

GVILIELMI

GVILIELMI LILII ad ſuos Diſcipulos monita Pædagogica, ſeu Carmen de Moribus.

QUi mihi diſcipulus Puer es, cupis atq; doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem diſcute ſomnũ:
Templa petas ſupplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies ſit lota manuſque;
Sint nitidæ veſtes, comptáque cæſaries.
Deſidiam fugiens, cùm te ſchola noſtra vocârit,
Adſis; nulla pigræ ſit tibi cauſa moræ.
Me Præceptorem cum videris, ore ſaluta,
Et condiſcipulos ordine quoſque tuos.
Tu quoque fac ſedeas, ubi te ſediſſe jubemus;
Inque loco, niſi ſis juſſus abire, mane.
Ac magis ut quiſque eſt doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ ſede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint ſemper ſtudiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, ſcribes; at ſingula rectè;
Nec macula, aut ſcriptis menda ſit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inſeruiſſe decet.
Sæpe recognoſcas tibi lecta, animóque revolvas;
Si dubites, nunc hos conſule, nunc alios.
Qui dubitat, qui ſæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Diſce puer quæſo, noli dediſcere quicquam,
Nè mens te inſimulet conſcia deſidiæ.
Siſque animo attentus: quid enim docuiſſe juvabit;
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile eſt, quod non ſolertia vincat:
Invigila, & parta eſt gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus, nec ſemina profert,
Ni ſit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium ſi non exercitet, ipſum
Tempus & amittit, ſpem ſimul ingenii.
Eſt etiam ſemper lex in ſermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens ſtudio, ſubmiſſâ voce loquêris;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, diſcantur ad unguem;
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quiſquam dicturo ſuggerat ullum;
Quod puero exitium non mediocre parit.

Si quicquam rogito, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare latinè;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cúnque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licèt indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non authorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultiùs ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos authores turba Latina docet,
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibúsve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum;
Ne tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis eméve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Iusuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ, ac pariter janua lingua necis,
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties ísque redísque feres. e
Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocent m,
In, quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BREVISSIMA INSTITVTIO,

Seu,

Ratio Grammatices cognoscendæ, ad omnium puerorum utilitatem præscripta:

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcipit.

OXONIÆ,

Excudebant *L. Lichfield* & *H. Hall*,
Academiæ Typographi.
An. Dom. *M.DC.LI.*

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

GRammatices labor est parvus, sed fructus in illâ est
Non parvus: Parva hæc discito parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA, *& ejus partibus.*

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor sunt partes:

Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: ut, *Lectio*, non *lexio*: ab ὀρθὸς, *rectus*; & γραφὴ, *scriptura*.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales; *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca est. Ex quibus variè dispositis coalescunt diphthongi quinque; ut *æ* (*Musæ*), *au* (*Audio*), *œ* (*Cœlum*), *ei* (*Hei*), *eu* (*Euge*). Vocales. Diphthongi.

Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t*. Consonantes. Mutæ.

Septem autem semivocales; *l, m, n, r, s, x, z*. Semivocales.

Ex

Liquidæ. S. X & Z.

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ; *l, m, n, r.* *S* verò ſuæ cujuſdam poteſtatis litera eſt; quæ interdum etiam liqueſcit. *X* & *Z* duplices ſunt conſonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

J & V conſonantes aliquando.

Adduntur etiam conſonantibus *J* & *V*, quando ſibi vel aliis vocalibus in eadem ſyllaba præponuntur: ut, *Juno, Jovis, voluntas, vultus.*

K, Y, & Z. H aſpiratio.

K, y, &z, Latinis dictionibus nunquam admiſcentur. *H*, propriè quidem litera non eſt, ſed aſpirationis nota: Apud Poëtas autem interdum conſonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, *Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus*: conſonantibus verò nullis: rectè itaque enuntiamus.

Hiulchus, Hiacchus, triſſyllaba: Hieronymus, Hieremias, pentaſyllaba.

At in latinis dictionibus interdum *h* poſtponitur *c*: ut *Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.*

Bifariàm pinguntur literæ; majuſculis ſcilicet characteribus, & minuſculis. Majuſculis inchoantur ſententiæ: ut, *Deum time. Regem honora*: & propria nomina; ut *Henricus, Anglia.*

Diligenter obſervari oportebit, quæ dictiones diphthongis ſcribantur; nam hę quidē vel ſcribi omnino, vel ſignari debēt: ut *Muſæ præſūt*, vel *Muſę præſunt.*

Literæ majuſculæ.

Literæ majuſculæ, cùm ſolæ ac paucæ ſcribuntur, aliquando ſignificant prænomen, aliquando numerum:

ut

A. Aulus.	P. C. Patres conſcripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæſtor, Quirites.
D. Decius.	R. P. Reſpublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius	Sex. Sextus. (Romanus.
M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus, populúſque
P. Publius.	T. Titus.
P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia, *Et ejus gentis infinita.*

In

In numeris verò significant,

I	1	Unum,
V	5	Quinque,
IX	9	Novem,
X	10	Decem,
XL	40	Quadraginta,
L	50	Quinquaginta,
XC	90	Nonaginta,
C	100	Centum,
D	500	Quingenta,
M	1000	Mille.

De Syllabarum distinctionibus.

REctè scripturo discendum est in primis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibús *bd* vocali sequenti adhæret: ut, *A-bdomen*, *A-bdera*.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct } ut { Do-ctus, San-ctus;
pſ } ut { Scri-pſi, Sum-pſi;
ſc } ut { Pi-ſcis, Di-ſco;
tn } ut { Æ-tna;
gm } ut { A-gmen, I-gnis;
gn }
ſt } ut { Ve-ſter, Magi-ſter;
xi { An-xius, Di-xi: *& similia.*

Inter *m* & *n* non interseritur *p*. Malè igitur pingeretur *Sompnus*, pro *ſomnus*; *Columpna*, pro *Columna*.

Post *x* non scribitur *ſ*: ut, *Excribo*, *exolvo*; non, *exſcribo*, *exſolvo*. In compositis cum præpositione, auribus & euphoniæ serviendum est:

ut { Occurro, Officio, Aufero, } potiùs quàm { Obcurro. Obficio. Abfero.

Et contrà: { Abſtineo, Obtineo, Obrepo, } non autem { Auſtineo. Ottineo. Orrepo.

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut, *Redamo, redeo, ambigo, ambio.*

DE ORTHOEPIA.

Orthoëpia. ORthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est, emendatè rectéque loquendi ratio: ab ὀρθὸς *rectus*, & ἔπος *verbum*. Hîc in primis curandũ est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ità sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad singulas quasq; voces longâ interspiratione consilescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Trauliſmus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus. Iotacismus dicitur, quando (*I*) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur: quo vitio ex nostratibus maximè laborãt Angli Septentrionales.

Lambdacismus. Lambdacismus est, ubi quis (*L*) nimis operosè sonat: ut, *Ellucet*, pro *elucet*; *Sallvus*, pro *salvus*.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguiùs justo pronunciet, dũ

pro { Multus, Mollis, Falsus, } auditur { Moultus. Moolis. Faulsus.

Ischnotes. Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enuntiamus quàm par est: ut cùm

pro { Nunc, Tunc, Aliquis, Alius, } proferimus { Nync. Tync. Eliquis. Elius.

Trau-

Trauliſmus eſt hæſitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem ſyllaba ſæpiùs repetitur: ut, *Cacacanit*, pro *canit*: *Tututullius*, pro *Tullius*. Trauliſmus.

Huic vitio ut fœdiſſimo, ità & periculoſiſſimo, ſic ſuccurrendum putat *Fabius*; ſi exigatur à pueris, ut nomina & verſus affectatæ difficultatis, ex plurimis & aſperrimis inter ſe coëuntibus ſyllabis concatenatis, ac velut confragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, tridens, roſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſeps, ſtrix.

——poſtquàm diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portáſque refregit

Plateaſmus eſt, quando craſſiùs & voce pluſquam virili loqui nitimur: ut cùm Plateaſmus.

pro { Montes, Fontes, Pontes, } efferimus { Mountes. Fountes. Pountes. }

Ut etiam pro { Ergo, Sperma, Perago, } efferimus { Argo. Sparma. Parago. }

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro *V* conſonante ſonant *F*; & è contrà, *V*, pro *F*: F pro V.

Ut { Folo, Fis, Folui, Felle, } pro { Volo: Vis: Volui: Velle. }

Et rurſum { Vero, Vers, Verre, } pro { Fero: Fers: Ferre. } V pro F.

S verò mediam inter duas vocales corruptè ſonant nonnulli, S.

pro { Læſus, Viſus, Riſus, } pronunciantes { Læzus. Vizus. Rizus. }

H, in initio dictionis leniùs, in medio aſperiùs enuntiari volunt: Malè ergò H.

pro

pro	Homo,	Efferimus	Omo.
	Hamus,		Amus.
	Humus,		Umus.
	Chriſtus,		Criſtus.
	Chriſma,		Criſma.
	Chremes,		Cremes.
	Thus,		Tus.
	Dipthongus,		Diptongus.
	Sphæra,		Spæra.

Fœdè quoque erratur à noſtris, ubi *t* & *d* tanquam aſpiratas pronunciant:

ut	Amath,	pro	Amat.
	Caputh,		Caput.
	Aputh,		Apud.

At innumera penè ſunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiæ emendanda relinquimus.

De Sententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcriptura rectè diſtinguenda conſiſtere videtur: Proinde de clauſularum diſtinctionibus paucula annotâſſe non fuerit ſupervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergò ſive notæ, quibus in ſcribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdiſtinctio, Media diſtinctio, Plena ac perfecta diſtinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma. Subdiſtinctio ſeu Comma, eſt ſilentii nota, ſeu potiùs reſpirandi locus; utpote quâ pronuntiationis terminus, ſenſu manente, ita ſuſpenditur, ut quod ſequitur, continuò ſuccedere debeat. Notatur autem puncto deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum eſt ætate: cito pede præterit ætas;*
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.

Hâc item notâ diſtinguuntur orationum ſingulæ partes: ut, Juven.

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta Periodi pars, notatúrque duobus punctis, sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.* Colon.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) ut, Periodus.

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ;
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut, Parenthesis

——Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato, sic (ʔ) ut, Interrogatio.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur in primis circa investigandas dictionum origines: ut num *Cœlebs* dicatur, quasi *cœlestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterùm, Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter; lego, legit:* omnésque orationis partes complectitur. *Cicero* Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος *verus*, & λόγος *sermo*.

DE

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

PArtes Orationis octo: *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*, declinabiles: *Adverbium*, *Conjunctio*, *Præpositio*, *Interjectio*, indeclinabiles.

NOMEN.

Nomen. NOmen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum. Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex: Appellativum, & Proprium.

Appellativum. Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo*, *lapis*, *justitia*, *bonitas*.

Proprium. Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus*, *Maria*, *Londinum*, *Thamesis*.

Propriinominis tria sunt genera:

Prænomen. Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius*, *Publius*, *Aulus*, *Marcus*.

Nomen. Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus*, *Paulus*, *Cato*, *Tullius*.

Cognomen. Cognomen, quod vel à cognatione impositum est: ut, *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*: vel ab eventu aliquo: ut, *Africanus*, *Macedonicus*, *Germanicus*.

Adjectivum. Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger*, *alacris*, *candidus*, *clemens*.

Adjectivum est duplex: Commune, & Proprium.

Commune. Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus*, *malus*, *solers*, *satur*.

Proprium. Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut, *Gradivus*, *Marti*; *Quirinus*, *Romulo*.

DE

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt ſeptem:

Species, Figura, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Comparatio. — Nom. accidentia ſept.

DE SPECIE.

Species Nominum eſt duplex: Primitiva, & Derivativa. — Species.

Primitiva eſt, quæ aliunde non trahitur. — Primitiva.

Derivativa eſt, quæ aliunde formatur. — Derivativa.

Primitivæ ſubjiciuntur hæc quæ ſequuntur, & hujuſmodi;

Collectivum ſcilicet, quod ſingulari numero multitudinem ſignificat: ut, *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.* — Collectivum.

Fictitium, quod à ſono fingitur: ut, *Sibilus, tinnabulum, ſtridor, clangor.* — Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, nunquis*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa. — Interrogativum.

Redditivum, quod interrogativo reſpondet: ut, *Talis, tantus, tot.* — Redditivum.

Numerale, cujus ſpecies hæ numerantur: — Numerale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.* — Cardinale.

Ordinale: ut, *Primus, ſecundus, tertius, quartus.* — Ordinale.

Diſtributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.* — Diſtributivum.

Partitivum, quod ſignificat vel multa ſingulatim: ut, *Quiſq, unuſquiſq, uterq, neuter*: vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.* — Partitivum.

Univerſale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.* — Univerſale.

Particulare: ut, *Aliquis, quiſquam, ullus, quidam.* — Particulare.

Derivativa. Derivativa autem has ſpecies ſubjectas habet; nimirũ

Verbale. Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium. Patrium: ut, *Eboracenſis, Londinenſis, Oxonienſis, Ætonenſis.*

Gentile. Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapiam ſuæ familiæ perſona derivatur:

ut *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
Nerine, filia vel neptis *Nerei.*
Latoïdes, filius *Latonæ.*
Menelaïs, uxor *Menelai.*

Diminutivum. Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majuſculus, minuſculus.*

Poſſeſſivum. Poſſeſſivum: ut, *Herilis, ſervilis, regius, paternus.*

Materiale. Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale. Locale: ut, *Hortenſis, agreſtis, marinus, montanus.*

Adverbiale. Adverbiale: ut, *Hodiernus, heſternus, craſtinus, clandeſtinus.*

Participiale. Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, ſcribendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, penſilis.*

DE FIGURA.

Figura nominum. Figura aut eſt ſimplex, ut *Juſtus*: aut compoſita, ut *Injuſtus*. Sunt qui huc addunt & decompoſitam; ut, *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numerus. Numeri, ſunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater:* Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

DE CASU.

Caſus nominum ſunt ſex.

Nominativus. Nominativus, qui & rectus dicitur, eſt prima vox quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus. Genitivus, qui ſignificat cujus ſit res quæpiã; atq; hic Patrius, gignẽdi, aut interrogãdi caſus dici ſolet.

Dativus. Octavus caſus. Dativus, ſive dandi caſus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam caſum com-

comprehenderunt: ut, *It clamor cœlo*, id est, *in cœlum*.

Accusativus, qui & Incusativus, vel Causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut, *Amo patrem*. Accusativus.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandísve personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius. Ablativus. Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: fœmininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic* & *Hæc*: communetrium, *hic*, *hæc*, & *hoc*: dubium, *hic*, vel *hæc*: epicœnum seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumq; sexum complectimur: ut, *Hic anser*, *hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ità propriè spectare videtur; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum. Genera septem.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc est differentia: quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*. Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ imbibendi sunt, quos & *Guiliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

GVILIELMI LILII
Regulæ generales Propriorum.

Masculà sunt nomina *divorum, virorum, fluviorum, mensium, ventorum.*

PRopria quæ maribus tribuuntur, masculà dicas:
Vt sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
Vt Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Orontes:
Mensium; ut, October: ventorũ; ut, Libs, Notus, Auster.

De Fœmininis.

Fœminina *deorum, mulierum, urbium, regionum, insularum.*

PRopria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur: sive deorum
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:
Vrbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Persis:
Insulæ item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.

Exceptio. Etiam *Hippo. Etiam †Reate, Care.

*Excipienda tamen quædã sunt urbium: ut, ista (gos,
Masculà; *Sulmo, Agragas: quædã neutralia; ut, † Ar-
Tybur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumq;.*

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa *arborum, fœmin. †Rectiùs qui volunt *mas pinus*, viz. *Pinaster.*

APpellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus,
Cupressus, cedrus. Mas †spinus, mas oleaster:
Et sunt neutra, siler, suber, thus, robur, acerq;.

Epicœna.

Nomina *volucrum, ferarum, piscium.* Exceptio generalis. * *viz.* de appellativis.

SVnt etiam volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum;
Vt, Tigris, vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetus,
Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus feret aptum.
Attamen ex * cunctis quæ diximus antè, notandum
Omne quod exit in um, seu Græcum sive Latinum,
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.

Sed nunc de reliquis, quæ appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam:

Nam

Nam genus his ſemper dignoſcitur ex genitivo,
Infrà ut monſtrabit ſpecialis regula triplex.

Tres regulæ ſpeciales.

Prima regula ſpecialis.

NOmen non creſcens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus eſt muliebre.

Regula ſpecialis prima.

Quoniam *Lilius* noſter genus nominum appellativorum ex genitivo dignoſcendum docet, admonendi hoc loco ſunt pueri, hanc primam regulam eſſe omnium nominum appellativorum non creſcentium in genitivo; cujus generis ſunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & ſecundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc claſſem pleraque tertiæ declinationis: cujuſmodi ſunt, *Labes, labis*; *peſtes, peſtis*; *vis*, genitivo *vis*; *mater, matris*; *caro, carnis*.

Maſculina excepta ex non creſcentibus.

MAſcula nomina in a *dicuntur multa virorum:*
Ut ſcriba, aſſecla, ſcurra, et rabula, lixa, laniſta.
Maſcula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as *& in* es; *& ab illis quot per* a *fiunt:*
Ut, ſatrapas, ſatrapa; * *athletes, athleta. Leguntur*
Maſcula item, verres, natalis, æqualis: ab aſſe
Nata, ut centuſſis: conjunge lienis, & orbis,
Callis, caulis, follis, collis, menſis, & enſis,
Fuſtis, funis, panis, penis, crinis, & ignis.
Caſſis, faſcis, torris, ſentis, piſcis, & unguis,
Et vermis, vectis, poſtis; ſocietur & axis.
Maſcula in er; *ceu venter: in* os, *vel* us; *ut, logos, annus.*

1. Nomina virorũ in a. 2. In as, es, & a, primæ declinat. Græcorum. * Sic *Poëta, Cometa, Bibliopola.* 3. *Verres.* &c.

In er, or, & us.

Fœminina non creſcentia.

FOeminei generis ſunt, mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acuſq;
Porticus,

Fœmin. excepta, in er, os, & us.

Porticus, atque tribus, ſocrus, nurus, & manus, idus:
Huc anus addenda eſt, huc myſtica vannus Iacchi:
His jungas os *in* us *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, coſtus, diphthongus, byſſus, abyſſus,
Viz. Nardus, Methodus, Dialectus, &c. *Cryſtallus, ſynodus, ſapphirus, eremus, & Arctus,*
Cum multis aliis, quæ nunc perſcribere longum eſt.

Neutra non creſcentia.

NEutrum nomen in e, *ſi gignit* is; *ut mare, rete:*
Et quot in on *vel in* um *fiunt; ut barbiton, ovum.*
Eſt neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non creſcentia.

INcerti generis ſunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, reſtis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, ſpecus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaſelus,
Lecythus, ac atomus, groſſus, pharus, & paradiſus.

Communia non creſcentia.

Excipe Puerpera. *COmpoſitum à verbo dans* a, *commune duorum eſt:*
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monſtrat
A venio: adde ſenex, auriga, & verna, ſodalis,
Vates, extorris, patruelis, perǫ, duellis,
Affinis, juvenis, teſtis, civis, canis, hoſtis.

Secunda regula ſpecialis.

Regula ſpecialis ſecun. *NOmen, creſcentis penultima ſi genitivi*
Syllaba acuta ſonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monſtrant, genus eſt muliebre.

Huc ſpectant, quæ acuunt penultimam genitivi creſcentis: qualia ſunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides*.

Omnia item monoſyllaba, præter *Vis*. Reliqua omnia ſunt tertiæ declinationis: ut ſunt omnia deſinentia

In	C	*ut*	Halec, halêcis.	
	In		Delphin,	înis,
	An		Titan,	ânis.
	Ans	*ut*	Infans, Quadrans,	antis.
	Ens	*ut*	Continens, Triens,	entis.
	Uns		Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ Græcis per ηρ ſcribuntur: ut, *Character*, *crater*, *ſtater*, *ſoter*, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare *mulier* haud rectè in hac claſſe collocatur.

In	Inx	*ut*	Syrinx, ingis.	
	Anx		Phalanx, angis.	
	Unx	*ut*	Deunx, Septunx,	úncis.
	Ons	*ut*	Effrons, Bifrons,	ontis.
	Ors	*ut*	Cohors, Conſors,	ortis.

Præterea in *o* Latina; quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, *Lectio*, *ligo*, *ſpado*, ônis; *Anio*, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, *Macedo*, *Brito*, *Saxo*, *Vangio*, *Lingo*, ŏnis.

In *al* neutra: ut, *Vectigal*, *animal*, âlis. Cætera in *al* ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, *Lien*, *Siren*, ênis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In ων Græca, quæ retinent ω in genitivo: ut, *Damon* *Ladon*, *Simon*, *Trion*, ônis.

Quædam variant: ut, *Orion*, *Edon*, *Egeon*, ônis & ŏnis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, *Laquear*, *exemplar*, *calcar*, âris: præter *Jubar*, *nectar*, ăris; *hepar*, *hepătis*.

In *or* Latina: ut, *Amor*, *timor*, *uxor*, ôris.

Præter ſequentia, quæ ad tertiam regulam ſpectant:

ut, *Arbor, marmor, æquor, ador, robor*, &c. ŏris. Et Græca quoque nonnulla: ut, *Rhetor, Hector, Neſtor, Stentor*, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, *Majeſtas, lenitas, humilitas, humanitas*, &c. ātis. Excipe, *Anas, anătis*; & Græca quædam: ut, *Lampas, monas, trias, decas*, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, *Quies, magnes, locuples*, ētis; *Merces, hæres, cohæres*, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, *Lebes, tapes, Dares, Chremes*, ētis.

† Pyrois, entis. In *is*, quæ faciunt ītis, īnis, & īdis † in genitivo; ut, *Samnis, quiris*, ītis: *Salamis, Trachis*, īnis: *Pſophis, Crenis*, idis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, *Cuſtos*, ōdis; *Nepos*, ōtis. Præter *Compos, impos*, ŏtis.

Et Græca quæ retinent ω in penultima genitivi: ut, *Heros, Minos*, ōis: *Rhinoceros, ægoceros*, ōtis.

In *us*, quæ mittunt genitivum ſingularem in *ŭtis, ūdis, ūris, untis*: ut, *Salus, pælus, tellus*, † *Opus*. Præter unam vocem, *Pecus, pecŭdis*.

† Pro civitate Locr.

Huc pertinet & comparativa neutra in *us*: ut, *Sanctius, probius, melius, pejus*, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, *Limax, fornax, thorax, Phœax, audax, bibax*, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & gentilia: ut, *abax, ſtorax, ſtyrax, ſmilax, colax, corax, dropax, pharnax, candax*, ăcis: *Syphax* tamen variat ācis, & ăcis.

In *ex* paucula quædam: ut, *Vervex*, ēcis; *Vibex*, īcis; *Exlex*, ēgis; *Alex*, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda ſunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, *Lodix, radix, cornix, ſpadix, felix, phœnix, perdix, coturnix*, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut, *Victrix, nutrix, motrix, lotrix*, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* ſubſtantiva & adjectiva: ut, *Celox, velox*, ōcis:

præter

præter *Cappadox*, ŏcis; *Allobrox*, ŏgis; & quædam alia.
In *ux*: ut, *Pollux*, *Pollûcis*. Cætera sunt tertiæ regulæ.
In *yx*: ut, *Bombyx*, *bombycis*: *Bebryx* autem variat *Bebrўcis*. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.
In *s* Græca, præcedente *p*: ut, *Hydrops*, *Cyclops*, *conops*, *Cercops*, ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Monosyllaba quædam.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam,
Sal, sol, ren, et splen, Car, Ser, vir, vas vadis, as, mas,
Bes, Cres, præs, & pes, glis gliris habens genitivo:
Mos, flos, ros, et Tros, mus, dens, mons, pons, simul et fons,
Seps pro serpẽte, grips, thrax, rex, grex gregis, et Phryx.

Polysyllaba in *n* & *o*.

Mascula sunt etiam polysyllaba in n: *ut*, *Acarnan,*
Lichen, & delphin: & in o *signantia corpus;*
Ut leo, curculio: sic senio, ternio, sermo.

In *er*, *or*, *os*.

Mascula in er, or, *&* os; *ceu crater, conditor, heros:*
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens;
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, Garamas q̃, tapes q̃,
Atque lebes, Cures, magnes, unum q̃, meridiẽs nomen quintæ, & quæ componuntur ab asse;
Ut dodrans, semis: jungantur mascula, Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax; & mascula, vervex,
Phœnix, & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Siren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Neutr. *mel*, *fel*, *lac* &c. & in *al*, *ar*, polysyll.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel,
Lac, far, ver, cor, æs, vas vasis, os ossis & oris,
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al *polysyllaba, in* ar *q̃;*
Ut, capital, laquear. Neutrum halec & muliebre.

Halec.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc, Python, scrobs, serpens, bubo, rudens,
Perdix, lynx, limax, stirps pro trunco, pedis & calx:
Adde dies, numero tantùm mas esto secundo. (*grus:*

Com-

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, autorq̃, infans, adolescens,
Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata;
* Sic *Iatro*. *Ut bifrons: custos, bos, * fur, sus, atque sacerdos:*

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis.

NOmen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia: cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus suprà meminimus; videlicet, *Socer, gener, puer*, ĕri; *Adulter, adultĕri; Presbyter*, ĕri.

Composita à *vir viri*: ut, *Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir*, ĭri.

Composita itē à *gero* & *fero*: ut, *Armiger, claviger, caducifer, lucifer*, ĕri: & adjectiva quædam: ut, *Tener, dexter, prosper*, ĕri; *Satur*, ŭri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*: ut, *Poëma, dogma, sophisma, ænigma*, ătis.

In *yr* item Græca: ut, *Martyr, martyris; Psithyr, psithyris*.

Omnia item in *ur* Latina: ut, *Augur, murmur, furfur, cicur*, ŭris.

In *ut* etiam omnia: ut, *Caput, capĭtis; Occiput, occipĭtis*.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superiùs excipiuntur: ut, *Imago, sartago, ordo, cardo*, ĭnis.

In *l*: ut, *Annibal*, ăl is; *mugil*, ĭlis; *Consul, Præsul*, ulis.

In *en*: ut, *Pecten, tibicen, carmen, crimen*, ĭnis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima genitivi singularis: ut, *Canon, dæmon, architecton, Philemon*, ŏnis.

In *or* Latina & Græca: ut, *Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator*, ŏris.

In *as*: ut, *Anas anătis*.

Et

Et Græca: ut, *Arcas, chilias, hebdomas, enneas*, ădis.

In *es* Latina: ut, *Fomes, limes*, ĭtis; *præses, deses*, ĭdis.

In *is* Latina & Græca: ut, *Sanguis, pollis*, ĭnis; *Tyrannis, paropsis*, ĭdis.

In *ar* Latina & Græca; ut, *Jubar, compar, nectar, bacchar*, ăris.

In *er* Græca: ut, *Aër, æther*, ĕris.

In *s* præcedente consonante, tam Latina, quàm † Græca: ut,

† Excipe quædam in *ps*.

Princeps,	cĭpis;	*Æthiops,*	ŏpis.
Hyems,	ĕmis;	*Arabs,*	ăbis.
Inops,	ŏpis;	*Chalybs,*	ybis.

In *os* Latina: ut, *Compos*, ŏtis.

In *us* Latina & Græca: ut, *Pecus, decus*, ŏris; *Vellus, vulnus*, ĕris; *Tripus, Oëdipus*, ŏdis.

In *ax* Græca: ut, *Abax, storax, colax, climax*, ăcis.

In *ex* Latina: ut, *Index, vindex, carnifex, aruspex*, ĭcis.

In *ix* Latina & Græca: ut, *Varix, fornix, calix*, ĭcis. *Mastix*, ĭgis.

In *ox* Latina & Græca: ut, *Præcox, Cappadox*, ŏcis; *Allobrox, Polyphilox*, ŏgis.

In *ux* Latina: ut, *Conjux, conjŭgis*; *Redux, reducis*.

Denique in *yx* Græca: ut, *Onyx, Sardonyx, Ceryx, Eryx*, ychis.

Fœmin. excepta ex graviter crescentibus.

Hyperdiss. syllabon in *do* & *go*.

Fœminei generis sit hyperdissylabon in do,
Quod dinis; *atq*; *in* go, *quod dat* ginis *in genitivo*.
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idq;
Monstrat compago compaginis: adjice virgo,
Grando, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyems q;:
Sic Bacchar, sindon, Gorgon, icon, & Amazon.

Græcula in *as* & *is*.

Græcula in as *vel in* is *finita: ut, Lampas, Iaspis, Cassis, cuspis; in* us *vox una pecus pecudis dans;*
His forfex, pellex, carex, simul atque supellex,
Appendix, histrix, coxendix, adde filix q;. Neu-

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Inanimat. in a, en, ar, ur, us, put.

EST neutrale genus signans rem non animatam (dans;
Nomen in a; *ut problema*: en; *ut omen*: ar; *ut jubar*: ur
Ut jecur: us; *ut onus*: put; *ut occiput. Attamen ex his*

Excipe.

Mascula sunt, pecten, furfur: sunt neutra, cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et siser, atque siler. Neutra, æquor, marmor, adórque;
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

SUNT dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrex:
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, silexque:
Quamvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

COMMUNIS generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, ligur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:

Sic Artifex, municeps, particeps.

*Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur;*
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula adjectivorum generalis.

ADjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut, felix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadunt, velut omnis & omne;
Vox commune duûm prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut sacra sacrum;
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu propè substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ usuq; reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes;
Cum paucis aliis, quæ lectio justa docebit.

Hæc

Hæc proprium quendam ſibi flexum aſciſcere gaudent,
Campeſter, volucer, celeber, celer, atque ſaluber,
Junge pedeſter, equeſter, & acer: junge paluſter,
Ac alacer, ſylveſter. At hæc tu ſic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter ſic;
Hic atq; hæc celeris, rurſum hoc celere eſt tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio eſt variatio dictionis per caſus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

PRima declinatio complectitur quatuor terminationes: Prima nominum declinatio.

A, As, ut *Menſa; Æneas;* *Es, E,* ut *Anchiſes; Penelope.*

Porrò Græca ſunt omnia quæ in *As, Es, E* finiuntur: ut *Thomas. Anchiſes. Phœbe.*

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am:* ut, *Adam, Adæ; Abraham, Abrahæ.* Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: *Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.*

As, accuſativum in *am* & in *an* facit; ut, *Æneas, Æneam*, vel *Ænean*: vocativum in *a*; ut, *Æneas, Ænea.* As.

Es, in accuſativo *en* ſumit; ut, *Anchiſes, Anchiſen*: in vocativo & ablativo *e* vel *a*: ut, *Anchiſe*, vel *Anchiſa.* Es.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accuſativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*: ut, E.

Nom.	*Penelope,*	Acc.	*Penelopen,*
Gen.	*Penelopes,*	Voc.	*Penelope,*
Dat.	*Penelope,*	Abl.	*Penelope.*

As, in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, *Pater-familiâs, Filius-familiâs.* Id quod veteres obſervabant in multis aliis. Ennius; *Dux ipſe viâs.* As in genitivo.

Livius

Livius Andronichus; *Mercurius, cúmque eo, filium Latonâs*, pro *Latonæ*. Sic Nævius; *Filii terrâs*, pro *terræ*. Virgilius; *Nec aurâs, nec ſonitûs memor.*

Aulai, & *pictai*, atq; id genus alia, priſcis relinquito.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut, *Æneadûm, Grajugenûm*; pro *Æneadarum, Grajugenarum.*

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *âbus*: *Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ*, âbus.

Hæc verò tam in *is*, quàm in *âbus*: *Filia, filiis* vel *filiabus*; *Nata, natis* vel *natabus.*

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda declinatio.

Secundæ declinationis terminationes ſunt apud Latinos quinque; Er, Ir, Ur, Us, Um, ut *Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.*

Et Græcorum Os, On, Eus, ut *Delos. Ilion. Orpheus.*

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt, accuſativum in *ôn*: ut, *Androgeos, Androgeô*; Accuſ. *Androgeôn.*

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut, *Panthus*, ô *Panthû*: *Oedipus*, ô *Oedipû.*

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quam in *e* mittere vocativum ſingularem: ut, *Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus* pro natione.

Eus, genitivum format in *ëi* vel *eos*, dativum in *ëi*, accuſativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut, (*pheon.*

Nom. *Orpheus.* (*os.* Acc. *Orphea* Ovid. *Or-*
Gen. *Orphëi* vel *Orphe-* Voc. *Orpheu.*
Dat. *Orphëi.* Abl. *Orpheo.*

Notandæ ſunt deniq; ſyncopationes illæ, *Deûm, Virûm*, pro *Deorum. Virorum.*

Item

Item anomala illa *Ambo* & *Duo*; quas duas voces Poetæ etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.* Hor. *Nè vos titillet gloria, jurejurando obstringã ambo.* Cic. in Phi. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

TErtia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantùm in *im*: ut *Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charybdim.* Accusativus singularis.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut *Tybrim, Ararim.*

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* communiter: ut, *Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis*, im *vel* em.

Ablativus regulariter in *e* desinit: ut, *Pectus, salus*, Ablativo *Pectore, salute.* Ablativus.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt: ut *Felice, Clemente, Juvenale, Martiale*, &c.

At neutra desinentia in *al, ar* & *e*, ablativum magna ex parte mittunt in *i*: ut, *Vectigal. Calcar. Mare.* } Ablat. { *Vectigali. Calcari. Mari.*

Ablativus *rete* à nominativo *retis* est: non a nominativo *rete.* *Par*, cum compositis, tam *e* quàm *i* habet: ut *Par, compar*: ablativo *pare, compare* vel *ri.* Retis.

Hæc tamen *e* retinent, *Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe*: Et hæc propria, *Soracte. Præneste. Reate.* } Ablat. { *Soractê. Præneste. Reatê.*

Festorum nomina, quæ tantùm pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt: ut, *Agonalia, Vinalia*: genitivo *Agonaliorum, Vinaliorum.* Festorum nomina.

Inter-

Interdum autem in *ium*; ut, *Floralia*, *Feralia*; genitivo *Floralium*, *Feralium*.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium*: ut, *Parentalia*, *Saturnalia*; genitivo *Parentaliorum*, *Saturnaliorum*, vel *ium*.

Dativos verò & ablativos in *bus*: ut, *Saturnalibus*, *Bacchanalibus*. Præter *Quinquatriis*, quod juxta ſecundam declinationem format prædictos caſus.

Menſium nomina. Menſium nomina in *er* vel *is*, ablativum in *i* ſolùm mittunt: ut, *September*, *Aprilis*; ablativo *Septembri*, *Aprili*.

Quorum accuſativus in *im* tantùm deſinit, iis ablativus exit in *i*: ut, *Sitim*, *tuſſim*; ablativo *Siti*, *tuſſi*.

Adjectiva quæ nominativum in *is* vel *er*, & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* ſolùm: ut,

Fortis, *mollis*, *dulcis*; ablativo *Forti*, *molli*, *dulci*:

Sic *Acer*, *acris*, *acre*; ablativo *Acri*.

Licèt Poëtæ interdũ metri cauſâ *e* pro *i* uſurpent.

Nota. Cætera adjectiva tam in *e* quàm in *i* mittunt: ut, *Capax*, *duplex*; ablativo *Capace*, *duplice*, vel *ci*.

Præter *Pauper*, *degener*, *uber*, *ſoſpes*, *hoſpes*, quæ in *e* tantùm faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariàm faciunt ablativum: ut, *Melior*, *doctior*; ablativo *Meliore*, *doctiore*, vel *ri*.

Similiter & ſubſtantiva quædam: ut, *Ignis*, *amnis*, *anguis*, *ſupellex*, *unguis*, *vectis*; ablativo *e* vel *i*.

Rariùs autem *Civis*, { Ablativo } *Cive* vel *civi*.

Rariùs etiam *Arpinas*, { Ablativo } *Arpinâte* vel *ti*.

Et ſic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accuſativi per *em* & *im* finiunt: ut, *Puppis*, *navis*; ablativo *Puppe*, *nave*, vel *i*. Et verbalia item in *trix*: ut, *Victrix*, *altrix*; ablativo *Victrice*, *altrice*, vel *ci*.

Neutra, quorum ablativus ſingularis exit in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*; ut, *Molli*, *duplice* vel *ci*; nominativo plurali

Mollia

Mollia, duplicia. Præter *Ubera, plura* vel *pluria, aplustra* vel *aplustria*: sic comparativa; ut, *Meliora, fortiora, doctiora, priora.*

Ex ablativis in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, *utili, utilium; puppe* vel *pi, puppium*: præter comparativa: ut *Majorum, Meliorum.* Item præter ista, *Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum.* At *Plus plurium* format. Genitivus pluralis.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt, *Sapientûm* pro *sapientium, serpentûm* pro *serpentium.*

Quando nominativi singulares duabus consonãtibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, *Pars urbs, falx, glans, trabs, merx*; genitivo plurali, *Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.*

Excipe *Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum*, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: ut *Collis, Mensis, Auris,* in genitivo *Collium, Mensium, Aurium.* Adde istis, *Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium.*

Excipe tamen *Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum*, &c.

As format *assium*: *Mas marium*: *Vas vadis, vadium*: *Nox noctium*: *Nix nivium*: *Os ossium*: *Faux faucium*: *Mus murium*: *Caro carnium*: *Cor cordium. Alituum* ab *ales*, assumit *u.*

Boum anomalum est, ut etiam *bobus* vel *bubus.*

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusativum formant per *es*, & *eis* diphthongum: ut, *Partium, omnium*; *Partes, omnes* vel *eis.* Accusativus pluralis.

Græco fõte derivata pleraque, quãdo juxta linguæ Græcorum declinatio.

ſuæ morem variantur, genitivum mittunt in *os:* ut, *Titan, Pan, Daphnis, Phyllis*: genitivo *Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos:* dativum verò in *i* breve: ut *Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi:* accuſativum in *a* (niſi ſint neutrius generis in *a* non terminata) ut, *Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea.*

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accuſativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos,	Accuſat.	*Tethyn.*
Decapolis, lios,		*Decapolin.*
Geneſis, ſios,		*Geneſin.*
Metamorphôſis, ſios,		*Metamorphôſin.*

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in *os* non purum, alterũ in *os* purum. Atq; hæc pro genitivorum ratione duplicem quoq; accuſativũ formãt; alterum in *n*, alterũ in *a:* ut, *Paris*, genitivo *Paridos* & *Parios*, accuſativo *Parida* & *Parin: Themis*, genitivo *Themidos* & *Themios*, accuſativo *Themida* & *Themin.*

Fœminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accuſativum in *ô* mittunt:

ut, *Sapphô, Sapphûs,*	hanc	*Sapphô.*
Mantô, Mantûs,		*Mantô.*
Cliô, Cliûs,		*Cliô.*

Vocativus. Vocativus nominativo magna ex parte ſimilis eſt; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s:* ut, *Pallas, Pallantis; Theſeus, Theſeos; Tethys, Tethyos;* vocativo, *ô Palla, Theſeu, Tethy.*

Phyllis, Phyllidos,	Vocativo, ô	*Phylli,*
Alexis, Alexios,		*Alexi,*
Achilles, Achilleos,		*Achille.*

Græca neutra in *A.* Neutra ſingularia in *a*, Græca ſunt: ut, *Problema, poëma:* quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ ſyllabâ *tum:* ut, Hoc *Problematum*, hoc *poëmatum.*

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore uſu ſunt: ut, *Problematis, poëmatis.*

QUAR-

QVARTA DECLINATIO.

Quarta declinatio nominum.

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis ineſt; nam duas tantùm ſortitur terminationes in recto ſingulari; nempe *us* & *u:* ut, *Manus, genu.*

Veteres à nominativis *Anus, tumultus, ornatus,* dixerunt *Anuis, tumulti, ornati,* in genitivo: ut, Teren. *Ejus anuis cauſâ.* Idē *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus ſingularis.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u:* ut, *Fructui, concubitui:* rarius *fructu, concubitu.*

Virgilius: *Quòd neque concubitu indulgent.*

Terent. *Veſtitu nimis indulges.*

Currûm autem pro *curruum* Synæreſis eſt; ut & in aliis declinationibus fieri ſolet.

Jeſus.

Jeſus in accuſativo *Jeſum* habet; in reliquis verò caſibus ubique *Jeſu.*

Dativus & ablativus pluralis.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; *Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, portus, veru,* ubus.

Cætera omnia in *ibus:* ut, *Fructibus, fœtibus, manibus, motibus.*

QVINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio nominum.

QUinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralē in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infrà in Heteroclitis fuſiùs tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflexionis: ut, *Plebes, plebei.*

Genitivus ſingularis.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es, ei, & e,* exibat.

Cicero: *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgilius: *Munera lætitiamq́, dii.*

Saluſtius: *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterùm, præter iſta quæ jā diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grāmaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum autorū lectione, partim à ſequentibus regulis diſcere licebit.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

ROB. ROBINSON.

Heteroclita quæ sunt.

QUæ genus aut flexũ variant, quæcunq; novato
Ritu deficiunt, superántve, Heteroclita sunto.

Variantia genus.

1 Fœm. sing. Neut. plu.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit,
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex:
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

2 Neut. sing. masc. & neutr. plur.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumq;
Rastrum, cum fræno, filum, simul atque capistrum,
Argos item & cœlum sunt singula neutra: Sed audi,

3 Neut. sing. masc. tantùm plural.

Mascula duntaxat cœlos vocitabis & Argos;
Fræna sed & frænos, quo pacto & cætera formant.

4 Neut. sing. fœm. plural.

Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum; &
Neutra quidem primo, muliebria ritè secundo: (hæc sun

Exceptio.

Balnea plurali juvenalem constat habere.

5 Masc. sing. neutr. plur.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,
Mænalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atq
Tartara, Taygetus, sic Tænera, Massica, & altus

6 Masc. sing. masc. & neut. plural.

Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumq
Sibilus, atque jocus, locus, & Campanus, Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur, manca est numero, casúve, propaga

Aptôta.

1 Aptôta sunt quæ à recto non variant casum.

Quæ nullum variant casum: ut, fas, nil, nihil, instar
Multa & in u, simul i; ut sunt hæc, cornuq;, genuq;
Sic gummi, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Mono-

Monoptôta.

Eſtque Monoptôton nomen, cui vox cadit una:
Ceu, noctu, natu, juſſu, injuſſu, ſimul aſtu,
Promptu, permiſſu. Plurali legimus aſtus;
Legimus inficias, ſed vox ea ſola reperta eſt.

2 Monoptôta ſunt quæ unico in obliquo reperiuntur.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remanſit:
Ut fors forte dabit ſexto, ſponte quoque ſponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis;
Jugeris & ſexto dat jugere, verberis autem
Verbere, ſuppetiæ quarto quoque ſuppetias dant:
Tantundem dat tantidem, ſimul impetis hoc dat
Impete: junge vicem, ſexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, ſic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero caſus tenuêre ſecundo.

3 Diptôta, quæ duobus caſibus.

Triptôta.

Tres quibus inflectis caſus, Triptôta vocantur:
Ut precis, atque precem, petit & prece blandus amicã;
Sic opis eſt noſtræ, fer opem legis, atque ope dignus:
At tantùm recto frugis caret, & ditionis:
Integra vox vis eſt, niſi deſit fortè dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.

4 Triptôta, quæ tribus caſibus.

Quæ referunt; ut qui: quæ percontantur; ut ecquis:
Et quæ diſtribuunt; ut, nullus, neuter, & omnis:
Infinita ſolent his jungi; ut quilibet, alter:
Quinto hæc ſæpe carent caſu: & pronomina, præter
Quatuor hæc infrà, noſter, noſtras, meus, & tu.

5 Defect. Vocativo.

Propria cuncta notes quibus eſt natura coërcens,
Plurima nè fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Parnaſſus, Bucephalúſque.
His frumenta dabis, penſa, herbas, uda, metalla;
In quibus autorum quæ ſint placita ipſe requiras:
Eſt ubi pluralem retinent hæc, eſt ubi ſpernunt.

6 Propria defect. Plur.

Frumenta, &c. nomina alia gaudent, alia carent plur.

Neut. sing. carent. quibusd. casibus plural.

Hordea, farra, forum, mel, mulsum, defruta, thusq́
Tres tantùm similes voces pluralia servant.

1 Masc. defect. plural.

Hesperus & vesper, pontus, limusq́, fimusq́,
Sic penus, & sanguis, sic æther, nemo: sed ista
Mascula sunt numerum vix excedentia primum.

2 Fœm. carent. plural.

Singula fœminei generis, pluralia rarò,
Pubes, atque salus, sic talio cum indole, tussis,
Pix, humus, atque lues, sitis & fuga; junge quietem:
Sic cholera atque fames, bilisq́, senecta, juventus:

Nota.

Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quintæ,
Treis similes casus plurali sæpe tenebunt:
Excipe res, species, facies, aciesq́, diesq́;
Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria nectere; ut hæc sunt,
Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rariùs his numerum, quandoque sed adde secundum.

3 Neutra carentia plurali.

Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
Delicium, senium, lethum, cœnumq́, salumq́;
Sic barathrum, virus, vitrum, viscumq́, penumq́,
Justitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul halec:
Adde gelu, solium, jubar. Hîc quoque talia ponas,
Quæ tibi, si observes, occurrent multa legenti.

4 Masculina carent. sing.

Mascula sunt tantùm numero contenta secundo,
Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,
Menses profluvium, lemures, fasti, atque minores;
Cùm genus assignant, natales: adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiiq́, Locriq́,
Et quæcunque legas passim similis rationis.

5 Fœmin. carent. sing.

Hæc sunt fœminei generis, numeriq́ secundi,
Exuviæ, phaleræ, grateq́, manubiæ, & idus,
Antiæ, & inducia, simul insidiæq́, minæq́,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæq́, calendæ.

Quisquiliæ,

Quiſquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæq́,
Inferiæ & feriæ; ſic primitiæq́, plagæq́
Retia ſignantes, & valvæ, divitiæq́;
Nuptiæ item & lactes: addantur Thebæ & Athenæ;
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

3 Neutra carentia ſingulari.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur,
Mœnia, cum teſquis, præcordia, luſtra ferarum.
Arma, mapalia: ſic bellaria, munia, caſtra;
Funus juſta petit, petit & ſponſalia virgo;
Roſtra diſertus amat; pueríque crepundia geſtant;
Infantéſque colunt cunabula; conſulit exta
Augur: & abſolvens ſuperis effata recantat.
Feſta Deûm poterunt, ceu Bacchanalia, jungi.
Quòd ſi plura leges, licet hâc quoque claſſe reponas.

Redundantia.

1 Redundantia.

Hæc quaſi luxuriant, varias imitantia formas:
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitrúque;
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atq́ bacillum,
Senſus & hoc ſenſum, tignus tignúmque, tapetum
Atq́ tapete tapes, punctus punctumq́; ſinapi,
Quod genus immutans fertur ſcelerata ſinapis;
Sinus & hoc ſinum vas lactis, mendáque mendum,
Viſcus & hoc viſcum, ſic cornu & flexile cornum:
At Lucanus ait, Cornus tibi cura ſiniſtri:
Eventus ſimul eventum. Sed quid moror iſtis?
Talia doctorum tibi lectio mille miniſtrat.

2 Nominativi ex accuſativis Græcis in a.

Sed tibi præterea quædam ſunt Græca notanda,
Quæ quarto caſu fœtum peperêre Latinum:
Nam panther panthera creat, crateráque crater;
Caſſida caſſis habet, ſed & æther æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; ſic caput ipſum
Caſſida magna tegit; nec vult panthera domari.

3 Rectum variantia.

Vertitur his rectus, ſenſus manet, & genus unum:
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, ſtipis & ſtips;

Sic cinis atque ciner, vomis vomer, ſcobis & ſcobs,
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
*Quæ pariunt or & os, honor, & labor, arbor, *adórque;*
His & apes & apis, plebs plebis: Sunt quoque multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Vt, delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus ſic Meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint & lectio caſta.

* Potius *Odor.*

Hæc ſimul & quarti flexûs ſunt atque ſecundi:
Laurus enim lauri facit, & laurûs genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus, atque domus; licèt hæc nec ubique recurrant:
His quoque plura leges, quæ priſcis jure relinquas.

4 Declinationem variantia.

Et quæ luxuriant ſunt adjectiva notanda
Multa, ſed in primis quot & hæc tibi nomina fundunt,
Arma, jugum, nervus, ſomnus, clivúſque, animúſque,
Et quot limus habet, quot frænum, & cera, bacillum:
A quibus us *ſimul* is *formes; ut, inermus inermis.*
Rarior eſt hilarus, vox eſt hilaris bene nota.

5 Adjectiva luxuriantia.

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum comparatio.

COmparantur nomina, quorum ſignificatio augeri minuíve poteſt.

Gradus comparationis ſunt tres:

Poſitivus gradus.

Poſitivus, qui rem ſine exceſſu ſignificat: ut, *Albus, niger, probus, improbus.*

Comparativus.

Comparativus, qui ſignificationem ſui poſitivi per adverbium *Magìs* auget: ut, *Albior, probior,* id eſt, *Magìs albus, magìs probus.* Fit autem regulariter à primo poſitivi caſu in *i*, additâ ſyllabâ *or:* ut, ab *Amici, pudici,* fit *Amicior, pudicior.*

Superlativus.

Superlativus, qui ſupra poſitivum cum adverbio *Valdè,* vel *Maximè* ſignificat: ut,

Doctiſ-

Doctiſſimus, } id eſt, *valdè* } *Doctus.*
Juſtiſſimus, } vel *maximè* } *Juſtus.*

Fit autem regulariter à primo poſitivi caſu in *i*, adjectis *ſ* & *ſimus*: ut, à *Candidi*, *prudenti*, fit *Candidiſſimus*, *prudentiſſimus*.

Quæ vero poſitiva in *r* definunt, adjecto *rimus* ſuperlativum formant; ut, *Pulcher*, *pulcherrimus*; *Niger*, *nigerrimus*. In *rimus*.

Excipiuntur, *Dextimus*, à *Dexter*; *Maturimus*, ſive *Maturiſſimus*, ab antiquo *Matur*.

Sex iſta in *lis*, ſuperlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, *Facilis*, *facillimus*: *Docilis*, *docillimus*: *Agilis*, *agillimus*: *Gracilis*, *gracillimus*: *Humilis*, *humillimus*: *Similis*, *ſimillimus*. In *lis*.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur: *Maledicus*, *maledicentior*, *maledicentiſſimus*, à dico: *Magniloquus*, *magniloquentior*, *magniloquentiſſimus*, à loquor. Derivat. à *dico*, *loquor*, &c.

Plautus tamen à *mendaciloquus*, & *confidentiloquus*, uſurpat *mendaciloquius*, & *confidentiloquius*.

Benevolus, *Benevolentior*, *Benevolentiſſimus*, } a volo.
Magnificus, *Magnificentior*, *Magnificentiſſimus*, } a facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia *Magis* & *Maximè*: ut, *Idoneus*, *magis idoneus*, *maximè idoneus*. *Arduus*, *magis arduus*, *maximè arduus*. Comparatio nonnullorum in *us* purum.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum eſt, ut quæ in legendis autoribus rarò occurrunt, rarò itidem uſurpentur: Cujuſmodi ſunt quæ ſequuntur.

Aſſiduior, *ſtrenuior*, *egregiiſſimus*, *mirificiſſimus*, *pientiſſimus* vel *piiſſimus*, *ipſiſſimus*:

Perpetuiſſimus, } *Exiguiſſimus*, apud *Ovidium*.
Tuiſſimus, } *Multiſſimus*, apud *Ciceronem*.

COM-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, peſſimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plurimus; multa, plurima; multum, plus, plurimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus, ab antiquo *deter*. Nequam, nequior, nequiſſimus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus *vel* extremus. Suprà, ſuperior, ſupremus *vel* ſummus. Pòſt poſterior, poſtremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Propè, propior, proximus, à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutiſſimus. Sæpe, ſæpius, ſæpiſſimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus,		Meritus,
Inclytiſſimus.		Meritiſſimus.
Opimus,		
Opimior.		Siniſter,
Ocyor,	ab ὠκὺς	Siniſterior.
Ocyſſimus.		
Novus,		Juvenis,
Noviſſimus.		Junior.
Adoleſcens,		
Adoleſcentior.		Senex,
Potior,		Senior,
Potiſſimus.		Maximus natu.
Longinquus,		Antè,
Longinquior.		Anterior.
Penè,		Nuper,
Peniſſimus.		Nuperrimus.

Comparatio abuſiva.

Interdum autem à ſubſtantivis fit comparatio, ſed abuſivè: ut, *Neronior*, *Cinædior*, *Pœnior*, à *Nerone*, *Cinædo*, *Pœno*.

Com-

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	POSITIVUS					COMP.	SUPER.
	Doctus.	Tener.	Dulcis.	Felix.	Prudens.		
Nom.	us, er	is				ior	mus
	a	is	x	ns		ior	ma
	um	e				ius	mum
Gen.	i		is			ioris	mi
	æ						mæ
	i						mi
Dat.	o					iori	mo
	æ		i				mæ
	o						mo
Accuſ.	um	em	em	em		iorem	mum
	am	em	em	em		iorem	mam
	um	e	x	ns		ius	mum
Vocat.	e, er	is				ior	me
	a	is	x	ns		ior	ma
	um	e				ius	mum
Ablat.	o			e		iore	mo
	â	i					mâ
	o			i		iori	mo

Com-

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	POSITIVUS		COMP.	SUPER.
	Docti Teneri.	*Dulces. Felices. Prudentes*		
Nom.	*i*	*es*	*iores*	*mi*
	æ	*es*	*iores*	*mæ*
	a	*ia*	*iora*	*ma*
Gen.	*orum arum orum*	*ium.*	*iorum*	*morum marum morum*
Dat.	*is*	*ibus*	*ioribus*	*mis*
Accuſ.	*os*	*es*	*iores*	*mos*
	as	*es*	*iores*	*mas*
	a	*ia*	*iora*	*ma*
Vocat.	*i*	*es*	*iores*	*mi*
	æ	*es*	*iores*	*mæ*
	a	*ia*	*iora*	*ma*
Ablat.	*is*	*ibus*	*ioribus*	*mis*

DE

PRonomen est pars orationis, quâ in demonstranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.*

Quibus addi possunt & sua composita: ut, *Egomet, tute, idem*, & similia: ut etiam, *Qui, quæ, quod.*

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt pronomini, Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura. Accidentia pronomini.

Species pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa. Pronominum species.

Ad Primitivam spectant ista; *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.* Primitiva.

Ex primitivis alia sunt Demõstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva; nimirum, *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.* Demonstrativa.

Relativa autem sunt, *Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.* Relativa.

Derivativa sunt, *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.* Derivativa

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, *Meus, tuus, suus, noster, vester.* Possessiva.

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, vel partes & sectas significent: ut *Nostras, vestras*, & *cujas* nomen. Gentilia.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est, Singularis, ut *Ego*; Pluralis, ut *Nos.* Numerus in Pronomin.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, *Tu, meus, noster, nostras. Martialis* tamen pronomini *Ipse* vocativum tribuere videtur, cùm ait, Casus in Pronom.

Ut Martis revocetur amor, summiq; Tonantis,
A te Juno petat cestos, & ipsa Venus.

DE

DE GENERE.

Genera pronominum. Genera sunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, *Ego, tu, sui:* alia per tria genera variantur: ut, *Meus, mea, meum.*

DE DECLINATIONE.

Pronominum declinatio prima. Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i:* ut, *Ego, tu:* genitivo *Mei, tui;* & *sui,* quod recto caret in utroque numero.

Secunda. Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus:* cujus formæ sunt, *Ille ipse, iste:* genitivo *Illius, ipsius, istius: Hic, is, qui:* genitivo *hujus, ejus, cujus.*

Tertia. Genitivus tertiæ declinationis exit in *i, æ, i,* quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt,

Nominativo.	Genitivo.
Meus, mea, meum,	*Mei, meæ, mei.*
Tuus, tua, tuum,	*Tui, tuæ, tui.*
Suus, sua, suum,	*Sui, suæ, sui.*
Noster, nostra, nostrũ,	*Nostri, nostræ, nostri.*
Vester, vestra, vestrũ,	*Vestri, vestræ, vestri.*

Quarta. Genitivus quartæ habet *âtis:* ex quo ordine sunt,

Nostras,	*Nostrâtis.*
Vestras,	*Vestrâtis.*
Cujas,	*Cujâtis.*

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ pronom. Personæ pronom. sunt tres, Prima, Secunda, Tertia, ut *Ego. Tu. Ille.*

DE FIGURA.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut, *Ego;* Composita, ut, *Egomet.*

Pronomin. compositio. Pronomina inter se componuntur: ut, *Egoipse, tuipse, suiipsius, meiipsius.*

Nom.

Nom. *Iſtic, iſtæc, iſtoc*, vel *iſtuc*. Accuſ. *iſtunc, iſtanc, iſtoc*, vel *iſtuc*. Ablat. *iſtoc, iſtac, iſtoc*. 1 Inter ſe.

Pluraliter, nominativo & accuſativo *iſtæc*. Eodem modo declinatur & *illic, illæc, illoc*.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, *Cujuſmodi, hujuſmodi, illiuſmodi, iſtiuſmodi*. 2 Cum nominibus.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut, *Mecũ, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quîcum, quibuſcum*. 3 Cum præpoſitionibus.

Componuntur etiam & cum adverbiis: ut, 4 Cum adverbiis.

Eccum, eccam, Eccos, eccas, ab *Ecce* & *is*. *Ellum, ellam, Ellos, ellas*, ab *Ecce* & *ille*. Ut & *Idem* quoque ab *is* & *demum*.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. Nominativo *Hiccine, hæccine, hoccine*. Accuſativo *hunccine, hanccine, hoccine*. Ablativo *hoccine, hâccine, hoccine*. Plural. *Hæccine*, neutrum. 5 Cum conjunctione.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus: ut, *Met, te, ce, pte*. 6 Cum ſyllab. adject.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ: ut, *Egomet, meimet, mihimet, memet, noſmet*, &c. Sic *Sibimet* quoque, ac *ſemet* dicimus. *Met*.

Tumet autem in recto non dicimus, nè putetur eſſe verbum à *tumeo*; ſed *tuimet, tibimet, tumet, noſmet*, &c.

Te adjicitur iſtis, *Tu*, ut *tute*; *Te*, ut *tete*. *Te*.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, *Hic, ille, iſte*, quoties in *s* deſinunt, ut, *Hujuſce, hiſce, illiuſce, iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtoſce*. *Ce*.

Pte apponitur iſtis ablativis. *Meâ, Tuâ, Suâ, Noſtrâ, Veſtrâ*, ut *Meapte, Tuapte, Suapte, Noſtrapte, Veſtrapte*. *Pte*.

Inter-

Interdum etiam maſculinis & neutris adjici ſolet: ut, *Meopte Marte, tuopte labore, ſuopte jumento, noſtropte damno*, &c.

Quis. *Quis* & *qui* ad hunc modum componuntur.

Quis, in cõpoſitione hiſce particulis poſtponitur;

En,	*Ecquis*,	Et hæc tam in fœminino	
Ne,	*Nequis*,	ſingulari, quàm in neu-	
Alius, ut	*Aliquis*,	tro plurali, *qua* habent,	
Num,	*Nunquis*,	non *quæ*: ut, *Siqua muli-*	
Si,	*Siquis*:	*er, Nequa flagitia*, &c.	

Ecquis. Præter *Ecquis*, quod utrunque in fœminino habere reperitur, *Ecquæ* & *Ecqua*.

His autẽ particulis præponitur *Quis* in cõpoſitione,

Nam,	*Quiſnam*,	Et hæc ubique (præter-	
Piam,	*Quiſpiam*,	quam in ablativo ſingu-	
Putas, ut	*Quiſputas*,	lari) *quæ* habent, non	
Quam,	*Quiſquã*,	*qua*: ut, *Quænam doctri-*	
Que,	*Quiſque*:	*na? Negotia quæpiam, Optima quæque.*	

Quis. *Quis* etiam cum ſeipſo componitur; ut, *Quiſquis*: quod & in hunc modum variatur;

Nominativo, *Quiſquis*, *quicquid*; Accuſativo, *Quicquid*; Ablativo, *Quoquo*, *quaquâ*, *quoquo*,

Qui. *Qui*, in compoſitione præponitur his particulis,

Dam,	*Quidam*,	Et hæc ubique (præter-	
Vis,	*Quivis*,	quã in ablativo ſingu-	
Libet, ut	*Quilibet*,	lari) *quæ* retinent, non	
Cunq;	*Quicunq;*	*qua*: ut, *Quædam puella, Quæcunque facinora.*	

DE VERBO.

VErbum eſt pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, eſſe aliquid, agereve, aut pati ſignificat: ut, *Sum, exiſto, moveo, moveor: tango, tangor.*

Verbum

Verbum dividitur imprimis in Perſonale, ut, *Doceo*: & Impersonale, ut, *Oportet*.

Perſonale eſt, quod certis perſonis diſtinguitur; ut, *Ego lego, tu legis, hic legit, illi legunt*. Verbum Perſonale.

Contrà, Impersonale dicitur, quod diverſarum perſonarum vocibus non diſtinguitur nec variatur: ut, *Pœnitet, tædet, miſeret, oportet*. Verbum Impersonale.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt iſta; Genus, Modus, Tempus, Figura, Species, Perſona, Numerus, Conjugatio.

DE GENERE.

Quinque ſunt verborum genera, { Activum, Paſſivum, Neutrum, } { Deponens, Commune. }

ACTIVUM.

Activum eſt, quod agere ſignificat; & in *o* finitum, paſſivum in *or* formare poteſt: ut, *Doceo, doceor; Lego, legor*. Activum.

PASSIVUM.

Paſſivum eſt, quod pati ſignificat; & in *or* finitum, activi formam, *r* dempto, reſumere poteſt: ut, *Amor, amo; Afficior, afficio*. Paſſivum.

NEUTRUM.

Neutrum eſt, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam nec paſſivam formam integrè induere poteſt: ut, *Curro, ambulo, jaceo, ſum*. Neutrum.

Neutrorum tria ſunt genera.

Nam aliud Subſtantivum dicitur; ut, *Sum, es, eſt, ſumus*, &c. Aliud Abſolutum; ſic dictum, quòd ipſum per ſe ſenſum abſolvat. Subſtantivum. Abſolutum.

Atque hoc rurſum duplex eſt: Nam alterum actinem completam in ipſo verbo ſignificat, nec in aliud tranſeuntem; ut, *Ambio, dormio, pluit, ningit*: alterum verò paſſionem in ipſo completam indicat: ut, *Palleo, rubeo, albeſco, nigreſco*.

Tertium genus neut. Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum, } Vinum bibitur.
Curro stadium, } Stadium curritur.
Vivo vitam, } Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, *Eo, adeo, mingo, commingo.*

DEPONENS.

Deponens. Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet; ut, *Loquor verbum*: vel neutrius, ut, *Philosophor*.

COMMUNE.

Commune. Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, *Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior*, multáque id genus alia, quæ passim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus. Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem; ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud *Propert. Aut sies dura, nega; sin es nõ dura, venito.* Virg. *Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*
Et potum pastas age Tityre; & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à subjunctivo mutuatur. (*ru.* Cic. *Sed amabò te, nihil incõmodo valetudinis tuæ fece-* Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare; nec ullũ*
Addideris verbum, cœna parata tibi est. Quin

Quin & illa passiva, *Præceptũ sit, dictũ sit, determinatum sit*, præteriti imperativi esse fatetur *Priscianus*.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troës
Italiam petiêre; luant peccata, nec illos
Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut, *Virgilius*;

——eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factáne sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam bonis literis suus detur honos.* Optativus.

Modus optativus, potentialis, & subjunctivus quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est author *Linacrus*. Præterea notandũ est, præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, minimóque poëta*; pro, *potes expectare. Non expectes ut statim gratias agat, qui sanatur invitus*; pro, *non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro, *vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per indicativum, nunc per optativum & particulam ἂν exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut, Subjunctivus

Si fueris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim sẽper adhæret adverbio cuipiam optandi: ut, *utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus au- Nota.

tem ſemper aliquam conjunctionem annexam habet: ut, *Si venero; Ut taceas; Cùm cœnavero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati ſignificat, at citra certam numeri & perſonæ differentiam: ut, *Malim probus eſſe, quàm haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora ſunt quinque.

Præſens. Præſens, quo actio nunc geri ſignificatur; ut, *Scribo.*

Imperfectum. Imperfectum, quo priùs quidem aliquid in agendo fuiſſe ſignificatur, non tamen abſolutam tunc temporis fuiſſe actionem: ut,

Virgil. *Hîc templum Junoni ingens Sidonia Dido Condebat.* Erat enim adhuc in opere.

Perfectum. Perfectum, quo præterita abſolutáque ſignificatur actio. Hoc in paſſivis, deponentibus, & communibus duplex eſt; & ob id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proximè præteritum exprimitur, ut, *Pranſus ſum:* Alterum, quo ulteriùs præteritum indicatur, ut, *Pranſus fui.* Non enim, ſi modò *pranſus ſis, pranſus fui* commodè aptéve dixeris.

Pluſquam-perfectum. Pluſquam-perfectum, quo actio jamdiu præterita ſignificatur.

Futurum. Futurum, quo res in futuro gerenda ſignificatur.

Hic Promiſſivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut, *Ovid. Ibimus, ô Nymphæ, monſtrataq́, ſaxa petemus.*

Hujus aliud genus eſt, quod Exactum vocant, ut, *Videro, abiero.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentẽ feceris.*

Quod quidem exactum futurum, etiam in ſubjunctivo modo reperitur: ut,

Plin. *Ero ſecurior dum legã, ſtatimq́, timebo cùm legeri.*

DE FIGURA.

Figura eſt duplex: ſimplex, ut, *Facio*; compoſita, ut, *Calefacio.*

Verba

Verba compoſita, quorum ſimplicia exoleverunt, ſunt: *Defendo, offendo, aſpicio, conſpicio, adipiſcor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, inſtigo, implco, compleo,* & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, *Implco*, à πλέω, ῶ. *Percello*, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species eſt duplex.

Primitiva, quæ eſt prima verbi poſitio; ut, *Ferveo.* Primitiva.

Derivativa, quæ à primitiva deducitur; ut, *Ferveſco.* Derivativa.

Derivativorum genera ſunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potiùs, & augmentativa appellat) in *ſco* deſinunt: ut, *Labaſco, caleſco, ingemiſco, edormiſco.* Inchoativa.

Hæc autem inchoationem ſignificant; ut, *Luceſcit*, id eſt, *incipit lucere, aut certè gliſcere & intendi*: ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardeſcitq́, tuendo*: hoc eſt, *magis magiſq́, ardet.* Ex his pleraque pro thematibus primariis uſurpantur: ut, *Timeſco, hiſco, conticeſco*; id eſt, *Timeo, hio, taceo.*

Frequentativa deſinunt in *to, ſo, xo*, aut *tor*: ut, *Viſito, affecto, ſcriptito; pulſo, viſo, quaſſo; nexo, texo, vexo; ſector, ſcitor, ſciſcitor.* Significant autem vel aſſiduitatem quandam; vel conatum: ut, *Dictito*, id eſt, *frequenter dico*; *Viſo*, id eſt, *eo ad videndum.* Frequentativa.

Huc pertinent & illa, *Vellico, fodico, albico*, & ſimilia id genus, quæ à Grammaticis etiam apparativa appellari ſolent. Apparativa.

Deſiderativa finiunt in *urio*: ut, *Lecturio, parturio, eſurio, cœnaturio.* Hæc ad ſignificationem ſuorum primitivorum ſtudium atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, *Lecturio*, id eſt, *legere cupio*; *Cœnaturio*, id eſt, *cupio cœnare.* Deſiderativa.

Diminutiva, in *lo* vel *ſſo* exeunt: ut, *Sorbillo, cantillo, pitiſſo*; id eſt, *parùm ac modicè ſorbeo, canto, bibo.* Diminutiva.

Imitativa. Imitativa ſunt, quæ imitationem ſignificant: ut, *Patriſſo*, *Atticiſſo*, *Platoniſſo*. At Latini hâc formâ non adeò delectati ſunt: unde pro *Græciſſo*, *Græcor* uſi ſunt: ut, *Cornicor*, à cornice; *vulpinor*, à vulpe; *Bacchor*, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres ſunt verbi perſonæ: Prima, ut *Lego*; Secunda, ut, *Legis*; Tertia, ut *Legit*.

DE NUMERO.

Numeri ſunt duo: Singularis, ut *Lego*; Pluralis, ut *Legimus*.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum eſt, quæ pueri tanquam ungues ſuos exactiſſimè callere debent: proximum fuerit, ut hæ *Guiliel. Lilii* de præteritis & ſupinis regulæ (lucidiſſimæ quidem illæ cõpendioſiſſimæque, nec ſanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM Verborum primæ Conjugationis communi Præterito.

As, ávi. A S *in præſenti perfectum format in* avi; *Ut, no, nas, navi: vocito, vocitas, vocitavi:*
Deme lavo, lavi: juvo, juvi; nexóque, nexui; *
Et ſeco, quod ſecui: neco, quod necui; mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui dat:
Sic domo quod domui, tono quod tonui, ſono verbum
Quod ſonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat,
Atque cubo, cubui: rarò hæc formantur in avi.
Do, das, ritè dedi; ſto, ſtas, formare ſteti vult.

*Hypermeter verſus plus juſto unâ ſyllabâ conſtat, ſed collidenda cum prima voce ſequentis verſus; id quod omnium commune eſt.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

ES *in præsenti perfectum format* ui *dans;* Es, ui.
Ut nigreo nigres nigrui: jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videóque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere spospondi, tondeo vultq́, totondi.
L *vel* R *ante* geo *si stet,* geo *vertitur in* si; Geo.
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi:
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi, indeq́, natum
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi:
A maneo mansi formatur; torqueo torsi,
Hæreo vult hæsi. Veo *fit* vi, *ut ferveo fervi:* Veo.
Niveo & indè satum poscit conniveo nivi
Et nixi: cieo civi, vieóq́, vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hîc manifestum.
Bo *fit* bi, *ut lambo lambi: scribo excipe scripsi,* Bo.
Et nubo nupsi; antiquum cumbo cubui dat.
Co *fit* ci, *ut vinco vici: vult parco peperci* Co.
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do *fit* di, *ut mando mandi: sed scindo scidi dat,* Do.
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudiq́;
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepêdi:
Junge cado cecidi, pro verbero cædo cecîdi.
Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi: Cedo.
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do *semper faciunt* si.

Go. Go *fit* xi, *ut jungo junxi: ſed* r *ante* go *vult* ſi;
Ut ſpargo ſparſi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi pupugiq;:
Dat frango fregi: cùm ſignat pango paciſci,
Vult pepigi; pro jungo, pegi: pro cano, panxi.

Ho. Ho *fit* xi; *traho ceu traxi docet, & veho vexi.*

Lo. Lo *fit* ui, *colo ceu colui: pſallo excipe cum* p,
Et ſallo ſine p; *nam ſalli format utrunque:*
Dat vello velli vulſi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, ceculi; pello pepuliq;.

Mo. Mo *fit* ui, *vomo ceu vomui: ſed emo facit emi;*
Como petit compſi, promo prompſi: adjice demo
Quod format dempſi, ſumo ſumpſi, premo preſſi.

No. No *fit* vi, *ſino ceu ſivi: temno excipe tempſi;*
Dat ſterno ſtravi, ſperno ſprevi, lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano; genui, poſui, cecini dant.

Po. Po *fit* pſi, *ut ſcalpo ſcalpſi: rumpo excipe rupi;*
Et ſtrepo quod format ſtrepui, crepo quod crepui dat.

Quo. Quo *fit* qui, *ut linquo liqui: coquo demito coxi.*

Ro. Ro *fit* vi, *ſero ceu pro planto & ſemino, ſevi,*
Quod ſerui melius dat, mutans ſignificatum:
Vult verro verri & verſi, uro uſſi, gero geſſi,
Quæro quæſivi, tero trivi, curro cucurri.

So. So, *velut accerſo, arceſſo, inceſſo, atque laceſſo,*
Formabit ſivi: *Sed tolle capeſſo capeſſi,*
Quodq; capeſſivi facit; atque faceſſo faceſſi;
Sic viſo viſi: ſed pinſo pinſui habebit.

Sco. Sco *fit* vi, *ut paſco pavi: vult poſco popoſci,*
Vult didici diſco, quexi formare quiniſco.

To. To *fit* ti, *ut verto verti: ſed ſiſto notetur*
Pro facio ſtare activum, nam jure ſtiti dat.
Dat mitto miſi, petii peto ſive petivi.
Sterto ſtertui habet, meto meſſui: ab ecto *fit* exi,
Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habet q;
Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoq; nexi.

Vo

Vo *fit* vi, *ut volvo volvi: vivo excipe vixi.* Vo.
Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit. Xo.
Fit cio ci: *ut, facio feci, jaceo quoque jeci;* Cio.
Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.
Fit dio di, *ut fodio fodi.* Gio, *ceu fugio,* gi. Dio. Gio.
Fit pio pi, *ut capio cepi: cupio excipe pivi,* Pio.
Et rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.
Fit rio ri, *ut pario peperi.* Tio ssi, *geminans* s, Rio. Tio.
Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.
Denique uo *fit* ui, *ut statuo statui: pluo pluvi* Uo.
Format, sive plui; struo sed struxi, fluo fluxi,

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, *ut monstrat scio scis tibi scivi:* Is, ivi,
Excipias venio dans veni, cambio campsi, Excip. Venio, cambio, &c.
Raucio rausi, farcio farsi, sarcio sarsi,
Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,
Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi;
Pro salto salio salui, & amicio amicui dat:* *Pes procelensmaticus.
Parciùs utemur cambivi, haurivi, amicivi,
Sepivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum,
Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,
Quam simplex geminat, compôsto non geminatur:
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;
Atque à do, disco, sto, posco, ritè creatis.
A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista, Plico.
Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:
Applico, complico, replico, & explico, ui *vel in* avi.
Quamvis vult oleo simplex olui, tamen indè Oleo.
Quodvis compositum meliùs formabit olevi:
Simplicis at formam redolet sequitur subolétque.
Composita à pungo formabunt omnia punxi: Pungo.

Vult

Vult unum pupugi, interdúmque repungo repunxi.

Do. *Natum à do, quando eſt inflexio tertia; ut, addo, Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo,* didi: *at unum*

Sto. *Abſcondo, abſcondi. Natum à ſto, ſtas,* ſtiti *habebit.*

Mutantia primam vocalem in *E*.

VErba hæc ſimplicia præſentis præteritíque, Si componantur, vocalem primam in e *mutant, Damno, lacto, ſacro, fallo, arceo, tracto, fatiſcor,*

Pario. *Partio, carpo, patro, ſcando, ſpargo: parióque, Cujus nata* peri *duo comperit & reperit dant: Cætera ſed* perui; *velut hæc, aperire, operire.*

A paſco pavi tantùm compôſita notentur Hæc duo, compeſco, diſpeſco, peſcui *habere: Cætera, ut epaſco, ſervabunt ſimplicis uſum.*

Mutantia primam vocalem in *I*.

* Poſthabeo ſimplicis formam ſervat. *HÆc,* Habeo, lateo, ſalio, ſtatuo, cado, lædo, Pango dans pegi, cano, quæro, cædo cecîdi, Tango, egeo, teneo, taceo, ſapio, rapióque, Si componantur, vocalem primam in* i *mutant:*

Cano. *Ut, rapio, rapui: eripio, eripui: à cano natum Præteritum per* ui, *ceu concino, concinui dat.*

Placco. *A placeo ſic diſpliceo: ſed ſimplicis uſum Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene ſervant.*

Pango. *Compoſita à pango retinent* a *quatuor iſta, Depango, oppango, circumpango, atque repango.*

Maneo. *A maneo manſi,* minui *dant quatuor iſtu, Præmineo, emineo, cum promineo, immineóque: Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.*

Scalpo, calco, ſalto. *Compoſita à ſcalpo, calco, ſalto,* a *per* u *mutant: Id tibi demonſtrant exculp, oinculco, reſulto.*

Claudo, quatio, lavo. *Compoſita à claudo, quatio, lavo, rejiciunt* a: *Id docet à claudo, occludo, excludo: à quatióque, Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.*

Mutan-

Mutantia primam vocalem in *I*, præterquam in præterito.

HÆc ſi componas, Ago, emo, ſedeo, rego, frango,
Et capio, jacio, lacio, ſpecio, premo, ſemper Excipitur Coemo.
Vocalem primam præſentis in i *ſibi mutant,*
Præteriti nunquam; ceu, frango refringo refregi:
A capio incipio incepi. Sed pauca notentur:
Namque ſuum ſimplex perago ſequitur, ſatagóque.
Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi:
A rego ſic pergo perrexi, vult quoque ſurgo Ago. Rego.
Surrexi, mediâ præſentis ſyllabâ ademptâ.
Nil variat facio, niſi præpoſito præeunte: Facio.
Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.
A lego nata, re, * *ſe, per, præ, ſub, trans, præeunte,* Lego.
Præſentis ſervant vocalem; in i *cætera mutant:*
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantùm
Præteritum lexi *faciunt; reliqua omnia* legi.

De Simplicium verborum Supinis.

NUnc ex præterito diſcas formare ſupinum.
Bi *ſibi* tum *formant, ſic namque bibi bibitum fit.* Bi.
Ci *fit* ctum; *ut, vici victum, teſtatur & ici* Ci.
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.
Di *ſit* ſum, *ut vidi viſum: quædam geminant ſ;* Di.
Ut, pandi paſſum, ſedi ſeſſum: adde ſcidi quod
Dat ſciſſum, atque fidi fiſſum, fodi quoque foſſum.
Hîc etiam advertas, quòd ſyllaba prima ſupinis,
Quam vult præteritum geminare, non geminatur:
Idque totondi dans tonſum docet, atque cecîdi
Quod cæſum, & cecidi quod dat caſum, atque tetendi
Quod tenſum & tentum, tutudi tunſum, atque pepêdi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datū vult.
Gi *fit* ctum, *ut legi lectum: pegi pepigíque* Gi.
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li. Li *fit* ſum; *ut ſalli, ſtans pro ſale condio, ſalſum:*
Dat pepuli pulſum, ceculi culſum, atque fefelli
Falſum; dat velli vulſum: tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui. Mi, ni, pi, qui, tum *fiunt, velut hîc manifeſtum;*
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cœpio cœptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.

Ri. Si. Ri *fit* ſum, *ut verri verſum: peperi excipe partum.*
Si *fit* ſum, *ut viſi viſum: tamen* ſ *geminato*
Miſi formabit miſſum: fulſi excipe fultum,
Hauſi hauſtum, ſarſi ſartum, farſi quoque fartum,
Uſſi uſtum, geſſi geſtum; torſi duo, tortum
Et torſum; indulſi indultum indulſúmque requirit.

Pſi. Pſi *fit* ptum, *ut ſcripſi ſcriptum: campſi excipe campſum.*

Ti. Ti *fit* tum; *à ſto xamque ſteti, à ſiſtóque ſtiti fit*
Præterito commune ſtatum: verti excipe verſum.

Vi. Vi *fit* tum, *ut flavi flatum: pavi excipe paſtum;*
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi fautum, cavi cautum; à ſero ſevi
Formes ritè ſatum; livi liníque litum dat;
Solvi à ſolvo ſolutum, volvi à volvo volutum;
Vult ſingultivi ſingultum, veneo venis
Venivi venum, ſepelivi ritè ſepultum. (*quodvis*

Ui. *Quod dat* ui *dat* itum, *ut domui domitum: excipe*
Verbum in uo, *quia ſemper* ui *formabit in* utum;
Exui ut exutum, à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult ſecui ſectum, necui nectum fricuíque
* Pes proceleuſmaticus. *Frictum, miſcui item miſtum,* * *ac amicui dat amictũ:*
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuíque
Tentum, conſului conſultum, alui altum alitúmque;
Sic ſalui ſaltum, colui occului quoque cultum:
Pinſui habet piſtum, rapui raptum; ſeruíque
Quædam mutant ui in ſum. *A ſero vult ſertum; ſic texui habet quoque textum.*
Hæc ſed ui *mutant in* ſum: *nam cenſeo cenſum,*

Cellui

Cellui habet celſum, meto meſſui habet quoque meſſum;
Nexui item nexum, ſic pexui habet quoque pexum:
Dat patui paſſum, carui caſſum caritúmque.
Xi *fit* ctum, *ut vinxi vinctum: quinque abjiciunt* n: Xi.
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque ſupino
Dat pinxi pictum, ſtrinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, *flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.*

De Compoſitorum Verborum Supinis.

COmpoſitum ut ſimplex formatur quodque ſupinũ,
Quam vis non eadem ſtet ſemper ſyllaba utrique.
Compoſita à tunſum, dempta n, *tuſum; à ruitum fuit,* Tundo.
I *mediâ dempt â, rutum; & à ſaltum quoque ſultum:* Ruo. Salio.
A ſero, quando ſatum format, compôſta ſitum dant. Sero.
Hæc, captum, factum, jactum, raptum, a *per* e *mutant;*
Et cantum, partum, ſparſum, carptum, quoque fartum.
Verbum edo, *compoſitum, non eſtum, ſed facit eſum:* Edo.
Unum duntaxat comedo formabit utrunque.
A noſco tantùm duo cognitum & agnitum habentur;
Cætera dant notum: nullo eſt jam noſcitum in uſu.

De Præteritis Verborum in *Or*.

VErba in or, *admittunt ex poſteriore ſupino*
Præteritum, verſo u *per* us, *&* ſum *conſociato*
Vel fui: *ut à lectu, lectus ſum vel fui. At horum*
Nunc eſt deponens, nunc eſt commune notandum:
Nam labor lapſus, patior dat paſſus, & ejus Patior.
Nata; ut, compatior compaſſus, perpetiórque
Formans perpeſſus: fateor quod faſſus, & indè
Nata; ut, confiteor confeſſus, diffiteórque Fateor.
Formans diffeſſus: gradior dat greſſus, & indè
Nata; ut digredior digreſſus. Junge fatiſcor Gradior.
Feſſus ſum, menſus ſum metior, utor & uſus.
Pro texto orditus, pro incepto dat ordior orſus;
Nitor niſus vel nixus ſum, ulciſcor & ultus:
Iraſcor ſimul iratus, reor atque ratus ſum,
Obliviſcor vult oblitus ſum: fruor optat

Fructus

Fructus vel fruitus, misereri junge misertus.

Tuor & Tueor. *Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,*
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum:
Aloquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
Experior facit expertus: formare paciscor

Apiscor. *Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor,*
Quod vetus est verbū, aptus sū; unde adipiscor adeptus.
Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus: & hæc quoque, comminiscor commentus, nascor natus, moriorq;
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De verbis geminum præteritum habentibus, viz. Activæ & Passivæ vocis.

PRæteritum activæ & passivæ vocis habent hæc;
Cæno cænavi & cænatus sum tibi format,
Juro juravi & juratus, potoq; potavi *
Et potus, titubo titubavi vel titubatus:
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeoq;
Dat placui & placitus, sueſco sueví atque suetus;
Veneo pro vendor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptaq; sum, mereor meritus sum,
Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum: adde pudet faciens puduit puditumq;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumq;

* Versus hypermeter.

De Neutro-passivorum præteritis.

NEutro-passivum sic præteritum tibi format,
Gaudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo *
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mœreo sum mœstus: sed Phocæ nomen habetur.

* Versus hypermeter.

De Verbis præteritum mutuantibus.

Flavesco. Erubesco. Lucesco. *QUædam præteritum verba accipiunt aliunde:*
Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptat

Præte-

Præteritum ejuſdem verbi: vult ergo tepeſco
A tepeo tepui, ferveſco à ferveo fervi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concuſſi, à percutioq́,
Percuſſi ferio; à mingo vult meio minxi;
A ſedeo ſido vult ſedi; à ſuffero tollo
Suſtuli; & à fuo ſum fui; & à tulo ritè fero tuli;
A ſto ſiſto ſteti, tantùm pro ſtare; furoq́,
Inſanivi, à verbo ejuſdem ſignificati:
Sic poſcunt, veſcor, medeor, liquor, reminiſcor,
Præteritum à paſcor, medicor, liquefio, recordor.

Verſus hypermeter.

De Verbis Præterito carentibus.

Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva; ut, pueraſco;
Et paſſiva, quibus caruêre activa ſupinis;
Ut, metuor, timeor: Meditativa omnia: præter
Parturio, eſurio; quæ præteritum duo ſervant.

Sylveſco. Fruticeſco. Sterileſco. Dieſco. Deſiderativa ut, Micturio, Scripturio, Iturio, Cacaturio.

Verba Supinum rarò admittentia.

Hæc rarò aut nunquam retinebunt verba ſupinũ;
Lambo, mico micui, rudo, ſcabo, parco peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco,
Dego, ango, ſugo, lingo, mingo, ſatagoq́,
Pſallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
Flaveo, liveo, avet, paveo, conniveo, fervet:
A nuo compoſitum, ut renuo; à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occaſum, recidoq́, recaſum:
Reſpuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et ſterto, timeo: ſic luceo; & arceo, cujus
Compoſita ercitum *habent: Sic à gruo, ut ingruo, natũ;*
Et quæcunque in ui *formantur neutra ſecundæ:*
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoq́,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateoq́,
Et valeo, calceo: gaudent hæc namque ſupino.

De

De Verbis Defectivis.

SEd nunc, ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
Qui rectis pedibus pleníque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Aio. Præsens indicativi, *Aio, ais, ait.* Plural. *Aiunt.*
Præteritum imperfectum, *Aiebam, aiebas, aiebat.* Plural. *Aiebamus, aiebatis, aiebant.* Imperativus. *Ai.*
Præsens optativi, potential. & subjunct. *Aias, aiat.* Plural. *Aiamus, aiant.* Præsens particip. *Aiens.*

Ausim. Præsens optativi & subjunctivi, *Ausim, ausis, ausit.* Plural. *Ausint.*

Salve. Indicat. *Salvebis.* Imper. *Salve, salveto.* Plural. *Salvete, salvetote.* Infinit. *Salvere.*

Ave. Imperat. *Ave, aveto.* Pl. *Avete, avetote.* Inf. *Avere.*

Cedo. Imperat. *Cedo;* Plural. *Cedite:* id est, *Dic,* vel *porrige; Dicite, vel porrigite.*

Faxo. Futurum, *Faxo,* vel *faxim, faxis, faxit,* pro *faciem* vel *fecero.* Plural. *Faxint.*

Forem. Imperfectum optat. potent. & subjunct. *Forem, fores, foret;* pro *essem, esses, esset.* Plur. *Forent.*
Infinitivus, *Fore,* id est, *Futurum esse.*

Quæso. Præsens indicat. *Quæso.* Plural. *Quæsumus.*

Infit. *Infit,* sola vox est, *Dicit,* seu *dixit* significans. Plur. *Infiunt,* id est, *Dicunt.*

Inquio. Præsens indicativi, *Inquio* vel *inquam, inquis, inquit.* Plural. *Inquimus, inquiunt.*
Præter. perfectum, *Inquisti, inquit.*
Futurum, *Inquies, inquiet.*
Imperat. *Inque* apud Terent. *Inquito* apud Plaut.
Præsens optativi, potentialis, & subjunctivi, *Inquiat.* Particip. *Inquiens.*

Vale. Indicat. *Valebis.* Imper. *Vale, valeto.* Plural. *Valete, valetote.* Infinit. *Valere.*

Hæc

Hæc quatuor ſequentia, *Odi, cœpi, memini, novi*, omnes voces præteriti perfecti & pluſquamperfecti omnium modorũ integras habent; ut & futuri quoq; quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, niſi quòd *Memini* in imperativo Sing. *Memento*, Plural. *Mementote* habet. *Odi, novi*, & *cœpi*, carent imperativo. Odi, cœpi, memini, novi.

Notabunt præterea pueri, *Dor, furo, for, der, fer* à *for*, ſimplicia non reperiri:

Præterea, *Dic, Duc, Fer, Fac,* pro *Dice, Duce, Fere, Face,* voces eſſe per Apocopen cõciſas & decurtatas.

Denique notabunt, *Eo* & *queo*, habere imperfectum *Ibam, quibam*: in futuro, *ibo, quibo*.

De Verbis Impersonalibus.

HActenus de Perſonalibus quidem dictum eſto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ perſonæ non recipiunt, ſed mutatur nominativus perſonæ in obliquos: ut quod Anglicè perſonaliter dicimus, I muſt read Virgil; Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd perſonâ careant, (habet enim, ut videmus, vocem tertiæ perſonæ tam activam quàm paſſivam, quamplurima) ſed quia nullius perſonæ aut numeri certam ſignificationem, niſi ex adjuncto nominis vel pronominis caſu obliquo, ſortiantur. Nam *Oportet me*, primæ perſonæ eſſe videtur, numeríq; ſingularis: *Oportet nos*, primæ perſonæ pluralis: *Oportet te*, ſecundæ perſonæ ſingularis: *Oportet vos*, ſecundæ pluralis: atque itidem de reliquis. Impersonalia cur ſic dicta.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, & Paſſivæ vocis.

Impersonalia activæ vocis.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Est,	*Accidit,*			
Interest,	*Contingit,*	*Vacat,*	*Juvat,*	
Refert,	*Evenit,*	*Præstat,*	*Constat,*	
Placet,	*Expedit,*	*Restat,*	*Conducit,*	
Libet,	*Liquet,*	*Decet,*	*Miseret,*	
Pœnitet,	*Licet,*	*Oportet,*	*Piget,*	
Tedet,	*Solet,*	*Potest,*	*Pudet.*	

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur: ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam vero semper manent impersonalia: ut, *Pudet, pœnitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæq; oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur in tertia persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet* non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format:
Miseret, & *miserescit, misertum est.*

Inveniuntur etiam in usu,

Placitum est,	Præterit. à	*Placet.*
Libitum est,		*Libet.*
Puditum est,		*Pudet.*
Licitum est,		*Licet.*
Pigitum est,		*Piget.*

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, *Curritur, turbatur.*

Impersonalia Supinis & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

GErundia porrò voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia prius

priùs pertineant, hîc in confinio utriuſque partis relinquimus, ut, utri velint, ſeſe regno addicant.

Porrò à nomine caſum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius, ſignificationem accipiunt.

Et quia temporum nec diſcrimen diſcretis vocibus recipiunt, neque numeros aut perſonas admittunt, ideo nec juſta verba eſſe poſſunt, nec participia.

Gerundii terminationes ſunt tres, *Di*, Genitivi caſus. *Do*, Dativi & ablativi. *Dum*, Nominativi & accuſat. Terminationes gerundii.

Gerundia autem activè majore ex parte ſignificare, nulli dubium eſt; licèt interdum etiam paſſivè ſignificent. Cujus rei exempla erunt iſta: *Athenas quoq; miſſus erudiendi cauſâ*: id eſt, *ut erudiretur*. *Uritq; videndo fœmina*: id eſt, *dum videtur*. *Satis ad cognoſcendum illuſtria*: id eſt, *ut cognoſcantur*. *Ars ad diſcendum facilis*: id eſt, *ut diſcatur*.

DE SUPINIS.

SUpina quoq; meritò participialia verba dicuntur, omniáq; cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, poſterius in *u*: ut, *Viſũ*, *viſu*. Significant autem, prius quidem ferè activè (ſicut in rudimentis dictũ eſt) poſterius verò paſſivè. Supina.

DE PARTICIPIO.

PArticipium eſt pars orationis inflexa caſu; quæ à Nomine, genera, caſus, & declinationem; à Verbo, tempora & ſignificationes; ab utroque, numerum & figuram accipit. Participium.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio ſeptem, Caſus, Genus, Declinatio, Tempus, Significatio, Numerus, Figura. Accidentia Participio.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hîc statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora particip: Præsens.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*: ut, *Amans*, *legens*.

Nota.

Cæterum *iens*, participium ab *Eo*, simplex rariùs legitur in nominativo; sed *euntis*, *eunti*, *euntem*, *eunte*, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*: ut, *Abiens*, *abeuntis*; *Rediens redeuntis*: præter unum, *Ambiens*, *ambientis*.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia; ut, *Abeundi*, *abeundo*, *abeundum*: præter *Ambiendi*, *ambiendo*, *ambiendum*.

Præteritum.

Præteritum verò in { *Tus*, *Sus*, *Xus*, } ut { *Doctus*. *Visus*. *Nexus*. }

Futurum.

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimùm significationis, aut neutralis; ut, *Lecturus*, *cursurus*: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper; ut, *Legendus*.

SIGNIFICATIO.

Significatio activa.

Activè significant ea participia quæ ab activis cadunt: ut, *Docens*, *docturus*; *Verberans*, *verberaturus*.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, *Currens*, *cursurus*; *Dolens*, *doliturus*.

Participia in *dus*.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, *Dubitandus*, *vigilandus*, *carendus*, *dolendus*.

Significatio passiva.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, *Lectus*, *legendus*; *Auditus*, *audiendus*.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, *Aratur terra*. Hinc, *arata & aranda terra*.

Participia

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem ſuorum verborum: ut, *Loquens, loquutus, loquuturus*, à loquor. Participia à deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus*: ut,

Sequendus, Loquendus, Utendus, Patiendus, Obliviſcendus, & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia quæ nunc activè, nunc paſſivè ſignificant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. *—mentitaq́ tela Agnoſcunt.*

Communium denique verborum participia ipſorum ſignificationem induunt: ut, *Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.*

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter *Pœnitens, decens, libens, pertæſus, pœnitendus, pudendus.* Impersonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis ſuis deducuntur, *Pariturus, naſciturus, ſonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, noſciturus, moriturus, oriturus, oſurus, futurus.* Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Similia participiis ſunt iſta, *Tunicatus, togatus, perſonatus, larvatus*, & innumera hujus ſortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. Participia derivata à nominibus.

NUMERUS.

Eſt & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut *Legens*; Pluralis, ut *Legentes*. Numerus.

DE FIGURA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut *Spirans*, Compoſita, ut *Reſpirans*. Figura participiorum.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia; Vel cùm alium caſum quàm ſuum verbum regunt: ut, Participia fiunt nomina.

Abundans lactis, Alieni appetens, Patiens inediæ, Fugitans litium:

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, *Infans, indoctus, innocens, ineptus.*

Vel cùm comparantur: ut, *Amans, Amantior, Amantissimus.* *Doctus, Doctior, Doctissimus.*

Vel cùm tempus significare desinunt: ut, *Expectem qui me nunquam visurus abîstis?* hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, si quid explorati haberet: id est, *ità affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisq.: id est, *dignus est*, vel *debet amari. Vita laudata*, id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici.*

Participia Præsentis temporis fiunt nomina.

Participia præsentis temporis non raro fiunt substantiva nomina. Modò in masculino genere; ut, *Oriens, occidens, profluens, confluens*: Modò in fœminino; ut, *Consonans, continens*: Modò in neutro; ut, *Contingens, accidens, antecedens, consequens*: Modò in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*; ut, *Appetens, diligens, sitiens, indulgens.* *Animans*, modò fœmininum, modò neutrũ reperitur.

DE ADVERBIO.

Adverbium.

ADverbium est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parum sis leno. Nimiùm philosophus.* Aliquoties et Adverbium: ut, *Parùm honestè se gerit.*

ACCIDENTI ADVERBIO.

Accidentia Adverbio.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est. In

UMI

In loco significant, *Hîc, illîc, istîc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferiùs, superiùs.* Adverbia loci.

Ad locum respiciunt, *Huc, illùc, istùc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eòdem, quòlibet, quovis, quocunquè, foràs, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroquè, neutrò, quoquoversum.* Ad locum significantia

A loco denotant, *Hinc, illinc, istinc, intus, foris, indè, undè, aliundè, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, supernè, infernè, cœlitus, funditus.* A loco significantia.

Denique per locum innuunt, *Hàc, illàc, istàc, quacunquè, eà, eadem, aliâ, aliquà, siquà, nequà, quaquà.* Per locum significantia.

Adverbia temporis sunt, *Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usquè, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vesperì, nudiustertius, nudiusquartus, nudiusqnintus, nudiussextus,* &c. *Diu, noctù, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, rarò, subindè, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam* pro *adhuc, hactenus, in-diès, in-horas, ut-primùm, quum-primùm, simulac, simulatque.* Temporis Adverbia.

Usquè temporis & loci adverbium est: ut, *Usquè sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usquè hæc.* Est & ubi pro *semper* aut *continuè* ponitur: ut, *Usquè metu micuêre sinus.* Usque.

Adverbia numeri: ut, *Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, vigesies,* vel *vicies; trigesies,* vel *tricies; quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, millies, infinities.* Numeri.

Ordinis sunt, *Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimò, inprimis, postremò, primùm, jamprimùm, denique, demum, tandem, ad-summùm.* Ordinis.

Ad-

Interrogandi. Adverbia interrogandi sunt, *Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin* pro *cur non, num, quid ita, quò, unde, quantùm?*

Vocandi. Vocandi sunt, *Heus, ô, eho,* & siqua sunt similia.

Negandi. Negandi: ut, *Haud, non, minimè, nequaquam, nè* pro *non,* & similia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, *Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.*

Jurandi. Jurandi: ut, *Hercle, mehercule, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, ædepol, Castòr, ecastor.*

Hortandi. Hortandi: ut, *Agè, sodes, sultis, amabò, agedum, ehodum, eia, agitè.*

Prohibendi. Prohibendi: ut, *Nè, non.*

Optandi. Optandi: ut, *Utinam, si, ô si, ô.*

Excludendi. Excludendi: ut, *Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantùm, solùm, duntaxat, demum.*

Congregàdi. Congregandi: ut, *Simul, unà, pariter, populatim, universim, conjunctim,* &c.

Segregandi. Segregandi: ut, *Seorsum, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariàm, trifariam, omnifariàm, plurifariàm, ostiatim.*

Diversitatis Diversitatis: ut, *Aliter secùs.*

Eligendi. Eligendi: ut, *Potiùs, potissimùm; imò, satiùs.*

Intendendi. Intendendi: ut, *Valde, nimis, nimiùm, immodicè, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.*

Remittendi. Remittendi: ut, *Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.*

Concedentis Concedentis: ut *Licèt, estò, demùs, sit-ità, sit-sanè.*

Negatæ solitudinis. Negatæ solitudinis: ut, *Non solùm, non tantùm, non modò, nedum.*

Qualitatis. Qualitis: ut, *Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.*

Quantitatis. Quantitatis: ut, *Parùm, minimè, maximè, summùm, ad-summùm,* & similia.

Comparandi. Comparandi: ut, *Tam, quàm, magìs, minùs, maximè, minimè, æquè,*

Rei

Rei non peractæ: ut, *Fermè, ferè, propè, propemodum, tantùm, tantùm non, modò non.* Rei non peractæ.

Demonstrandi: ut, *En, ecce, sic:* ut cùm dicimus, *Sic scribito.* Demonstrandi.

Explanandi: ut, *Id est, hoc est, quasi dicas, putà, ut puta, utpote.* Explanandi.

Dubitandi: ut, *Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.* Dubitandi.

Eventûs: ut, *Fortè, casu, fortè fortunà.* Eventûs.

Similitudinis: ut, *Sic, sicut, sicuti, ità, item, itidem, tanquam, quasi, ceu, utì, velut, veluti.* Similitudinis.

COMPARATIO.

Comparatio.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi: ut, *Doctè, doctiùs illo, doctissimè omnium:* similiter *Bene, meliùs, optimè: Malè, pejùs, pessimè:* etiam, *Sæpe, sæpius, sæpissime: Nuper, nuperrime,* & similia.

SPECIES.

Species ad verbiorum.

Species est duplex: Principalis, quæ ex se originem habet: ut, *Heri, cras.*

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *Furtim, à furor; Strictim, à stringo; Humaniter, ab humanus.* Nomina fiunt adverb.

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, *Recens,* pro *recenter: Torvùm,* pro *torvè.*

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut *Prudenter;* Composita, ut *Imprudenter.*

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas aptè connectit. Accidentia Conjunct.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGU-

FIGURA.

Figura. Figura eſt duplex: Simplex,ut *nam*;Compoſita;ut *namque.*

POTESTAS.

Poteſtas. Poteſtas,id eſt,ſignificatio,eſt varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ ſunt: ut, *Et, ac,que,atque,quoque,etiam,item,itidem,cùm,& tum.*

Tum. *Tum* item geminatum:ut,*Vir tum probus,tum eruditus.* Huc ſpectant & his contrariæ: *ut, Nec,neque, neu,neve.*

Suſpenſivæ. Hæ quatuor ſequentes,*Et,que,nec,neque,* cùm geminantur, ſuſpenſivæ etiam vocantur, quòd aliud ſemper expectari faciant;ut,*Et fugit,& pugnat. Nec ſapit iſta,nec ſentit.*

Diſjunctivæ Aliæ diſjunctivæ: ut,*Aut,vel,ve,ſeu,ſive.*

At iſtæ,cùm geminantur,ſuſpenſivæ etiam vocantur: ut, *Vel ſcribit,vel dictat.*

Diſcretivæ. Aliæ diſcretivæ: ut,*Sed,ſed-enim,at,aſt,atqui,quidem,autem,quoque,ſcilicet, cæterùm, verò, enimvero, quòd-ſi,verùm,porrò,quin.*

Rationales, ſeu illativæ. Aliæ rationales,ſeu illativæ: ut, *Ergo,ideo,igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca , proinde, propterea,ob-eam-rèm,eâ-re*: Cicer. *Eâ-re ſtatim ad te Ariſtocritum miſi.*

Cauſales. Aliæ cauſales,id eſt,quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut,*Nam,namq,,enim,etenim, quòd, quia,quippe,utpote, ſiquidem, quando, quandoquidem, propterea-quod,quoniam,quatenus,*& *pro,quia,*Virgil. *Audieras & fama fuit:* pro *nam* , vel *quia fuit: quò* pro *quia*; ut,Cicer. *Non quò quicquam deſit, ſed quia valde cupio.*

Ovid.*Crede mihi,bene qui latuit,bene vixit;et intra Fortunam debet quiſque manere ſuam:* pro *nam* vel *quia.*

Perfectivæ. Aliæ perfectivæ ſeu abſolutivæ: ut, *Vtì , quò* pro *ut.*

Ne

Nè & *ut*, pro *nè non:* Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Nè, pro *ut non:* Cicero; *Opera datur, judicia nè fiant.*

Aliæ continuativæ: ut, *Si, sin, ni, nisi.* Continuativæ.

Aliæ dubitativæ: ut, *Nè, an, anne, num, nunquid, utrùm, necne.* Dubitativæ.

Aliæ adversativæ: ut, *Etsi, quanquam, quamvìs, licet, tametsi*; & aliæ id genus. Adversativæ

Aliæ redditivæ: earundem: ut, *Tamen, attamen, sed-tamen, veruntamen.* Redditivæ.

Aliæ diminutivæ: ut, *Saltem, at, certe, vel:* ut, Cic. *Nè vel latum digitum discesseris.* Diminutivæ

Aliæ electivæ: ut, *Quàm, ac, atque, ut, quando* pro *Quàm* accipiuntur. Electivæ.

Expletivæ: ut, *Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimvero, sed-enim, enim* pro *certè.* Expletivæ.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras Jussit adire domos?* Ter. *At enim non sinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, *Cum* quoties casui jungitur, præpositio est. Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbiis discernuntur, ut quàm sæpissime confundantur: ut, *Quando, proinde,* & similia.

ORDO.

Ordo conjunctionum est triplex: nempe, Ordo conjunctionum

Præpositivus; earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur. Præpositivus.

Subjunctivus; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad-summùm quartum locum occupant. Subjunctivus.

Communis. Communis.

Ex conjunctionibus hæ inprimis præponi solent; *Nam, quare, ac, ast, atque, &, ant, vel, nec, neque, si, quin quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi.* Præpositivæ

Sub-

Subjunctivæ quæ. Subjunctivæ verò ſunt, *Quidem, quoque, autem, verò, enim.*

Encliticæ. Et tres Encliticæ: ut, *Que, ne, ve*: ſic dictæ, quòd accentum in præcedentem ſyllabam inclinent: ut, Horat. *Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis; Indoctúſque pilæ, diſcive, trochive, quieſcit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, *Dum, ſis, nam*, &c.

Communes. Communes deniq; dicuntur, quæ indifferenter & præponi & poſtponi poſſunt; quales ſunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, *Equidem, ergo, igitur, ſaltem, tamen, quanquam*, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpoſitio eſt pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compoſitione, vel in appoſitione præponitur.

Appoſitione: ut, *Chriſtus ſedet ad dextram Patris.*

Compoſitione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpoſitiones poſtpoſitæ ſuis caſibus. Quædam præpoſitiones poſtponi ſuis caſibus inveniuntur: ut,

Cum,	ut,	*Quibuſcum.*
Tenus,		*Pube tenus.*
Verſus,		*Angliam verſus.*
Uſquē,		*Ad occidentem uſque.*

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpoſitioni accidit caſuũ regimen, ſive conſtructio.

Cæterùm in iiſdem caſibus mira eſt ſignificationis varietas, quæ non tam regulis, quàm aſſiduo legendi atque ſcribendi uſu diſcenda eſt. Exempli causâ:

Secundum. Secundum, Aliud ſignificat cum dico, *Secundũ aurem vulnus accepit*, i. *juxta aurem*: Aliud verò hîc, *Secundũ Deum parentes amandi ſunt*: i. *proximè poſt Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundũ quietem ſatis mihi felix viſus ſum*, id eſt, *in quiete*, vel *inter quietem.*

Præpo-

Præpositiones accusativum regentes.

Ex prępositionibus istæ accusativo casui adjungũtur;

Ad. *Ad calendas Græcas.* (*facti.*

Apud. Virg. *At bene apud memores veteris stat gratia*

Ante. Ovid. ---*dicique beatus.*

Ante obitum nemo, supremaq; funera, debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Etona.*

Citra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Ultra. } *Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*

Fortunam debet quisq; manere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleã positus Ci-*

Circum. locale est: ut, *Circum montem.* (*cero.*

Circa. *Circa forum.* *Circa viginti annos.*

Circiter, tempus & numerum significat: ut,

Circiter horam decimam.

Cæsar; *Circiter duo millia desiderati sunt.*

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.* (*bra.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremaq; la-*

Infra. Terrent. *Quem ego infra omnes infimũ esse puto.*

Supra. Sal. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cùm lucubrando juxta ancillas lanam fa-*

Ob. *Fœda mors ob oculos versabatur.* (*ceres.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem.* *Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ità fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primùm est,*

Virtus post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cœlum non animum mutant, qui trans*

mare currunt.

Præpo-

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cùm opus est, gaudeas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia misere vivitur.* (*ma lucrũ.*

Cum. Mimus; *Damnum appellandum est, cum mala fa-*
Clam. Clam patre. Et Plaut. *Clam patrem.*

Coram. Coram Senatu res acta est.

De. Sophistæ rixantur de lana caprina.

E. Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio dejiciebatur.

Ex. Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.

Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem; *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. ——*capulóque tenus ferrum impulit irâ.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ ferè significatione;

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum:* sine motu.

Ovidius; *Inq; domos superas scandere cura fuit:* motum quodammodo innuit.

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis:* i. *paulò ante lucem.* Idem; ——*vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terrã.* Vir. *Densa subter testudine casus.*

Præpositiones nunquam extra compositionem repertæ

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

Am, *Di,* *Dis,* } ut { *Ambio:* *Diduco:* *Distraho.* } *Re,* *Se,* *Con,* } ut { *Recipio:* *Sepono:* *Condono.*

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente

ente componitur, amittit *n:* ut, *Coagmento, coëmo, coinquino, cooperio.*

DE INTERJECTIONE.

INterjectio est pars orationis, quæ sub incondita voce subitò prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, *Evax, vah.* Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, *Heu, hoi, hei, ô, ah.* Terent. *I intrò, hoi! hei!* Virgilius; *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut, *Hei, atat.* Terent. *Hei! vereor nè quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, *Papæ.* Ter. *Papæ! nova figura oris.*

Vitantis: ut, *Apage, Apagésis.* Terent. *Apagésis, egón' formidolosus?*

Laudantis: ut, *Euge.* Mar. *Citò, nequiter, euge, beate.*

Vocantis: ut, *Eho, oh, io.* Terent. *Oh, quî vocaris?*

Deridentis: ut, *Hui.* Ter. *Hui! tu mihi illam laudas?*

Ex improviso aliquid deprehendentis: ut, *Atat.* Ter. *Atat! data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, *Oh, proh. Proh nefas!* Seneca; *Oh paupertas felix!*

Imprecantis: ut, *Malùm, væ malùm.* Terent. *Quid hoc (malùm) infelicitatis est?*

Ridentis: ut, *Ha, ha, he.* Terent. *Ha, ha, he, defessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, *Au.* Terent. *Au, ne comparandus, hic quidem ad illum est.*

Illud hîc observandum est, nomina quoq; & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, *Navibus (infandum) amissis.* Cicero; *Sed amabò te, cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur. Aliæ partes fiunt interjectiones.

Atque

Atque hac quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sint pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferulâ defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quòd si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiusq; pervestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaq; opera relegandum censemus. quorum cùm magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamq;, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

ATque de octo quidem orationis partibus, earúmque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agemus.

Constructio quid sit.

Est igitur Syntaxis, debita partium orationis inter se compositio connexióque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concordantiæ Grammatices.

Cæterùm, priusquam de partiũ orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

Concordantia prima.

VErbum personale cohæret cum nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera [b]est ad bonos mores [a] via.
[a] Fortuna nunquam perpetuò [b]est bona.

Nominativus

Nominativus primæ vel ſecundæ perſonæ rariſſimè exprimitur, niſi cauſâ diſcretionis: ut, [a]*Vos* [b]*dãmnaſtis*; quaſi dicat, *præterea nemo*: aut emphaſis gratiâ: ut, Terentius; [a]*Tu* [b]*es patronus*, [a]*tu pater*; *ſi* [b] *deſeris* [a]*tu perimus*; quaſi dicat, *præcipuè, & præ aliis tu patronus es.* Ovidius; [a] *Tu dominus*, [c] *tu vir*, [a]*tu mihi frater* [b]*eris.*

In verbis quorum ſignificatio ad homines tantùm pertinet, tertiæ perſonæ nominativus ſæpe ſubauditur: ut, *Eſt*, *fertur*, *dicunt*, *ferunt*, *aiunt*, *prædicant*, *clamitant*, & in ſimilibus: ut,

Terentius; [b] *Fertur atrocia flagitia deſignâſſe.*
Ovid. *Téque* [b]*ferunt iræ pœnituiſſe tuæ.*

Verbum infinitum nominativus verbo.

Non ſemper vox caſualis eſt verbo nominativus, ſed aliquando verbum infinitum: ut, Plaut. [a] *Mentiri non* [b] *eſt meum.* Aliquando oratio: ut,

Ovid. *Adde quòd* [a]*ingenuas didiciſſe fideliter artes,*
[b]*Emollit mores, nec ſinit eſſe feros.*

Aliquando adverbium cum genitivo: ut, [a] *Partim virorum* [b]*ceciderunt in bello.* [a] *Partim ſignorum* [b] *ſunt combuſta.*

EXCEPTIO PRIMA.

Accuſativus ante verbum infinit.

Verba infiniti modi pro nominativo accuſativum ante ſe ſtatuunt: ut, [a] *Te* [b] *rediiſſe incolumem gaudeo.* [a] *Te Fabulam* [b] *agere volo.*

Reſolvi poteſt hic modus per *quòd* & *ut*, ad hunc modum: [a] *Quòd tu* [b] *rediiſti incolumis, gaudeo.* [a] *Ut tu fabulam* [b] *agas, volo.*

Verbũ inter duos nominativos diverſorum numerorum poſitum, cum alterutro convenire poteſt: ut, Terent. *Amantium iræ, amoris* [a]*redintegratio* [b] *eſt.*
Ovid.—*quid enim niſi* [a] *vota* [b] *ſuperſunt?*
Idem; *Pectora percuſſit, pectus quoque* [a] *robora* [b] *fiũt.*
Virgil.—*nihil hîc niſi* [a] *carmina* [b] *deſunt.*

Except. 1.

Impersonalia præcedentem nominativum non habent: ut, *Tædet me vitæ. Pertæſum eſt conjugii:* de quibus ſuo loco.

Nomen multitudinis ſingulare quandoque verbo plurali jungitur: ut, [a] *Pars* [b] *abiêre.* [a] *Uterque* [b] *deluduntur dolis.*

CONCORDANTIA
Subſtantivi & Adjectivi.

Secunda concordantia.

ADjectivum cum ſubſtantivo, genere, numero, & caſu conſentit: ut Juvenal. [b] *Rara* [a] *avis in terris,* [b] *nigróque ſimillima* [a] *cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina ſubſtantivis adnectuntur: ut

Ovidius; *Donec eris felix, multos numerabis amicos:*
Nullus ad [b] *amiſſas ibit amicus* [a] *opes.*

Seneca; *Nox* [b] *hoc primùm* [a] *pectora* [a] *vulnus* [b] *mea ſenſerunt, graviora tuli.*

Nota. Aliquando oratio ſupplet locum ſubſtantivi: ut, [b] *Audito* [a] *regem Doroberniam proficiſci.*

CONCORDANTIA
Relativi & Antecedentis.

Tertia concordantia.

RElativum cum antecedente concordat genere, numero, & perſonâ: ut,—[a] *vir bonus eſt quis?*
[b] *Qui conſulta patrum,* [b] *qui leges juraq́, ſervat.*

Nota. Nec unica vox ſolùm, ſed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. [a] *In tempore ad eam veni,* [b] *quod omnium rerum eſt primum.*

Relativum inter duo antecedentia diverſorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus; *Senatus aſſiduam ſtationem eò* [a] *loci peragebat,* [b] *qui hodie Senaculum appellatur.*
Non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Saliam vocant.*
Cicero; *Propiùs à terra Jovis* [a] *ſtella fertur,* [b] *quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum poſteriore: ut, *Homines tuentur illum globum,* [b] *quæ* [a] *terra dicitur.*
Eſt locus in carcere, [b] *quod* [a] *Tullianum appellatur.*
In coitu lunæ, [b] *quod* [a] *interlunium vocant.*

Aliquando

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut, Terentius; *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* [a]*meas*, [b]*qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid.—[a]*nostros vidisti* [b]*flentis ocellos.*

Casus relativi.

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativū erit verbo nominativus: ut, Boët. *Felix*, [a]*qui* [b]*potuit boni fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut, Ovid. *Gratia ab officio*, [b]*quod mora* [a]*tardat, abest.* Virg. [b]*cujus* [a]*numen adoro.* [b]*Quorum* [a]*optimum ego habeo.* [b]*Cui* [a]*similem non vidi.* [b]*Quo* [a]*dignum te judicavi.* [b]*Quo* [a]*melius nemo scribit.* [b]*Quem* [a]*videndo obstupuit. Lego Virgilium*, [a]*præ* [b]*quo cæteri poëtæ sordent.*

Substantivorum constructio.

Genitivus substantivi.

Quum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, Juvenal. *Crescit* [a]*amor* [b]*nummi quantum ipsa pecunia crescit. Rex* [a]*pater* [b]*patriæ.* [a]*Arma* [b]*Achillis.* [a]*Cultor* [b]*agri.*

Variatio substantivi in adiectivum possessivum.

Proinde hic genitivus sæpissime in adjectivum possessivum mutatur: ut, [b]*Patris* [a]*domus*, [b]*Paterna domus.* [b]*Heri* [a]*filius*, [b]*Herilis filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. [b]*Urbi* [a]*pater est*, [b]*urbiq;* [a]*maritus.* [a]*Herus* [b]*tibi*, [b]*mihi* [a]*pater.*

EXCEPTIO.

Appositio.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut, Ovid. *Effodiuntur* [a]*opes* [b]*irritamẽta malorũ.* Virg. *Ignavũ* [a]*fucos* [b]*pecus à præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, [a]*Paululum* [b]*pecuniæ.* [a]*Hoc* [b]*noctis.* Catul. *Non videmus* [a] *id* [b]*manticæ, quod in tergo est.*

Juvenal. [a] *Quantum quisque sua* [b] *nummorum servat in arca,* [a] *Tantum habet &* [b] *fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantùm, nempe priore substantivo per Eclipsim subaudito: ut in hujusmodi locutionibus;

Ter. *Ubi ad* [b] *Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad* [b] *Vestæ*: Utrobique subauditur [a] *templum.*

Virg. [b] *Hectoris Andromache:* subauditur [a] *uxor.* Idem; *Deiphobe* [b] *Glauci:* subauditur [a] *filia.* Terent. [b] *Hujus video Byrrhiam* subaudi [a] *servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperiũ rei variis modis effertur, at frequentiùs in ablativo, vel genitivo: ut, [a] *Vir* [b] *nullâ fide.* Ovidius; [b] *Ingenui vultûs* [a] *puer, ingenuíque pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & *Usus* ablativum exigunt: ut, Cic. [b] *Autoritate tuâ nobis* [a] *opus est.* Gellius, *Pecuniam* [b] *quâ sibi nihil esset* [a] *usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus adjectivè. *Opus* autem adjectivè pro necessarius quandoq; poni videtur, variéque constituitur: ut,

Cicero. *Dux* [b] *nobis & author* [a] *opus est.* (*umphi.* Idem; *Dicis nummos* [b] *mihi* [a] *opus esse ad apparatum tri-*

Terent. *Alia* [b] *quæ* [a] *opus sunt, para.*

Cicero; *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis,* [b] *tibi multum* [a] *opus non fuisse.*

ADJECTIVORUM CONSTRUCTIO.

GENITIVUS.

Adjectivorum constructio. ADjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut,

Plinius; *Est natura hominum* [b] *novitatis* [a] *avida* ([b] *ævi.*

Vir. *Mens* [b] *futuri* [a] *præscia.* Idem; [a] *Memor esto brevis*

Ter. [a] *Imperitos rerum, eductos liberè, in fraudem illicis.*

Silius; *Non sum* [b] *animi* [a] *dubius, sed* [a] *devius* [b] *æqui.*

Cicero; *Græcarum* [b] *literarum* [a] *rudis.*

Verbalia in *ax.* Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur:

runtur: ut, [a] *Audax* [b] *ingenii.* Ovid. *Tempus* [a] *edax* [b] *rerum.* Seneca; *Virtus est* [b] *vitiorum* [a] *fugax.* Hor. *Utilium* [b] *sagax.* Idem; [b] *Propositi* [a] *tenax.* Virgilius; *Tam* [b] *ficti pravique* [a] *tenax, quàm nuncia veri.* Plaut. [b] *Pecuniarum* [a] *petax, &c.*

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesserunt *Linacrus* & *Despauterius.* Tu verò crebrâ lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent: ut, Cicero; *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque philosophia, propter summam & doctoris autoritatem & urbis;* [b] *quorum* [a] *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

[a] *Utrum* [b] *horum mavis, accipe.*

Ovidius; [a] *Quisquis fuit ille* [b] *deorum.*

Ter. *An* [a] *quisquam* [b] *hominum est æquè miser ut ego?*

Virgilius; —[b] *divûm promittere* [a] *nemo Auderet.*

[a] *Tres* [b] *fratrum.* [a] *Quatuor* [b] *judicum.* [b] *Sapientum* [a] *octavus quis fuerit, nondum constat.*

[a] *Primus* [b] *regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen sensu ablativum exigũt cum præpositione: ut, [a] *Primus* [b] *ab Hercule.* [a] *Tertius* [b] *ab Æneâ.*

In alio verò sensu dativum: ut, Virgilius; —[b] *Nulli pietate* [a] *secundus.*

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter, ante:* ut, Ovid. *Est deus* [b] *è vobis* [a] *alter.* Idem; [a] *Solus* [b] *de superis.* Virgil. [a] *Primus* [b] *inter omnes.* Idem; [a] *Primus* [b] *ibi ante omnes, magnâ comitante catervâ, Laocoon ardens summa decurrit ab arce.*

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casûs & temporis erunt: ut, [a] *Quarum rerum nulla est satietas?* [b] *Divitiarum. Quid rerum nunc* [a] *geritur in Anglia? Consulitur de religione.* Interrogat.

Fallit

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per *Cujus, ja, jum*: ut, [a]*Cujum pecus?* [b]*Laniorum.* Aut per dictionem variæ syntaxeos: ut, [a]*Furtine accusas, an homicidii?* [b]*Utroque.*

Fallit deniq;, cùm per possessiva, *Meus, tuus, suus,* &c. respondẽdum est: ut, [a]*Cujus est hic codex?* [b]*Meus.*

Comparativa & superlativa.

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativũ autem ad duo, superlativũ ad plura refertur: ut [b]*Manuum* [a]*fortior est dextra.* [b]*Digitorũ medius est* [a]*longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cùm per *E, ex,* aut *inter* exponũtur: ut, *Virgilius* [b]*poëtarum* [a]*doctissimus:* id est, [b]*ex poëtis,* vel [b]*inter poëtas.*

Comparativorum constructio.

Comparativa, cùm exponuntur per *quàm,* ablativum adsciscunt: ut, Horat. [a]*Vilius argentum est* [b]*auro,* [b]*virtutibus aurum;* id est, *quàm aurum, quàm virtutes.* Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessûs significat: ut, Cicero, [b]*Quanto* [a]*doctior es,* [b]*tanto te geras* [a]*submissiùs.*

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utriq; gradui apponuntur: ut Catul. [b]*Tanto* [a]*tu pessimus omnium poëta,* [b]*Quanto tu* [a]*optimus omnium patronus.* Eras. *Nocturnæ lucubrationes* [b]*longè* [a]*periculosissimæ habentur.* [b]*Longè cæteris* [a]*peritior es, sed non* [b]*multo* [a]*melior tamen.* Juv. *Omne animi vitium* [b]*tanto* [a]*conspectius in se Crimen habet,* [b]*quanto* [a]*major, qui peccat, habetur.* [a]*Major & maximus* [b]*ætate.* [a]*Major & maximus* [b]*natu.*

DATIVUS.

Commodum incommodum, &c.

Adjectiva, quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut Virgilius; *Sis* [a]*bonus ô* [a]*felíxque* [b]*tuis.* Martial. *Turba* [a]*gravis* [b]*paci, placidæq;* [a]*inimica* [b]*quieti. Est* [a]*finitimus* [b]*oratori poëta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc est* [a]*contrarius* [b]*albo.* Martial. [a]*Jucundus* [b]*amicis.* [b]*Omnibus* [a]*supplex.*

Horatius;

Horatius; *Si facis ut* [b] *patriæ sit* [a] *idoneus,* [a] *utilis* [b] *agro.*

Huc referuntur nomina ex *Con* præpositione compositâ: ut, *Contubernalis, commilito, conservus, cognatus,* &c. Composita cum Con.

Quædam tamen ex his adjectivis etiam genitivo gaudent: ut, Varia constructio.

Lucanus; *Quem metuis,* [a] *par* [b] *hujus erat.*

Terentius, *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum* [a] *affines esse* [b] *rerum, quas fert adolescentia.*

Idem; [b] *Domini* [a] *similis es.*

Virgilius; *Præterea regina* [b] *tui* [a] *fidissima dextrâ*
Occidit ipsa suâ. Auson. *Mens* [a] *conscia* [b] *recti.*

Communis, aliënus, immunis, variis casibus serviunt: ut, Cicer. [a] *Commune* [b] *animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors* [b] *omnibus* [a] *communis. Hoc* [b] *mihi tecum* [a] *commune est.* Communis, alienus, immunis, variis casib. serv.

Salust. *Non* [a] *aliena* [b] *consilii.* Sen. [a] *Alienus* [b] *ambitioni.*

Cicero; *Non* [a] *alienus* [b] *à Scævolæ studiis.*

Ovid. *Vobis* [a] *immunibus hujus esse* [b] *mali dabitur.*

Plinius; *Caprificus* [b] *omnibus* [a] *immunis est.*

[a] *Immunes* [b] *ab illis malis sumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut, Cicero; [a] *Natus* [b] *ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu potiùs participialia in *dus,* dativo adjecto gaudent: ut, In *bilis* & *dus.*

Martial. *O* [b] *mihi post nullos Juli* [a] *memorande sodales!*

Statius; —*nulli* [a] *penetrabilis* [b] *astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusativo: ut, *Gnomon septem* [b] *pedes* [a] *longus, umbram non amplius quatuor* [b] *pedes* [a] *longam reddit.* Magnitud. mensura.

Interdum & in ablativo: ut,

Columella; *Fons* [a] *latus* [b] *pedibus tribus,* [a] *altus* [b] *triginta.*

Interdum

Interdum etiam & genitivo: ut, Columel. *In morem horti areas* [a] *latas* [b] *pedum denûm,* [a] *longas* [b] *pedum quinquagenûm facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia. Adjectiva quæ ad copiã egeſtatémve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut, Plautus; *Amor &* [b] *melle & felle eſt* [a] *fœcundiſſimus.* Hor. [a] *Dives* [b] *agris,* [a] *dives poſitis in fœnore* [b] *nummis.* Virgilius; *At feſſæ multâ referunt ſe nocte minores, Crura* [b] *thymo* [a] *plena.* Idem; *Quæ regio in terris noſtri non* [a] *plena* [b] *laboris?* Idem; [a] *Dives* [b] *opum,* [a] *dives pictaï* [b] *veſtis, & auri.* Perſius; *O curvæ in terras animæ, &* [b] *cœleſtium* [a] *inanes!* [a] *Expers* [b] *fraudis. Gratiâ* [a] *beatus.*

Diverſitas. Nomina diverſitatis ablativum ſibi cum præpoſitione ſubjiciunt: ut, Virgilius; [a] *Alter* [b] *ab illo.* [a] *Aliud* [b] *ab hoc.* [a] *Diverſus* [b] *ab iſto.*

Nonnunquam etiam dativum: ut, [b] *Huic* [a] *diverſũ.*

Cauſa. Adjectiva regunt ablativum ſignificantem cauſam: ut, [a] *Pallidus* [b] *irâ.* [a] *Incurvus* [b] *ſenectute.* [a] *Livida* [b] *armis brachia.* [a] *Trepidus* [b] *morte futurâ.*

Modus rei. Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo: ut, *Facies miris* [b] *modis* [a] *pallida.* [b] *Nomine* [a] *Grammaticus,* [b] *re* [a] *barbarus.* Cicer. *Sum tibi* [b] *naturâ* [a] *parens,* [a] *præceptor* [b] *conſiliis.* Virgilius; — [a] *Trojanus* [b] *origine Cæſar.* [b] *Spe* [a] *dives,* [b] *re* [a] *pauper.* [a] *Syrus* [b] *natione.*

Dignus, &c. *Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris* auferendi caſum adjectum volunt: ut, Ter. [a] *Dignus es* [b] *odio. Qui filium haberem tali* [b] *ingenio* [a] *præditum.* Virg. *Atq;* [b] *oculis* [a] *capti fodêre cubilia talpæ.* Idem; [b] *Sorte tuâ* [a] *contentus abi.*

Horum nonnulla genitivũ interdum vendicant; ut Ovidius; *Militia eſt* [b] *operis altera* [a] *digna tui.* Virgil. *Deſcendam magnorum haudquaquam* [a] *indignus* [b] *avorum*

Pro-

Pronominum Conſtructio.

Mei, tui, ſui, noſtrî, veſtrî, genitivi primitivorum, ponuntur cum paſſio ſignificatur: ut, Primitiva.

Languet [a] *deſiderio* [b] *tui.* (*noſtrî.*

Ovid. [a] *Parſq́* [b] *tui latitat corpore clauſa meo.* [a] *Imago*

Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, adjiciuntur cùm actio vel poſſeſſio rei denotatur: ut, *Favet* [a] *deſiderio* [b] *tuo.* [a] *Imago* [b] *noſtra*, id eſt, *quam nos poſſidemus.* Derivativa.

Noſtrûm & *veſtrûm* genitivi ſequũtur diſtributiva, partitiva, comparativa, & ſuperlativa: ut, [a] *Unuſquiſq́* [b] *veſtrûm.* [a] *Nemo* [b] *noſtrûm. Ne* [a] *cui* [b] *veſtrûm ſit mirum.* [a] *Major* [b] *veſtrûm.* [a] *Maximus natu* [b] *noſtrûm.*

Hæc poſſeſſiva, *Meus, tuus, ſuus, noſter* & *veſter*, hos genitivos poſt ſe recipiunt, *Ipſius, ſolius, unius, duorum, trium*, &c. *Omnium, plurium, paucorum, cujuſque:* & genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in poſſeſſivo incluſum referuntur: ut, Poſſeſſiva.

Ex [a] *tuo* [b] *ipſius animo conjecturam feceris.*

Cic. *Dico* [a] *meâ* [b] *unius operâ rempublicam eſſe liberatã.*

Idem; [a] *Meum* [b] *ſolius peccatum corrigi non poteſt.*

Eraſ. [a] *Noſter* [b] *duorum eventus oſtendat, utra gens ſit melior. In* [a] *ſua* [b] *cujuſque laude præſtantior.* [a] *Noſtrâ* [b] *omnium memoriâ.* Brut. ad Cicer. [a] *Veſtris* [b] *paucorum reſpondet laudibus.* Hor.—*ſcripta Cùm* [a] *mea nemo legat, vulgo recitare* [b] *timentis.*

Sui & *ſuus* reciproca ſunt, hoc eſt, ſemper reflectuntur ad id quod præceſſit in eadem oratione: ut, *Sui* & *Suus* reciproca.

[a] *Petrus nimium admiratur* [b] *ſe. Parcit erroribus* [b] *ſuis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere* [a] *Petrus rogat, ne* [b] *ſe deſeras.*

Ipſe ex pronominibus ſolùm trium perſonarum ſignificationem repræſentat: ut, Ipſe.

[a] *Ipſe* [b] *vidi*, [a] *Ipſe* [b] *videris*, [a] *Ipſe* [b] *dixit.*

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur: ut, [a] *Ipſe* [b] *ego*, [a] *Ipſe* [b] *ille*, [a] *Ipſe* [b] *Hercules.* Idem.

Idem, etiam omnibus perſonis jungi poteſt: ut,

[a] *Ego* [b] *idem adſum.* Terent.

Terentius; [a]*Idem has nuptias* [b]*perge facere.*

Virgil. [a]*idem* [b]*jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonſtrativa hic, ille, iſte.

Hæc demonſtrativa, *Hic*, *ille*, *iſte*, ſic diſtinguuntur: *Hic*, mihi proximũ demonſtrat; *iſte*, eum qui apud te eſt; *Ille*, eum qui ab utroque remotus eſt, indicat.

Ille, & iſte.

Ille, tum uſurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonſtramus: ut, *Alexander ille magnus.* *Iſte*, verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut, Terentius; *Iſtum æmulum quoad poteris ab eâ pellito.*

Hic, & ille.

Hic & *ille*, cùm ad duo antepoſita referuntur; *Hic*, ad poſterius & propius; *Ille*, ad prius & remotius propriè ac uſitatiſſimè referri debet: ut Colum. [a]*Agricolæ contrarium eſt* [a]*paſtoris propoſitum:* [b]*ille quàm maxime ſubacto & puro ſolo gaudet,* [bb]*hic novali graminoſoq́:* [b]*ille fructum è terra ſperat,* [bb]*hic è pecore.* Eſt tamen, ubi è diverſo pronomen *Hic* ad remotius ſuppoſitum referri invenias, & *Ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus poſt verbum.

Nominat. utrinque.

VErba ſubſtantiva, ut *Sum*, *forem*, *fio*, *exiſto*: verba vocandi paſſiva, ut *Nominor*, *appellor*, *dicor*, *vocor*, *nuncupor*; & iis ſimilia, ut *Scribor*, *ſalutor*, *habeor*, *exiſtimor*: item verba geſtûs, ut *Sedeo*, *dormio*, *cubo*, *incedo*, *curro*, utrinque nominativum expetunt: ut, [b]*Deus* [a]*eſt ſummum* [b]*bonum.*

[b]*Perpuſilli* [a]*vocantur* [b]*nani.* [b]*Fides religionis noſtræ* [b]*fundamentum* [a]*habetur. Malus* [b]*paſtor* [a]*dormit* [b]*ſupinus.* Lactantius; [b]*Homo* [a]*incedit* [b]*erectus in cœlum.*

Denique omnia ferè verba poſt ſe nominativum habent adjectivi nominis, quod cum ſuppoſito verbi, caſu, genere, & numero concordat: ut,

[b]*Rex* [a]*mandavit* [b]*primus extirpari hæreſin.*

Infiniti verbi conſtructio.

[b]*Pii* [a]*orant* [b]*taciti.* [b]*Boni* [a]*diſcunt* [b]*ſeduli.*

Infinitum quoq; utrinq; eoſdem caſus habet, præcipuè

cipuè cùm verba optandi, eíſque ſimilia accedunt: ut, [b] *Hypocrita cupit* [a]*videri* [b]*juſtus. Hypocrita cupit* [b]*ſe* [a]*videri* [b]*juſtum. Malo* [b]*dives* [a]*eſſe quàm haberi. Malo* [b]*me* [b]*divitem* [a]*eſſe quàm haberi.* Claud. *Vivitur exiguo meliùs; natura* [b]*beatis* [b]*Omnibus* [a]*eſſe dedit, ſi quis cognoverit uti.*

Martialis, [b]*Nobis nõ licet* [a]*eſſe tam* [b]*diſertis*, vel *diſertos.*

Terentius; *Expedit* [b]*bonas* [a]*eſſe vobis.*

Ovidius; *Quo mihi commiſſo non licet* [a]*eſſe* [b]*piam.*

Quamvis in his poſtremis exemplis ſubaudiuntur acculativi ante verba infinita. [b]*Nos* [a]*eſſe* [b]*diſertos.* [b]*Vos* [a]*eſſe* [b]*bonas.* [b]*Me* [a]*eſſe* [b]*piam.*

Genitivus poſt verbum.

SUm genitivum poſtulat, quoties ſignificat poſſeſſionem, aut ad aliquid pertinere: ut Virgilius; —*pecus* [a]*eſt* [b]*Melibœi.* Sum, ſignif. Poſſ. gen.

Cicero. [b]*Adoleſcentis* [a]*eſt majores natu revereri.*

Virg. [b]*regũ* [a]*eſt Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.*

Excipiuntur hi nominativi, *Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum, humanum, belluinum*, & ſimilia: ut, *Non* [a]*eſt* [b]*meum contra authoritatem Senatûs dicere.*

Terent. *Eia, haud* [b]*veſtrum* [a]*eſt iracundos eſſe.* [b]*Humanum* [a]*eſt iraſci.*

At hîc ſubintelligi videtur *Officium*, quod aliquando etiam exprimitur: ut, Terent. *Tuum* [a]*eſt* [b]*officium has bene ut adſimules nuptias.*

Verba æſtimandi genitivo gaudent: ut, [b] *Plurimi paſſim* [a]*fit pecunia. Pudor* [b]*parvi* [a]*penditur.* [b]*Nihili*, vel [b]*pro nihilo* [a]*habentur literæ.* Æſtimandi verba gen.

Hor. [b]*Pluris opes nunc* [u]*ſũt, quàm priſci temporis annis.*

Æſtimo, vel genitiuum, vel ablativum adſciſcit: ut, Valerius Maximus; *Non* [b]*hujus te* [a]*æſtimo.* [b]*Magno ubique virtus* [a] *æſtimanda eſt.*

Flocci, nauci, nihili, pili, aſſis, hujus, teruncii, his verbis, *Æſtimo, pẽdo, facio*, peculiariter adjiciũtur: ut, *Ego illũ* [b]*flocci* [a]*pẽdo. Nec* [t] *hujus* [a]*facio, qui me* [b]*pili æſtimat.*

Singu-

Singularia sunt ista: [b] *Æqui boni* [a] *consulo.* [b] *Æqui boni* [a] *facio,* id est, *in bonam accipio partem.*

Accusandi verba, &c. Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & consimilia, genitivum postulant, qui crimen significet: ut, (*oportet.*

Plaut. *Qui alterum* [a] *incusat* [b] *probri, ipsum se intueri*

Cicero; *Etiam* [b] *sceleris* [a] *condemnat generum suum.*

Ovid. *Parce tuum vatem* [b] *sceleris* [a] *damnare cupido.*

[a] *Admoneto illud pristinæ* [b] *fortunæ.* [b] *Furti* [a] *absolutus est.*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, vel cum præpositione, vel sine præpositione: ut, Cic. *Si in me iniquus es judex,* [a] *condemnabo eodẽ ego te* [b] *crimine.*

Gellius; *Uxorem* [b] *de pudicitia graviter* [a] *accusavit.*

Cicero; *Putavi ea* [b] *de re* [a] *admonendum esse te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur: ut, [a] *Accusas furti, an stupri, an* [b] *utroque?* sive [b] *de utroque?* [b] *Ambobus,* vel [b] *de ambobus?* [b] *Neutro,* vel [b] *de neutro?* [b] *De plurimis simul* [a] *accusaris.*

Satago, &c. *Satago, misereor, misereſco,* genitivum admittunt: ut,

Terent. *Is* [b] *rerum suarum* [a] *satagit.*

Virgil. — *oro* [a] *miserere* [b] *laborum.*

Tantorum, [a] *miserere* [b] *animi non digna ferentis.*

Statius; *Et* [b] *generis* [a] *misereſce tui.*

Miſereor, &c. At *miserior* & *misereſco,* rariùs cum dativo leguntur: ut, Seneca; *Huic succurro,* [b] *huic* [a] *misereor.*

Boëtius; *Dilige jure bonos,* & [a] *misereſce* [b] *malis.*

Reminiſcor, &c. *Reminiſcor, obliviſcor, memini,* genitivum aut accusativum desiderant: ut, *Datæ* [b] *fidei* [a] *reminiſcitur. Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere,* [a] *obliviſci* [b] *suorum.* Ter. *Faciam ut* [b] *meiq; ac hujus* [b] *diei, ac* [b] *loci semper* [a] *memineris.* Plaut. [b] *Omnia quæ curant senes* [a] *meminerunt.*

[a] *Memini* [b] *de hac re,* [b] *de armis,* [b] *de te;* i.e. *mentionem feci.*

Potior gen. aut ablat. *Potior,* aut genitivo, aut ablativo jungitur: ut,

Plaut. *Romani* [b] *signorum & armorum* [a] *potiti sunt.*

Virg. *Egressi optatâ Troes* [a] *potiuntur* [b] *arenâ.* Da-

Dativus poſt verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dativũ ejus rei, cui aliquid quocũq; modo acquiritur: ut, Plaut. [b] *Mihi iſtîc nec* [a] *ſeritur, nec* [a] *metitur.* Virgil. *Neſcio quis teneros oculus* [b] *mihi* [a] *faſcinat agnos.* Verba acqu. poſita dat. regunt.

Huic regulæ appendent varii generis verba.

In primis, verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt dativum: ut, Virgil. *Illa ſeges demum* [b] *votis* [a] *reſpondet avari Agricolæ.* *Non potes* [b] *mihi* [a] *commodare, nec* [a] *incommodare.* Idem; —*validis* [a] *incumbite* [b] *remis.* *Suam eruditionem* [b] *tibi acceptam* [a] *fert.* Commodum & incommodum.

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo: ut, Cicero; [b] *Unum* [a] *ſtudetis omnes, unum ſentitis.* Plautus; *Si ea memorem, quæ* [b] *ad ventris victum* [a] *conducunt, mora eſt.* Cicero; [b] *In hæc ſtudia* [a] *incumbite. Naturáne plùs* [b] *ad eloquentiam* [a] *confert, an doctrina.* [b] *Feſſum quies plurimùm* [a] *juvat.* Exceptio.

Verba comparandi regunt dativum: ut, Virg.—*ſic* [b] *parvis* [a] *componere magna ſolebam.* [b] *Fratri ſe & opibus & dignatione* [a] *adæquavit.* Verba comparandi.

Interdum additur ablativus cum præpoſitione: ut, [a] *Comparo Virgilium* [b] *cum Homero.*

Aliquando accuſativus cum præpoſitione *Ad*: ut, *Si* [b] *ad eum* [a] *comparatur, nihil eſt.*

Verba dandi & reddendi, regunt dativum: ut, *Fortuna* [b] *multis nimium* [a] *dedit,* [b] *nulli ſatis. Ingratus eſt, qui gratiam bene* [b] *merenti non* [a] *reponit.* Verba dandi.

Hæc variam habent conſtructionem: [a] *Dono* [b] *tibi hoc munus*: [a] *dono* [b] *te hoc munere.* Cicero; *Huic* [b] *rei aliquid temporis* [a] *impertias.* Terent. *Plurimâ ſalute* [b] *Parmenonem ſummum ſuum* [a] *impertit*

[a]*impertit Gnatho.* [a]*Aſperſit mihi* [b] *labem*: [a] *Aſperſit me* [b]*labe.* [a]*Inſtravit* [b]*equo penulã*: [a]*Inſtravit equũ penulâ.* Ovid. *Ut piget infido* [a] *conſuluiſſe* [b] *viro!* id eſt, *dediſſe conſilium*, vel etiam *proſpexiſſe.*

Lucan. [b]*Rectoremq́ ratis de cunctis* [a] *conſulit aſtris*, id eſt, *petit conſilium.* [a]*Conſule* [b] *ſaluti tuæ*, i.e. *proſpice.* Ter. *Peſſimè iſtuc* [b] *in te atq́ in illum* [a] *conſulis*, i. *ſtatuis.* [a]*Metuo*, [a]*timeo*, [a] *formido* [b] *tibi*, vel [b] *de te*, i. *ſum ſolicitus pro te.* [a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *te*, vel [b] *à te*: ſcilicet, *ne mihi noceas.*

Verba promittendi.

Verba promittendi ac ſolvendi regunt dativum: ut Cicero; *Hæc* [b] *tibi* [a] *promitto, ac recipio ſanctiſſimè eſſe obſervaturum.*

Cicero; *Aes alienum* [b] *mihi* [a] *numeravit.*

Verba imperandi.

Verba imperandi & nuntiandi dativum requirunt: ut, Hor. [a]*Imperat aut ſervit collecta pecunia* [b] *cuique.* Idem. *Quid de quoq́ viro, &* [b] *cui* [a] *dicas, ſæpe caveto.*

Dicimus, [a]*Tempero*, [a]*moderor* [b]*tibi* & [b]*te.* [a]*Refero* [b]*tibi* & [b] *ad te.* Item, [a]*Refero* [b]*ad Senatum*, id eſt, *propono.* [a]*Scribo*, [a]*mitto* [b]*tibi* & [b]*ad te.* [a] *Do* [b] *tibi literas*, ut ad aliquem feras. [a]*Do* [b] *ad te literas*, i. *mitto ut legas.*

Verba fidendi.

Verba fidendi dativum regunt: ut, Horatius;

——*vacuis* [a] *committere* [b] *venis Nil niſi lene decet.*

[b]*Mulieri nè* [a] *credas, nè mortuæ quidem.*

Verba obſequendi.

Verba obſequendi & repugnandi dativum regunt: ut, *Semper* [a] *obtemperat pius filius* [b] *patri. Quæ homines arant, navigant, ædificant,* [b] *virtuti omnia* [a] *parent. Ipſum hunc orabo,* [b] *huic* [a] *ſupplicabo.*

Perſius; ——*venienti* [a] *occurrite* [b] *morbo.*

Ignavis [b] *precibus Fortuna* [a] *repugnat.*

At ex his quædam cum aliis caſibus copulantur: ut, [b] *Ad amorem nihil potuit* [a] *accedere. Hoc* [a] *acceſſit meis* [b] *malis. Illud* [a] *conſtat* [b] *omnibus*, ſeu [b] *inter omnes.* Terent. *Hæc* [b] *fratri mecum non* [a] *conveniunt.* Juv. — *Sævis inter ſe* [a] *convenit* [b] *urſis.* [a] *Auſculto* [b] *tibi*, id eſt, *obedio.* [a] *Auſculto* [b] *te*, i. *audio. Adamas* [a] *diſſidet*

[b] *ma-*

[b]magneti, seu [b] *cum magnete.* [a] *Certat* [b] *cum illo*, & Græcanicè [b] *illi.* Catul. *Noli* [a] *pugnare* [b] *duobus*; id est, *contra duos.* Virg. *Tu dic* [b] *mecum quo pignore* [a] *certes.*

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, [b] *Utrique mortem* [a] *minatus est.* Terent. [b] *Adolescenti nihil est quòd* [a] *succenseat.* Verba minandi.

Sum cum compositis, præter *Possum*, exigit dativum: ut, *Rex pius* [a] *est* [b] *reipublicæ ornamento.* [b] *Mihi nec* [a] *obest, nec* [a] *prodest.* Horat. *Multa* [b] *petentibus* [a] *desunt multa.* Sum.

Dativum postulant verba composita cum his Præpositionibus. Verba composita.

Præ. Cicer. *Ego meis* [b] *majoribus virtute* [a] *præluxi.*

Sed *Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, prævertor, prævertor*, accusativo junguntur.

Ad. Albo [b] *gallo nè manum* [a] *admoliaris.*

Con. [a] *Conducit hoc tuæ* [b] *laudi.* [a] *Convixit* [b] *nobis.*

Sub. Terent. [a] *Subolet jam* [b] *uxori, quod ego machinor.*

Ante. Cic. *Iniquissimam pacẽ justissimo* [b] *bello* [a] *antefero.*

Post. [a] *Posthabeo,* [a] *postpono* [b] *famæ pecuniam.*

Virgil. [a] *Postposui tamen illorum mea seria* [b] *ludo:*

Terent. dixit, * *Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.*

Ob. Ter. *Quum* [b] *nemini* [a] *obtrudi potest, itur ad me.*

In. [a] *Impendet* [b] *omnibus periculum.*

Inter. Cic. *Ille huic* [b] *negotio non* [a] *interfuit modò, sed etiam præfuit.*

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium casum: ut, Quintil. [a] *Præstat ingenio alius* [b] *alium.* [b] *Multos virorum* [a] *anteit sapientiâ.* Terent. [b] *In amore hæc* [a] *insunt vitia,* Plin. [a] *Interdico tibi* [b] *aquâ & igni.* Varia constructio.

Est pro *habeo* dativum exigit; ut, Persi. *Velle suum* [b] *cuiq;* [a] *est, nec voto vivitur uno.* Virg. [a] *Est* [b] *mihi namq; domi pater, est injusta noverca.* Est pro habeo.

Huic confine est *suppetit*: ut, Horat. *Pauper enim non est,* [b] *cui rerum* [a] *suppetit usus.* Suppetit.

Sum,

Gemin. dativ.

Sum, cum multis aliis, geminum adſciſcit dativum: ut, [b] *Exitio* [a] *eſt avidis mare* [b] *nautis.*
Speras [b] *tibi* [b] *laudi* [a] *fore, quod* [b] *mihi* [b] *vitio* [a] *vertis?*
Nemo [b] *ſibi mimos* [a] *accipere debet* [b] *favori.*

Eſt ubi hic dativus, *Tibi*, aut *ſibi*, aut etiam *mihi*, nullâ neceſſitatis, at feſtivitatis potiùs cauſâ additur: ut, *Ego* [b] *tibi hoc effectum* [a] *dabo.* Ter. [a] *Expedi* [b] *mihi hoc negotium. Suo* [b] *ſibi hunc* [a] *jugulo gladio.*

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba tranſitiva.

VErba tranſitiva cujuſcunq; generis, ſive activi, ſive communis, ſive deponentis, exigunt accuſativũ: ut, Hor. [b] *Percontatorem* [a] *fugito, nam garrulus idem eſt.* Idem; *Nec* [a] *retinent patulæ* [b] *commiſſa fideliter aures.* Virgil. *Inprimis* [a] *venerare* [b] *deos. Aper* [b] *agros* [a] *depopulatur.*

Quinetiam verba, quamlibèt alioquin intranſitiva atque abſoluta, accuſativum admittunt cognatæ ſignificationis: ut, Cicer. *Tertiam* [b] *ætatem hominum* [a] *vivebat Neſtor.*
Virgil. *—longam incomitata videtur* [a] *Ire* [b] *viam.*
Plaut. *Duram* [a] *ſervit* [b] *ſervitutem.*

Hunc accuſativum mutant autores non rarò in ablativum: ut, Plaut. *Diu videor* [b] *vitâ* [a] *vivere.* [a] *Ire rectâ* [b] *viâ.* Sueton. [b] *Morte* [a] *obiit repentinâ.*

Accuſat. fig.

Sunt quæ figuratè accuſativum habent: ut,
Virgil.—*Nec vox* [b] *hominem* [a] *ſonat*, [b] *ô Dea certè*
Juven. *Qui* [b] *Curios* [a] *ſimulant, et* [b] *Bacchanalia* [a] *vivũt.*
Horat. [b] *Paſtillos Rufillus* [a] *olet, Gorgonius* [b] *hircum.*

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, &c.

Verba rogandi, docendi, veſtiendi, duplicem regũt accuſativũ: ut, *Tu modo* [a] *poſce* [b] *Deum* [b] *veniam.* [a] *Dedocebo* [b] *te iſtos* [b] *mores. Ridiculum eſt te* [b] *me* [a] *admonere* [b] *iſtud.*
Terent. [a] *Induit* [b] *ſe* [b] *calceos, quos priùs exuerat.*

Exceptio 1.

Rogandi verba interdum mutant alterum accuſativum in ablativum: ut,
Virg. [b] *Ipſum* [a] *obteſtemur*, [b] *veniamq́*, [b] *oremus* [bb] *ab ipſo.*
Ter. [b] *Suſpicionẽ iſtam* [bb] *ex illis* [a] *quære.* Veſti-

Vestienda verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum, vel dativum: ut, [a]*Induo* [b]*te* [bb]*tunicâ*, vel [bb]*tibi* [b]*tunicam.* Exceptio 2.

ABLATIVUS POST VERBUM.

QUodvis verbum admittit ablativum significantē instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut, *Dæmona non* [b]*armis, sed morte* [a]*subegit Iesus.*
Hor. *Naturam* [a]*expellas* [b]*furcâ licèt, usquè recurret.*
Virg. *Hi* [b]*jaculis, illi certant* [a]*defendere* [b]*saxis.*

CAUSA.

ut, Terent. [a]*Gaudeo (ita me dii ament) gnati* [b]*causâ.*
Vehementer [b]*irâ* [a]*excanduit.*
Horat. *Invidus alterius* [b]*rebus* [a]*macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

ut, *Mirâ* [b]*celeritate rem* [a] *peregit.*
Juvenal. *Invigilate viri, tacito nam tempora* [b]*gressu*
[a]*Diffugiunt, nullóque* [b]*sono* [a]*convertitur annus.*
Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem;*
Jam [a]*veniet tacito curva senecta* [b] *pede.*

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur præpositio: ut, [a]*Baccharis* [b]*præ ebrietate.* Exceptio.
Summa [b]*cum humanitate* [a]*tractavit hominem.*

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablativo casu: ut, [b]*Teruncio seu vitiosâ nuce non* [a]*emerim.* Nomen pretii.
Liv. *Multo* [b]*sanguine ac vulneribus ea victoria* [a]*stetit.*
Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine substantivis: ut,
Terent. [a]*Redime te captum quàm queas* [b]*minimo.*
[b]*Vili* [a]*venit triticum.*
Senec. [a]*Constat* [b]*parvo fames,* [b]*magno fastidium.*

Excipiūtur hi genitivi sine substantivis positi, *Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidē, quantivis, quantilibet,* Exceptio.

quanticunq;:ut,Cic.[b]*Tanti*[a]*eris aliis*,[b]*quanti tibi*[a]*fueris. Non*[a]*vendo*[b]*pluris,quã alii, fortaſſe etiã*[b]*minoris.*
Ovid. *Vix Priamus*[b] *tanti, totáque Troja*[a] *fuit.*

Sin addantur ſubſtantiva,in ablativo efferuntur: ut
Aul. Gel. [b]*Tantâ mercede*[a] *docuit*, [b]*quantâ hactenus nemo.* [b] *Minori pretio*[a] *vendidi, quàm emi.*

Valeo. *Valeo* etiam interdum cum accuſativo junctum reperitur:ut,Varr.*Denarii dicti, quòd*[b] *denos æris*[a] *valebant: quinarii, quòd*[b] *quinos.*

Verba abundandi. Verba abundandi,implendi, onerandi, & his diverſa, ablativo gaudent: ut,
Terent. [b]*Amore*[a] *abundas Antipho.*
Malo virum[b]*pecuniâ,quàm pecuniã*[b]*viro*[a]*indigentem.*
Saluſt. *Sylla omnes ſuos* [b] *divitiis*[a] *explevit.*
Terent. *Hoc te* [b]*crimine*[a] *expedi.*
Cic. *Homines nequiſſimi quibus te*[a]*onerant*[b]*mendaciis?*
Virg. *Ego hoc te* [b] *faſce* [a] *levabo.*
Saluſt. *Aliquem familiarem ſuo* [b]*ſermone*[a] *participavit.*

Exceptio. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut,Virgil.
Quàm dives nivei pecoris,quàm[b] *lactis* [a] *abundans?*
Terent. *Quaſi tu hujus*[a] *indigeas* [b] *patris.*
Quid eſt, quod in hac cauſa[b] *defenſionis*[a] *egeat?*
Virg.[a]*Implentur veteris* [b]*Bacchi pinguisq; ferinæ.*
Idem; *Poſtquam dextra fuit* [b] *cædis* [a] *ſaturata.*
Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, preterquam* [b] *tui*[a] *carendum quòd erat.*
Paternum ſervum ſui[a] *participavit* [b] *conſilii.*

Fungor, &c. *Fungor,fruor,utor*,& ſimilia,ablativo jungũtur:ut,
Cic. *Qui adipiſci veram gloriam volunt, juſtitia*[a]*fungantur*[b] *officiis. Optimum eſt alienâ*[a] *frui* [b]*inſaniâ.*
In re mala[b] *animo ſi bono*[a]*utare, juvat.*
Virg. *Aſpice venturo*[a] *lætentur ut omnia*[b] *ſeclo.*
Cæſar: *Qui ſuâ*[b]*victoriâ tam inſolenter*[a]*gloriarentur.*
Hor. *Diruit,ædificat,*[a]*mutat quadrata*[b]*rotũdis.*[a]*Veſcor* [b]*carnibus.* Vir.--*haud equidem tali me*[a]*dignor*[b]*honore.*
Terent. *Ut*[b] *malis*[a] *gaudeat alienis.* Plaut.

Plaut. *Exemplorum* [b] *multitudine* [a] *ſuperſedendum eſt.*
Macrob. *Regni eum* [b] *ſocietate* [a] *numeravit.*
Plaut. [a] *Communicabo te ſemper* [b] *mensâ meâ.*
[a] Proſequor te [b] amore, [b] laude, [b] honore, &c. i. *Amo, laudo, honoro.* [a] Afficio te [b] gaudio, [b] ſupplicio, [b] dolore, &c. id eſt, *exhilaro, punio, contriſto.* Proſequor. Afficio.

Mereor, cum adverbiis *Benè, malè, meliùs, pejùs, optimè, peſſimè*, ablativo adhæret cum præpoſitione *De*: ut, [b] *De me nunquam benè* [a] *meritus es.*
Eraſmus [b] *de linguâ Latinâ optimè* [a] *meritus eſt.*
Catilina peſſimè [b] *de republica* [a] *meruit.* Mereor.

Quædam accipiendi, diſtandi, & auferendi verba, ablativum cum præpoſitione optant: ut, *Iſtuc* [b] *ex multis jampridem* [a] *audiveram.* Luc. [b] *A trepido vix* [a] *abſtinet ira magiſtro.* [a] *Naſci* [b] *à principibus fortuitum eſt. Procul* [a] *abeſt* [b] *ab urbe Imperator.* Verba accipiendi, &c.

Vertiur hic ablativus aliquando in dativum: ut, Horat. *Vivere ſi rectè neſcis, diſcede* [b] *peritis.* Exceptio.
Ovid. *Eſt virtus placitis* [a] *abſtinuiſſe* [b] *bonis.*
Virg. *Heu fuge, nate Deâ téq; his, ait* [a] *eripe* [b] *flammis.*

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablativus ſignificans menſuram exceſsûs: ut, *Deforme cxiſtimabat, quos* [b] *dignitate* [a] *præſtaret, ab iis* [b] *virtutibus* [a] *ſuperari.* Verba comparationis.

Quibuſlibet verbis additur ablativus abſolutè ſumptus: ut, *Imperante* [b] *Auguſto* [a] *natus eſt Chriſtus: Imperante* [b] *Tiberio,* [a] *crucifixus.* Juven. *Credo pudicitiam,* [a] *Saturno rege,* [b] *moratam in terris.*
Nil [a] *deſperandum,* [b] *Chriſto duce, & auſpice Chriſto.*
Jam Maria, [b] *audito Chriſtum veniſſe,* [a] *cucurrit.* Ablat. abſolutus.

Verbis quibuſdam additur auferendi caſus per Synecdochen, & poëticè accuſativus: ut, [a] *Ægrotat animo magis quàm corpore.* [a] *Candet dentes.* [a] *Rubet* [b] *capillos.* Synecdoche.

Quædam tamen efferuntur in gignendi caſu: ut, *Abſurdè facis, qui* [a] *angas te* [b] *animi.* Exceptio.
Exanimatus [a] *pendet* [b] *animi.* [a] *Deſipiebam* [b] *mentis.*

Plaut. [a] *Discrucior* [b] *animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Diversi casus. Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut,

[1] *Dedit* [3] *mihi* [2] *vestem* [4] *pignori,* [6] *te præsente,* [5] *propriâ manu.*

Passivorum constructio. Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut,

Horatius; [a] *Laudatur* [b] *ab his,* [a] *culpatur* [b] *ab illis.*

Cicer. *Honesta bonis* [b] *viris, non occulta* [a] *petuntur.*

Quorũ participia frequentiùs dativis gaudent: ut,

Virg. *Nulla tuarum* [a] *audita* [b] *mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitúsque meorum,* [a] *obliviscendus &* [b] *illis.*

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerãt activorum: ut, [a] *Accusaris à me* [b] *furti.* [a] *Habeberis* [b] *ludibrio.* [a] *Dedoceberis à me istos* [b] *mores.* [a] *Privaberis* [b] *magistratu.*

Neutro-pass. constructio. *Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio,* neutro-passiva, passivam constructionem habent: ut, [b] *A præceptore* [a] *vapulabis. Malo à* [b] *cive* [a] *spoliari, quàm* [b] *ab hoste* [a] *vænire. Quid* [a] *fiet* [b] *ab illo? Virtus parvo pretio* [a] *licet* [b] *omnibus. Cur* [b] *à conviviis* [a] *exulat philosophia?*

Infinitorum constructio. Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita: ut,

Virg. [a] *Juvat usquè* [b] *morari, Et conferre gradum.*

Ovid. [b] *Dicere quæ* [a] *puduit,* [b] *scribere* [a] *jussit amor.*

Martial. [a] *Vis* [b] *fieri dives Pontice? Nil cupias.*

Virg. *Et erat tum* [a] *dignus* [b] *amari.* Horat. [a] *Audax omnia* [b] *perpeti Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ellipsis. Ponuntur interdum figuratè & absolutè, verba infinita: ut, *Hæccine* [b] *fieri flagitia?* subauditur, [a] *decet,* [a] *oportet,* [a] *par est,* [a] *æquum est,* aut aliquid simile.

Enallage. Virg. *Criminibus* [b] *terrere novis, hinc* [b] *spargere voces In vulgum ambiguas &* [b] *quærere conscius arma.* id est, *terrebat, spargebat, quærebat.*

DE GERUNDIIS.

Gerundia. GErundia sive Gerũdivæ voces, & supina, regunt casus suorum verborum: ut, Cicer.

Cicer. *Efferor ſtudio* [a]*videndi* [b]*parentes.*
Ovid. [a]*Utendum eſt* [b]*ætate, cito pede præterit ætas.*
Virg.——[a]*Scitatum* [b]*oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundi in *di* pendent à quibuſdam tum ſubſtantivis, tum adjectivis: ut, Virgil. Di.

Et quæ tanta fuit Romam tibi [a]*cauſa* [b]*videndi?*
Idem; *Cecropias innatus apes* [a]*amor urget* [b]*habendi.*
Idem; *Æneas celsâ in puppi jam* [a]*certus* [b]*eundi.*

Poëtice infinitivus modus loco Gerundii ponitur: ut, Virgil. [a]*ſtudium quibus arva* [b]*tueri.* [a]*Peritus* [b]*medicari.* Nota.

Interdum non invenuſtè adjicitur Gerundii vocibus etiam genitivus pluralis: ut, *Quum* [b]*illorum* [a]*videndi gratiâ me in forum contuliſſem.* Ter. *Date* [a]*creſcendi copiam* [b]*novarum. Conceſſa eſt* [a]*diripiendi* [b]*pomorum atque opſoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpoſitionibus, Do.

A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut,

Cicero: *Ignavi* [a]*à* [b]*diſcendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia utrumque [a]*ab* [b]*amando dictum eſt.*
Cic. [a]*Ex* [b]*defendendo, quàm* [a]*ex* [b]*accuſando uberior gloria cõparatur. Conſultatur* [a]*de* [b]*trãſeundo in Galliã.*
Quin. *Rectè ſcribendi ratio* [a]*cum* [b]*loquẽdo conjuncta eſt.*
Plaut. [a]*Pro* [b]*vapulando ab hoſte mercedem petam.*

Ponuntur & abſque præpoſitione: ut,

Virgil.——*Alitur vitium, creſcítque* [b]*tegendo.*
[b]*Scribendo diſces ſcribere.*

Gerundia in *dũ* pendent ab his præpoſitionibus, *Inter, ante, ad, ob, propter*: ut, [a]*Inter* [b]*cœnandũ hilares eſſe.* Dum.

Virgil.——[a]*Ante* [b]*domandum Ingentes tollent animos.*
Cicero: *Locus* [a]*ad* [b]*agendum ampliſſimus.*
Idem; [a]*Ob* [b]*abſolvendum munus nè acceperis.*
Veni [a]*propter te* [b]*redimendum.*

Cùm ſignificatur neceſſitas, ponuntur citra præpoſitionem, addito verbo *Eſt*: ut,

Juven. [b] *Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.*
[b]*Vigilandum eſt ei qui cupit vincere.* Vertun-

Gerundia in nomina vertuntur.

Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva: ut, Virg. *Tantus amor florum, & [b]generandi gloria [a]mellis. Ad [b]accusandos [a]homines duci præmio proximum latrocinio est. Cur adeò delectaris [a] criminibus [b] inferendis?*

DE SUPINIS.

Prius Sup.

PRius Supinũ activè significat, & sequitur verbum; aut participium, significans motum ad locum: ut, Ovid. [b]*Spectatum [a]veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ. Milites sunt [a] missi [b] speculatum arcem.*

Nota.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentum habent motum.

Exceptio

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito *iri*, passivè significat: ut, Plaut. *Coctum ego, non [b] vapulatum, dudum [a]conductus sum.* Ter. *Postquam [a] audierat non [b]datum iri uxorem filio.*

Nota.

Poëticè dicunt: [a]*Eo* [b]*visere.* [a]*Vado* [b]*videre.*

Ponitur & absolutè cum verbo *Est*: ut, Terent. *Actum est, ilicit, periisti.* Ovid. [b]*itum est in viscera terræ.* [b]*Cessatum est satis.*

Posterius Supinum.

Posterius supinũ passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est [a]facile [b]purgatu. Quod [b]factu [a]fœdum est, idem est & [b]dictu [a]turpe. Qui pecuniâ non movetur, hunc [a]dignum spectatu arbitramur.*

In istis verò, [a]*Surgit* [b]*cubitu*; [a]*Redit* [b]*venatu*: *Cubitu* & *venatu* nomina potiùs censenda videntur, quàm supina.

De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Pars temporis.

QUæ significant partem temporis, in ablativo frequentiùs usurpantur, in accusativo rarò: ut, *Nemo mortalium omnibus [b]horis [a]sapit. Nocte [a]latent mendæ. [b] Id tempus [a]creatus est Consul.*

Duratio temporis.

Quanquam hìc eclipsis videtur esse præpositionis *per* vel *sub*.

Quæ autem durationem temporis & continuationem

nem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo efferuntur: ut, Virgil.

Hic jam ter centum totos [a]*regnabitur* [b]*annos.*
Idem; [b]*Noctes atque dies* [a]*patet atri janua Ditis.*
Idem; *Hîc tamen hâc mecum poteris* [a]*requiescere nocte.*
Suet. [a]*Imperavit* [b]*triennio, & decem mensibus, octóque diebus.*

Dicimus etiam, [a]*In paucis* [b]*diebus.* [a]*De* [b]*die.* [a]*De* [b]*nocte. Promitto* [a]*in* [b] *diem. Commodo* [a]*in* [b]*mensem.* [b]*Annos* [a]*ad quinquaginta natus.* [a]*Per tres* [b]*annos studui. Puer* [b]*id ætatis. Non plus* [b]*triduum*, aut [b]*triduo.* [b]*Tertio*, vel [a]*ad* [b]*tertium calendas*, vel *calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ablativo: ut, Virgil. Spatium loci.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres [a]*pateat cœli spatium non amplius* [b] *ulnas.*
Jam mille [b] *passus* [a]*processeram.* [b]*Abest bidui*; subintelligitur [b]*spatium*, vel [b]*spatio*; [b]*itinere*, vel [b]*iter.*
[a]*Abest ab urbe quingentis* [b]*millibus passuum.*

Appellativa locorum, &c.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cum præpositione verbis significantibus motũ aut actionẽ *in loco, ad locum, à loco*, aut *per locũ*: ut, [b]*In foro* [a]*versatur.* [a]*Meruit sub rege* [b]*in Gallia.* Virg.--[b]*ad templum non æquæ Palladis* [b]*ibant Iliades.* Salust. [a]*Legantur* [b]*in Hispaniam majores natu nobiles.* [b]*E Sicilia* [a] *discedens, Rhodum veni. Per mare* [a] *ibis* [b]*ad Indos.* Appellativa & regionum nomina.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio; modò primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit: ut, Urbium & oppidorum nomina.

Juven. *Quid* [b] *Romæ faciam? mentiri nescio.*
Terent. *Samia mihi mater fuit, ea* [a]*habitabat* [b]*Rhodi.* Humi, domi, &c.

Hi genitivi, *Humi, domi, militiæ, belli*, propriorum sequun-

sequuntur formam: ut, Ter. [b]*Domi* [b]*bellique simul* [a]*viximus.*

Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi* [a] *est consilium* [b] *domi.*

Domi, *Domi*, non alios secum patitur genitivos, quàm *Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ*: ut, *Vescor,* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ declinationis fuerit; in dativo, aut ablativo pōitur: ut, *Colchus an Assyrius,* [b] *Thebis* [a] *nutritus an* [b] *Argis?* Suet. *Lentulū Getulicus* [b] *Tyburi* [a] *genitū scribit.* Livius; [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præsidium.*

Cicer. *Cum una sola legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.*

Hor. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventosus,* [b] *Tybure Romam.*

Cic. *Quum tu* [b] *Narbone mensas hospitū* [a] *convomeres.*

Idem; *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *est* [b] *Sycione.*

Nota. Sic utimur *Ruri* vel *Rure* in ablativo: ut, [b] *Ruri ferè se* [a] *continet.* Persi.—[b] *Rure paterno* [a] *Est tibi far modicū.*

Ad Locum.

Ad locum. Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in accusativo: ut, [a] *Concessi* [b] *Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

[a] *Eo* [b] *Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur *Rus* & *Domus*: ut, *Ego* [b] *rus* [a] *ibo.*

Virg. [a] *Ite* [b] *domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.*

A Loco, per Locum.

A loco. Verbis significantibus motum à loco, aut per locū, adjicitur propriū loci in ablativo: ut, *Nisi antè* [b] *Roma* [a] *profectus esses, nunc eam relinqueres.* [b] *Eboraco* (sive [b] *per Eboracum*) [a] *sum profecturus iter.*

Ad eundē modum usurpantur *Domus* & *Rus*: ut, *Nuper* [a] *exiit* [b] *domo.* Ter. *Timeo nè pater* [b] *rure* [a] *redierit.*

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆc tria Impersonalia, *Interest, refert*, & *est*, quibuslibet genitivis annectūtur, præter hos ablativos

vos fœmininos, *Meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ,* & *cujâ*: ut, [a] *Intereſt* [b] *magiſtratûs tueri bonos, animadvertere in malos.* [a] *Refert multùm Chriſtianæ* [b] *reipublicæ, Epiſcopos doctos & pios eſſe.* [b] *Prudentis* [a] *eſt multa diſſimulare.* [b] *Tuâ* [a] *refert teipſum nôſſe.* Cic. *Ea cædes crimini potiſſimùm datur ei,* [b] *cujâ* [a] *interfuit; non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, *Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunq;, tantidem*: ut, [b] *Magni* [a] *refert quibuſcum vixeris.* [b] *Tanti* [a] *refert honeſta agere. Veſtrâ* [b] *parvi* [a] *intereſt.* Et, *Intereſt ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativũ feruntur hæc Impersonalia, *Accidit, certum eſt, contingit, conſtat, confert, competit, conducit, convenit, placet, diſplicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obeſt, prodeſt, præſtat, patet, ſtat, reſtat, benefit, malefit, ſatisfit, ſupereſt, ſufficit, vacat,* pro *otium eſt*: ut, [a] *Convenit* [b] *mihi tecum.* Saluſt. *Emori per virtutem* [b] *mihi* [a] *præſtat quàm per dedecus vivere.* Ovid. *Non* [a] *vacat exiguis rebus adeſſe* [b] *Jovi.* Ter. [a] *Dolet dictum imprudenti* [b] *adoleſcenti & libero. A noverca* [a] *malefit* [b] *privignis. A Deo* [b] *nobis* [a] *benefit.* Virg. [a] *Stat* [b] *mihi caſus renovare omnes*; id eſt, *ſtatutum eſt.*

ACCUSATIVUS.

Hæc Impersonalia accuſandi caſum exigunt, *Juvat, decet* cum compoſitis, *delectat, oportet*: ut, [b] *Me* [a] *juvat ire per altum.* [b] *Uxorem ædes curare* [a] *decet.* [a] *Dedecet* [b] *viros muliebriter rixari.* Cato; [b] *Patremfamiliâs vendacem, non emacem eſſe* [a] *oportet.*

His verò, *Attinet, pertinet, ſpectat*, propriè additur præpoſitio *Ad*: ut, *Méne vis dicere, quod* [b] *ad te* [a] *attinet?* [a] *Spectat* [b] *ab omnes benè vivere.* Quintilian. [a] *Pertinet* [b] *in utramque partem.* Accuſativ. cum præp.

His Impersonalibus ſubjicitur accuſativus cum genitivo, *Pœnitet, tædet, miſeret, miſereſcit, pudet, piget*: ut Accuſ cum genit.

Cicer.

Cic. *Si ad centeſimum vixiſſet annum,* bb *ſenectutis* b *eũ ſuæ non* a *pœniteret.* a *Tædet* b *animam meam* bb *vitæ meæ.* bb *Aliorum* b *te* a *miſeret,* bb *tui nec* a *miſeret, nec pudet.* bb *Fratris* b *me quidem* a *piget, pudétque.*

Imperſonalia fiunt perſonalia

Nonnulla Impersonalia remigrant aliquando in perſonalia: ut, Virgil.

Non omnes a *arbuſta* b *juvant, humileſq́, myrica.*

Ovid. *Namq́,* b *decent animos mollia* a *regna tuos.*

Senec *Agricolam* a *arbor ad frugem producta* b *delectat.*

a *Nemo miſerorum* bb *commiſereſcit.*

Te non b *pudet* a *iſtud? Non te* a *hæc* b *pudent?*

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, deſinit, debet, ſolet, & poteſt, impersonalibus juncta, impersonaliũ formam induunt: ut, Quint. *Ubi primùm* a *cœperat nõ* b *convenire, quæſtio oriebatur.* Idem; b *Tædere* a *ſolet avaros impendii.* a *Deſinit illum ſtudii* b *tædere. Sacerdotẽ inſcitiæ* b *pudere* a *debet.* Quint. b *Perveniri ad ſummum, niſi ex principiis, non* a *poteſt.*

Verbum Impersonale paſſivæ vocis, ſimilem cum perſonalibus paſſivis caſum obtinet: ut,

Cæſar; b *Ab hoſtibus conſtanter* a *pugnatur.*

Qui quidem caſus interdum non exprimitur: ut, Virgil. —*ſtrato* a *diſcumbitur oſtro.*

Verbũ Impersonale paſſivæ vocis, pro ſingulis perſonis utriuſq; numeri indifferenter accipi poteſt: ut, ab *Statur*, id eſt, *ſto, ſtas, ſtat; ſtamus, ſtatis ſtant:* videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut, a *Statur* b *à me*, id eſt, *ſto:* a *Statur* b *ab illis*, id eſt. *ſtant.*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

PArticipia regunt caſus verborum à quibus deriuantur: ut, Virg.— *Duplices* a *tendens ad ſydera* b *palmas, Talia voce refert.*

Idem; *Ubera* b *lacte domum referent* a *diſtenta capella.*

a *Diligendus* b *ab omnibus.*

Quamvis in his uſitatior eſt dativus: ut,

Terent, *Reſtat Chremes, qui* b *mihi* a *exorandus eſt.*

GENI-

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm fiunt nomina, genitivũ poſtulant: ut, Saluſt. [b] *Alieni* [a] *appetens*, [b] *ſui* [a] *profuſus*. [a] *Cupiẽtiſſimus* [b] *tui*. [a] *Inexpertus* [b] *belli*. [a] *Indoctus* [b] *pilæ*. Genitivus.

ACCUSATIVUS.

Exoſus, *peroſus*, *pertæſus*, activè ſignificãt, & in accuſativum feruntur: ut, *Immundã* [b] *ſegnitiem* [a] *peroſæ*. *Aſtronomus* [a] *peroſus ad unum* [b] *mulieres*. Sueton. [a] *Pertæſus* [b] *ignaviam ſuam*. Accuſativus.

Exoſus & *peroſus* etiam cum dandi caſu leguntur, videlicet paſſivè ſignificantia: ut, *Germani* [b] *Romanis* [a] *peroſi ſunt*. [a] *Exoſus* [b] *Deo & ſanctis*. Dativus.

ABLATIVUS.

Natus, *prognatus*, *ſatus*, *cretus*, *creatus*, *ortus*, *editus*, in ablativum feruntur: ut, Terent. *Bona bonis* [a] *prognata* [b] *parentibus*. Virg.—[a] *ſate* [b] *ſanguine divûm*. Idem; —*Quo* [b] *ſanguine* [a] *cretus*? Ovid. *Venus* [a] *orta* [b] *mari mare præſtat eunti*. [b] *Terrâ* [a] *editus*. Ablativus.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & *ecce*, demonſtrandi adverbia, nominativo frequentiùs junguntur, accuſativo rariùs: ut, Virg. [a] *En* [b] *Priamus*, *ſunt hîc etiam ſua præmia laudi*. Cicer. [a] *Ecce tibi* [b] *ſtatus noſter*. Virg. [a] *En quatuor* [a] *aras*. [a] *Ecce duo tibi Daphni*, *duoq́*, *altaria Phœbo*.

En & ecce exprobrantis, ſoli accuſativo iectuntur: ut, [a] *En* [b] *animum & mentem*. Juven. [a] *En habitum*. Terent. [a] *Ecce autem* [b] *alterum*.

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum poſt ſe recipiunt.

Loci:

Loci. Loci: ut, *Ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubivis, huccine:* ut, [a] *Ubi* [b] *gentium?* [a] *Quò* [b] *terrarum abiit?* [a] *Nusquam* [b] *loci invenitur.* [a] *Eò* [b] *impudentiæ ventum est.* *Ter. *Ah* [a] *minimè* [b] *gentium, non faciam.*

*Genit. festivitatis. Hîc genitivus *gentium* festivitatis causâ additur.

Temporis. Temporis: ut, *Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie:* ut, *Nihil* [a] *tunc* [b] *temporis amplius quàm flere poteram.* [a] *Pridie ejus* [b] *diei pugnam inierunt.* [a] *Pridie* [b] *calendarum,* seu [b] *calendas.*

Quantitatis Quantitatis: ut, *Parùm, satis, abundè* &c. ut, [a] *Satis* [b] *eloquentiæ,* [b] *sapientiæ* [a] *parum.* [a] *Abunde* [b] *fabularum audivimus.*

Instar. *Instar,* æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virg. [a] *Instar* [b] *montis equum divinâ Palladis arte Ædificant. Mittitur Philippus solus, in quo* [a] *instar omnium* [b] *auxiliorum erat.* Ovidius: *Sed scelus hoc* [b] *meriti pondus &* [a] *instar habet.*

Nota. Hîc apponitur interdum præpositio *Ad:* ut, *Vallis* [a] *ad instar* [b] *castrorum clauditur. Populus Rom. è parva origine* [a] *ad tantæ* [b] *magnitudinis* [aa] *instar emicuit.*

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta sint: ut, *Venit* [a] *obviàm* [b] *illi.* Nam *obvius illi* dicitur. *Canit* [a] *similiter* [b] *huic.* Et, [b] *Sibi* [a] *inutiliter vivit.* [b] *Propinquius* [b] *tibi sedet, quàm mihi.*

Dat. adverbial. Sunt & hi dativi adverbiales; *Tempori, luci, vesperi:* ut, [b] *Tempori* [a] *venit, quod omnium rerum est primum.* [b] *Luci* [a] *cecidit hominem. Vidi ad vos* [a] *afferri* [b] *vesperi.*

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis unde sunt profecta: ut,

Castra [a] *propius* [b] *urbem moventur.*

Salust. [a] *Proximè* [b] *Hispaniam sunt Mauri.*

Cedo. *Cedò,* fugitantis exhiberi, accusativum regit: ut, Terent. [a] *Cedò quemvis* [b] *arbitrum.*

ABLA-

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, *Aliter*, *secùs*; & illa duo, *Antè*, *pòst*, cum ablativo non rarò inveniuntur: ut, [b]*Multo* [a]*aliter*. [b]*Paulo* [a]*secùs*. [b]*Multo* [a]*antè*. * *Longè secùs*. Virg.—*longo* [a]*pòst* [b]*tempore venit*. [b]*Paulo* [a]*pòst*. Adverb. diversitatis. * * *

Nisi & ipsa Adverbia potiùs censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut antè præceptum est: ut, Adverb. Compar. & Superlat. grad.

Accessit [a] *propiùs* [b] *illo*. [a] *Optimè* [b] *omnium dixit*.

Cic. Legimus, [a]*Propiùs* [b]*ad deos*, & [a]*Propiùs* [b]*à terris*.

Plùs nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo junctum reperitur: ut, Liv. *Paulo* [a]*plùs trecenta* [b]*vehicula sunt amissa*. Plus.

Idem; [b] *Hominum eo die cæsa* [a] *plùs duo millia*.

[a]*Plùs quàm quinquaginta* [b]*hominum ceciderunt*.

Abierat acies paulò [a]*plùs quingentos* [b] *passus*.

Terent. *Dies triginta, aut* [a] *plùs* [b] *eo, in nave fui*.

Quibus verborum modis, quæ *congruant Adverbia*.

Ubi, *postquam*, & *cùm*, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò subjunctivis verbis apponuntur: ut, Virgil. *Hæc* [a] *ubi dicta* [b] *dedit*. Ubi, postquam, cùm.

Terent. [a] *Ubi nos* [b] *laverimus, si voles, lavato*.

Virg. [a]*Cùm* [b]*faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito*.

Idem; [a] *Cùm* [b] *canerem reges & prælia, Cynthius aurem vellit*.

Hîc priùs adverbiũ, posterius conjũctio esse videtur. Nota.

Donec pro *Quamdiu*, indicativo gaudet: ut, Ovidius; [a]*Donec* [b] *eram sospes*. Donec.

Idem; [a] *Donec* [b] *eris felix, multos numerabis amicos*.

Pro *quousque*, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit: ut, Virgil.

Cogere [a] *donec oves stabulis, numerumq́, referre* [b] *jussit*.

Colum. [a]*Donec ea aqua quam adjeceris decocta* [b] *sit*.

Dum,

Dum. *Dum*, de re præsenti non perfecta, aut pro Quamdiu, fatendi modum poscit: ut,

Terent. [a] *Dum* [b] *apparatur virgo in conclavi.*
Idem; *Ego te meum dici tantisper volo,* [a] *dum quod te dignum est* [b] *facis.*

Dum pro *dummodo*, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo nectitur: ut, [a] *Dum* [b] *prosim tibi.*
[a] *Dum nè ab hoc me falli* [b] *comperiam.*

Dum pro *donec*, subjunctivo tantùm: ut,
Virgil. *Tertia* [a] *dum Latio regnantem* [b] *viderit æstas.*

Quoad. *Quoad* pro *quamdiu*, vel indicativis, vel subjunctivis; pro *donec*, subjunctivis solis adhibetur: ut, [a] *Quoad* [b] *expectas contubernalem?* Cicer. [a] *Quoad* [b] *possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem. Omnia integra servabo,* [a] *quoad exercitus huc* [b] *mittatur.*

Simulac. *Simulac*, *simulatq;*, indicativo & subjunctivo adhærent: ut, [a] *Simulac belli patiens* [b] *erat.*
Virgil.—[a] *Simulatque* [b] *adoleverit ætas.*

Quemadmodum, &c. *Quemadmodum*, *ut*, *utcunq;*, *sicut*, utrumq; modum admittunt: ut, Eras. [a] *Ut* [b] *salutabis, ità & resalutaberis.* Horat. [a] *Ut sementem* [b] *feceris, ità & metes.*

Ut pro *postquam* indicativo jungitur: ut, [a] *Ut* [b] *ventum est in urbem.*

Quasi, &c. *Quasi*, *ceu*, *tanquam*, *perinde-ac si*, *haud-secus-ac si*, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur: ut, [a] *Tanquam* [b] *feceris ipse aliquid.*
Terent. [a] *Quasi non* [b] *nôrimus nos inter nos.*

Aliàs copulant consimiles casus: ut, *Novi* [b] *hominem* [a] *tanquam* [b] *te. Arridet mihi,* [a] *quasi* [b] *amico.*

Nè. *Nè* prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut, Virg. [a] *Nè* [b] *sævi magna sacerdos.*
Terent. *Hic nebulo magnus est,* [a] *nè* [b] *metuas.*

Nè pro *non*, cæteris modis inservit.

Adver. præpositionum formam induunt. Adverbia, accedente casu, transeunt in præpositiones: ut, Juven. *Cantabit vacuus* [a] *coram* [b] *latrone viator.*

DE

DE CONJUNCTIONUM *Constructione.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, *quàm, nisi, præterquam, an*, similes omnino casus nectunt: ut, *Socrates docuit* [b] *Xenophontem &* [b] *Platonem. Utinam calidus esses, aut* [b] *frigidus.* [b] *Albus an* [b] *ater homo sit, nescio. Est* [b] *minor natu quàm* [b] *tu.* [b] *Nemini placet nisi* (vel *præterquam*) [b] *sibi.* Conjunctiones copulant similes casus.

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poscat: ut, Exceptio,

[a] *Emi librum* [b] *centussi &* [b] *pluris.* [a] *Vixi* [b] *Romæ &* [b] *Venetiis.* Hor. *in Metii* [a] *descendat judicis* [b] *aures, Et* [b] *patris, & nostras.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant: ut, *Recto* [b] *stat corpore,* [b] *despicit q, terras.*

Aliquoties autē similes modos, sed diversa tēpora: ut, Ter. *Nisi me* [b] *lactâsses amantem, & vanâ spe* [b] *produceres. Tibi gratias* [b] *egi, & te aliquādo collaudare* [b] *possū.*

Etsi, tametsi, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpius postulant. *Quamvis* & *licèt*, subjunctivos frequentiùs: ut, [a] *Etsi nihil novi* [b] *afferebatur.* [a] *Quanquam animus meminisse* [b] *horret.* Etsi, tametsi, &c.

Virgil. [a] *Quamvis Elysios* [b] *miretur Græcia campos.*

Ovid. *Ipse* [a] *licèt* [b] *venias Musis comitatus Homere,*
Nil tamen attuleris, ibis Homere foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quòd, quia, quàm, postquam, posteaquam, ubi pro *Postquam, nunquam, priusquam*, & indicativis & subjunctivis adhærent: ut, [a] *Quòd* [b] *redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non* [a] *quòd odio* [b] *habeam, sed* [a] *quòd* [b] *amem. Aliud honestum judicas,* [a] *quàm Philosophi* [b] *statuunt.* Plin. *Gravius accusas,* [a] *quàm* [b] *patitur tua consuetudo.* Ni, nisi, &c.

Si, utriq; modo jungitur: at *Si* pro *Quamvis*, subjunctivo tantúm: ut, Ter. *Redeam? non* [a] *si me* [b] *obsecret.* Si.

Siquis

Siquis tantùm indicativo: ut, [a] *Siquis* [b] *adeſt.*

Quando,&c. *Quando, quandoquidem, quoniam,* indicativo junguntur: ut, Virg. *Dicite* ([a] *quandoquidem in mollis* [b] *conſedimus herba*)

[a] *Quoniam mihi non* [b] *credis, ipſe facito periculum.*

Quippe. *Quippe,* cùm proprium habet verbum, gaudet indicativo: ut, *Danda eſt huic venia,* [a] *quippe* [b] *ægrotat.* Si addideris *Qui,* utrumque admittit modum: ut, *Non eſt huic danda venia,* [a] *quippe qui jam bis* [b] *pejeravit,* ſive [b] *pejeraverit.*

Qui. *Qui,* cùm habet vim cauſalem, ſubjunctivum poſtulat: ut, *Stultus es,* [a] *qui huic* [b] *credas.*

Cùm. *Cùm* pro *Quamvis,* pro *quandoquidem,* vel *quoniam,* ſubjunctivis ſemper adhæret: ut,
Cicero; *Nos,* [a] *cùm præcipi nihil poſſe* [b] *dicamus, tamen aliis de rebus diſſerere ſolemus.*
Virgil. [a] *Cùm* [b] *ſis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cùm & Tum. *Cùm* & *tum,* item *Tum* geminatũ, ſimiles modos copulant: Eſt autẽ in *Cùm,* quiddam minus, atq; ideo in priore clauſulæ parte ſtatuitur; in *Tum,* quiddam majus, ac proinde in poſteriore clauſulæ parte collocatur: ut, [b] *Amplectitur* [a] *cùm eruditos omnes,* [a] *tum imprimis Marcellum.* [b] *Odit* [a] *tum literas,* [a] *tum virtutem.*

Nè, an, num. *Nè, an, num,* interrogandi particulæ, indicativũ amãt: ut, Virg. [b] *Superát* [a] *ne, & veſcitur aurâ Æthereâ?*
At cùm accipiũtur dubitativè aut indefinitè, ſubjunctivum poſtulant: ut, *Viſe* [a] *num* [b] *redierit.*
Nihil refert [b] *feceris* [a] *ne* [a] *an* [b] *perſuaſeris.*

Ut. *Ut,* cauſalis ſeu perfectiva conjunctio, & *Ut* pro *Nè non,* poſt verba timoris, nunc potentiali, nunc ſubjunctivo jungitur: ut, Terentius;
Filium perduxêre illũc ſecum, [a] *ut unà* [b] *eſſet, meum.*
Idem; *Te oro Dave,* [a] *ut* [b] *redeat jam in viam.*
Idem; *Metuo* [a] *ut* [b] *ſubſtet hoſpes,* id eſt, *nè non ſubſtet.*
Ut, concedentis, ſeu poſitum pro *Quanquam,* & *Ut* pro *Utpote,* ſubjunctivo ſervit: ut,

[a] *Ut*

[a]*Ut omnia* [b] *contingant quæ volo, levari non possum. Non est tibi fidendum,* [a]*ut qui toties* [b]*fefelleris.* [a] *Ut qui solus relictus* [b]*fueris.*

Ut pro *Postquam*, pro *Quemadmodum*, vel *Sicut*, & interrogativum, indicativis nectitur: ut, Cicer. [a]*Ut ab urbe* [b] *discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.*

Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere,* [a]*ut* [b]*facis.*

Idem; *Credo* [a]*ut* [b] *est dementia.*

Virgil. [a]*Ut* [b]*valet?* [a]*Ut* [b]*meminit nostrî?*

Quanquam de hoc in adverbii quoque constructione paulò suprà est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Constructio.

PRæpositio subaudita interdũ facit ut addatur ablativus: ut, *Habeo te* [ab]*loco parentis*, id est [a]*in* [b]*loco. Apparuit illi humanâ* [ab]*specie*, i. [a]*sub humana* [b]*specie. Discessit* [ab]*magistratu*, id est, [a]*à* [b]*magistratu.*

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quẽ & extra compositionẽ regebat: ut, Virgil. *Nec posse* [b]*Italiâ Teucrorum* [a]*avertere regem.* [a]*Prætereo* [b]*te insalutatum.*

Idem; —— [a]*emoti procumbunt* [b]*cardine postes.*

Idem; [a]*Detrudunt naves* [b]*scopulo.*

Verba composita cum *A, ab, ad, con, de, è, ex, in*, nonnunquã repetunt easdẽ præpositiones cum suo casu extra compositionem ídque eleganter: ut, [a] *Abstinuerunt* [b]*à viris.* Terent. *Amicos* [a]*advocabo* [b]*ad hanc rem.* [b]*Cum legibus* [a]*conferemus.* Verba composita cum A, ab, &c.

Cic. [a]*Detrahere* [b]*de tua fama nunquam cogitavi. Cùm* [b]*ex insidiis* [a]*evaseris.* Terent. *Postquam* [a]*excessit* [b]*ex ephebis.* [b]*In Rempublicam cogitatione curâq;* [a]*incumbe.*

In pro *Erga, contra,* & *ad*, accusativum habet: ut, Virg. *Accipit* [a]*in* [b]*Teucros animũ mentemque benignã.* In cum Accusativo.

Idem; *Quid meus Æneas* [a]*in* [b]*te committere tantum? Quid Troës potuêre?*

Idem; *Quò te Mœre pedes? an, quò via ducit,* [a]*in* [b]*urbem?*

Item cum accusativo jũgitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementũ rei cum tempore significatur: ut, Virgil. *Est & locus* [b]*parteis ubi se via findit* [a]*in ambas.* Ovid. *Versa est* [a]*in* [b] *cineres sospite Troja viro.*

——*amor mihi crescit* [a]*in* [b]*horas.*

In cum ablativo. *In*, cùm significatur actus in loco, ablativũ postulat: ut, Ovid. *Scilicet ut fulvũ spectatur* [a]*in* [b]*ignibus aurũ.*

Sub cum accusativo. *Sub*, pro *Ad*, *per*, & *ante*, accusativo innititur: ut, [a]*Sub* [b]*umbram properemus.* Liv. *Legati ferè* [a]*sub id* [b]*tempus ad res repetendas missi*; id est, [a]*per id* [b]*tempus.* Virg.—[a]*sub* [b]*noctem cura recursat*; id est, *Paulò* [a]*ante* [b]*noctem*, vel *instante nocte.* Aliàs, ablativum admittit: ut, *Quicquid* [a]*sub* [b]*terra est, in apricum proferet ætas.*

Sub cum ablativo.

Virgil ——[a]*sub* [b]*nocte silenti*, id est, [a]*in* [b]*nocte silenti.*

Super cum accusat. *Super* pro *Ultra*, accusativo jungitur: ut, Virg. —[a]*Super* [b] *Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum ablativo. *Super* pro *De*, & *in*, ablativo: ut, Tacit. *Multus* [a]*super ea* [b]*re, variúsque rumor.* Virg. [b]*Fronde* [a] *super viridi.*

Subter. *Subter*, uno significatu utrique casui apud autores jungitur: ut, Liv. *Pugnatũ est super* [a]*subterque* [b]*terras.* Virg. *-omnes Ferre libet* [a]*subter* [b]*densa testudine casus.*

Tenus. *Tenus* gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, [b]*Pube* [a]*tenus.* [b]*Pectoribus* [a]*tenus.* At genitivo, tantùm plurali: ut, [b]*Crurum* [a]*tenus.*

Præpositiones migrant in adverbia. Præpositiones cùm casum amittunt, migrant in adverbia: ut, Virg.——*longo* [a]*pòst tempore venit.* Idem; [a]*Ponè subit conjux, ferimur per opaca locorum.* Idem;—[a]*coràm quem quæritis adsum Troius Æneas.*

INTERJECTIONUM *Constructio.*

INterjectiones non rarò absolutè, & sine casu pronuntur: ut, Virgilius;

Spem gregis ([a] *ah!*) *silice in nuda connixa reliquit.*

Terent. *Quæ* ([a]*malùm*) *dementia?*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, [a]*O festus* [b]*dies hominis*!
Virg. [a]*O fortunatos nimiùm, bona si sua nôrint,* [b] *Agricolas*!
Idem; [a]*O formose* [b]*puer, nimiùm nè crede colori.*
Heu & *Prô*, nunc nominativo, nunc accusativo adhærent: ut, [a] *Heu* [b]*pietas*! Virgil. [a]*Heu prisca* [b]*fides*!
Idem; [a] *Heu* [b]*stirpem invisam*!
Terent. [a]*Prô Jupiter*! *tu homo adiges me ad insaniam.*
Idem; [a]*Prô Deûm atque hominum* [b]*fidem*!
[a]*Prô sancte* [b]*Jupiter*! apud Plaut.
Hei & *Væ*, dativo apponuntur: ut, (*herbis*!
Ovid. [a]*Hei* [b]*mihi, quòd nullis amor est medicabilis*
Terent. [a]*Væ misero* [b]*mihi, quanta de spe decidi*!

DE FIGURIS.

FIgura est novata arte aliqua dicendi forma. Cujus duo tantùm genera, Dictionis scilicet & Constructionis, hoc loco trademus. Figura quid sit.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figuræ dictionis sunt sex; Prothesis, Epenthesis, Paragoge, Aphæresis, Syncope, Apocope.

Prothesis, est appositio literæ *vel* syllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*. Prothesis.

Aphæresis, est ablatio literæ *vel* syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*. Aphæresis.

Epenthesis, est interpositio literæ *vel* syllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquias*, *relligio*, additâ *l*, *Indupératorem*, pro *Imperatorem*. Epenthesis.

Syncope, est ablatio literæ *vel* syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit*, *petiit*, *dixti*, *repôstum*, *&c.* Syncope.

Paragoge, est appositio literæ *vel* syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier*, pro *dici*. Paragoga.

Apocope, est ablatio literæ *vel* syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculî* pro *peculii*. *Dixtín'* pro *dixtíne*. *Ingenî* pro *ingenii*. Apocope.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ conſtructionis ſunt octo: Appoſitio, Evocatio, Syllepſis, Prolepſis, Zeugma, Syntheſis, Antiptôſis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appoſitio quid ſit.

APpoſitio, eſt duorum ſubſtantivorũ ejuſdem caſûs, quorum altero declaratur alterum, continuata ſive immediata conjunctio: ut, [a]*Flumen* [b]*Rhenus* Poteſt autem Appoſitio plurium ſubſtantivorum eſſe: ut, [a]*Marcus* [b]*Tullius* [b]*Cicero.*

Interdum apud autores in diverſis caſibus ponũtur ſubſtantiva, perinde quaſi ad diverſa pertinerẽt: ut, [a]*Urbs* [b]*Patavii*, apud Virgilium: [a]*Urbs* [b]*Antiochia*, apud Ciceronem.

In Appoſitione ſubſtantiva non ſemper ejuſdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum ſubſtantivorum caret numero ſingulari, aut eſt nomen collectivum, diverſorum numerorum eſſe poſſunt: ut, [a] *Urbs* [b] *Athenæ.*

Ovid. *In me* [b]*turba ruunt luxurioſa* [a]*proci.*

Virg. *Ignavum* [b]*fucos* [a]*pecus à præſepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appoſitio.

Reſtringendæ generalitatis gratiâ: ut, [a]*Urbs* [b]*Roma.* [a]*Animal* [b]*equus.*

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, [a]*Taurus* [b]*mons Aſiæ.* [a]*Lupus* [b]*piſcis.*

Et ad proprietatem attribuendã: ut, [a]*Eraſmus* [b]*vir exactiſſimo judicio.* [a]*Nereus* [b]*adoleſcens inſigni formâ.* [a]*Timotheus* [b]*homo incredibili fortunâ.*

EVOCATIO.

Evocatio quid ſit.

CUm prima vel ſecunda perſona immediatè ad ſe evocat tertiã; ambæ fiunt primæ vel ſecundæ perſonæ: ut, [a]*Ego* [b]*pauper laboro;* [a]*Tu* [b]*dives ludis.*

Eſt

Eſt ergò Evocatio, immediata tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio.

Obſervandum verò eſt, Verbum ſemper convenire cum perſona evocante: ut, [a]*Ego pauper* [b]*laboro*; [a]*Tu dives* [b]*ludis*. Nam in Evocatione quatuor ſunt notanda: Perſona evocans, quæ ſemper eſt primæ vel ſecundæ; Evocata, quæ ſemper eſt tertiæ; Verbũ, quod ſemper eſt primæ vel ſecundæ perſonæ; & Abſentia conjunctionis. In Evocatione perſona evocans & evocata aliquando ſunt diverſorum numerorum, utpote vel cùm perſona evocata caret numero ſingulari: ut, [a]*Ego tuæ* [b]*deliciæ iſtûc veniã*: aut cùm eſt nomen collectivum; ut, *Magna* [a]*pars ſtudioſorũ amœnitates* [b]*quærimus*: hîc ſubauditur *nos*: aut denique cùm eſt nomen diſtributivum; ut, *In magnis* [b]*læſi rebus* [a]*uterque* [b]*ſumus*: ſubintelligitur *nos*. N tanda quatuor.

Duplex autem eſt Evocatio: Explicita, ubi tam perſona evocans quàm evocata exprimitur; & implicita, ubi perſona evocans ſubintelligitur; ut, [a]*Sum pius* [b]*Æneas*: ſubintelligitur *ego*. Evocatio duplex.

[a]*Populus* [b]*ſuperamur ab uno*: ſubauditur *nos*.

SYLLEPSIS.

Syllepſis, ſeu conceptio, eſt comprheenſio indigni- Syllepſis quid ſit.
oris ſub digniore, à σὺν *con*, & λήβω *ſumo*.

Duplex autem eſt conceptio: Perſonarum ſcilicet, quoties perſona concipitur cum perſona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ ſequuntur obſervabis.

Copulatum per conjunctionem *Et*, *nec*, *neque*, & Nota.
Cum pro *Et*, acceptum, eſt pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativũ, genere & perſonâ cũ digniore ſuppoſito ac ſubſtãtivo quadrabit: ut, *Quid* [a]*tu & ſoror* [b]*facitis*?

[a]*Ego & mater,* [b]*miseri* [b]*perimus.*
[a]*Tu & uxor* [b]*qui* [b]*adfuistis, testes estote.*

Conceptio Personarum.

Dignior Persona.

Dignior autem est persona prima quàm secunda aut tertia, & *dignior* secunda quàm tertia: ut [a]*Ego & pater* [b]*sumus in tuto.* [a]*Tu atque frater* [b]*estis in periculo. Neque* [a]*ego neque tu* [b]*sapimus.*
Virgil.— [b]*divellimur indè Iphitus & Pelias* [a]*mecum.*
Idem: [a]*Rhemus cum fratre Quirino Jura* [b]*dabant.*

Cum.

Cum tamen singulare verbum magìs amat: ut, *Tu quid ego &* [a]*populus mecum* [b]*desideret, audi.*

Conceptio generum.

Dignus genus.

Dignus etiam est masculinum genus quàm fœminin aut neutrum, & *dignus* fœmininum quàm neutrum: ut, [a]*Rex & regina* [b]*beati.* [a]*Chalybs & aurum sunt in fornace* [b]*probati. Hinc per vim* [a]*leges & plebiscita* [b]*coactæ.*

Exceptio.

At cùm substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur: ut Virgil.—*cùm Daphnidis* [a]*arcum Fregisti &* [a]*calamos,* [b]*quæ tu perverse Menalca, Et cùm vidisti puero* [bb]*donata, dolebas.*
Salust. [a]*Ira &* [a]*ægritudo* [b]*permista sunt.* Idem; *Huic* [a]*bella civilia,* [a]*cædes, &* [a]*discordia civilis,* [b]*grata fuerunt.* [a]*Virga tua, &* [a]*baculus tuus,* [b]*ipsa me* [bb]*consolata sunt.*

Conceptio duplex.

Porrò *Conceptio* aliàs Directa est; nempe cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius, copulantur per *Et* vel *atq;*, vel *que*: aliàs, Indirecta, cùm copulantur per *Cum*: ut, [a]*Ego cum fratre* [b]*sumus candidi*; ubi utraque *Conceptio* est indirecta.

Syllepsis implicita.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atque fœmina perinde loquimur, ac de solo mare: ut si dicam, [a]*Uterque est* [b]*formosus*; loquens de *sponso* & *sponsa*.

Sic

Sic Ovid. [b]*Impliciti laqueis nudus* [a]*uterque jacet*; loquens de *Marte* & *Venere*, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepsis.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædã rerũ summaria. Fit autem cùm congregatio sive totum cum verbo *vel* adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum *vel* adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, [a]*Duæ aquilæ* [b]*volaverunt*; [ab]*hæc ab oriente*, [ab]*illa ab occidente*. Hîc congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc* & *illa*, ad idem verbum relatæ, in numero non concordant.

Nota.

Congregatio sive totũ, est dictio pluralis numeri; ut, *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydõ & Thyrsis*. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg. [b]*Compulerantq; greges* [a]*Corydon & Thyrsis in unum*; [ab]*Thyrsis oves* [ab]*Corydon distentas lacte capellas*.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut, [a]*Populus* [b]*vivit*; [ab] *alii in penuria*, [ab]*alii in deliciis*.

Quinque in Prolepsi necessaria.

Sulpitius & *Aldus* quinque dicũt in Prolepsi esse necessaria: Congregationẽ, ut, in priore exẽplo, *duæ aquilæ*; Verbũ, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc* & *illa*; Partiũ determinationem, ut, *ab oriente & occidente*; & Ordinẽ, videl. quòd totũ præcedat, partes sequantur.

Prolepsis duplex.

Duplex autẽ est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimũtur quæ in Prolepsi esse oportet: ut, [a]*Equi* [b]*concurrant*; [ab]*hic à dextra*, [ab]*ille à sinistra Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid.

[ab]*Alter in alterius* [a]*jactantes lumina vultus*,
[b]*Quærebant taciti noster, ubi esset amor.*

Deest altera partium cum determinatione; videl. &[ab]*alter in alterius*. Et, [ab]*Alter alterius onera* [b]*portate*. Ubi deest [a]*vos* & altera pars cum determinatione, videlicet, &[ab] *alter alterius*.

Ter. [a]*Curemus æquam* [b]*uterq; partem*: hîc totum [a]*nos*, sub-

ſubintelligitur;& partes, *alter & alter*, includuntur in diſtributivo *uterque*.

Diomedes Prolepſim dicit eſſe, quoties id quod poſterius geſtum eſt antè deſcribimus: ut, Virgilius; [a] *Lavinaq; venit Littora*. Lavinium enim nondum erat, cùm Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepſis, à προ, quod eſt *ante*, & λήβω *ſumo*.

ZEUGMA.

Zeugma quid ſit.

Zeugma eſt unius verbi vel adjectivi viciniori reſpondentis, ad diverſa ſuppoſita reductio, ad unum quidē expreſſè, ad alterum verò per ſupplementum: ut, Cic. *Nihil te nocturnum* [a] *præſidiū palatii, nihil urbis* [a] *vigiliæ, nihil* [a] *timor populi, nihil* [a] *concurſus bonorum omnium, nihil hic munitiſſimus habendi Senatūs* [a] *locus, nihil horum* [a] *ora vultuſq;* [b] *moverunt?* Hîc *moverunt*, expreſſè reducitur ad *ora vultuſq;*, at ad cæteſa per ſupplementum: ſubintelligendum eſt enim, *præſidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concurſus movit, habendi Senatūs locus movit.* Attamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, [a] *Ego meliùs quàm tu* [b] *ſcribo.* [a] *Ego ſicut fœnum* [b] *arui. Hoc* [a] *ille ità prudenter atq; ego* [b] *feciſſet.* Item per *niſi*: ut, Ter. *Talem filium* [a] *nulla niſi tu* [b] *pareret.*

Licèt Poëtæ interdum aliter loqui ſoleant: ut, Ovid. *Quid niſi ſecretæ* [b] *læſerunt Phyllida* [a] *ſylvæ?* De quibus in concordantia verbi & nominativi ſuprà eſt dictum: ut, Cic. *Quare, ut arbitror, priùs hîc te nos, quàm iſtîc* [a] *tu nos* [b] *videbis.*

Zeugma triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In perſona: ut, *Ego &* [a] *tu* [b] *ſtudes.*

In genere: ut, *Maritus &* [a] *uxor eſt* [b] *irata.*

In numero: ut, *– Hic illius arma, Hîc* [a] *currus* [b] *fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivū in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, [b] *Dormio* [a] *ego & tu.* Quandoq; in medio, vocatúrq; Meſozeugma: ut,

[a] *Ego*

[a]*Ego* [b]*dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego &* [a]*tu* [b]*dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina*: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum; ut, *Irata est*: & quòd verbū vel adjectivū viciniori supposito respondeat Fit etiā quoddā Zeugmatis genus per adverbia: ut, [b]*Cubas* [a]*ubi ego. Cœnas* [a]*quando nos.* Quatuor in Zeugmate requisita.

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis: ut, [a]*Joannes* [b]*fuit piscator, &* [a]*Petrus.*

Dicitur autem *Zeugma*, quasi copulatum, à Græco verbo ζεύγνυω vel ζεύγνυμι, quod est *copulo.*

SYNTHESIS.

Syntheſis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, Virg. [a]*Pars in frusta* [b]*secant.* [a]*Gens* [b]*armati.* Syntheſis quid sit.

Fit autem Syntheſis, nunc in genere tantùm, idq; aut sexûs discernendi causâ; ut, [a]*Anser* [b]*fœta.* [a]*Elephantus* [b]*gravida:* aut supplementi gratiâ; ut, *Præneste sub* [b]*ipsa:* subauditur *urbe.*

[a]*Centauro in* [b]*magnâ:* subintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantùm: ut, [a]*Turba* [b]*ruunt.* [b]*Aperite* [a]*aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, [a]*Pars* [b]*mersi tenuêre ratem.*

Vir. *Hæc* [a]*manus ob patriam pugnando vulnera* [b]*passi.*

Dicitur autem Syntheſis, à συν, quod est *con*, & θέσις *positio*; quia est compositio, id est, constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptôsis, ab ἀντὶ, quod est *pro*, & πτῶσις *casus*, est positio casûs pro casu, idq; interdū non invenustè: ut, Virg. [a]*Urbem quā statuo vestra* [b]*est.* Ter. *Populo* Antiptôsis quid sit.

pulo ut [b] *placerent quas feciſſet* [a] *fabulas.* [a] *Sermonem quem audiſtis, non eſt* [b] *meus. Ejus non* [b] *venit in mentem*, pro *id.* Quanquam hîc *venit* imperſonaliter potiùs uſurpari exiſtimandum eſt. *Ariſtotelis libri ſunt omne* [b] *genus* [a] *elegantiâ referti*: pro *omnis generis.* Sic *id* [b] *genus, quod genus, &c.* [b] *Idne eſtis* [a] *authores mihi?* pro *ejus.* Interdum autem fit durior Antiptôſis: ut, *Salve* [b] *primus omnium parens patriæ appellate*, pro *prime. Habet duos gladios,* [b] *quibus* [a] *altero te occiſurum minatur, altero villicum:* pro *quorum altero.*

SYNECDOCHE.

Synecdoche eſt, cùm id quod partis eſt, attribuitur toti: ut, *Æthiops* [a] *albus* [b] *dentes.* Hîc *album*, quod ſolis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Not. a. Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem ſignificantia; item verba paſſiva, & neutralia ſignificantia aliquam paſſionem, poſſunt regere accuſativum, aut ablativum, ſignificantem locum in quo eſt proprietas aut paſſio: ut, [a] *Æger* [b] *pedes*, vel [b] *pedibus.* [a] *Saucius* [b] *frontem*, vel [b] *fronte.* [a] *Doleo* [b] *caput*, vel [b] *capite.* [a] *Redimitus* [b] *tempora lauro.* [a] *Truncatus* [b] *membra bipenni. Effuſſas* [a] *laniata* [b] *comas,* [a] *contuſaq́* [b] *pectus.*

Nam illæ Græcæ phraſes ſunt: [b] *Excepto* [a] *quòd non ſimul eſſes,* [b] *cætera lætus.* [b] *Cætera* [a] *ſimiles, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche a σὺν, quod eſt *con*, & ἐκδέχομαι, *ſuſcipio*: videlicet, quòd totum cum ſua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ conſtructionis elegantias pervnoſcere, legat Thomam Linacrum *de* Eclipſi, Pleonaſmo, & Enallage, *deq́ aliis figuris eruditè dilucidè ac copiosè diſſerentem.*

DE

DE PROSODIA.

PRosodia est, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit; Latinè *accentus* dicitur. Prosodia quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in *Tonum*, *Spiritum*, & *Tempus*.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex, *Acutus*, *Gravis*, *Circumflexus*.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic [´] Tonus acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram, ad hunc modum [`] Gravis.

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figurâ [^] Circumflexus.

Huc addatur etiam *Apostrophus*, qui est quædam circuli pars in summo literæ appositа, quam sic pinges [’] Apostrophus.

Hac notâ ultimã dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tantón' me crimine dignũ dixisti?* pro *tãtône*.

Spiritus duo sunt, *Asper* & *lenis*. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *homo*, *honor*.

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo*, *onus*.

TONORUM REGULA I.

MOnosyllaba dictio brevis, ut positione longa acuitur: ut, *Mél*, *fél*, *párs*, *pácx*. Natura longa circumflectitur: ut, *Spês*, *flôs*, *sôl*, *thûs*, *rûs*. Monosyllaba.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna*, *Mûsa*. In cæteris acuitur: ut, *Cítus*, *látus*, *sólens*, *sátur*. Dissyllaba.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas*, *penátes*, Sin brevem habet penul- Polysyllaba.

penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus, póntifex.*

Excipiuntur compoſita à *Facio:* ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefácit.*

Nota. At ſi penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circũflectitur penultima: ut, *Románus, amâtor.*

Compoſita à *Fit*, ultimam acuunt: ut, *Malefít, calefít, benefít, ſatisfít.*

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione diſcernitur, Grãmatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGVLA IV.

Quæ tonos perturbant. Quinque ſunt quæ tonorum regulas perturbant.

1 *Differentia.*

Differentia. Differentia tonũ tranſponit: ut, *Vná* adverbiũ ultimã acuit, nè videatur eſſe nomen. Sic *eó, alió, aliquò, continuó, ſeduló, porró, forté, quá, ſiquá, aliquá, nequá, illó, falſó, citó, feré, plané*, & id genus alia: *putá* pro *ſicut*, *ponè* pro *póſt*, *corám, circúm, aliás, palám, ergó* conjunctio, ſed *ergô*, pro cauſa circumflectitur: ut, Virg. *—illius ergô Venimus.* Hæc igitur omnia ſicut Græca acutiſona, in fine quidem ſententiarum acuuntur, in conſequentia verò gravantur.

Sic differentiæ causâ antepenultima ſuſpenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, alíquando, ſíquando, néquando, húcúſque, álonge, délonge, déinceps, dúntaxat, déorſum, quápropter, quínimo, enímvero, propémodum, ádmodum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminus*, cùm non ſunt orationes diverſæ, ut ì ſunt, *Pube tenus, crurum tenus:* non enim compoſita ſunt, velut *hactenus, quatenus*, & ejus generis reliqua.

2 *Tranſpoſitio.*

Tranſpoſitio. Tranſpoſitio tonum invertit, id quod uſu venit in præpoſitionibus, quæ poſtpoſitæ gravantur: ut,

Virgil.

Virgil. *Transtra per & remos. Te penès imperium.*

3 *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti, eámque acuunt: ut, *Luminá q̄, lautruſq́, Dei.* Sic *Dum, ſis, nam,* parelca. Attractio.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Déniq̄, útiq̄, ítaq̄, úndiq̄, híccine,* & hujusmodi.

Ubíq̄ tamen temporis sui tonũ servat, & *Ubívis.* Ubique & Ubivis.

4 *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mercúri:* pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.* Concisio.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, noſtrâs, veſtrâs, cujâs:* ab *Arpinatis, Ravennatis. noſtratis,* &c. Sic. *Donêc, à donecum.* Sic *hûc, illûc, iſtûc, adhûc,* &c. pro *hucce, illucce,* &c. Et composita à *dic, duc, fac:* ut, *benedîc, redûc, calefâc.* Nomina & pronomina syncopata.

5 *Idioma.*

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servent tonum suum: ut, *Symóis, Períphas,* penultimam acuunt: at factaLatina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam. Idioma.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinam quoque tonum servant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimâ acutâ, licèt apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, ſóphia, ſymphónia,* tonum recipiunt in antepenultima, licèt in sua lingua habeant in penultima.

Porrò,

Nota. Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in prosa oratione semper corripiuntur: ut, *Célebris*, *Cáthedra*, *Medíocris*.

DE CARMINUM
Ratione.

De syllab. tempore. HActenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid. Syllab. brev. Longa. Tempus est syllabæ pronuntiandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis; longa verò duorum.

Tempus breve sic notatur [ᴗ]

Longum autem sic [-] ut, *Tĕrră*.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt Pedes.

Pes. Est autem Pes duarum syllabarum pluriúmve constitutio, ex certa temporum observatione.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

Divisio pedum. De tetrasyllabis autem non multùm attinet ad hoc nostrum institutum disserere.

Dissyllabi sunt,	Spondæus,	ut,	- - *Virtus.*
	Pyrrhichius,		ᴗ ᴗ *Deus.*
	Trochæus,		- ᴗ *Panis.*
	Lambus,		ᴗ - *Amans.*
Trissyllabi octo,	Molossus,	ut,	- - - *Magnates.*
	Tribrachus,		ᴗ ᴗ ᴗ *Dominus.*
	Dactylus,		- ᴗ ᴗ *Scribere.*
	Anapæstus,		ᴗ ᴗ - *Pietas.*
	Bacchius,		ᴗ - - *Honestas.*
	Antibacchius,		- - ᴗ *Audire.*
	Amphimacer,		- ᴗ - *Charitas.*
	Amphibrachus,		ᴗ - ᴗ *Venire.*

Porrò, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est

Eſt enim carmen, oratio juſto atque legitimo pedum numero conſtricta. Carmen:

Carmen compoſituro imprimis diſcendum eſt, pedibus ipſum ritè metiri, quam Scanſionem vocant.

Eſt autem Scanſio, legitima carminis in ſingulos pedes commenſuratio. Scanſio.

Scanſioni Accidentia.

Scanſioni accidunt, Synalœpha, Eclipſis, Synæreſis, Diæreſis, & Cæſura.

Synalœpha, eſt eliſio quædam vocalis ante alteram in diverſis dictionibus: ut, Synalœpha.

Sera nimis vit' eſt craſtina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut, *Dii, diis, iidem, iiſdem, deinde, deinceps, ſemianimis, ſemihomo, ſemiuſtus, deeſt, deero, deerit,* & ſimilibus.

At *Heu* & *O*; nunquam intercipiuntur.

Eclipſis, eſt quoties *m* cum ſua vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorſâ: ut, Eclipſis.

Monſtr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monſtrum, horrendum,* &c.

Synæreſis, eſt duarum ſyllabarum in unam contractio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta:* pro *alvearia.* Synæreſis.

Diæreſis eſt, ubi ex una ſyllaba diſſecta, fiũt duæ: ut, Diæreſis.

- ∪∪ - - - -∪∪-∪∪-

Ovid. *Debuerant fuſos evoluïſſe ſuos,* pro *evolviſſe.*

Cæſura eſt, cùm poſt pedem abſolutum, ſyllaba brevis in fine dictionis extenditur. Cæſura.

Cæſuræ ſpecies ſunt.

Triemimeris, ex pede & ſyllabâ: ut, Triemimeris.

- ∪∪ - ∪∪ - - - -∪∪ - ∪ ∪ - -

Virgilius: *Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & ſyllaba: ut, Penthemimeris.

- ∪.∪ - ∪ ∪ - - - - - - ∪ ∪ - -

Virgilius: *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hephthemi-

Hephthemimeris. Hephthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllabâ: ut,

- - - - - - v v - - - v v - -

Idem; *Oſtentans artem pariter arcumq; ſonantem.*

Enneëmimeris. Enneëmimeris cõſtat ex quatuor pedibus & ſyllbâ:

- v v - v v - - - - - v v - -

ut, Idem; *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS Carminum.

CArmium genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimùm tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, cõſtat pedibus numero quidem ſex, genere verò duobus, dactylo & ſpondæo. Quintus locus dactylum, ſextus ſpondæum peculiariter ſibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

- v v - v v - v v - - - v v - -

ut, Virg. *Tityre tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.*

Reperitur aliquãdo ſpondæus etiã in quinto loco: ut, Idẽ; *Chara Deûm ſoboles, magnũ Jovis incremẽtum.*

Ultima communis. Ultima cujuſq; verſus ſyllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum. Carmen Elegiacũ, quod & Pentametri nomen habet, è duplici cõſtat Penthemimeri; quarum prior duos pedes, dactylicos, ſpondaicos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omnino dactylicos, cum ſyllaba item longa:

- - - v v - - v v - v v -

ut, Ovid. *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*

Carmen Aſclepiadeum.

Aſclepiadeum. Carmen Aſclepiadeum conſtat ex penthemimeri, hoc

hoc eſt, ſpondæo & dactylo, & ſyllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - ∪ ∪ - - ∪∪ - ∪ ∪

Horatius; *Mecœnas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, Sapphicum.

- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - -

Horatius, *Jam ſatis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicũ quod conſtat ex dactylo, & ſpondæo: Adonic. ubi & unde.

- ∪ - - - ∪∪ - ∪ - -

ut, Horatius; *Integer vitæ ſceleríſque purus*

- ∪ - - - ∪∪ - ∪ - -

Non eget Mauri jaculis nec arcu,

- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - -

Nec venenatis gravidâ ſagittis,

Fuſce, pharetrâ - ∪ ∪ - -

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleucium: ſive hendecaſyllabum, conſtat ex ſpondæo, dactylo, & tribus tandẽ trochæis: ut, Phaleucium.

- - - ∪∪ - ∪ - ∪ - ∪

Quoquò diffugias pavens Mabili,

Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis: Carmen Iambicum.

∪ - ∪ - ∪ - ∪ - ∪ - ∪ -

ut, *Suis & ipſa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro Iambo tribrachum, ſpondæũ, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum, ſpondæum rarius.

Hoc carmen in duo genera deducitur; Dimetrum, & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum conſtat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces notæ,--∪---∪-
Quas ore pulchra melleo--∪-∪-∪-
Fundis, lyræq; ſuccinis | --∪-∪-∪-

Trimetrum, ſive Senarium.

Trimetrum ſenis conſtat pedibus: ut,

- - - - - - ∪ - - - ∪ -
Qui nos damnant ſunt hiſtriones maximi.

DE QUANTITATE primarum ſyllabarum.

PRimarum ſyllabarum quantitas octo modis cognoſcitur:

Poſitione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compoſitione, præpoſitione, regulâ, exemplo, ſeu authoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas conſonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique poſiturâ longa eſt: ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod ſi conſonans priorem dictionem claudat, ſequente item à conſonante inchoante, vocalis præcedens etiam poſitione longa erit: ut,

Major ſum, quàm cui poſſit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, ſum, quàm*, & *ſit*, poſitione longæ ſunt.

At ſi prior dictio in vocalem brevem exeat, ſequente à duabus conſonantibus incipiente, interdum, ſed rariùs producitur:

- - - ∪∪ - - - - ∪ ∪ - -

ut, Virg. *Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, ſequente liquidâ, communis

munis redditur: ut, *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur: ut, *Aratrum, ſimulacrum.*

Vocalis ante alteram. *Regula* II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis eſt: ut Dĕus, mĕus, tuŭs, piŭs.

Excipias genitivos in *ius*, ſecundam pronominis formam habentes: ut, Unius, illius, &c. ubi *i* communis reperitur, licèt in alterius ſemper ſit brevis, in alĭus ſemper longa.

Excipiendi ſunt etiam genitivi & datĭvi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit: ut, Faciēi: alioqui non: ut, Rĕi, ſpĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio longa eſt, niſi ſequantur *e* & *r* ſimul: ut, Fiĕrem, Fiĕri.

Juven. *Sic fiunt octo mariti,* ----*v v*--

Idem; *Quod fieri non poſſe putes.*-*v v*---*v v*-

Ohe interjectio priorem ſyllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alterā in Græcis dictionibus ſubinde longa fit: ut, Dicite Pi erides. Reſpice Lāërten. Et in poſſeſſivis: ut, Aencĭa nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa eſt: ut, Aūrum, nēuter, muſæ: niſi ſequente vocale: ut, Præire, præuſtus, præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandē cum primitivis quantitatem ſortiuntur: ut, ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi, ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis ſunt.

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sedile ſæpius habet brevem in antepenultima.
Sēdes & ſēdile, à ſĕdeo.
Jūmentum, à Jŭvo.
Fōmes & fōmĕtū, à fŏveo.

Jūcundus, à Jŭvo.
Jūnior, à Juvĕnis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sunt & contrà, quæ à longis deducta corripiuntur: qualia ſunt.

Dux dŭcis, à dūco.
Dĭcax, maledicus, & id genus multa, à dīco.
Fĭdes, à fīo.
ărena, ăriſta, } ab āreo.
Pŏſui, à pōno.

Gĕnui, à gigno.
Frăgor, Frăgilis, } à Frăngo.
Nŏto, as, à nōtu.
Nŏto, as, à nātu.
Dĭſertus, à dĭſſero.
Sŏpor, à ſōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur ſtudioſis inter legendum obſervanda.

COMPOSITIO. Regula. V.

Compoſita ſimplicium quantitatem ſequuntur: ut, Pŏtens, impŏtens. Sōlor, conſōlor. Lĕgo, is, perlĕgo. Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innŭba, Pronŭba, } à nūbo.
Dejĕro, Pejĕro, } à jūro.

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpoſitionibus hæ ubique producuntur: A, de, præ, ſe, è, niſi vocale ſequente: ut, *Unda dehiſcens.* ——*Sudibúſve præuſtis*: apud Virgilium.

Pro quoque longa eſt, præterquam in iſtis, Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago, prŏſtirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiſcor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectò.

Procurro, profundo, propello, propulſo, propago, as, primam ſyllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca ſunt per *o* parvum, & proinde primam brevem habent.

Di

Di etiam producitur, niſi in Dĭrimo, & Dĭſertus. Reliquæ præpoſitiones, ſi poſitio ſinat, corripiũtur. Cujuſmodi ſunt, Ad, ob, ab, ſub, re, in, &c.

REGULA VII. *canon* I.

Omne præteritum diſſyllabm priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi *à findo*, bĭbi, dĕdi, ſcĭdi, ſteti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi.
Tĕtendi,	Tŭtudi,	Dĭdici.
Tŏtondi,	Fĕfelli,	Cĕcĭdi, à cado.
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcîdi, à cædo,

Quin & ſupinum diſſyllabum priorem quoq; producit: ut, Mōtũ, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtũ, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cītum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM ſeu *AUTORITAS.*

Regula VIII.

Quarum verò ſyllabarum quantitas ſub prædictas rationes non cadit, à poëtarum uſu, exemplo, atq; autoritate petenda eſt: certiſſimâ omnium regulâ. Diſcant ergò pueri obſervari ex poëtis communes primarum ſyllabarum quantitates, cujus ſortis ſunt;

Britannus, Bithynus, Cacus, Coſyra, Crathis, Pachynus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanius, & ſimilia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ ſyllabæ, partim eâdem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis annalogiâ cognoſci poſſunt.

De incrementis genitivi nominum polyſyllaborũ, Increment. Genit.

ſuprà in generibus nominũ abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, ſiquid de hac re hæſitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poëtarum obſervatio facilè ſuppeditabunt.

Conjugationum analogia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe *A*, indicem primæ conjugationis, longã eſſe naturâ, præterquam in Do & ejus compoſitis, quando hujus ſunt conjugationis: ut, Dămus, circũdămus, Dăbis, circũdăbis, Dăre, circũdăre.

Præterea ſyllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi ſubjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autẽ in oratione proſa longas eſſe debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quẽadmodum contẽdit Aldus: ut, Præterito Amaverĭmus, amaverĭtis: Futuro, amaverîmus, amaverîtis.

Eſt & ubi ſyllabæ mediæ variant apud poëtas, ut in his quæ ſubjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharſalia, Batavus, Sidonius, & in ſimilibus

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producunt: ut, Clandeſtĭnus, mediaſtĭnus, parietĭnus, matutĭnus, veſpertĭnus, repentĭnus.

Præter hæc ſequentia { Diutĭnus, Craſtĭnus, Priſtĭnus, Perendĭnus, Hornotĭnus, Serotĭnus, Oleagĭnus, Fagĭnus, Cedrĭnus, Carbasĭnus. }

Et reliqua materialia, ſive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia ſunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ivos*: ut, Cryſtallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera feliciùs docebit uſus, & poëtarum obſervatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas ſine ullo aut modo aut fine de mediarum ſyllabarum quantitate tradere ſolent.

Quare illis prætermiſſis; ad ultimarum ſyllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE

DE ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum nũmerum aut æquant, aut etiam ſuperant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, *a* finita producuntur: ut, Amã, contrã, ergã. Excipias pută, ităquiă. A

Item nominativos, & omnes caſus in *a*, cujuſcunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*; ut, ô Æneã, ô Thomã: & ablativum primæ declinationis; ut ab hac Muſã. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habet communem, ſed frequentius longam: ut, Trigintã, quadragintã.

In *b*, *d*, *t*, deſinentia, brevia ſunt: ut, ab, ăd, căpŭt. B, d, t.

In *c* deſinentia, producuntur ut, ãc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c* ſemper contrahũtur: ut, Lăc, nĕc, donĕc. Duo ſunt communia; Fac, & pronomen hic: & neutrum hoc, modò non ſit ablativi caſus. C

E finita, brevia ſunt: ut, Marĕ, penĕ, legĕ, ſcribĕ. E

Excipiendæ ſunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unà cum adverbiis indè enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, poſtridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & ſiqua ſunt ſimilia. Et ſecundæ item perſonæ ſingulares imperativorum activorum ſecundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producuntur etiam monoſyllaba in *e*: ut, Mē, tē, ſē: præter quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones incliticas.

Quin & adverbia quoq; in *e* ab adjectivis deducta, elongum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ, tamen & malĕ corripiuntur omnino.

Poſtremò, quæ a Græcis per *η* ſcribuntur, naturâ producuntur, cujuſcunque fuerint caſus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa ſunt: ut, Dominī, magiſtrī, amarī, docerī I

docerī. Præter Mihi, tibi, ſibi, ubi, ibi, quæ ſunt communia.

Niſĭ verò & quaſĭ corripiuntur: Cujus etiam ſortis ſunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genivus ſin gularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladĭ, Phylladĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amaryllĭ. Alexĭ. Daphnĭ. }

L finita corripiuntur: ut, Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, sal, consŭl. Præter nĭl contractū à *nihil*: & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*: ut, Michaël, Gabriël, Raphaël, Daniël. L.

N finita producuntur: ut, Pæān, hymēn, quin, Xenophōn, nōn, dæmōn. N.

Excipe Forsăn, forsĭtan, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntamĕn.

Corripitur & *In* cum compoſitis: ut Exĭn, ſubĭn, deĭn, proĭn. In.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen caſtrantur: ut, Mĕn? Vidĕn? Audĭn? Nemŏn?

Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis correptum habet: ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis. En.

Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuſcunq; fuerint caſus: ut, Nom. Iliŏn, Peliŏn: Ac. Caucasŏn, Pylŏn. On.

Quædā etiā in *in* per *i*, ut Alexĭn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à nominativis in A: ut, Nominat. Iphigenia, Ægina. Accuſat. Iphigeniăn, Æginăn.

Nam in *an*, à nomnitivis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accuſat. Æneān Marſyān.

O finita, communia ſunt: ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*. O finita.

Præter obliquos in *o* qui ſemper producuntur: ut, Huic dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, faſsō, primō, manifeſtō, &c.

Præter ſedulò, mutuò, crebrò, ſerò, quæ ſunt communia.

Cæte-

Cæterùm modŏ & quomodŏ ſemper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o* producuntur, ut, Dō, ſtō, ut & ergô pro cauſâ.

Item Græca per ω cujuſcunque fuerint caſus: ut hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō Apollō.

R finita corripiuntur: ut, Cæſăr, torculăr, pĕr, vĭr, uxŏr, turtŭr. R.

Cor, ſemel apud Ovidium productum legitur: ut,

- ∪ ∪- ∪∪ - - - ∪∪-∪∪ --

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr: Pār quoque cum compoſitis: ut, Compār, impār, diſpār.

Græca item in *er*, quæ illis in ηρ deſinunt: ut, Aēr, cratēr, characTēr, æthēr, ſotēr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, *As es, is, os, us.* S.

Primò, *as* finita producuntur: ut Amās, musās, majeſtās, bonitās. As.

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit: ut, Arcăs, Pallăs. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium: ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accuſativo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita longa ſunt: ut, Anchisēs, ſedēs, docēs, patrēs. Excipiuntur nomina in *es* tertiæ inflexionis, quæ penultimā genitivi creſcentis corripiunt: ut, Milĕs, ſegĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs; & pēs, unà cū compoſitis: ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt. Es.

Es quoque à *Sum*, una cum compoſitis corripitur, ut, Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi poteſt, una cum neutris ac nomina-

nominativis pluralibus Græcorum: ut, Hippomanēs, cacoëthēs, Cyclopes, Naiades.

Is. *Is* finita, brevia sunt: ut, Parĭs, panĭs, tristĭs, hilarĭs.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur: ut, Musīs, mensīs, à *mensa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis: ut, Samnīs, Salamīs: *Genitivo* Samnītis, Salamīnis,

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casus: ut, Simoeīs, Pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia: ut, Vīs, līs; præter ĭs, & quĭs nominativos, & Bĭs apud *Ovidium*.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborū in *is*, quorum secūdæ personæ plurales desinūt in *îtis*, penultimâ productâ, unà cū futuris subjūctivi in *ris*: ut, Audīs, velīs, dederis. *pl.* Audītis, velītis, dederītis.

Os. *Os* finita producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs, ossis: Et Græca per *o* parvum: ut, Delos, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us. *Us* finita, corripiuntur: ut, Famulŭs, regiŭs, tempŭs, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis: ut, Salūs, tellūs: *Genitivo*, salūtis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singulares: ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba: ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ous* diphthongum, cujuscunque fuerint casus: ut, Hic Panthūs, Melampūs: Hujus Sapphūs, Chīūs.

Atq; piis cunctis venerandum nomen I E S V S.

V. Postremò, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

OMNIUM NOMINUM IN regulis generum contentorum, tum *Heteroclitorum, ac Verborum, interpretatio aliqua.*

ABdo, Abſcondo, occulto. *To hide.*

Abyſſus, immenſa quædam profunditas impenetrabilis. *A depth that by ſounding cannot be found.*

Acarnan, gens ex quâdam regione Græciæ. *The people of Acarnania in Greece.*

Acceſſo, eo ad vocandum, vel voco. *To go to call.*

Acer, Arbor. *A Maple-tree.*

Acies, acumen rerum ſecantium, exercitus inſtructio, oculi lumen. *An edge. The array of an army. The ſight of the eye.*

Acus, inſtrumẽtũ ſartoris, ac mulieris ornamentum. *A needle, or an inſtrumẽt wherewith womẽ did ſet their hair.*

Adeps, omnis pinguedo, ſive carnis, ſive alterius rei. *Fat.*

Adipiſcor, aſſequutus ſum. *to obtain.*

Adoleſcens, juvenis adultus. *A ſtripling from twelve to one and twenty.*

Ador, frumen i genus *vel* farris. *wheat.*

Advena, qui non eſt civis, ſed externus. *A ſtranger.*

Aequor, mare, pelagus. *The ſea, becauſe nothing is more plain then it: for* Aequor *doth generally ſignifie a plain in any parcel of the World. It is taken for the air alſo, as* Aſpice bis ſenos volitantes æquore cygnos.

Aes, ſpecies metalli rubro colore. *Braſſe, and becauſe that in old time money was made of it,* Aes *ſometime doth ſignifie money.*

Aether, tota cœli ſyderúmq; ſubſtantia ac compago. *The whole ſubſtance of the ſpheares, from the fire unto the extreameſt circuit of heaven.*

Affinis, cognatus. *A kinſman by marriage.*

Agnoſco, eſt noſcere id, quod nobis olim aut viſum fuit, aut alia quapiam ratione cognitum. *To recognize, to know anew, or to come to remembrance of.*

Ago, facio. *To doe.*

Agragas, urbs Siciliæ, *A towne in the Iſle of Sicilie, called now Gergenti.*

Agricola, qui exercitat rem ruſticam, *an husbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans. *a certaine ſea-bird that lieth in the ſands, and hatcheth in Winter.*

Ales, quælibet avis, aut velox. *a bird, or ſwift.*

Alnus, genus arboris. *an alder-tree.*

Alo, nutrio. *to nouriſh.*

Alter, *The other of the two.*

Alvus, qua ſordes defluunt aut lavantur. *The paunch, and ſomtime the belly without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ, eo quòd mammis careant. *Certain women of Scythia, ſo named for lacking a dugge.*

Ambigo, circumago, circundo. *to compaſſe, to doubt.*

Amicio, veſtio. *to cloath.*

Amnis, fluvius *a River.*

Anas, avis in aquis degens. *a duck, or a drake.*

Ango, crucio, premo, vexo. *to trouble or vex.*

Anguis, ſerpens in aquis degens. *a dry or a water ſnake.*

Animus, conſilii principium. *the minde.*

Anna, nomen mulieris. *Anne.*

Annuo,

Annuo, assentior. *To assent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum, & 6 horarum. *A yeare.*

Antes, ab ante, eminentes lapides sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica. *The pillars or sailing stones, that sail over the walls to beare the frame, or the dry stone wall that incloseth a vineyard, or the first set or frontier of vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum. *A preservative against poyson.*

Antiæ, muliebres capilli in fronte demissi. *A womans forelocks.*

Antistes, in aliqua re summus. *A president or chief ruler, man or womā.*

Anus, vetula. *An old wife.*

Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc Tarentina dicitur. *Tarentine.*

Aperio, indico, refero. *To open, to shew, or to declare.*

Apes & apis, animal mellificum. *a Bee.*

Apiscor, elloquor, acquiro. *To obtain.*

Apollo, deus, quem Græci soiem appellant. *The God of wisedom and Physick, and of prophecie, and the God that carrieth the Sunne about.*

Appendix, quod aliis adjunctum, quasi ex alio pendeat. *An appentise, or an addition to increase a thing.*

Applico, jungo, & advenio. *To apply unto, or to arrive.*

Aptôton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu. *A Noune undeclined: having one termination in all cases.*

Aqualis, vasis genus quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus. *A Laver, or an Ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ significationis. *A tree.*

Arcas, ex Arcadia populus. *The people of Arcadie.*

Arceo, pello, & advenire non sino. *to keep away.*

Arcesso, voco & accuso. *to call, or to accuse, or to goe to accuse.*

Arctus, ursa, quam nostri septentrionem dixerunt, signum cœleste. *A signe called the Beare, or the wagon.*

Ardeo, uror, inflammor. *to be hot.*

Argos, oppidi nomen. *A town of the Peninsula of Greece, called Peloponnesus.*

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur. *Armour, or any kinde of weapon.*

Aruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.*

As est libra, id est, duodecim unciæ. *A pound of xii. ounces, or the whole sum of any thing.*

Assecla, qui continuè, & semper aliquem sequitur. *A Page, or Lackey, or continuall waiter.*

Astud, olc, fallaciis. *By deceit or guile.*

Athamas, nomen viri. *A mans name which should be sacrificed for his sonne Phryxus.*

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaiā & Macedoniam. *the city of Athens.*

Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that striveth for a game.*

Atomus, corpus insecabile. *A mote so small that it cannot be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capit. *A fowler, man or woman.*

Audeo, ūm ausus. *to be bold.*

Aveo, cupio. *to desire, or covet.*

Avernus, lacus Campaniæ prope Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy, where hence they thought was descent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *to increase.*

Augur, qui futura prænunciat. *A soothsayer, man or woman.*

Auriga, qui vel quæ currum ducit. *A wagoner, a carman, or carter.*

Auster, ventus flans è meridie. *the south-winde.*

Author, qui vel quæ aliquod opus facit. *the worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis, diametros mundi, & dicitur lignum teres, circa qnod rota currus vertitur. *An axle-tree: and by translation, the straight line that may*

may be immagined from the one pole to the other.

B

BAcchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. *the feast of Baechus.*
Bacchar, herba radicis odoratæ. *An herb that the French men call our Ladies gloves.*
Bacchus, deus vini. *the drunken god, the god of wine.*
Bacculus, bacillus, & baculum, & hinc bacillum, scipio. *a staff.*
Balneum, locus publicus vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendorum sordium causâ lavamur. *a Bath.*
Barathrum, erat locus profundior Athenis, putei modo vel formâ. *a certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*
Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro, vel calamo. *the lute, or any like that is plaid on with a quill. It is also* Barbitos, *both masculine and feminine.*
Bellaria, cibi secundæ mensæ. *junkates.*
Bes, unciæ octo. *Eight ounces.*
Bibo, potum haurio, humorem attraho, *to drink.*
Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any instrument with two teeth: or a sheepe of two teeth, in the feminine gender.*
Bifrons, habens duas frontes. *He or she that hath a face before, and another behinde.*
Bilis, humoris genus. *It is with this word* atra, *melancholy; and with* flava, *choler: and being used alone, is the same disease that* Cholera *is after* Cor. Celius. *See* Cholera.
Bombex, vermis, & pro materia sumitur. *A silk-worm, or silk.*
Bos, nota est significatio. *An ox, bull or cow.*
Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. *The Isle which is inhabited of Englishmen, and Scotishmen, called* Britannia major.
Britannia minor, *Is Britain in France.*
Bubo, avis nomen, à bovis mugitu. *An owle.*
Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horse.*
Byssus, tenuissimi lini genus. *A most fine sort of fine flax, whereof a precious kinde of linen cloth is made. It may be taken for silk also.*

C

CAcoethes, malus mos. *An evill custome, or a bile hard to be cured.*
Cadaver, corpus mortuum. *a carcase.*
Cado, corruo, præcipitor, vel labor. *To fall, and somtime to happen, to Chance.*
Cædo, percutio, ferio, Verbero. *To strike or to beat, and sometime to cut, or to loppe, or to prune trees, sometime to kill, to sacrifice, and sometime to break,* as cædere januam saxis, instare ferro.
Cællo, percutio, aut frango. *To smite or to break,* antiquum verbum. *The compounds whereof bee in use onely.* Cello *is read also without a diphthong.*
Cælum vel Cœlum, extrema mundi determinatio cum sphæris, quas ambit ad elementum usque. *Heaven, or with a difference any of the spheres. It signifieth weather also.*
Calco, pede comprimo. *To tread upon, and by a translation unto the minde, to despise and set nought by.*
Calendæ, dies primus cujusq; mensis. *The first day of every moneth.*
Caleo, ferveo, calidus sum. *to be hot, or to glow.*
Callis, via perdurata, id est, via trita. *a pathway.*
Calvo, decipio, frustror. *to deceive, and to beguile, to tromp.*
Calx, pes imus, & pro cujusvis rei fine ponitur, vel pro materia quâ lapides in muro conglutinantur. *an heele, or last end of a race, or line.*

Cambio,

Cambio, commuto. *to exchange; and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide ſtratis. *a chanell.*

Cancelli, ligna inter ſe modicis intervallis in tranſverſum inſtar retis invicem annexa. *a lattice, or the liſts of a game, place, or of a ſpectacle.*

Canis, animal latrabile, & piſcis marinus, & ſignum cœleſte. *a dog, or a dog-fiſh: a ſtar or a ſigne in the firmament called* canis.

Cano. *To ſing, to endite poetically, to play upon inſtruments: ſometime it is to praiſe or propheſie.*

Capeſſo, capio, ſive ad capiendum eo. *to take, or to go to take: and ſometime* recipio me, *to goe: as* Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capeſſam.

Capio, *to take, to delight, to deceive, to chuſe, to abide and ſuffer: as* Capio dolores. *to hold or contain. to invade and catch: as* Navem cepimus. *to inflame with love. and it is lightly of ſuch ſignification as the ablative is that cometh with it.*

Capiſtrum, capitis Vinculum, adhibitum ne animalia aufugiant. *an halter.*

Capital, quod olim ſacerdotes geſtabant in capite. *an ornament that the Nunnes were wont to beare upon their heads.*

Capra, animal à carpendis virgultis dictum. *a Goat.*

Car, aliquis è Caria. *a man of* Caria.

Cardo, quo janua movetur. *an hook or hinge.*

Careo, eſt rem deſideratam non habere. *to lack, or to be without, and ſpecially ſuch a thing as once we had.*

Carex, herba acuta, duriſſima. *Sedge.*

Caro, quod anima careat, non ſolum de animalibus, ſed etiam de piſcibus & fructibus. *the meat of any thing but moſt commonly fleſh.*

Carpo, decerpo. *to crop, to bite off, nottle or to gather. It is alſo to leaſe, or to chuſe out, and ſomtime to taunt or rebuke.* Carpere viam. *Is to begin to journey.* Carpere vitales auras. Carpere lanam. *to toſe wooll,* Carpere linum. *to hatchel flax.* Carpere cibum. *to eat.*

Caſſis, ſis reticulum. maſc. pro galea, fœm. eſt caſſis, idis, & hæc caſſida. *a net, or an helmet, in the feminine gender.*

Caſtra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *the camp, the pavilion, or the army.*

Cato, nomen viri. *a certain Romans name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, conſulo, proſpicio nè aliquid præter ſpem eveniat. *to beware, or to be wary and heedfull.* Cavere *is alſo to put in aſſurance, and to ſave harmleſſe by caution or ſureties.*

Caulis, in herbis dicitur ipſum robur, ſive ſtipes. *a ſtalk.*

Cedo. *to give place, to depart, and goe away.*

Cedrus, arbor ingens & procera. *a Cedar-tree.*

Cello, *See* Celio.

Cenſeo, exiſtimo, puto, arbitror. *to deem, to judge, to ſuppoſe, to thinke, to tell ones minde. Some take it for to be angry.* Cenſeri. *is alſo to be in books of ſubſidies, and to be taxed or valued.*

Centum. *an hundred.*

Centuſſis, centum librarum. *an hundred pound.*

Cera, illud quod melle ex favis expreſſo remanet. *Wax.*

Cerno, video. *to ſee, and by tranſlation, to perceive and underſtand. Sometime to decree and appoint. to ſift, renge, or boit, to ſever and part, to fight, to goe unto: as,* Cernere hæreditatem.

Cetus, piſcis maximus. *a VVhale.*

Cholera, eſt ventriculi immodica perturbatio, ſuprà & infrà per vomitum facta. *the cholicke. It is alſo choler, the hot and dry humour.*

Cicer, genus leguminis. *a certaine Italian peaſe.*

Cico,

Cieo, turbo, commoveo. *to trouble, to ſhake and ſtirre, and ſometime for* Cio, *it is to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis. *aſhes.*

Cinis, eſt avis quam alio nomine alaudam dicimus. *a larke.*

Claudo, obſtruo, obſero. *to ſhut or cloſe, to make faſt, to ſtop, or to ſtay, not to ſuffer to paſſe: as,* Ecce maris magnâ claudit nos obice pontus.

Clivus, locus molliter arduus, & pro colle poni ur. *a bank, a rijſing, alſo a little hill.*

Clunis, natium tumor. *the buttock.*

Cluo, ſplendeo. *to ſhine, to gliſter, ſometime to fight.*

Clypeus & Clypeum, ſcuta majora, & propriè peditum. *a buckler.*

Cœlum. *a graving toole, the skie, that is as much of the world as is above the element of fire, which is called* æther, *or* quintum elementum. Cœlum *alſo is taken for the air: as,* In hoc cœlo qui dicitur aër.

Cœno, cœnam ſumo. *to ſup, or to take ſupper.*

Cœpio, pro incipio, antiquum eſt. *to begin.*

Cognoſco, noſco eos qui priùs incogniti erant. *to know that which we knew not before: ſometime diligently and attentively to conſider, or to underſtand, to ſearch by an enquirie, and to ſit in judgement.*

Collis, monticulus. *an hillock.*

Colo, adoro, veneror. *to honour or worſhip with prayer, to exerciſe, to make much of, to inhabite, to love,* Vitam colere, *is to lead a life: ſometime to plow or till the grounds, ſometime to deck and trim.*

Colus, inſtrumentum quod penſa continet. *a diſtaff, or ſpindle.*

Comes, comitans aut ſequens. *a companion by the way, either man or woman.*

Comminiſcor, fingo, excogito. *to imagine, to feign, to invent and deviſe, to aſſay, to bring a man to the belief of that that is not.*

Como, comam compono. *to kemb, to dreſſe the buſh with a comb, or to deck and adorn.*

Compago, compactio, & conjunctio. *a joynt.*

Compedes vinculi genus. *a pair of fetters or gives.*

Conditor, qui aliquid facit, *a maker or a builder.*

Congrus, conger, genus piſcis. *a Congre.*

Conjux, maritus vel uxor. *a husband or wife.*

Conſulo. *to ask counſell, with an accuſative: to give counſell, or provide for, with a dative: to take in good worth, with a genitive. Sometime is is to ſit in counſell, and to deliberate, but uſed plurally: as,* conſulunt Senatores.

Coquo, cibum uſui aptum reddo. *to dreſſe meat, to play the Cook, to prepare and goe about: as,* bellum coquere. *to vex and trouble, as* Coquit me cura. *to concoct to bring our nutriment unto a naturall ferment or juyce.*

Cor, præcipuum inter viſcera, & vitæ ſedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo animal regitur, quaſi fons quidam & domicilium, *the heart, and ſometime it is uſed for the minde.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *a basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. *an horn. By tranſlation the turning of rivers be called* Cornua. *it ſignifieth alſo the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritiâ & rigiditate cornibus ſimiles, fructum circa ſolſtitium ferens, primo candidum, poſtea ſanguineum. *a certain tree unknown among us.*

Coſtus,

Coſtus, radix magni odoris. *a ſhrub growing in Arabia, Iury and Syria, having a root of very fragrant ſavour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincenſe.*

Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *the Hip.*

Crater, vel cratera, vas amplum, cui vinum aut oleum imponimus. *a Goblet or ſtanding peece.*

Crepo, ſono. *to crack, ſometimes to complain, lament and accuſe, as* Quis poſt vina, gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima muuſcula quæ pueris dantur. *all manner of things that are given children in their infancie, as Corrals, ſwadling-bands, daggers, timbrels, and ſuch like.*

Cres, Cretenſis. *a man of Candy.*

Creta, inſula eſt. *the Iſle called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars a genibus uſque ad inferiorem pedem. *a leg.*

Chryſtallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *Chriſtall.*

Conditor, qui aliquid facit. *a maker or builder.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *a basket.*

Cubo, jaceo. *to lie, and ſometime to be ſick in bed.*

Cucumis. *a Cucumer, the wich is called alſo in* Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. *a gnat.*

Cumbo. *the ſame that* Cubo *is.*

Cunabula, cunæ. *a Cradle.*

Cunæ, Cunabula, idem.

Cupio, cupto, deſidero. *to covet; to deſire, to luſt for, and ſometime with a dative, to favour.*

Cupreſſus, arboris nomen. *a Cypreſſe-tree.*

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *a weeſel.*

Cures, oppidi nomen. *a townes name.*

Curro, celeriter eo, gradum precipito, intentâ celeritate viam quaſi voro. *to runne, and ſometime to flow, that is, to run as rivers doe.*

Cuſpis, acutior pars haſtæ. *the point of aſpeare, pike, partiſane, or any other like.*

Cuſtos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. *a keeper, man or woman.*

Cyprus, inſula dives. *Cypres the Iſle.*

D

DAma, animal timidum. *a Buck, or a Doe.*

Damno, damno afficio, vel condemno. *to damage or to condemne.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum ſubdo, ſive in manus & arbitrium do. *to yeeld:*

Defrutum, à deferendo, vinum decoctum ad mediam partem. *Wine ſodden to the halfe.*

Dego, ago. *to live.*

Deleo, expungo, proprièlineas aut regulas. *to put out and to cancell.*

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati eſt. *the thing wherein we take pleaſure.*

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piſcis maris, & ſignum cœleſte. *a Dolphin.*

Demo, aufero. *To pull away, and to exempt.*

Dens, notum eſt per ſimilitudinem capitur pro omni, quo aliquid teri poteſt. *A tooth.*

Depango, defigo. *To faſten downe, and to plant.*

Deſidia, ignaviæ vitium. *Slothfulneſſe.*

Dico, loquor, nomino. *To ſpeake, or to call.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A day.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To denie.*

Digredior, diſcedo. *To goe from.*

Diligo, amo. *To love.*

Diluo, aquâ vel quovis humore aliquid purgo. *To purge with waſhing.*

Dindymus, jugum montis Phrygiæ, Idæ matri deûm dicatum. *The top of Ida, the hill by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium ſonus. *A double ſound, A diphthong.*

Diptôton, nomen flexum duobus in caſibus quibuſcunque. *a Noun declined with two caſes whatſoever.*

Diræ, imprecationes, execrationes, &

& inferorum furiæ. *Cursings, bannings, and the furies of hell.*

Disco, capio doctrinam. *to learne.*

Dispesco, separo, dirimo. *to sever.*

Displiceo. *to displease.*

Ditionis, imperii, dominii. *Of my right and title. We need not scrupulously to refuse.* Ditio, *the Nominative.*

Divido, partior. *to divide.*

Divitiæ, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*

Do, do o. *to give.*

Doceo, alicujus rei cognitionem alteri trado. *to teach, and sometime to shew and to declare, to warne, and to ascertaine.*

Dodrans, unciæ novem. *Nine ounces.*

Doleo, tristis sum. *to be sorrowfull.*

Domo, mansuetum facio. *to tame.*

Domus, ædificium ad habitandum factum. *An house.*

Duco, notum est. *to lead, to marry, to account.*

Dulcedo, suavitas. *Sweetnesse.*

Dux. qui vel quæ ducit aliquem. *A guide, man or woman.*

E.

ECquis. *Whether any.*

Edo, comedo. *to eate.*

Edo. i. emitto. & quasi extrudo. *to set out, and to evulgate, and sometime to exhibit and shew,* as Edere spectacula. Edere animam, *is to die. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.*

Edoceo, diligenter doceo. *Thorowly or perfectly to teach.*

Effata, sunt ultimæ precationes augurum post finem auspiciorum extra urbem dictæ. *the prayers that Soothsayers said, after notice taken of birds flying, before they entred the city.*

Egeo, careo. *to need.*

Elephas, elephantus, animal fama notum. *An Elephant.*

Elis, civitas Arcadiæ. *A city in* Arcadia, *or a country in* Peloponnesus.

Emineo, præ aliis appareo, vel excello. *to appeare before others, and to passe them.*

Emo, comparo, mercor. *to buy.*

Ensis, gladius. *a sword.*

Epasco. *to eat up, to consume with feeding, and to leave nothing.*

Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium. *A banquet or feast.*

Eques, homo equo insidens. *An horseman, or he or she that rideth.*

Eremus, locus desertus. *A desert or wildernesse.*

Eripio, extra rapio. *to pull out.*

Esurio, famem patior. *to hunger.*

Eventus, eventum, quo casu aut fortuna nobis evenit. *Hap, or that that cometh to passe.*

Excludo, extrà claudo. *to shut out.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *Watchings and wardings*

Exculpo perfectè scalpo, vel scalpendo conficio *to carve, to grave, to cut out, to scratch out:* as, Oculum exculpere. *to wrest or wring out:* as, Verum exculpere.

Excurro, extracurro, vel præcurro. *to run out, or to out run before, to amount to a great deale, to make an outrode or an excursion.*

Excuso, extrà culpam reddo. *to excuse.*

Excutio, ejicio, emitto. *to smite out.*

Exequiæ, funebre officium. *the ceremonies of the buriall.*

Exlex, sine lege vivens. *A lawlesse man or woman.*

Expergiscor, evigilo. *to awake.*

Experior tento, vel tentor. *to prove, or to be proved.*

Explico, extendo, & declaro. *to stretch out, and to declare.*

Exta, propriè cor, jecur, & pulmo dicuntur. *the entrals.*

Extorris, Exul. *A banished man or woman.*

Exul, qui vel quæ exulat. *A banished man or woman.*

Exuo, exolvo, denudo. *to put off. to uncloath.*

Exuviæ, ab exuendo. *the things that we put off.*

UMI

F

FAcies. *A face.*
Facio, aliquid ago. *To make.*
Facesso, facio, vel ad faciendum. *to make, or to goe to make.*
Fallo, decipio. *to deceive.*
Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*
Far. *Once a generall word for any kinde of graine or corn: as,* Triticeum far, hordeaceum, siligineum, &c. *But now it signifieth one certain kinde, called* Ador, *which is bread corne.*
Farcio, saturo, impleo, pinguefacio, sagino. *to stuff, to fill, to satisfie, and make fat.*
Fas, pium, religiosum, & dignum facto. *Lawfull, right, godly, and worth the doing.*
Fascis, lignorum aut alicujus, rei congeries. *a faggot.*
Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, & causæ festivitatum explicabantur. *a Register for the order of things, for the whole year.* Fasti dies, *were dayes wherein the Iudges might give sentence without offence of the gods, with these three solemn words of the law* Do, dico, addico. Nefasti dies *were their contrary dayes.*
Fateor, annuo, concedo. *to grant and assent unto.*
Fatisco, deficio, aut defatigor. *Abundantly to gape.*
Fatiscor, fessus sum. *To be weary, to faint and to be weak.*
Faveo, rectè alicui opto, *to favour.*
Fel, purgamentum sanguinis. *the gall.*
Feriæ, dies cessationum ab opere. *Holy dayes, or times of pastime used.*
Ferio, percutio. *to strike.*
Fero. *to bear, or to suffer, to lead or tell, to give, to covet, to advance, to bring forth, to have, to take away, to obtain, to ask advice: as,* Pompeius tulit ad populum.
Ferveo, valdè caleo. *to be hot.*
Fervesco, caleico. *to wax hot.*
Ficus, arbor vel morbus. *a fig-tree, or a certain bile rising in the fundament.*
Fides, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*
Fido, fiduciam & spem habeo. *to have trust.*
Figo, *to fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.*
Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. *Fern, whereof there be two kinds, as in herbaries you shall see.*
Filum, illud subtile quod ex lino lanâve trahendo ducitur. *a threed.*
Fimus, Iætamen & excrementa animalium, quibus agri stercorantur. *Dung: It is also* Fimum *in the neuter gender.*
Findo, difleco, diffindo. *to cleave.*
Fingo, formo. *to fashion.*
Finis, extremitas sive terminus in unaquaque re. *an end.*
Fio, efficior. *to be made.*
Flaveo, flavus sum. *to be yellow.*
Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. *to bow, to move, and to cause to follow.*
Fleo, lachrymor. *to weep.*
Flo, spiro. *to blow.*
Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. *a flower.*
Fluo, decurro propriè ut liquores. *to flow.*
Fodio, terram eruo. *to dig.*
Follis, instrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *a pair of bellowes.*
Fons, scatebra. *a well.*
Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *a pair of tongs.*
Forfex, instrumentum tartorum quo aliquid scinditur. *a pair of sciffers.*
Fors, fortuna, casus. *Hap.*
Forum, à ferendo, quia lites, & venalia

nalia illuc feruuntur. *the judiciall place, and then it is named* Forum judiciale: *or the market place, and is called* Forum venale.

Frango, rumpo, deſtruo. *to break.*

Frenum, vel frænum, inſtrumentum quo equum inſeſſor coercet. *A bridle.*

Frico, ſcalpo. *to rub.*

Frigeo, frigidus ſum. *to be cold.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, neceſſarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. *of corn or pulſe. Some make the Nominative hereof* fruges, *and ſome* frux, *the formoſt is not to be miſliked.*

Fruor, delectationem, & fructum capio, & alor. *to take pleaſure, and fruit, and profite of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus, *Flying, or running away.*

Fugio, vito, currendo relinquo. *to flee from, to avoid.*

Fulcio, ſuſtineo, munio. *to underprop, and to ſhore.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum ſpargo. *to melt, or to poure,*

Funis, reſtis. *a rope.*

Fur, qui vel quæ alteri ſubtrahit. *A man or woman thiefe.*

Furfur, purgamentum farinæ. *Bran or ſcurfe.*

Furio, inſanio. *To be mad.*

Fuſtis, baculus. *a club.*

G

GAbii, Volſcorum urbs. *A town in Italy ſeventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars ſita intra Pirenæos montes, inter Hiſpaniam, Germaniámque, et duo Maria, Oceanum Britannicum, & mare noſtrum. *France.*

Garamas, Libiæ incola. *A certain inhabitant of Africk.*

Gargarus, unus ex collibus montis Idæ. *A very high top of the hill* Ida. *There is alſo a town of that name at the foot of the ſame hill.*

Gaudeo, lætor. *to rejoyce.*

Gelu, proprie glacies. *Froſt or ice.*

Genu, curvatura qua crus & femur connectuntur. *A knee.*

Gero, porto. *to bear.*

Gibbus & gibber, ſolidus in dorſo tumor. *A jub or a bunch.*

Gigas, vir altiſſimæ ſtaturæ. *A Giant.*

Gigno, genero. *to beget.*

Gingiber, herba in Arabia naſcens. *Ginger.*

Glis, animal muri ſimile. *A dormouſe.*

Gliſco, creſco, augeor, invaleſco. *to increaſe and grow, to waxe ſtrong, to waxe fat, and much to deſire, and ſore to covet.*

Gluten, glutinum aut colla. *Glue.*

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, progredior. *To goe.*

Græcia. *The countrey of Greece, a great piece of Europe, which is now under the Turk.*

Græjugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aëre congelata. *Haile.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo. *A flocke.*

Groſſus, ficus abortiva, quæ non matureſcit. *A rathe ripe fig.*

Gruo, ut grues gruere dicuntur. *To cry like a Crane.*

Grus, avis nota. *A Crane.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni ſimile. *A Griffon.*

Gummi, liquor glutinoſus ex arboribus reſudans. *Gumme.*

Gurgulio, pars gutturis à naribus ad pulmonem, vel animal. *The weaſand, or a weeſell.*

H

HAbeo, possideo, teneo. *to have.*
Hæreo, arctè alicui rei infigor. *to cleave unto.*
Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. *an heir.*
Halec, pisciis qui sola aqua nutritur. *An Herring.*
Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco. *to draw.*
Heros, vir illustris & nobilis. *A noble man, a man of great excellencie in worthy facts, and therein more like a god then a man.*
Hesperus, serotina stella. *the evening starre.*
Heteroclitum, nomen secus, quàm declinationum canones poscunt, flexum. *A word declined otherwise then the bare rules of the declensions do require.*
Hilaris vel hilarus, jucundus, lætus. *Merry.*
Hippomanes, virus ab equâ collectum, vel caruncula in fronte pulli equini hominem ad insaniam redigens. *Poyson to procure love withall, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*
Hirundo, avis notissima. *A swallow.*
Histrix, animal ex herinaceorum genere. *A porc-pike.*
Homo, notæ significationis. *A man or woman.*
Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*
Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quàm frumento arista est mordacior. *Barley.*
Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An host, or an hostesse, or a guest, man or woman.*
Hostis, inimicus vel peregrinus. *An enemy.*
Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentifull, or a dug, or the udder of any beast.*
Humus, terra humefacta. *The ground.*
Hydrops, aqua intercus. *The dropsie.*
Hyems, bruma. *Winter.*

I.

JAceo, decumbo. *to lie.*
Jacio, emitto, ac vi impello. *to cast, to hurle, to lay; as* Jacere fundamentum: *or by translation, it is to make a beginning.* Jacio, *is sometime to spread abroad by rumour, and sometime to object against one, with an Accusative with this preposition* In.
Jaspis, lapis pretiosus. *A greene pretious stone, whereof there be diverse kinds and degrees of diverse colours.*
Ico, ferio, percutio. *to strike, to smite: as,* Icere colaphum. Icere fœdus, *is to strike up a bargaine.*
Icon, imago. *An image.*
Ida, mons altissimus Troici soli. *An hill in the country of Troy.*
Idus, dies qui dividunt mensem. *In March, may, June, and October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*
Jecur, hepar. *the liver.*
Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*
Illex, qui sine lege vivit. *A lawlesse body, man or woman.*
Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum. *A showre.*
Imbrex, canalis, vel regula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tile.*
Immineo, insto. *to hang over.*
Impetis, violentiæ, invasionis. *Of violence and boistrousnesse.*

Incesso,

Inceſſo, accuſo, impeto. *to accuſe, to provoke, to revile, to invade and enter into.*

Incido, ferio, ſeco. *to cut, to grave in.*

Incido in aliquid, vel ſuper aliquid eado. *to fall into by hap, to run into: as,* Incido in errorem. *And ſometime to happen, or to chance.*

Incipio, inchoo. *to begin, to take in hand, to enterprize.*

Inculco, eadem ſæpius iterando ingero. *Often to repeat.*

Indo, impono. *to put in.*

Indoles, facilis ſignificatio futuræ probitatis. *towardneſſe, or likely diſpoſition.*

Induciæ, pax in paucos dies. *A truce.*

Indulgeo, obſequor. *to ſet much by, and to give to.*

Inermus, vel inermis, qui armatus non eſt. *Unarmed.*

Infans, homo per ætatem nondum ſciens fari. *A babe.*

Inferiæ, ſacrificia, quæ inferis ſolvuntur. *Sacrifice done unto ſpirits in hell. Hereof* Inferias facere, *is* Manes ſacrificiis placare, *that is, to celebrate Obites and Obſequies.*

Inficias, negationem, ſe vel debere, quod actor poſcit, vel commiſſe quod accuſator objicit. *A denyall, and it followeth onely the Verb* Eo.

Inficio, intingo, vitio, ſeu maculo, *to die, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio. *to give an onſet, and to invade.*

Injuſſu, abique authoritate, & temere ſine juſſione. *Without bidding.*

Inſidiæ, doloſa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A lying in wait for, or a deceit.*

Inſtar, ſignificat vel ſimilitudinem, vel æquiparationem & menſuram. *Like, or as big, or the image.*

Intelligo, capio. *to underſtand.*

Interpres, qui authores declarat, aut aliquid ex linguâ in linguam tranſfert. *An interpreter, man or woman, or a tranſlatour.*

Invidia, mœror ex aliena proſperitate. *Envie, ſorrow for another mans welfare, or elſe the evill will and ſpight of a man.*

Jocus, eſt quidam lepor & feſtivitas in verbis. *A merry ſcoffe.*

Iraſcor, irâ ſtimulor. *to be angry.*

Iſmarus, mons Thraciæ, aſper & incultus ex unâ parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis. *A certaine hill in* Thracia *ſo named.*

Iter, itio, actus eundi. *A journey.*

Jubar, ſol, vel ipſius ſplendor. *the Sunne beame.*

Jubeo impero. *to command.*

Judex qui vel quæ judicat. *a Judge, he or ſhe.*

Jugeris, agri tantum quantum ab uno pari, aut jugo boum, uno die arari poteſt. Plinius. *We call it an acre. the authors do vary in the meaſure of it. For the commodity of the Nominative and other Caſes, we may uſe* Jugerum.

Jugum, vertex, ſive cacumen montis. *the top of an hill. It is alſo a yoke, or a yoke of oxen, that is, a couple. By metaphore it is a ſervitude or a bondage. It is alſo a weavers beam. or a paire of gallows, ſuch as for ignominie the Romanes went under.* Tribus haſtis jugum fit, humi fixis duâbus, ſuperque eas tranſverſâ unâ deligatâ.

Jungo, copulo, & quaſi in unum ago. *to joyne.*

Juno, dea, Jovis uxor. *the goddeſſe, Iupiters wife.*

Juro, juramentum facio. *to ſweare.*

Jus, quod natura, aut civitas aut gens jubet, & liquor eorum, quæ coquuntur. *the law and right, and the broth of any thing ſodden.*

Juſſu, imperio, juſſione. *By commandement.*

Juſta, idem quod exequiæ.

Juſtitium, juris dicendi intermiſſio. *No terme.*

Juvenis, qui adoleſcentium exceſſit ætatem. *One come to mans age.*

Juventus, ætas juvenilis. *Mans ſtate.*

Juvo, auxilium do. *To help.*

L

LAbes, hi tus, macula, dedecus. *A great chap, a ſpot, a diſhonor, or reproach.*

Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labour and toil, pains taking, ſometime it is miſery, calamity, peril, danger, travell.*

Lac, ſuccus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milk.*

Laceſſo, vexo, incito, provoco. *To trouble, to provoke*

Lacio, in fraudem duco. *To allure, or to entiſe.*

Lactes, graciliora inteſtina. *The ſmall guts.*

Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. *To give milk, or to deceive.*

Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos. *A lake, a weare, or a meyr.*

Lædo, verbo factóve aliquem offendo. *To hurt.*

Lælaps, nomen cujuſdam de canibus Actæonis. *One of Actæons dogges called* Lælaps, *for ſpeedy furiouſnes. For* Lælaps *ſignifieth a whirlewind, a tempeſt, and a ſtorm.*

Lambo, lingua lingo. *to lick.*

Lampas, ignis aut ſolis ſplendor. *A fire, or brightneſſ of the Sunne, or a lamp.*

Lanista, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *A Maſter of defence.*

Laquear, pars ſuperior cubiculi parum convexa. *A vaulted roof of a parlour.*

Lacer, herba quædam, & ſuccus qui ex culmo liſerpitii exuitur. *the herb out of which cometh the juice that the Apothecaries doe call* Aſa dulcis *and* Belzoe, *or* Belzoin, *the common people call it* Benjamin.

Lateo, abſcondor, non compareo. *to lurke or to be hidden.*

Lavo, aquâ purgo. *to waſh.*

Laurus, genus arboris. *A Bay-tree.*

Lebes, vas æneum. *A caldron or a panne.*

Lecythus, ampulla olearia, *A box for oyle and ointment. It is taken alſo for eloquence in writing.*

Lego, notum eſt. *To read.*

Lemures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins or night ſpirits.*

Leo, animal ferox. *A Lion.*

Leo, imprimo, formo. *To imprint, to form.* Abuſivum.

Lethum, mors, interitus. *Death.*

Liberi, pignora. *Children. One ſonne or one daughter, may be called* Liberi, *and ſo may Nephewes and their ſucceſſours.*

Libet, placet. *It pleaſeth.*

Libs, ventus Aphricus. *The ſouthweſt winde, by-weſt.*

Licet, fas eſt. *It is lawfull.*

Lichen, herba, vel graviſſimum morbi genus. *Livers wort, the Apothecaries call it* Hepatica. *It is alſo the kinde of leprie, called a ſaucefleam, in Latine* Impetigo.

Lien, ſplen. *The melt.* Dicitur & lienis, in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ. *An Italian of the countrey of* Liguria.

Limax, teſtudo & cochlea terreſtris. *The ſhelled ſnail, and the dew ſnail.*

Limus, veſtis genus ab umbilico ad pedes, ceu lutum aut cœnum mollius. *A kinde of garment, or elſe ſlime or mud.*

Lingo, lambo, id eſt, aliquid linguâ molliter tango. *To lick.*

Lino, aliquid alicui rei ſuperinduco. *To dawb.*

Linquo, committo, pecco, *To leave, to treſpaſſe.*

Linter, nâvicula è cavatâ arbore facta. *A cock-boat.*

Liqueſco, liqueſco. *To be molten.*

Liquor, liqueo, idem.

Liveo, lividus ſum, id eſt, ſordidus. *To be wan, or filthy.*

Lixa, coquus in exercitu, vel qui ſequitur quæſtus gratiâ. *the ſcullion that waiteth on an army.*

Locri,

Locri, urbs in Brutiis, *A town in Italy.*

Locus, proprie illud quod aliquid continet. *A place.*

Legos, ſermo, ratio, verbum. *Speech, reaſon, a word.*

Loquor, verbo qualiacunque profero. *To ſpeak.*

Luceo, lucem emitto. *to be light.*

Ludo, ludum exerceo, jocor. *to play, or to ſport.*

Lues, cum in urbe aut in agro febris aliúdve morbi genus, homines aut pecora, aut utróſque corrumpit. *A common diſeaſe or murrain.*

Lugeo, *to bewail, to lament a thing, or elſe abſolutely to mourn, and ſometime to be a mourner in apparell.*

Luo, ſolvo, pœnas do. *to redeeme, to cleanſe, to pay for.*

Luſtra, habitacula ferarum. *Dens of wild beaſts, or brothell houſes, and petty tippling houſes of bawdry.*

Lynx, animal maculoſum, acutiſſime videns. *Our men call this beaſt an Ounce.*

M

MÆnalus, mons quidam Arcadiæ. *A hill of that name in Arcadia.*

Magnes, lapis ferrum attrahens. *A ſtone that draweth Iron unto it. It is called alſo* Heraclius lapis, *or* Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi: & quicunque ante hos in infinitum. *Our aunceſtors.*

Malo, magis velim. *to will rather.*

Mando, comedo, vel committo. *To eat, or to commit.*

Maneo, ſiſto, & expecto. *To tarry, or to tarry for.*

Manes, dii inferi inter numina læva. *Spirits or devils.*

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hoſtibus. *Spoils taken in Warres.*

Manus, membrum notum. *A hand.*

Mapalia, agreſtes caſæ. *Sheep-coats, or ſmall cottages.*

Mare, pelagus. *The ſea.*

Margo, cujuſque rei extremitas. *the brink, or skirt of any thing, or the bank of a river or ſea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, deus belli. *The name of the god of warre.*

Martyr, teſtis. *A witneſſe, man or woman*

Mas, vir. *A man.*

Maſſicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. *An hill in that part of Italy that is called* Campania, *fruitfull of pleaſant wines.*

Mater, nota eſt ſignificatio, *a mother.*

Medeor, do medelam. *to cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero, Idem.

Meio, mingo. *to piſſe.*

Mel, liquamen dulce. *Honey.*

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Ætoliæ regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menſes, mulierum profluvium. *Womans flowers.*

Menſis, tempus lunæ curriculo confectum. *A moneth.*

Mereor, aliquid facio, quamobrem, dignus ſum, qui obtineam præmium vel pœnam patiar. *to deſerve.*

Meredies, dies medius. *Noon or the noonſteed.*

Metior, pondero, menſuro, conſidero. *to meaſure.*

Meto, ſeco, amputo herbam, vel ſegetem. *to mowe.*

Metuo, timeo. *to fear.*

Metuor, timeor. *to be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo, cum motu vel tremore. *Often with certain intermiſſions to ſhine, and likewiſe to bee moved, to put forth fingers to him with whom we play,* WILL *put forth, which is called* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warrier or ſouldier.*

Minæ, metus, inculliones per verba aut ſigna. *Threatnings.*

Mingo, urinam facio. *To piſſe, or to make water.*

Minores, poſteri, etiam poſt trinepotes

tos futuri *Our ſucceſſours.*

Miſceo. *to mingle, to ſerve drinke, ſometime to trouble.*

Miſereor, miſericordiâ afficior. *to take pitty on.*

Mitto, ad aliquem do. *to ſend.*

Mœnia, muri urbis. *the walls of a towne, and figuratively the towne it ſelfe.*

Mœreor, triſtor, dolore afficior. *to be heavy, ſadde, in a dump or a mourning.*

Monoptôton, nomen non flexum, ſed casum omni casu præterquam uno & eo obliquo. *a noun having one termination, and that in one oblique caſe.*

Mons, terræ tumor altiſſimus. *an hill.*

Mordeo, dentibus lædo. *to bite.*

Morior, è vitâ diſcedo. *to die.*

Mos, vitæ inſtitutum conſuetudine firmatum. *a cuſtome.*

Mulceo, lenio, *to aſſwage.*

Mulgeo, lac è mammis exprimo. *to milk.*

Mulier, quæ non eſt virgo. *a woman.*

Mulſum, potus ex vino & melle. *a certain wine confect with honie.*

Multiplico, adaugeo. *to multiply, to increaſe.*

Munia, onera legi dedita, & officia quæ publice præſtantur. *a duty or office.*

Mus, exiguum animal. *a Mouſe.*

N

NAnciſcor, acquiro. *to get, and to obtain.*

Naſcor, orior, in mundum venio. *to be born.*

Natales, conditio ſanguinis & familiæ. *the degree of blood and gentrie; as,* generoſi natales, natales obſcuri *It is alſo taken for yeeres.* Sex mihi natales ierant. *there were paſſed ſix yeers. It is alſo uſed for the origin or firſt ſpring of things.*

Natalis, dies alicui natalis. *A birthday.*

Natrix, ſerpens aquaticus. *A water ſerpent that with poiſon infecteth the water.*

Natu, ætate, partu. *By age, or by birth.*

Neco, quacunque re occido. *to kill.*

Necto, ligo, conjungo. *to knit.*

Nefrens, porculus per ætatem, fabam frangere nondum potens. *a young pigge.*

Negligo, contemno, non curo. *Not to paſſe on, to contemne.*

Nigreo, niger fio. *to become black.*

Nemo, ne homo. *No body, man or woman.*

Neo, filum torqueo. *to ſpinne.*

Nervus, motus ſenſuique inſtrumentum. *a ſinew.*

Neuter. *Neither of both.*

Nexo, ligo, vel necto. *to binde.*

Nideo, ſplendeo. *to ſhine.*

Nihil, rei cujuſvis privatio. *Nothing.*

Nihilum, rei cujuſvis privatio.

Nil, vide nihil.

Nitor, conor, ago ſedulo. *to goe about, to endeavour.*

Niveo, eſt oculorum & aliorum membrorum nictu aliquid conari. *to give a token with the eyes, to wink, to endeavour.*

No, nato. *to ſwimme.*

Noceo, malum infero. *to hurt, or to harm.*

Noctu, nocte. *By night.*

Nolo, renuo, non volo. *to nill.*

Nonæ, quaſi novæ, propter initium obſervationis. Erant autem in Martio, Maio, Junio, & Octobri, ſex ille dies qui calendas ſequebantur, in reliquis quatuor. *the nones of a moneth.*

Noſco, rem certam habeo. *to know.*

Noſter. *Ours.*

Noſtras. *Of our countrey, ſect, or faſhion.*

Notus,

Nótus, ventus meridionalis, quem nos Auſtrum appellamus. *the ſouth winde.*

Nubes, vapor humidus ſublimè egreſſus. *a cloud*

Nubo, viro, trador. *to be married, to a man: for it is in the womans part only.*

Nugæ, cùm nihil agimus. *Triſles.*

Nullus. *None.*

Nundinum, dies & conventus ſtatus rerum mercatus. *a fair.*

Nuo. *a Verb not much in uſe, the compounds thereof be commonly received, and it ſignifieth to nod.*

Nuptiæ, legitima conjunctio maris & fœminæ in vitæ ſocietatem. *Marriage.*

Norus, filii uxor. *a daughter in law.*

Nycticorax, corvus nocturnus. *a night-crow.*

O

OBdo, oppono, ſive appono. *to ſet againſt.*

Obex, objectum aliquod, vel obſtaculum, ut peſſulum, ſera. *a bar, or ſtop.*

Obliviſcor, è memoria aliquid excidere ſino. *to forget.*

Obſes, qui vel quæ traditur in fidem alteri. *an hoſtage, or pledge man or woman.*

Occido. *to fall or periſh, and to be ſlain, to ſet as the Sune ſets.*

Occido. *to kill or ſlay.*

Occiput, poſterior pars capitis. *the hinder part of the head.*

Occludo, claudo. *to ſhut.*

Occulto, abſcondo, abdo. *to hide.*

Occulo. Idem.

October, menſis octavus à Martio. *the tenth moneth in our year, called October.*

Odor, vel odos, quaſi olor ab oleo, eſt autem infectus aer. *a ſavour.*

Oleaſter, olea ſylveſtris. *a certain ſhrub like the olive-tree, the Greeks call it the wild-olive, or the ground-olive, for the lowneſſe.*

Oleo, odorem ſpiro & emitto. *To give a ſmell, and that indifferently, ſo that the difference, be made with* benè *and* malè.

Oltacio, odoror. *to ſmell, or to ſavour a thing: by tranſlation it is to perceive and finde, to foreſee.*

Omen, augurium quod fit ore. *Halſoning, and fore-ſpeaking.*

Omnis. *Every one.*

Onus, pondus alicui injunctum. *a burden.*

Onyx, unguis & gemma. *the naile of a mans hand, a precious ſtone white like a nail, the haw in a mans eye.*

Operio, tego. *to cover.*

Opifex, qui opus facit. *a workeman.*

Opis, adminiculi, præſidii, *Of aid and help.*

Oppango, circumfigo, circumplanto. *to faſten, or to joyn unto, or to plant about.*

Opus Opuntis, nomen civitatis in Locris. *a towns name in the countrey of Locris.*

Orbis, circulus mundi, res rotunda, *a Globe, or a boul; and thereof the world is called* Orbis, *becauſe it is every way round like a boul.*

Ordior, incipio. *to begin, or to commence.*

Ordior, id eſt, texo. *to weave.*

Oriens, regio orientalis. *the Eaſt.*

Orior, naſcor, ſurgo, incipio. *to ſpring, to riſe, to begin.*

Orontes, nomen viri & fluvii. *a mans name, or a certain river in Syria, now called* Tarſaro.

Os, oris, concavum illud intra quod ſunt dentes & lingua. *a mouth.*

Os, oſſis, ſolidamentum corporis durum. *a bone.*

Oſtrea, conchæ ſpecies. *an Oiſter.*

Ovum. *an egge.*

Paciſcor

P

PAciſcor, pactum facio, convenio. *To make a bargain, to fall to an accord, ſometime to promiſe.*
Pallec, parùm albeo. *to be pale.*
Pampinus, vitis ramus. *A Vine-branch.*
Pando, aperio, patefacio. *to open.*
Pango, paciſcor, cano, jungo, plango, figo. *To bargain, to ſing, to joyn, to wayl, to faſten.*
Panis, quo paſcimur. *Bread.*
Panther, & Panthera, animal quoddam pardo ſimile. *A certain beaſt.*
Papaver, genus herbæ ſoporiferum. *Poppie.*
Papyrus, charta quâ utimur in literis ſcribendis. *A certain ſort of ruſh growing in the mariſh of Egypt, ſomewhat high, whereof they made a kinde of paper, and called it* Papyrus, *whereof our paper now is called likewiſe.*
Paradiſus, locus amœniſſimus. *A place of pleaſure.*
Parco, abſtineo ab ultione. *to ſpare.*
Parens, pater aut mater, avus, aut avia. *A father or mother: a grandfather or grandmother.*
Pareo, obedio. *to obey.*
Pario, prolem produco. *to bring forth.*
Parnaſſus, mons in Phocide duos vertices habens. *An hill in Phocis a country of Greece.*
Partio, divido, & quaſi partes facio. *to part or divide.*
Parturio, cupio aut conor parere. *to be toward labour.*
Paſco, nutrio. *to feed, to nouriſh.*
Paſcor, nutrior, alor. *to be fed.*
Paſſer, avis ſalaciſſima. *A Sparrow.*
Pateo, apertus ſum. *to be open.*
Patior, ſuſtineo, tolero. *to ſuffer or to abide.*
Patro, aliquid mali committo. *to commit ſome evill.*
Patrueles, patruorum filii. *Brothers children.*
Paveo, timeo. *to fear.*
Pecten, inſtrumentum textorum, & dentatum. *A comb, or a Weavers ſtay.*
Pecto, orno capillos. *to comb the hair.*
Pecus, cudis, oris, omne animal quod ſub hominis imperio pabulo terræ paſcitur. *All cattell.*
Pedes, qui pedibus incedit. *A footman.*
Pedo, ventris crepitum facio. *to fart.*
Pelagus, mare, *the Sea.*
Pellex, mulier impudica, *an harlot.*
Pello, ejicio, removeo. *to drive or put away.*
Penates, dii domeſtici, quòd penes nos nati ſunt. *Houſhold gods.*
Pendeo, ſuſpenſus ſum. *to be hanged.*
Pendo, ſuſpendo, vel pondero, æſtimo. *to hang, to weigh, to prize.*
Penis, cauda. *A tayle, and at the laſt it was taken for a mans yard.*
Penus, vel penum, omne eſculentum, poculentum, quo homines veſcuntur. *All manner of victuals.*
Perago, perficio. *to finiſh, and to perfect buſineſſe.*
Percutio, ferio. *to ſmite.*
Perdix, avis nota. *A Partridge.*
Perdo, amitto. *to loſe.*
Perduellis, hoſtis. *An enemy in the warre.*
Pergamus, civitas inſignis Aſiæ in ditione Trojanorum. *the city of the trojans, otherwiſe called* Ilium, *or* Ilion.
Pergo, in re procedo, abeo. *to goe forward.*
Perlego, totum lego. *Wholly and thorowly to read.*
Permiſſu, Permiſſione, cùm nemo adverſatur. *By ſufferance, with leave and licenſe.*
Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. *thorowly to beare or ſuffer.*
Perplaceo, valdè placeo. *to pleaſe very*

very much, or thorowly to pleaſe.
Perſis, orientalis regio. *the countrey of Perſia*
Pes, ima pars corporis quâ gradimur. *A foot.*
Peto, oro, obſecro, volo. *to aske.*
Phaleræ, ornamenta equorum. *Horſe trappings.*
Pharus, turris altiſſima in portu quæ lucet navigantibus. *a watch tower.*
Phaſelus, navicula velox & oblonga. *A brigandine.*
Philotis, nomen mulieris. *A womans name.*
Phœnix, avis in oriente, a Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia naſcens, aquilæ magnitudine. *Phœnix the bird.*
Phryx, vir Phrygiæ. *a trojan.*
Pietas, piuscultus, *Godlineſſe.*
Piget, dolet, ſeu moleſtum eſt. *It irketh.*
Pingo, formam alicujus rei ductis lineis repræſento. *to paint.*
Pinſo, tundo, panem conficio. *to ſmite with the beak, to beat in a morter, as once they did their grain, and thereof to bake.*
Pinus, arbor eſt picei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini Pineas vocant. *A pine-tree.*
Piper, herba. *Pepper.*
Piſcis, animal quod continuè ſub aquis degit. *a Fiſh.*
Pix, roſina ex arboribus fluens. *Pitch.*
Placeo, gratus ſum. *to pleaſe.*
Plagæ, retia latiora ad capiendas feras. *Hunting nets, or wide meaſhed nets to take beaſts.*
Plaudo. manibus percutio, ac geſtu lætitiam indico. *to clap hands for joy.*
Plebs, vel plebes, idem quod vulgus. *the common people.*
Plecto, ſupplicio afficio, punio, ferio. *to puniſh, to beat.*
Pleo, plenum facio. *to fill.*
Plico, contraho, & rugas facio. *to fold or to plait.*
Pluo, aquam demitto. *to rain.*
Plus, vox incrementi. *More.*
Polleo, poſſum, valeo. *to be able, to be of power: and ſometime it is taken for to paſſe, or to be better, or more profitable.*
Pono, colloco, conſtituo. *to ſet, or to put.*
Pons, aſſer, vel quodvis aliud per quod ſuper aquas tranſimus. *a bridge.*
Pontus, mare. *the ſea.*
Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratiâ ædificata. *a gallerie, or an ambulatorie.*
Poſco, peto. *to aske, to require.*
Poſtis, latus portæ ſive januæ. *a poſt.*
Poto, bibo. *to drink.*
Præcordia, quæ exta ſeparant ab inferiore viſcerum parte. *the Midriff.*
Præcurro, antecurro, ſive citò ante eo. *to run out.*
Prælego, ante lego, ut ſolent præceptores ſuis diſcipulis. *to bee an Interpreter, or a Reader; and ſometime to cut, or to ſayl by.*
Præmineo, præcello. *to excell others.*
Præneſte, nomen urbis. *a town in Italie.*
Præs, ſponſor qui ſe obligat, id eſt, fidejuſſor in lite nummariâ. *a ſurety.*
Præſes, qui vel quæ præſidet. *He or ſhe that ſuperintendeth.*
Præſul, qui vel quæ præeſt. Idem.
Prandeo, prandium ſumo, vel ante prandium cibum ſumo. *to dine.*
Precis, precationis, obſecrationis. *Of prayer, of petition.*
Premo. *to preſſe, to bee againſt, and to vex, to purſue, and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expell, to ſhut, to deflower, to kill, &c.*

Primitiæ,

Primitiæ, primi fructus exagro percepti, qui deo offeruntur. *First-fruits of a mans grounds, or the first-lings of any other thing.*

Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. *the Prince, or Princesse.*

Problema, propositio interrogationem annexam habens. *a demand.*

Prodo, manifesto. *to betray, to make manifest.*

Proficiscor, eo aliò. *to goe forth.*

Proluo, multum sive multo tempore lavo: *to all to waste.*

Promineo, procul appareo. *to hang out in sight.*

Promo, profero, eloquor. *to set abroach, or to utter.*

Promptu, paratè, sine morâ: *With readinesse, or speed.*

Psallo, cano instrumento musico. *to sing, or to play on an instrument.*

Puber, vel **Pubes**, propriè lanugo quæ maribus decimo quarto anno, fœminis duodecimo circa pudenda oriri incipit: *Ripenesse of age.*

Pudet, pudore afficior. *It shameth.*

Puerasco, exactâ infantiâ pueritiam inchoo. *to wax a childe.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. *a champion, man or woman.*

Pulvis & pulver. *Dust.* notum est.

Pumex, lapis cavernosus, *a pumice stone.*

Punctus & punctum, minima individuáque lineæ pars. *a prick, or a point, a little centre.*

Pungo, stimulo, morsumac aculeum infigo. *to prick, or sting.*

Pus, sanies & quicunque humor in putredinem versus. *Matter or core.*

Python, serpens è putredine natus. *a Serpent.*

Q

Quæro, investigo, interrogo. *to seek for, to search.*

Quatio, moveo, concutio. *to shake.*

Quercus. *an Oake*

Queror, lamentor. *to complain and lament.*

Qui. *the which.*

Quies, vacatio à labore, aut cessatio à quovis opere. *Rest, it appertaineth to the body: Tranquillitas, unto the minde.*

Quilibet. *Every one, or whosoever ye will.*

Quiniſco, caput inclino, moveo. *to hang the head.*

Quisquiliæ, purgamenta, & quicquid ex arboribus, furculorum, foliorum, aut florum, minutim decidit. *things of no weight, things not worthy regard, or chippings.*

Quot. *How many.*

R

Rabula, homo futilis. *a brawler, or a smatterer in the Law.*

Rado, cultro vel quâvis re acutâ decerpo: *to shave.*

Ramex, ruptura, & distentio intestinorum. *Burstinesse.*

Rapio, per vim traho, aufero: *to snatch away.*

Rastrum, instrumentum dentatum, quo utimur in fœnificio ad corradendum fœnum. *a rake.*

Raucio, raucus sum. *to be hoarse.*

Recido, retrò sive iterum in eadem cado: *to fall backwards, or to fall into the same again.*

Recordor, rursus in mentem revoco. *to call to minde again.*

Reddo, acceptum vel ablatum restituo. *To render or to restore.*

Redoleo,

Redoleo, odorem alicujus rei refero, vel mul um oleo. *to beare the savour of a thing, or to savour strongly, and by metaphor to resemble and to taste of.*

Retri go, iterum frango. *To breake open.*

Rego, guberno. *to rule, or to governe.*

Relego, rursus lego *to read a gaine.*

Reminiscor, recordor, memini. *To remember.*

Ren, v. eus quoddam. *the kidney.*

Renuo, refuto, rejicio. *to refuse.*

Reor, arbitror, puto. *to suppose.*

Repango, dissolvo, rejungo. *to unloose, to disjoyne.*

Reperio, invenio. *to finde.*

Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus præses provinciæ à provincialibus accusatur, si quas vi aut dolo expilavit. *Of bribery and pillage, or of extortion.*

Replico, dissolvo. *to unfold.*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo. *to pricke againe.*

Res, omnia sive corporalia, sive incorporalia comprehendit. *A thing.*

Resipio, rursum percipio. *To know againe*

Respuo, repudio, sperno. *to refuse.*

Restis, funis vel lorum. *A rope or a with.*

Resulto, resilio, revertor, in contrarium salio. *to rebound.*

Rete, instrumentum quo pisces capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio. *A King.*

Rideo, cachinno. *To laugh.*

Ringo, os torqueo ut canis. *to make an evill favoured face like a snarling dog, and to vex.*

Robur, species quercus durissimæ. *An Oake.*

Rodo, mordeo, comedo. *to gnaw.*

Roma, urbs Italiæ quondam à pastoribus condita, olim gentium domina, cùm floreret, quarta & postrema Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore cœlo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum judiciale ante curiam Hostiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant. *he place where matters are declaimed.*

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut asinus. *to cry like an asse.*

Rumpo, frango. *to breake.*

Ruo, cado. *to fall.*

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ. *the countrey.*

S.

Sacer, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus ad sacrificia facienda. *A Priest or Nun.*

Sacro, deo dedico, sacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo utimur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, salto. *To leap, or to leap as bruit beasts do when the male covereth the female.*

Sallo, sale condio, ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *to leap, or to daunce.*

Salum, mare, à sapore salis. *the Sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & propriè effuso sanguine per hostiæ immolationem. *to make sure and to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Blood.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Saphire.*

Sapientia, rerum divinarum atque humanarum scientia. *Wisedome.*

Sapio, saporem habeo. *to have a taste.*

Sarcio, purgo, reficio, Integrum facio. *to patch and amend.*

Sardonyx. *A certaine pretious stone.*

Satago, satis ago, laboro, solicitus sum. *to do endeavour.*

Satra-

Satrapas, princeps. *a Prince.*
Scabo, trico. *to scratch, or rub.*
Scalpo, sculpo, & todio unguibus ac manibus. *to claw, or to scratch.*
Scando, in altum tendo. *to climb.*
Scindo, seco, findo. *to cut, or to divide.*
Scio. *to know.*
Scobis, & scobs, id est quod ab aliqua materia decidit per serram, terebram, aut limam. *Dust.*
Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, & similia scribit alterius nomine. *a scribe, or notarie.*
Scribo, literas formo. *to write.*
Scrobs, fossa, aut puteus. *a ditch, or a pit.*
Scurra, qui risum ab auditoribus captat, non habitâ ratione verecundiæ aut dignitatis. *a scoffer, a jester, or a parasite.*
Secerno, abjungo separo. *to divide, to separate.*
Seco, divido. *to cut.*
Sedeo, quiesco. *to sit.*
Seges, frumentum in spicis. *Corn yet standing.*
Seligo, seorsim colligo. *to gather apart.*
Semis, id est, semias, sex unciæ, dimidium assis. *Half a pound, or the half of any whole sum:*
Senecta, vel senectus, senium, ætas. *Old age.*
Senex, senio confectus. *an old man.*
Senio, quod sex puncta continet. *the six point.*
Senium, idem quod senecta.
Sensus, & sensum, organum sentiendi, & quod mente concipitur. *any of the five wits, called the senses; or that which the minde conceiveth, called the meaning.*
Sentio, aliquo sensu percipio, pro intelligo ponitur. *to perceive by some sense, or to understand.*
Sentis, spina. *a thorn.*
Sepelio, defunctum terrâ condo. *to bury.*
Sepio, obstruo, circundo, munio. *to compasse, to hedge.*
Seps, serpens parvus. *a little serpent, after whose stroke the members do rot.*
Sequor, abeuntem subsequor. *to follow.*
Sermo, loquela. *Speech.*
Ser, populus Asiæ. *One of a certain people in Asia called* Seres.
Sero, semino planto. *to sowe, or plant, or to graff; and sometime by translation, to beget. By translation also we say.* Serere bella, serere certamina; id est, movere lites & pugnas.
Serpens, anguis. *a dragon, or serpent, or a snake.*
Sibilus, est quidam stridor oris per angustam spiritûs emissionem, inter dentes ferè. *an hissing.*
Sido, descendo ad sedendum. *to pitch or to lie down.*
Siler, arbor quam vulgò salicem vocant. *an Osier: with the difference* Montanum, *it signifieth a simple that the apothecaries doe use, in Latine called* Seseli Massilienſe.
Silex, lapis durissimus, unde ignis, excutitur. *a flint-stone.*
Sinapis, & sinapi, herba est semen ferens tantâ acrimoniâ, ut lacrymas cieat comedenti. *Seenie, mustard.*
Sindon, velum subtilissimum. *Fine linnen cloth, lawn.*
Singultio, graviter tussio, & singultum emitto. *to sob.*
Sino, permitto. *to suffer.*
Sinus & sinum, genus vasis sinuosi. *a bowle or dish to drink wine or milk in.*
Siren, monstrum maris. *a Mearmaid.*
Siler, herba cuius radix præcipuè est in usu. *a Parsnip.*
Sisto, stare facio. *to stand before.*
Sitis, desiderium potionis. *thirst.*
Soboles, successio. *an off-spring.*
Socrus, uxoris vel mariti mater. *a mother in-law.*
Sodalis, ejusdem sortis socius. *a fellow.*
Sol, qui Phœbus dicitur. *the Sun.*

Soleo,

Soleo, ſuetus ſum. *to be wont.*
Solium, ſella regia, in qua reges, jus dicentes ſedebant. *a throne, or chaire of ſtate.*
Solvo, quod ligatum erat diſſolvo, ac enodo. *to looſe.*
Somnus, ſopor, quies. *Sleep.*
Sono, ſonum facio. *to ſound.*
Sorbeo, deglutio quicquam molle. *to ſup.*
Soror, notum eſt, *a ſiſter.*
Spargo, late projicio, ac paſſim jacto. *to ſparkle, to ſprinkle.*
Species, effigies, aromata, genus, viſio. *a form, ſpice, the kinde of a thing, or an appearance.*
Specio, video. *to ſee.*
Specus, ſpelunca, unde ſpectare licet. *a den to wait a prey.*
Sperno, diſpicio, contemno. *to deſpiſe.*
Spinus, agreſtium prunorum arbor. *a ſlo-tree.*
Splen, lien, viſcus quoddam. *the milt.*
Spondeo, ſponte promitto. *to promiſe, and ſometime to betroth.*
Sponſalia, promiſſio ſive ſtipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing, with conditions taken.*
Sponte, naturæ & ingenii proprii. *Of nature, and own diſpoſition.*
Statuo pono, colloco, erigo. *to place, to ſet up, ſometime to decree and appoint; ſometime to dedicate, and ſet before.*
Sterno, projicio in terram. *to throw down, or to ſpread.*
Sterto, dormio, ſomnum altum dormiendo capio. *to ſleep till we ſnort.*
Stipis & ſtips, pecuniæ genus, quod per capita colligere ſolent. *a money gathered by the poll, for the uſe of the gods, or for the poor: and therefore it ſignifieth alſo a reward, or a profit.*
Stirps, origo, progenies, ſoboles *a ſtock, a tribe, a deſcent, and ſometime it is the body of a tree.* Idem quod truncus.
Sto, erectus ſum, vel maneo: *to ſtand.*
Strepo, ſonum facio. *to make a noiſe.*
Strido, ſtrepitum edo. *to make a noiſe, a whizzing, or a croaking.*
Strideo, facio ſtridorem, ſonum violentum. *to make a great noiſe, or to gnaſh with teeth. It is applied alſo to wheeles, to doors hooks, to ſerpents, to the ſea, and ſuch other things.*
Stringo, premo, arcto. *to make ſtrait, to pull, ſometime to ſtrike.*
Struo. *to build: to pile up, and ſometime to endeavour, and to goe about, or to ſet in aray.*
Stultitia imprudentia, ſtoliditas. *Fooliſhneſſe.*
Suadeo, horror ad id quod intendo. *to counſell.*
Suber, genus ligni, quod nautis utile eſt, ut ſupernatent retia. *a Corktree.*
Sublego, furto aliquid ſurripio. *Privily to ſteale away.*
Subolco, leviter oleo, ſive odoratus ſenſu leviter percipio. *to ſavour or to ſmell a thing a little, and by tranſlation, to be eſpied, and to be ſmelled out.*
Sueſco, ſoleo. *to be accuſtomed.*
Suffero, ſuſtineo, patior. *to ſuſtain or abide.*
Sugo, ſpiritu attraho ſuccum. *to ſuck.*
Sulmo, oppidum in Brutiis, *a town.*
Sum. *to be*
Sumo multum & pene nimium mihi. *to take.*
Supellex, res domeſtica. *Houſhold-ſtuffe.*
Supperiæ, auxilium, ſubſidium. *Aid, help, ſuccour.*
Supplico, humiliter & cum reverentiâ precor. *to intreat.*
Surgo, erigo me. *to ariſe, ſometime to ſpring, or to grow, to increaſe. It is alſo to ariſe by little and little, as things doe in building.*

Sus,

Sus, animal ſordidum. *A Boare, Sow, or, Hogge.*

Synodus, conventus. *A counſell congregate.*

T.

TAceo, ſileo, non loquor. *To keep ſilence.*

Tæde, pertæſum eſt: diſplicet. *It irketh, or wearieth.*

Tænarus, locus umbroſus in radice Maleæ promontorii Laconiæ, juxta Spartam civitatem, in quo quia hiatus magnus eſt, & ſtrepitus quaſi progredientium ſentitur, dixerunt veteres per hunc eſſe deſcenſum ad inferos. *A promontory in Laconia, wherein is an entrance to go downe to hell.*

Tagus, fluvius Luſitaniæ habens arenas aureas. *A certaine river in Portugall.*

Talio, vindicta, hoſtimentum. *Avengement, or, like for like.*

Talpa animal captum oculis, muri ſimile. *A mole or Want.*

Tango, percutio. *To touch.*

Tantundem, æque tantum. *As much.*

Tapes, vel Tapetum, vel Tapete, id eſt, panni depicti tegmen, mire pictum variis coloribus. *A carpet, or a cloth of arras.*

Tartarus, demiſſior inferni locus. *Hell.*

Taygetus, mons in Laconide Baccho ſacer, ſub quo Sparta & Amyclæ. *An hill in Lacedæmonia, where Sparta and Amyclæ the cities do ſtand.*

Teges, vile ſtragulum, matta ſcirpia. *A mat.*

Temno, ſperno. *To deſpiſe.*

Tempe, pulcherrimus ager in Theſſalia, quam Peneus alluit. *A very faire field in Theſſalia moſt pleaſant to behold, and therefore appellatively it may be uſed for a place of delight, as Paradiſe, and Eliſium are. There is alſo* Tempe *in* Bœotia, *called* Temneſia Tempe: *another in Sicily, named for difference,* Helorix, *the firſt is called* Theſſala Tempe.

Tendo, expando. *To ſtreich and to bend.*

Teneo, apprehendo. *To hold.*

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum ſum. *To be warme.*

Tepeſco, tepidus fio. *To wax hot.*

Ternio, numerus ternarius. *The number of three*

Tero, comminuo, conſumo, tundo. *To weare by diminiſhing.*

Teſqua, loca edita, aſpera.

Teſtis, qui vel quæ teſtimonium profert. *A witneſſe, man or woman.*

Teucrus, Teucer, nomen proprium Trojanorum regis. *A name of a certaine king of Troy.*

Texo, tel m ſtruo ac paro. *To weave.*

Thebæ, nomen quarundam urbium. *The name of a City in Ægypt, and of another in* Bœotia, *you ſhall finde alſo in author's* Thebe *and* Theba.

Thermæ, loca aquas habentia, aut naturæ ſponte calentes, aut fornace calefactas, fundendi, lavandive uſibus ſervatas. *Hot baths.*

Thorax, pectus & pectoris munimentum. *The breſt and breſt-plate.*

Thrax, vir Thraciæ. *A Thracian.*

Thus, incenſum, libamen quo deum veneramur, aliquando ipſa arbor. *Frankincenſe, and the tree.*

Tignus, tignum, trabs quâ variè diſpoſitâ domus extruitur. *A rafter.*

Tigris, animal velociſſimum, & truculentum. *A Tigre.*

Timeo, metuo. *to feare.*

Timeor, metuor. *to be feared.*

Titubo, linguâ vel pedibus vacillo. *to ſtumble, or ſtammer.*

Tollo, elevo, ſublevo. *to liſt up, to bring up as children are by nurſing, or elſe to ſlay or take away.*

Tondeo, crines vel lanam ſeco forcipe. *to clip or ſheare.*

Tonitrus & tonitru, nubis ictæ, ſeu potius

potius diruptæ ſonus. *Thunder.*

Tono, valdè ſono, ac facio tonitrum. *To thunder.*

Torpeo, languidus ſum & remiſſus. *To be ſluggiſh and weake.*

Torqueo. *to wreath, to wreſt, to wind or turne about, to governe, to ſpin, to to vex and trouble, to whurle &c.*

Torquis, circulus aureus collique ornamentum. *A chaine to adorne the neck.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus. *A lake without ſpring begun by raine.*

Torreo, uro, aſſo. *To roſt.*

Torris, lignum ardens vel aduſtum *A fire brand.*

Tot. *So many, or many.*

Tracto, traho, vel ſurſum traho. *To pull and to draw up, or to handle by fair or foule meanes.*

Trado, in poteſtatem alterius transfero. *To deliver unto another.*

Traho, vi ad me rapio ac duco. *To draw.*

Tranſlego, legendo tranſcurro ac perlego *To read over.*

Tremo, commoveor, agitor. *to trenble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies. *A kindred.*

Tricæ, capilli pedibus pullorum gallinaceorum involuti. *Haires or feathers wrapped about the feet of chickens or pigeons; alſo vain trifles.*

Triptóton, nomen quod tribus quibuſcúnque caſibus inflectitur. *A nowne declned with three caſes.*

Tros, nomen viri. *A Trojan.*

Trudo, manibus pedibúve impello. *To thruſt.*

Tu. *Thou.*

Tuber, dictum a tumendo, & priore longâ, terræ callus. *A ſwelling in any thing, a muſhrom, or that whereof the puſh is.*

Tueor, defendo. *To defend.*

Tuor, video. *To ſee.*

Tundo, decutio, pulſo. *To beat or to knock.*

Tuſſis, vehemens ſpiritus eruptio, ex qua meatum ſuum obſtruun excutere conantis. *To cough.*

Tybris, fluvius Italiæ. *Tyber.*

Tybur, oppidum Italiæ.

V.

VAdo, eo. *To goe.*

Valeo, poſſum, valla[illegible] ſum. *To be in good health, or to be able.*

Valvæ, ſunt fores geminas habentes partes in ſe coeuntes. *A two-leaf. ſed dore.*

Vannus. *A van to winnow corne with*

Vas vadis, vadimonium. *A ſurety in a matter of debt.*

Vas vaſis, inſtrumentum ad aliquid capiendum idoneum. *A veſſell.*

Vates, poëta, & qui futura prædicit. *A Prophet, or a Propheteſſe.*

Uber. *The adjective ſignifieth plentifull, abundant, copious: the ſubſtantive ſignifieth a pap or a dug, or an udder; and ſometime it is found for plentifulneſſe, as* Uber agri, *for* fertilitas agri.

Vectis, inſtrumentum quo claudituꝛ oſtium. *A doore barre.*

Veho, navi, plauſtro, quadrupide porto. *To carry.*

Vello traho, extirpo. *To pull, or to pluck up.*

Vendo, venundo, alieno. *To ſell.*

Veneo, vendor. *To be ſold.*

Venio, ad aliquem accedo. *To come.*

Venter, qui a pectore ad pubem terminatur. *A belly.*

Venus, dea amoris & venuſtatis. *The Goddeſſe of love and beauty.*

Ver, anni pars temperatior. *The ſpring time.*

Verber, inſtrumentum longum verberandi. *Any thing that we beat withall, as rod, whip, wand, or other. It ſignifieth alſo the ſtripe.*

Verberis, hoc non videtur deficere ullo caſu. Vide Verber.

Vergo, tendo declino. *to bend, to goe, or to encline ſome way.*

Vermis, à vertendo, quia ſeſe tor-

quendo rapit. *a worme.*

Verna ex ancilla domi natus ſervus. *a bond-man borne of a bond-woman at home. It is uſed adjectively for that that is domeſtieall or not ſtrange, as* vinum verna.

Verves, porcus non caſtratus. *an hogge.*

Verro, purgo, traho. *to ſweep.*

Verto, muto, volvo. *to turne, or to change.*

Verrex, mas inter oves, cui ademptl ſunt teſticuli. *A Weather.*

Veſcor, utor cibo, & paſco. *to eat.*

Veſper, idem quod Heſperus. *It is called alſo* Veſperugo, *and it is taken for the evening tide.*

Veto, prohibeo. *to forbid.*

Vicem, viciſſitudinem. *an interchange when turnes be.*

Video, oculis intueor. *to ſee.*

Vieo, lego, ſeu inflecto. *to binde. or to bowe: thereof* Vietores *be called Coopers,* qui vaſa vinaria reſtigant.

Vigil, qui vel quæ vigilat. *A watcher, man or woman.*

Vincio, ligno. *to binde.*

Vinco, ſupero. *to overcome.*

Vindex, qui vel quæ vindicat. *an avenger, man or woman.*

Vir, notum eſt. *a man.*

Virgilius, Poeta. *a Poets name.*

Virgo, quæ non eſt paſſa virum. *a virgin.*

Virtus, ars rectè benéq; vivendi. *Vertue, or great power.*

Virus, venenum, & gravis odor. *Poyſon or ſtench.*

Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia *Strength, power, nature. violence.*

Viſcum, vel viſcus, id eſt, glutinum ad aucupium. *Birdlime.*

Viſo, eo ad videndum. *to goe to ſee.*

Vitrum, materia tranſlucida quæ ex arena & cinere fit. *Glaſſe.*

Vivo, vitam ago. *to live.*

Ulſciſcor, vindico. *to avenge.*

Unguis durities digitorum, tam in avibus cæteriſque beſtiis, quàm in homine. *a naile or hoofe, and a tallon.*

Vocito, frequenter voco. *Often to call.*

Volo, as. *to flie, or to goe apace: as,* Navis volat: Fama volat: *But* volo, vis, *is to will, or to be willing.*

Volvo, verto. *to rowle.*

Vomis, vel vomer, nomen habet quòd terram vomat. *the ploughſhare.*

Vomo, per os ejicio. *to vomit, or to parbreake.*

Urgeo, premo, compello. *to thruſt.*

Uro, ardore aut frigore, nonnunquam allâ vi lædo. *to burne, and by tranſlation, to hurt, or to grieve.*

Utor, uſum rei habeo. *to uſe.*

Vulgus, multitudo ignobilis. *the baſe and common people.*

Vulpes, animal aſtutum. *A Fox, or a Fixen.*

Uxor, viri conjux. *a wife.*

Finis interpretationis omnium Nominum & Verborum Grammatices Regiæ.

Magiſter diſcipulos ad ſtudia literarum cohortans.

VOs ad ſe, pueri, primis invitat ab annis,
Atque ſuâ Chriſtus voce venire jubet;
Præmiaq́, oſtendit vobis venientibus ampla:
Sic vos, ô pueri, curat amatq́, Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Chriſto,
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum paſſis cognoſcere Chriſtum,
Ingenuas artes diſcito, parve puer:
Hoc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite,
Ad Chriſtum monſtrat nam ſchola noſtra viam.

Puer ante lectionem.

ÆTerno ſoboles amata Patri,
Quem vox æthere miſſa mandat unum
Audiriq́, coliq́, Chriſte, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da ſanctum mihi Spiritum, magiſtro
Ut monſtrante, viam ingredi Redemptor,
Ad te quâ liceat venire poſſim:
Da cum moribus artibuſq́, honeſtis
Sacri dogmata puriora verbi

Addiſcam: ſapientiáque & annis
Vt creſcens, tibi plurimos & ipſe
Olim adáucere, quæ facit beatos
Doctrinámque alios docere poſſim.
Hæc eſt ſumma mei, capútque voti;
Quod ratum jubeas ut eſſe, parte
Ipſum, Chriſte, rogo, tuúmque nomen,
Æterno Soboles, amata Patri.

Puer orans ante Cibum.

Conditor & rector magni, Pater optime, mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis.
Nate Deo, noſtræ reparator Chriſte ſalutis,
Vt cibus, ut poſitus fac benè potus alat.
Et tu ſancte comes, dux ſolatórque piorum
Spiritus, huic menſæ mitis adeſſe velis.
Corpora ſic rectè paſcentur noſtra, nihilq́;
Languida ſic poterit lædere membra mali.

Poſt Cibum.

Corpora qui ſolito ſatiâſti noſtra cibatu,
Qui ſatias toto quicquid in orbe manet:
Paſce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Noſtráque cœleſti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoq́; mente refectis,
Vſque tuâ liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vectos ſuper æthera curſu,
Inter felices aſtra tenere choros.

Oratio

Oratio Matutina.

CHriſte, Dei æterni Soboles æterna parentis,
Ex illibatâ Virgine natus homo:
Morte tuâ qui victâ de morte triumphas,
Et peccata tuo ſanguine noſtra lavas:
Ah, vitam largire piis ſine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora ſenſus,
Delicti ut pigeat, pœniteátque mei:
Utque petens veniam credam tibi vera profeſſo,
Et ſtudium de te pendeat omne meum:
Te ſolum venerer, tibi diſcam fidere ſoli,
Unicum & agnoſcam te Dominum atq; Deum:
Néve tuo à cultu veſanâ mente recedam,
Reſq; prior mihi ſit Nomine nulla tuo:
Nec me quicquam in vitâ aut in nece ſeparet abs te;
Sed ſemper famulus ſim maneamq; tuus.

AMEN.

UTILISSIMUM PROSODIÆ SUPPLEMENTUM.

SIVE.

Catalogus vocum ſyllabas autoritate producentium: quo pueri majori compendio & minori pretio, Smetium, *Pantaleontem reliquoſq; hujus argumenti ſcriptores, ſemper in manibus habeant.*

A *corripitur ante*

B. *Excipe* crabro (labor verbum) labes, tabes, tabum, Fabula, Pabulum, Atabulus, Dolabella Nabis Sabatius Sabura Sabus Tabraca. *Derivativa* in (abilis, abundus, abrum, abra, abulum) *variatur* Abel, Flabellum, Labicum.

C. *Excipe* acer *adjectivum*, brachium, cacabus, cacabo, facundus, graculus, machina, macero, maceria, paco, placo, Thracii, vacinium, Dacia (*non* Dacı) Pacuvius, Zacharias, Cloaca, Cochlacæ, Hippaco as, Iracundus, Limaca, Meracus, a, um. Opacus, Paſtinaca, Piſtacium, Petacius, Sampſacum, ſimulachrum, (*Item derivativa in aceus, & acius a um, acus a um, acundus a um*) Benacus, Bonifacius, Eboracum, Otacilius, Phæacia, Sarraca, Syracuſæ, *variatur* Cacus.

D. *Excipe* Caduceum, Clades, gader, gadir, quadus, radix, rado, ſuadeo, Spadix, trado (*& ſimilia à trans*) vado, Dada, Fadus, Gades, Gaditanus, Ladas, Ladon, Cicada, Ageladas, Jader, Jadria, Conradus, Menradus, *variantur* Gradivus Quadi, Adamus.

F. *Excipe* Afer, Caraſa, venafrum, venafranum.

G. *Excipe ar quæ incipiunt ab F vel P.* ut Fagus, Pagus. *Tolle* plaga *pro* reti, et Plagium, plagiarius, flagrum, flagellum, flagro, fragor *nomen* tragilis, frago, *producuntur* Agalma, agea, lagonum, lagopus, magalia, ſagus, ſaga, ſagum, ſagio, ſtrages, ſtragulum, tragula, tragema, *vagina*, *Agis*, Bethphage, Cragus, Lagus, lagonus, Bragada, Mago, Pagoſa, *nomina in ago, ages, agulum, aginta:*

L. *Excipe* Ales, alea, ala, balæna, Caligo, balo, Calo, gale, Halo, halec, malus, mala, malum, *ſubſtantiva.* malo, palus li, palo, qualis,

qualis, qualus, malobathrum, magalia, mapalia, ſodalis, ſandalium, ſqualeo, ſcala, talea, talio, talis, talus, talaris, talaria. Aledius, Alecto, Aliphe, Calatia, Daliba, Laletania, Palas, antis: ſalentum, *derivativa in alii*, ale: præter *patronymica* & *Pardalis.*) *etiam* Abeſſalon, Cephalenes. Omphale, Pharſalus, Sardanapalus, Stymphalus, *variatur* Aſcalon.

M. *Excipe.* amen, amentum, ames, camus, clamo, dama, fama, flamen, gramen, Hamus, lama (*non* lamia) lamina, lamentor, ramus, ramex, ſquama, ſtamen, trama, trames, & contamino *cum cognatis compoſitis.* Amianus, bamula, Damætas, Damon, Mamertinus, Mamurrus, Mamercus, Samaria, diſtamum, Thymiama, (*& derivativa in* amen, *& amentum*) Camus, Philamon, Adamus, Abrahamus.

N. *Excipe* Anus i, canus, canabis, fanum, ganea, granum, Janus, Janua, lana, lanugo, manè, manes, manum, manc, nanus, panis, Panegyris & *ſimilia à* πᾶν) Planus *adject.* Rana, ſanus, vanus, Anippe, Cranus, Canidia, Danubius, Manius, Manilius, Lanuvium, (*derivativa in anus a um, aneus a um, anius a um*) aranea, Bacchanalia, Lupanar, Satanas, (*& in anis finita*) balanus, Garganus, Lucanus, Nicanor, Numanus, Theano, Vomanus, Tygranus, *Item gentilia variatur* Pelicanus, Sicanus.

P. *Excipe* capo, crapula, lapa, lapathos, napus, papa, papilia, Paphlagones, rapa, ſapo, Saperda, Sapis fluvius, vapulo, vapa; Apis, Apidanus, Apennius, Papius, Papinnius, Sinapis, proſapia, Æſculapius, Anapus, Japis, Japhyx, Meſapus, Neapolis, Serapis.

Q. *Excipe* nequam, & q æ cum *nè* componuntur.

R. *Excipe* ara, area, areo, baris, carica, carex, carectum, carus, clarus, *Adject:* gnarus, rarus, varus, glarea, larus, naris, pareo, quare, varix, (non varicoſus) Arum, Aruns, Carinus, claros, Larius, Lariſſa, Larunda, Naricium, Pharis, Sara, varicus, amarus, amaracus, angaria, avarus, calvaria, Phalaraca, tiara, tiaras, *& finita in are & aris:* (præter Haaris, Phalaris:) *& in arius, a, um: niſi ſint à brevibus.* Aaron, Caphareus, Eleazarus, Baleares, Margarita, Megarus, *variat* Darius.

S. *Excipe* Baſio as: caſeus, laſerpitium, naſus, Naſo, Naſica, Aſia, *pro* lacu, Aſo, Naſidius, Phaſis, Thraſymachus, Vaſidius, Paſiphilus, *& Reliqua à* σᾶς. agaſo, calocaſia, Omaſon, Abumaſar, Amaſis, Amæſius, Jaſon, Naaſon, *& propria in aſius.*

T. *Excipe.* ater, atrium, crates, clathrum, crater, frater, fa-

cum, gratus, latus, *Adject:* laterna, mater, matella, maturus, matutinus, natura, pratum, quatenus, ſtlata, vates, Atallus, Atella, Atyna, Atys, Crathis, Statius, Latona, Latous, Matutas, Nathanaël, Saturnus, Scatinius, Saturius, Vatineſla, aratrum, cicatrix, grabatus, lupatum, Palatum, palata, pirata, theatrum, veratrum. (*& derivativa in atus, ator, atim, ates, atius, aticus:*) *Propria in* (*a*) *longum, Excipe* Palates, Zalates.

H. *Excipe* Clavus, clava, canclave, flavus, gaviſus, gnavus, mavis, à malo, *cum reliquis*, navo, navis, pavo, pravus, ravis, ſuavis, Avidienus, Bavo, David, Mavors, Ravidius, *variatur* Lavinium. *Sed in mediis ſyllabis producitur a ante u, Excipe* Patavium, variatur Batavus.

E. *corripitur ante*

B. *Excipe* Creber, debeo, debilis, ebrius, eboſita, Hebe, Ephebus, Gleba, plebes, Deba, Hebrus, Nebris. Rhebas, rebus, Sebethus, Thebe, Vebius, Zebedæus.

C. *Excipe* Echo, lecythus, mechanicus, ſecius, (*non* ſecus) ſecurus, theca, vecors, Stechas, verecundus, Imbecillis, *& derivativa* (*in ecula.*)

D. *Excipe* Cedo, is, credo, medica Herba, pedo is, ſedo, ſeditio, ſedulus, ſedes, Hedymeles, Medea, Media, Medus, Medymnus, Sedentani, Aedon, Alcedon, Acredula, Acedia, Cupedia, Dromedus. *Derivativa* (*in edo*) *Item* Sarpedon, Diomedes, Monedula, *variantur* Gedeon & Ficedula.

F. *ſine exceptione.*

G. *Excipe.* lego as: legatus, regula, tegula, legitimus, regulus, Egates, Egippus, Gregorius, Hegaleos, Hegio, Megaræus, Pegaſus, Phlegius, Rhegium, Reſinum, Slege, Collega, collegium, Privilegium, panegyris, Cethegus, Symplegas.

L. *Excipe* Chele, (*non* Chelys) delubrum, Electrum, Elogium, Elyſium, Jelis, Helios, pelamis, ſpeleum, ſpelunca, telare, tela, telum, veles, velox, velum, Zelus, Belus, Delus, Electra, Elam, Helis, Helias, Melius, *proprium*, Pelius, Pelignum, Pelion, Pelias, Peluſium, Telemachus, *Derivativa in (cla, clis) Item* fidelia, camelus, anhelus, candela, famelicus, Phaſelus, videlicet, *Propria in* (*clius.*) *variatur* Melon, Elizabeth.

M. *Excipe* Clemens, incrementum, demo, demum, democratia, eminus, Hemina, Hemi, mnemoſyne, nemo, remus, ſemen,

men, semis, schema, semita, Themata, temetum, Crema, Remi, Remigius, Emathion, *& composita à* δημος. Abstemius, Academia, blasphemia, Bohemia, Eremus, eleemosyna, diadema, erethema, poëma, problema, & *similia*: Penthemimeris, racemus, vindemia.

N. *Excipe* Crene, denuò, denique, leno, lenis, mena, penis, penicillus, strenuus, strena, threnos, vena, venor, Menaria, Meninx, Peneus, Rhenus, Seniæ, Sthenio, Tenos, (*finita in enus, ena, enum*) *non propria*; Agenor, Antenor, Athenæ, Dindymene, Galenus, Silenus, Mitylene, Cyrene, *variatur* Phrenitis.

P. *Excipe* Hepar, repo, sepia, sepes, Cepheus, Cephissus, Cephisius, Cepio, Ephitus, Epirus, Leponticus, Sepias, Sephora, Æsephus, Asclepias, Æsephus, præsepe, *appellativum.*

Q. *Excipe* Sequana, nequam *& omnia ex ne particulâ prohibendi.*

R. *Excipe* Cera, cerussa, clerus, eruca, feriæ, feralis, Heros, pera, pero, serus, a, um: (*Non* sera, serum, *substant:*) serius, a, um, seria, seriæ, spero, theriaca, verus, a, um, veratrum. Beritus, Berillus, Cerathus, Cerinthus, Eretum, Eridanus, Erynne, Erigone, Eris, Ferania, Geryon, Herios, Herophile, Hera, Herodes, Herodotus, Nereus, Neris, Neritos, Neriones, Seranus, Seres, Tereus, Thero, Xerolophus, Zerinthus, *quæ omnia Græcis per* (*n*) *scribuntur. Excipitur* Cyperus, dicterium, galerus, poderes, trieres, trieteres, Hiera, as: Cratera, statera, & *Adjectiva in* (*crus*) *& Græca* (*in terion & terea*) Abdera, Acheras, Cythera, Homerus, Eberus.

S. *Excipe*, fresus, gesa, Peloponnesus, resina, Thesaurus, vesanus, vesica, Besa, Cresiphon, Esau, Hesa, Hesione, Rhesus, Theseus, Carchesium, Ecclesia, Etesia, ambesus, obesus, & *numeralia* (*in esimus:*) *Item Græca verbalia in esis, quorum futurum erat* ησω: Arcesius, Galesus: Herbesus, Halesus, Eesus, Lycabesus, Magnesia, Milesius, Myndesus, Onesimus, speracheſius, Titaresius.

T. *Excipe* Beta, Creta, Ethicus, Lethe, lethargus, lethum, meta, metor, metior, metropolis, petus, rete, rhetor, seta, theta, teter, a um, Zeta, Cletas, Petalus, Tethys, (*non* Thetis) Zethus, Zethes, Libethrus, niceterium, Ortygometra, paracletus, *& latina in etus eta, etum* (*præter* vegetus, Cornupeta, *& similia* à pero) *Item in eticus, a, um: ab* ησις *verbali, ut* Phreneticus. Aëta, Lucretius, Prometheus, *variatur*, vietus.

V. *Excipe* Levis, *pro* glabro, sevum Suevus, Trevir. Eva, Le-

vi,

E *corripitur ante* –

vi, *& Hinc* Levita. *Sed notandum quod* E *ante* U *in mediis ſyllabis producitur præter* bene & male *in compoſitione, ut* benevolus, malevolus.

I *corripitur ante* –

B. *Excipe* fibula, Hibernus, libo, libum, liber, a um, & *pro* Baccho, libra, libro, ibis, ſcribo, ſibilus, tibia, tribula, tribulum, (*Non* tribulus, *nec* tribulo) Vibius a um, vibex, vibur. num, Hible, Ibicus, Libethrus, Scribonius, Tibur, Oribaſus *canis* nomen.

C. *Excipe* dico is, (*non* dico as, *nec* dicax) dica, mica, ſica, pica, Picus, ſpica, ſpiculum, tricæ, Ico, Icon, ficus, ficedula, licium, Sycophanta, Sycomorus, ſicut, ſicubi, ſicilicum, viceni, triceſimus, vicus, vicinus, Bichus, Cliciades, Cyce, Icarus, Iconium, Lycheus, Licianus, Micypſa, Michylus, Pycenum, Phycus, Sycha, Sicilia, Sicelis, (*non* Siculus) Sicania, Siconius, Trice, Ticinus, Amicus, apricus, anticus, mendicus, cervical, lorica, lectica, Marica, myrica, rubrica, poſtica, veſica, urtica, multicium, Laſerpicium, febricito, febricoſus, lumbricus, novicius, matricida, petricoſus, pudicus, umbilicus, canicula, craticula, clavicula, cuticula, febricula, ſiticula, viticulæ, *Et quæ diminutivorum formam habent.* Cuniculus, pediculus, ſomniculus, periculum, redimiculum, *propria & barbara quædam.* Henericus, Alaricus, Fridericus, Mauricus, Naſica, Uſtica, Aritia, Polynices, Theſſalonica, *variat* Numicius, Vaticanus, Sichæus, Sychas.

D. *Excipe* fido (*non* fides, fidelis, perfidus, fidecula, fidicina, fidius, fidelia, fidena,) Idem *maſculinum*, Idus, Idolum, nideo, nidus, pridem, pridie, rideo, ſtrideo, ſido, ſidus, conſidero, deſidero. Dido, Didius, Ida, Lyda, Lydia, Phidias, Tydeus, Chelidon, Elegidion, faſtidio, Piſidæ *populi*, Eſidius, Veſtidius, Chelidonia, Sigefrides, Godefridus, *Abſtracta & verba in ido ut* libido *præter* divido: meridies, poſtridie, *Patronymica in ides à primitivis in eus vel es, ut* Pelides, Abydos, Acidalius, Euclides, Thucydides, *variantur* Euripides, Piſidæ.

F. *Sine Exceptione.*

G. *Excipe* Biga, triga, quadriga, figo, fligo, frigo, frigeo, caſtigo, Inſtigo, veſtigo, viginti, triginta. Digentia, Gyges, Sygæum, Sigerius, auriga, caligo, fatigo, faſtigium, præſtigiæ, Origanum, ſalpyga, vectigal, Origo, rubigo, ſiligo, porrigo,

porrigo *nomen. variatur* ſtrigilis.

L. *Excipe* bilis, filum, filius, hilum, ilia, ilicet, ſcilicet, ilex, lilium, miles, Pſilotrum, pileus, vilis pilus *ſeu* pilum, *pro* telo, *ſic* pila *pro* Columnâ, Ilus, Ilium, Miletus, Nilus, Sila, Silo, Silius, Smilax, Pilumnus, Thyle. *Adjectiva in ilis* (*præter* gracilis, ſimilis. humilis, *& verbalia*) *In ile ſubſtantiva.* Aſylum, condyloma, crocodylus, Abyla, Aſylas, Argiletum, Cobilium, Eriphile, Acilius, Marcilius, Lucilius, Manilius, Maſylia, (*non* Maſſilia) Pamphilia, Fenilià, Palilia, Servilius, Rutilius, *variatur* Silenus.

M. *Excipe* bimus, trimus, Cimex, clima, climax, crimen, Imus, a um, lima, limes, limen, limus, mimus, primus, rima, Simus, ſimius, vimen, Cymodoce, Cymothor, Chimerii, Himera, Limone, Mimalion, Symæthus, Strymon, Timotheus, Enthymema, opimus, quadrimus, *In imen, à verbis quartæ conjugationis.* Archimedes, Arminum, Adamanthus, Opimius, Amymone, Alimon, Polytimus, Theatinus.

N. *Excipe* binus, trinus, cline, inclino, declino, Crinis, Cynips, finis, linum, linea, minor, *verbum*, pinus, pinea, rhinoceros, ſchinus, ſinus, i: ſcrinium, ſpina, ſpinus, vinea, vinum, Dinomarches, Inachus, Inarime, Ino, Minos, Mineus, Plineus, Sina, Sinas, Trinacria, *Patronymica in ine: ſubſtantiva in inus a um*, ſed *corripiuntur* Fœmina, fuſcina, lamina, machina, nundinæ, pagina, patina, ſarcina, trutina, gauſapina. *Producuntur* Acinaces, lacinia, opinor, omnino, pulvinar, paſtinaca, paſtino, propino, ſagino. Æſchines, Apennimus Altinum, Arpinum, Pachynus, Ticinus, Lævinus, & *ſimilia, in inus tum propria, tum appellativa. Præter ea quæ ad Metalla pertinent* & *Hæc* Oleaginus, Faginus, Carbaſinus, Cedrinus, Serotinus, Diutinus, craſtinus, priſtinus, perindinus, hornotinus.

P. *Excipe* Griphus *&* Gryphus, pipo, ripa, ripheus, ſcipio, Gipho, Syphorium, ſtipes, (*non* ſtipula) ſtipo, ſtipendium, vipera. Hypates, Iphigenia, Niphus, Sipus, Typhon, Typhata, Tiphis, Aliphæ, Enipeus, Euripus, Racipalis, Seriphus, *variatur* Caiaphas.

Q. *Excipe* Antiquus. obliquus. Liquetius. Liquetia. liquor *verbum* ſed *variatur* liquor *nomen*, liquidus. liqueſco.

R. *Excipe* Chirurgus. Chirotheca. dirus. gyrus. Ira. Iris. Ironia. lyra *id eſt* ſulcus. delirus. mirus pyrata. pyrites. pyramis. pyralis. Phthiriaſis. Sirius. Siren. ſpira. ſpiro. ſtiria. ſyrinix. tiro. virus. vires. Ciris. Cyris. Cyrimus. Cyrene. Liris. Liriopus, Myræna. Nireus. Pirene. Pyrarius. Pirithoüs. ſcyros. Tyridates. Tyreſias. Apyrenum, collyrium, equiria, magirus. *in*

nimirum.

nimirum, niſyrus. papyrus. ſapphirus. Stagira. Buſiris. Cocyra. Coſyra. Dejanira. Epirus. Jairus. Ilaira. Lairus. & in irius Podalirius. Semiramis. Oſiris. Camirus. *variatur* Butyrum.

S. *Excipe* Chryſos. niſus. piſa. piſum. *participia & verbalia in ſus.* Briſeis. Chryſeis. Iſaach. Iſis. Piſa. Piſander. Niſus. Niſa. Piſo. Siſyphus; paradiſus. Paralyſis. Amphryſus. Anchiſes. Cambyſes. Arviſium. Cariſius. Dionyſius. Eliſa. Eliſeus. Heliſus. Lariſe.

T. *Excipe* clitellæ. dito. litera. litigo. mitis. nitor. *verbum*, nitella. Pytiſma. Pytho. ritus. ſcitor. titillo. triton. tritura. triticum. vita. vitex. vitis. vito. vitupero. Zythus. Bythus. Bythynia. Clitis. Cliton. Clitumnus. Clitoris. Lithorius. Pythagoras. Sithon. Scython. Sithonia. Titan. Tityrus. Tithonus. vitus. *Excipe etium* aconitum Alithyia. ambitus. *participium*, Catamitus. Corbita. Corytus. Comitia. Galerita. Hermaphroditus. Idolothytum auritus. mellitus. invito. invitus. irrito. Laſerpitium. Mephitis. novitius. emiſſitius. ſuppoſititius. nutritius. viritim. paraſitus. paralyticus. ſcriblita. *Item Græca derivativa in ita, itas, ites, itis, itus, itius:* Amphitrite Amithone. Aphrodite. Archytas. Aquitania. Berytus. Cocytus. Coritha. Oboſita. Orithyia. Eritus. Gallita. Heraclitus. Elithyia. Luſitania. Miſitius. Potitius. Therſites. *variatur* Italus. Pituita. *In Simbrivium & Ninives. Sed in reliquis omnibus producitur.*

O *corripitur ante*

B. *Excipe* gobius. nobis. vobis. bobus. robur. robigo. ſobrius. Crobialus. Nobe. Roberca. ambobus. duobus. October. utrobique. Jobus. Jacobus. Canobus Longobardus, *variatur* Robertus, Tobias.

C. *Excipe* focale. ſuffoco. præfoco. ocys. Oceanus. cocynium. otium. negotium. Phoca. poculum. Procerus. vocalis. Brocardus. Cocalus. Cocytus. Ocyron. Ochus. Ocheus. Ochenius. Phocis. Phocus. Phone. Procopius. Socrates. Socus. patrocinor. Tirocinium *cum ſimilibus in ocinor, ocinium:* Jodocus. Guinocus. *variatur* Locuſta. quandocúnque.

D. *Excipe* Codex. lodex. podex. nodus. ode. plodo. rodo. prodigium. Zodiacus. Codrus. Clodius. Clodoveus. Dodo. Dodona: Cuſtodio. Erodius. Botrodum. Emodus. Glycerodes. Herodes. Nebrodes. Orodes. Thermodon. Hilarodus. Lodocus.

F. *Sine exceptione.*

G. *Excipe.* Ogygius. Zographus. cogo: *finita* in *egoge & ginta.*

L. *Excipe* bola, bolanus, boletus, Choliambus, colis, colon *pro* membro, colum, colare, dolium, moles (*non* moleſtus,) moly, nolo, Olim, olea, *pro* menſurâ, proles. Pſole. ſolus. ſolor. Bola. Colis. Folia. Nola. Olearus. Olenus. Spoletum, Tmolus, Capitolium, præſtolor, Idolum. Ætolia, Cimolus, Mauſolus, Mediolanum, Niobole, Pactolus, Phicolus, Timolus ſubſolanus, *& compoſita à* πωλῶ *&* κῶλον.

M. *Excipe* comiſſor, Comædia, como, comis, comitia, cominus, fomes, momus, momentum, nomen, omen, pomus, quomodo, ſtroma, tomentum, Vomer, Comum, Roma, Romulus, Aroma, axioma, ceroma, perizoma abdomen, amomum, cinnamomum. Eſromus, Abſolomus, Ithomus, Ithome.

N. *Excipe* conor, conus, conops, donec, dono, nonus, nonacria, nonæ, pono, pone, pronus, phonaſcus, Zona, Nonius, Monythos, Thonites. colonus, concionor, opſonor, octonus, patronus perſona *& omnia in ona præter* Matrona fluvium. *Item in monia & monium, & derivativa à genitivis longis, ut* Babylonius. Antonius, Hipponax, Petronius, Sempronius, Saronæ: *ſic* Jonia regio, *ſed* Jonium *mare corripitur: variatur* Edonis.

P. *Excipe* Copia, copula, dropax, populus *arbor*, ſcapa, ſcropha, ſtlopus, ſopio, tophus, tophaſeus, Opis *Dea*, Sophronius: anthropus, conopeum, hyſopus, proſopon, Pyropos, ſinope, apoſiopeſis, Epopeus, Enopus, Eopas, Leucopetra, Cleophas, Crotopus, Europa, Æſopus. Aſopus, Canopus, Metopus, Rhodopis. Pyropus.

Q. *Excipiuntur ablativi* quoquo, quoquam, alioqui, Utróque utrobique, quandóque.

R. *Excipe* Coram, coramba, corus, coralium, corytus, doron, Polydorus, floreo, gloria, Hora, horoſcopus, lora, lorica, morus, morio, moror, *pro* inſanio, moroſus oro ora, orata, ploro, pſora, prora, ſorex, ſorites, thorax, Choreus, Coryceus, Coritha, doris, Dorion, Horos, Noricum, Orythyia, Oromedon, Orithos, Oricos, phora, Sora, Soracte, Toranius, Voraptus; aurora, ciborium, ignoro, Meteorus, Opora, Pelorus, prætorium, victoria: *derivativa in orius, a, um: in orus, a, um:* Achoreus, Anthores, Chryſolorus, Cytorus, Diores, Helorus, Lycoras, Sycoris, Lycoreus, *variatur* Orion.

S. *Excipe* proſa, Antiptoſis, Roſcus, *gentile*, Roſidus, Moſes. *Derivativa in oſus, & verbalia in oſis, ab ex.* Aloſci, Tholoſa, Joſeph, Joſias.

T. *Excipe*

T. *Excipe* Coturnix. Dota, Jota, lotophagi, notesco, poto, potus, potito, plota, protinus, prototypos, soter, totus, Cote, Cotilus, Clotarius, Clotho, Plothus, Plotinus, Proteus, Scotus, Sotades, asotus, ægrotus, devoto, as, cariotes, deltoton, tota, repotia, *& finita in (otes, otis, oticus)* strotos, protus, Carotum, Eurotas, Lancilotus.

V. *Excipe* Ovum, provincia.

U *producitur ante* –

B. *Excipe* bubulcus. cubo. cubitus. dubius. guberno. Juba. Jubar. Jubeo. Jubilæus. lubet, rubea. rubeo. rubrica. rubus. rubetum. subucula. subulcus. tuba. tuber. *pro fructu & arbore.* ubi. Rubii. ubii. Coluber. lugubris. innuba. pronuba. titubo. Corduba. Danubius. Hecuba. *variatur* connubium.

C. *Excipe* cuculus. cucumis. *&* cucurbita. ducare. duceni. ducenti. ducis. lucrum. lucror. lucellum. mucro. nucleus. fuca. lucerna. trucido. truculentus. Lucretius. Lucretilis. Lucrinus. Lucumo. volucer. enucleo. educo. as. *variatur* Luceres.

D. *Excipe* pudet. rudis *hinc* eruditio. rudens. studeo. sudes. trudes. tudes. Rudiæ. Tuder. Ludovicus. repudio. *ium.*

F. *Excipe* Rufa.

G. *Excipe* fugo. fugio. Jugum. Jugulo. pugil. pugillus. tugurium. confugium. conjugium bijugis. *variatur* pugillares.

L. *Excipe* culex. culina. culullus. fulix. fulica. gula. mulier. Ulula. Ulisses. Ulubræ. *verba in ulo : præter* adulor. *polysyllaba in (ulus a. um) Præter* Cleobulus. Hierodulus. *& similia à* βουλή, δοῦλος. *Item* Sotularis. speculum. speculor. *sic* torcular. simulachrum. Æsculapius.

M. *Excipe* Cuminũ. cumera. crumena, cumulus. humus. humilis. numerus. numisma. rumex. tumeo. tumulus. tumultus. Numa. Numanus. Numatius. Numantia. Numitor. autumo. contumax. contumelia. columen. columella. incolumis. cucuma. cucumis. crustumium. crustumeri. irrumo. Lucumo. *verbalia in men & mentum à supinis brevibus vel positione tantum longis. variantur* pumilio. pumilus. pumilo.

N. *Excipe* Cuneus. Cuniculus. tunica. Abbunea.

P. *Excipe* cupio. cupediæ. cupressus. duplex. lupus. lupinus, super. supellex. supra supero. stupeo. supinus. upupa: Lupercal. Rupilius *numerale in uplus.* aucupor. occupor. cornupeta. nuncupor. Quadrupes, vitupero. volupe. Centurupe.

R. *Excipe* curulis. furo. ris. furor. oris. muria. murio. muridus.

ridus, murus. ſpurius. Cures. Curius. Durius. Duraton. Turius. Thuris. Camurus. Lemures. purpura. ſatureia. tugurium. Vulturius. ſaturo. *In urio numerale. in uria ſubſtantiva, in urio meditativa præter* ligurio. ſcaturio. Anxurus. Bituriges. Maſurius. Mercurius. Palphurius. Piguria. ſatura.

S. *Excipe* puſillus. ſuſurrus. Truſino. Suſanna. Blanduſia. Canuſium Caduſii. Ebuſus. Voluſus. Peruſus. Syracuſæ, voluſius. *variantur* venuſia, venuſinus.

T. *Excipe* Butyrum. cutis. frutex. futurus. lutum *pro* cœno. mutilus. nutrio. puta. puto. putris. puteus. puteal. pluteus. rutilus. rutrum. ſcutica. ſcutra. ſcutula. trutina. uter. uterus. uti. utique. utinam. Lutelia. Murina. Rutulus. Ruteni. Rutupia. utica. utina. arbutus. defrutum. diuturnus, & Minutius *proprium. variatur* Muto, mutonis. rutilus.

U. *Excipe* Juvo. fluvius. Cluvia. pluvius. & *quæ conſonantem habent ante* U. *Sed in mediis ſyllabis ſemper corripitur.*

FINIS.

UMI